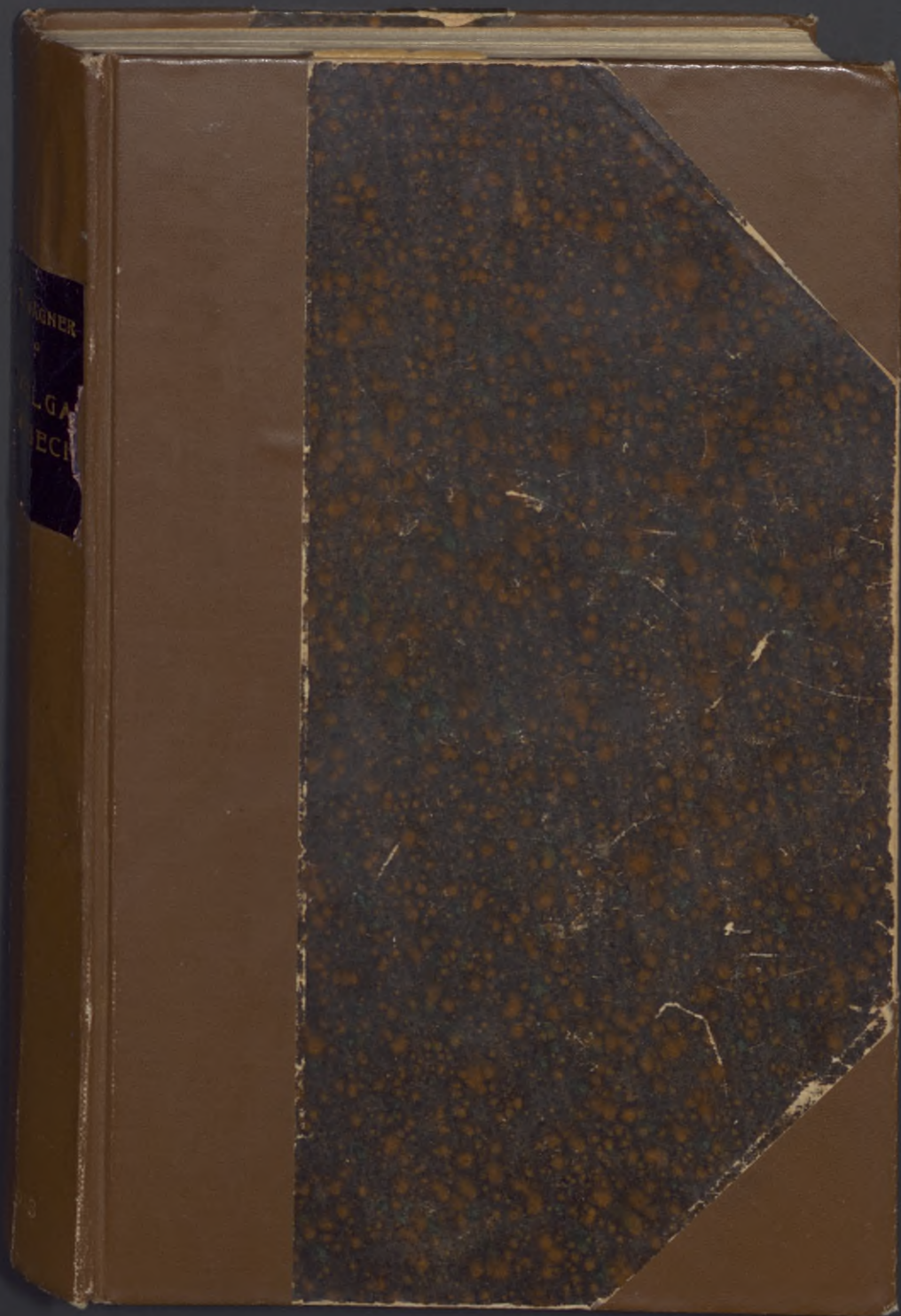

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

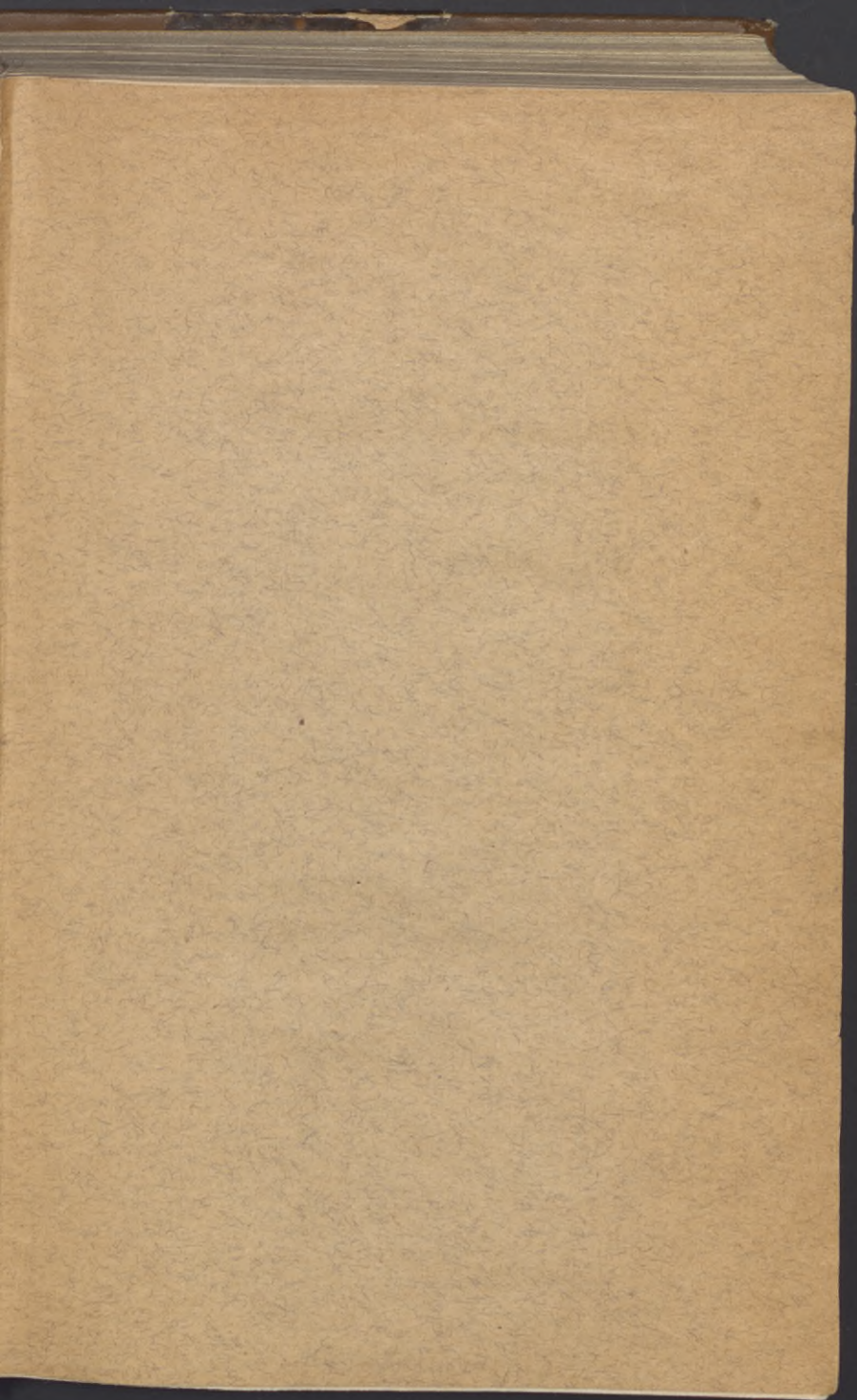
RNER

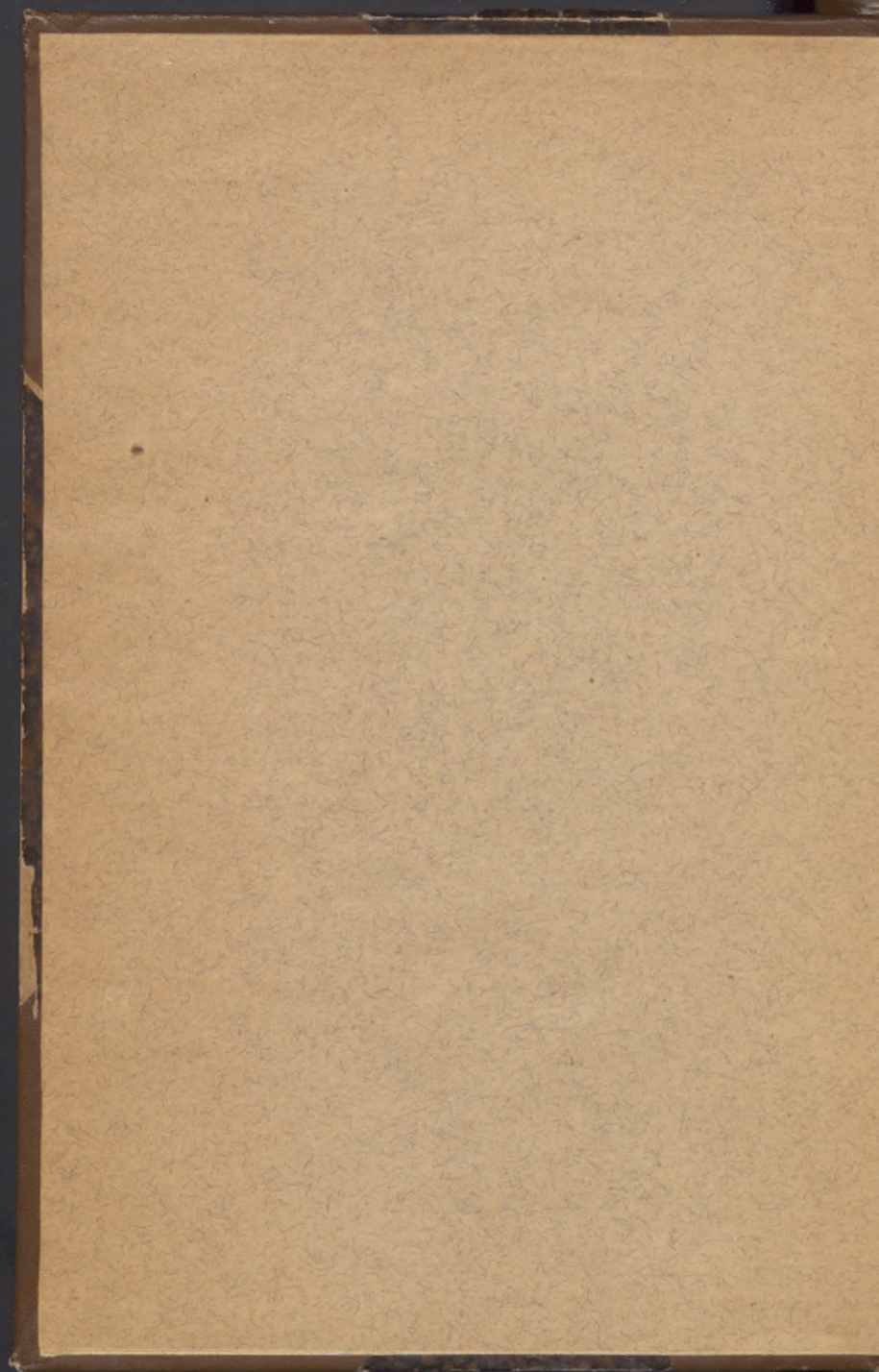
LGA

ECC

50

ELIN WÄGNER

HELGA WISBECK

ELIXIR

HELOISE

ELIN WÄGNER

HELGA WISBECK

Stockholm
Albert Bonniers förlag

ELIN WÄGNER

HELGA WISBECK

Copyright. Albert Bonnier 1913.

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1913

I.

Denna dag låg november tung öfver världen, himlen var gråklädd liksom människorna.

Då dök plötsligt öfver backens kant upp ett blått vingpar, och det föreföll honom, som stod vid backens fot, som hade det höjt sig till flykt öfver jorden. Närmare och närmare kom det, blef blåare och blåare, och han stannade midt i trängseln och vätan för ingenting annat än för att se hvad det kunde vara för kvinna, som gick omkring med vingar af Fågelblå i hatten. Han var en medelålders ämbetsman, men han hade sådana infall i bland. Snart kunde han särskilja vingarnas ägarinna från de andra kvinnorna, de tusen likgiltiga som gingo omkring på Söder vid middagstid.

När han sedan fann att det var Helga, som kom emot honom med snabba, lätta steg, måste han prisa den ingivelse, som bjudit honom att stanna vid korsvägen och se uppåt.

Det föll honom icke in, att han kunde gå henne till mötes, han blef alltjämt stående och granskade henne. Om det nu var idéförbindelsen, men han tyckte, att det var något af flykt öfver henne, som han aldrig observerat förr, af ilsnabb färd öfver

dagar och år och icke på måfå in i det okända, men mot ett bestämdt mål.

— Det är ingen slump, tänkte han, det är rätt och nödvändigt, att den kvinnan bär blåa vingar.

Han höll sina ögon stadigt riktade mot hennes ansikte och fick se henne vakna upp ur sina omsorger, stanna, förvånas och slutligen le mot honom med röda kinder.

I nästa ögonblick höll han hennes hand i sin.

— Helga, stanna och vänd ditt ansikte mot ljuset, jag måste se noga på dig, det är fem år sen vi sågs sist.

— Sex, sade Helga. Kära Krister, att du kände igen mig.

— Sex! Det är då inte mitt fel, sade han, du har aldrig velat komma till mitt hem.

— Och du inte på min examensmiddag.

De skrattade bägge.

— Låt oss lämna ämnet, Krister, sade Helga, hvar har du fru Elisabeth?

— Hon är kvar hemma, hans min blef allvarlig, jag hade tänkt att tala med dig som läkare om henne.

En rodnad gled öfver hennes ansikte, och hon såg besvärad ut, det föreföll så orimligt att med Krister diskutera hans hustru, så som hon fått göra med andra män, som rådfrågat henne. Då hade ju situationer uppstått, där endast samtalets fullkomligt officiella ton räddat bägge parter.

— Kom hem till mig en kväll, sade hon afvärjande, så får vi språka.

Han gjorde sällskap med henne nedåt gatan, han

gick helt sakta som han brukade, och hon följde hans takt, i fullkomlig glömska af att hon förut haft mycket brådtom hem för att hinna med sin lunch före mottagningen. Hon gick och såg noga på honom från sidan alldeles som förr, när de vandrade öfver Lunds kullriga gator och någon minnesrik gång äfven ut åt slätten, hvilket till och med hade händt innan hon tagit studenten, fast han redan då var studentkårens ordförande.

— Hade du inte tänkt att söka upp mig? frågade hon.

— Jo-o, drog han på det litet, men kom så ihåg sig, jovisst, Elisabeth har bedt mig om det. Hvem kunde tro, min flicka, att du någonsin skulle bli färdig att bota andra?

— Det trodde jag väl själf, sade hon, men däremot drömde jag aldrig om att du skulle rådfråga mig, det brukade ju alltid vara tvärtom. Allvarsamt taladt, hvarför vänder ni er inte till doktor Ring. Hon väntade spändt på svaret.

— Det skall jag säga dig, svarade han. Tanken är inte min utan Elisabeths, hon hyser ett blindt förtroende till dig.

— Men hon har ju knappast sett mig, invände Helga förvånad.

— Nej, visserligen, svarade han, men hon är konstnär och impulsiv. När hon mött dig på den där resan, skref hon till mig: jag har träffat en kvinnlig läkare, som kände dig. Vi pratade en timme på Stettinerbahnhof. Jag kommer inte ihåg hvad hon heter, men åt henne skulle jag anförtro mitt lif, om det gällde.

— Nå, frågade Helga med en pröfvande blick, skulle du anförtro ett så dyrbart lif i mina händer?

Han dröjde ett ögonblick med svaret, ty sanningen var väl den, att om det gällde lifvet skulle han helst vilja ha en professor i närheten. Hans ögon hvilade på det välkända ansiktet, som alltjämt föreföll honom så komiskt ungt trots sin omiskänneliga värdighet.

— Jag tycker om den tillit till dig själf, som jag läser i dina ögon, sade han, den är antagligen välgrundad.

— Hvarken ja, eller nej, alldeles som förr, tänkte Helga.

— Du har förändrats mycket, fortfor han, liksom litet besvärad af Helgas klara bruna ögon, redan när jag såg dig på afstånd, du gick så tryggt och samtidigt så lätt, fann jag något i din hållning, som sade mig, att du ändtligen funnit det mål du sökte för ditt lif, Helga.

— Ja, sade hon. Och du har fått din domsaga.

— Det frapperade mig så mycket mera, sade han, som jag minns dig full af misstro och tvifvel, så ömtålig och stolt, att vi förödmjukade dig ständigt, utan att vilja det. Inte menade vi dig, när vi skämtade om studentskorna och ett ord föll i hastigheten, dig höll vi alla af, och vi sårade dig aldrig med flit.

— Nej, sade Helga, ni var goda gossar, och jag kan inte begripa nu, att jag grät så ofta för er skull. Men, tillade hon, det var ju medan jag gick i skolan.

— Å, var det? sade Krister och blinkade litet retsamt.

Helga rodnade, blef alldeles skär, precis som i gamla dagar. Hans hjärta blef vekt.

— Vi förstod inte, sade han, att vi skulle farit varligare fram med en sådan liten flicka som du. Vi förstod oss inte på dig.

— Jag har en mycket stark känsla af, sade Helga, att du förstod mig bäst.

— Å, sade han, jag vet inte. Och han kände nästan en skugga af samvetskval. — Om jag var den hyggligaste, då vill det inte säga mycket för de andra.

— Jo, fortfor Helga, för du tog mig åtminstone på allvar — ibland. Jag hörde hellre ett hårdt ord än ett skämtsamt, så stolt var jag.

— Ack ja, sade han, du gjorde dig så många onödiga sorger, som lyckligtvis i allmänhet är främmande för ditt kön.

— Hur vet du det? frågade hon snabbt.

— Du har rätt, det vet jag naturligtvis inte.

Han teg, och sökte återkalla i minnet dessa förgätna samtal, som Helga och han brukat föra någon gång — Helga skulle kunnat säga exakt hur många, tack vare en liten bok, gömd i ett skrifbord, vid hvilket en viss läkare skref sina recept — och då hon med ett så passionerad allvar lagt fram sina stora spörsmål eller lyssnat till hans svar.

— Jag vill minnas, sade han, att det inte var bara det som du kallade »den allmänna missaktningen», som plågade dig, det värsta var att du

allra innerst tviflade på, att det kunde bli något ordentligt af dig. Inte sant?

— Jo, svarade Helga.

— Du hade sådana bekymmer för att det möjligen kunde finnas en tänkandets värld du inte kunde ta i besittning och en storhet du inte kunde höja dig till, därför att du var kvinna. Du var gränslöst ärelysten, sjukligt ödmjuk och orimligt stolt.

— Ja, vet du, Krister, sade hon på sitt gamla förtroendefulla sätt, som rörde honom, när han märkte att hon utan vidare betraktade honom som vän och kamrat, viss om att i detta hade icke tiden förändrat honom, vet du, när jag tänker på denna Helga för tio år sedan, så tycker jag det är synd om henne med alla hennes bekymmer. Men jag har ändå en liten svaghet för henne, ty det är bättre att vara rastlös än sömning och bättre att sörja och oroa sig än att slå sig till ro. Här finns alldeles för många kvinnor, som slår sig till ro.

Han stannade midt på trottoaren och drog efter andan.

— O, sade han, nu vet jag, du har blifvit kvinnosakskvinna! Däraf den blå vingen, den trygga hållningen, jag borde ha förstått det. Som du mycket riktigt antydde, när du sade att det är för många som slår sig till ro, måste naturligtvis den ömtåliga värdigheten, den stora äregirigheten sluta så. Det är psykologiskt alldeles riktigt. — Är du fanatisk också?

— Ja visst.

— Och skränar?

— Nej, sade hon, men jag har skränat. Det var en ljuflig tid. Det förvånar mig att du aldrig hört det. Ibland, när jag höll något brandtal, brukade jag tänka: hvad månne han tycker om detta? Och så har du inte ens hört ett eko.

— Och hvarför har du slutat upp?

— Å, jag arbetar. Jag gör hellre det som inte syns så mycket. På det sättet känner jag mig liksom mera ett med det hela, jag undrar om du förstår? Du säger att jag är så ärelysten. Jag tror inte jag har så mycket ärelystnad för mig själf annat än förstas ambitionen i mitt yrke. Men jag är gränslöst ärelysten för oss allesamman. Om du visste hur ärelysten, skulle du skratta, och jag skulle låta dig göra det, och det skulle inte bekomma mig en smul.

— Då är du mycket förändrad, sade han. Och arbetet för ditt gloriösa mål långt in i framtiden, det är dig aldeles nog?

— Ja, sade hon och var nu helt upplifvad, hvad gör det att det ligger långt borta? Tiden ligger ju oändlig framför oss. Och hvad arbetet angår, så har jag kommit hit för det och för ingenting annat.

— Jag ser, sade han, att du måste vara mycket lycklig, och han såg beundrande på henne. Jag önskar du kunde säga mig en sak: hur känns det att tro?

— Ack, hur skall jag kunna säga dig det?

— Du har rätt, här är vi inne på mystiken, eller kvacksalveriet, om du hellre vill.

— Du vill se om jag låter skrämman och reta

mig, sade Helga och log. Men det skall inte lyckas dig. Det skall inte vara du, som kan rubba min tillförsikt. För resten, jag vet inte hvad som skulle kunna det.

— Hör man på, sade han, du utmanar ödet. Vi två tycks ha bytt roller. Jag har inte så mycket af tillförsikten kvar numera.

— Du!

— Hela min gamla inbilskhet får jag tillbaka i detta du!

— Jag har aldrig tyckt, att du var inbilsk, Krister, försvarade sig Helga. Jag menade bara, att nu, sedan du har en plats och ett arbete i lifvet, skulle din tillförsikt ökas i stället för att minskas. Jag har känt det så.

— Ack du, sade han, då har du inte kommit upp till högsta utsiktspunkten, hvarifrån man ser ner i dalen ända till vandringens slut, och du har inte tagit det första betydelsefulla steget neråt.

— Du är inte fyrtio år än, och du talar som om du vore en gammal man. Hvad skall då jag säga? En kvinnas tid är så kort som en vinterdag. Alla de långa åren, som följer efter, är bara mörker. Fråga hvilken herre af mina bekanta som helst, och han skall säga dig, att min tid vid mina trettiofyra år redan är så godt som förbi. Och om han visste, att jag anser den nyss börjad, så skulle han kalla det för höjden af fräckhet. Hon skrattade muntert.

— Ja, du skojar du, sade han, men vänta. Tro mig, när du kommer dit, där jag står, skall ditt lif med ens stå för dig så sällsamt skrämmande,

trots att det är så kort och blef så litet till, eller just därför. Och det mysterium du nalkas, skall fångsla dig så, att du glömmes de jämförelsevis obetydliga problem, som lifvet ger inom sin ram. Hvad som händer dig i lifvet, betyder ingenting, ty döden behärskar allt.

— Det var stora ord, sade Helga, och tänkte med en slags oförklarlig glädje: detta betyder, att det inte händer honom någonting på alla dessa år. Hon tyckte sig se upprulladt för sig det lugna, välordnade bekväma lif, hvars stilla lycka närde hans spleen, till dess den en dag skulle bli honom öfvermäktig. Såvida icke ett ärligt bekymmer komme och räddade honom.

Han såg på henne från sidan med en blick full af motvillig beundran.

— Och du är så ung med dina trettiofyra år och alla erfarenheterna från ditt yrke, att du inte ens känt en flyktig stämning dra förbi, sådan som hänger öfver mitt lif?

Frågan syntes henne något barnslig för att komma från Krister, men då hon icke fann någon passande omskrifning för detta omdöme, teg hon.

— Du lefver ännu i framtiden, då »allting skall bli bättre», inte sant?

— Ja, sade hon, och smålog litet.

— Du skall fullkomna dig i ditt yrke, tänker du, du skall få stort anseende, du skall förtjäna mera pengar — apropos — har du några studier skulder kvar, Helga?

— Vill du tro, sade hon strålande, jag har

just betalt det sista i dag! Ser du inte hur det flaggar i hela stan?

— Å, sade han skamsen, jag som trodde att det var för kronprinsens födelsedag. Men det skall jag säga dig, äfven denna glädje har sin tagg, det är som när man tagit examen. Man har inte längre ett handgripligt mål att arbeta för. Hvad är det nästa målet för din framtid, vill du bli öfverläkare?

— Ja, det vill jag nog, men jag tänkte nu inte på min framtid.

— Nej, det var sant, jag glömde. Du är lycklig, Helga. Så dröjer det kanske länge för dig, innan du behöfver vänja dig vid tanken att vandra neråt och att hädanefter ingenting kan bli bättre, men väl sämre. Man blir så hemlös då, man har ju lefvat i framtiden, sedan man var medveten om sitt lif. Men allt detta är visst fördoldt för dig?

— Allt detta har jag öfvervunnit, tänkte hon men sade blott: Käre Krister, skillnaden mellan oss är den, att jag vadar i lifvets bekymmer, och är så trött hvarje afton, att jag lägger mig att sofva utan många tankar.

— Händer det inte, att du filosoferar öfver ditt eget lif?

— Å, jo, visst, men det synes mig inte så viktigt, och jag är fullt nöjd med dess längd, ty min vilja, mitt arbete och min tro, det bästa jag ägde, det skall ju lefva vidare hos andra.

— Och det skulle inte vara stora ord, sade han, halft skämtsamt, halft allvarligt. Akta dig, Helga.

De stannade vid den port, som bar skylten

HELGA WISBECK

prakt. läkare.

— Här är det, sade hon. Hvad säger du om i morgon? Nej, det går inte. I öfvermorgon?

— Då är jag bjuden till Bannermans.

— Det var sant, jag också, jag hade aldrig ämnat komma. Ingen sade mig, att det var middag för dig. Nå, så går vi därifrån tidigt och hem till mig tillsammans.

Vid afskedet sågo de hvarandra pröfvande i ögonen, liksom om de velat undersöka med hvem de bytt förtroende. En patient, som gick förbi dem in i porten, kastade en nyfiken blick på Krister.

— Kära Helga, sade han, och ett talande småleende lekte på hans läppar, klok har du blifvit, och praktik har du fått, men jag är ledsen att behöfva säga, att lifvets viktigaste erfarenhet återstår ännu för dig.

— Jag tänkte just, svarade Helga och försvann med en munter nick in i porten, säga detsamma om dig!

II.

— Om det här hade varit på biograf, sade Helga, så hade det varit förbjudet. Hon reste sig ett ögonblick för att pusta ut, hade stått en half timme lutad öfver den liflösa kroppen på britsen och arbetat för att väcka den usla gnistan lif, som hotat att slockna likt det sista flämtande kolet på härden. Ändtligen hade hennes ansträngningar belönats med det första tecknet till lif, och Helga fann, att om hon blott fortsatte ihärdigt, skulle hon snart väcka det slutna, sofvande barnansiktet och sätta urverket i gång igen, till nya dagar och år. Den unga sjuksköterskan, så ung och så fårad samtidigt, smålog flyktigt åt anmärkningen.

— Jag har aldrig varit på biograf, sade hon, och jag läser inte romaner heller, sen jag kom hit. Jag slutade upp, för jag tyckte de var så gräsligt dumma. Det är länge sen vi hade en så barnslig liten själfmörderska, tillade hon och fortfor att gnugga flickans långa bruna hår torrt med en varm handduk.

— Ännu, tänkte Helga, har jag hennes lif i min hand. Stackars barn, hvad är det väl för ett lif jag ger henne?

— Tror syster, frågade hon tankfullt, att hon kommer att tacka oss, för att vi drog upp henne ur Norrström?

— Om jag skulle arbeta för tack, sade syster kort, så vore jag väl inte här på upptagningsanstalten. Då kanske jag spelade på biograf, sade hon med en liten krökning på läppen.

Helga hörde henne inte.

— Seså, nu vaknar hon snart, hör så jämnt hon andas. Vet syster, jag skulle allt önska, att hon inte behöfde vakna här på britsen. Är det många i salen?

— Ja, nästan fullt, det är säsong nu. Men om doktorn tycker, så tar jag henne in till mig. Det är för resten bekvämare för mig, tillade hon.

Däraf kom det sig, att Rosa, när hon slog upp ögonen med ett jämmerrop, som hade hon för andra gången födts till lifvet, befann sig i ett litet förnumstigt flickrum med röda allmogemöbler, rödrutiga gardiner, och hela fönstret fullt af blommor.

Det dröjde några ögonblick, innan hon hunnit orientera sig, och detta ögonblick tillkännagaf hon för sin räddare med ett häftigt utbrott af gråt.

— Nu vet hon, att hon lefver, sade syster. Helga böjde sig ner öfver henne.

— Seså, kära barn.

Då flickan slutligen blifvit herre öfver sin nervösa, darrande gråt, hviskade hon nästan ohörbart: hvarför tog ni upp mig?

— Det var inte din tid än, sade Helga. Här blir alla snälla mot dig, du skall inte vara ledsen.

Flickans svar var blott en ny, sakta jämrande

gråt, och Helga, viss om att ingenting kunde sägas just nu, gaf syster sina order och lämnade rummet.

I förstugan mötte hon husmodern, en hvithårig, sextioårs gumma med ett fryntligt utseende.

— Nå? sade hon.

— Lyssna, får faster höra. Hon gråter.

— Ack, sade gumman, det känner man igen. Är det någe hon skall ha, kära du?

— Det sköter syster om. Hon sade, att ni höll på att dricka te, och att Mina var här och syster Sofi?

— Ja, kom in, kära barn, du kan behöfva något varmt. Alf är här också.

— Har han kommit tillbaka?

— Han har varit här hela tiden. Han ville absolut inte gå, förrän han fick veta, om du skulle lyckas. Du känner väl honom, det är riktigt i hans genre det här, att dra upp en flicka ur Norrström. Hvad han skall bli stolt, när han får höra, att hon lefver.

Helga steg in i personalens lilla trånga matsal och möttes af samma fråga som nyss.

— Kan jag inte få se henne? frågade Alf. Han var en ung man med svart hår och blek, litet gulaktig hy. Syskondraget mellan Helga och honom trädde endast sällan fram, men det fanns där.

— Visst inte, sade Helga och, då han såg ut, som han icke vore hågad att lyda systemens order: Har du druckit te? Jaså, ja, gå du hem till dig då. Kanske i morgon.

— Men sitt då ner, Helga, sade en blond, fyllig

flicka med röda kinder. Mamma gick efter varmt vatten, du får strax te. Nej, hvad du ser trött ut!

Helga svarade icke, hon tycktes tankspridd, ohågad att konversera, och hon hade alldeles glömt att hälsa på en tjock gammal fröken som bar sjuk-sköterskedräkt men utan alla insignier. Denna sade heller ingenting, men iakttog Helga noga och utbytte en blick med den yngre, som sade så mycket som: låt henne vara i fred.

Gamla faster Wisbeck var mindre hänsynsfull än dottern och syster Sofi.

— Seså, Helga, pratade hon, tag dig en smörgås, marmeladen är god, skall du inte ha socker? Jag var inne och tittade på henne som allra hastigast, hon ser ynkelig ut, men det blir nog bättre, när vi fått måna om henne. Men kors i alla dar, hvad hon är vacker!

Helga vaknade upp ett ögonblick och nickade men försjönk åter i tankar och glömde sitt te.

— Jag kan väl tro, sade den blonda flickan, ur stånd att tiga längre, att det är underligt att ha räddat ett lif.

— Ack, sade syster Sofi, och hennes små bleka ögon sågo godt på Helga, det får väl en läkare finna sig i.

Helga hade icke hört infallet, eller hon låtsade icke om det.

— Jag sitter och tänker, sade hon långsamt, hvad det kunnat vara, som skulle förmått en af oss, när vi var femton år, att hoppa i Norrström. Jag vet hur orimlig och förfärlig handlingen syns en vid de åren, för en gång hade jag lust själf.

— Doktorn hade inte pröfvat på det, sade syster Sofi, som antagligen förmådde den här som dem allesammans.

— Syster misstar sig, svarade Helga och vände sig för första gången mot den talande, detta är ingen af era Ensamma mödrar.

— Jaså, sade syster, då är det väl något ännu värre. Men som doktorn vet, så händer det ju ibland, att vägen till oss på byrån går genom Norrström, hur orimligt det än kan låta. Jag tyckte fru Wisbeck sade, att det var en vacker flicka. Nå, då kommer de inte ge sig någon lefvande ro, innan de fördärfvat henne i grund.

— Å, det skall vi väl duga till att hindra, sade Helga med en blänk i ögat.

Jag har tänkt, Mina — hon vände sig till sin blonda kusin — att du möjligen kunde ta henne på din husmodersskola?

— Lyckligtvis har jag en elevplats ledig, svarade flickan lugnt.

— Hm, grymtade syster Sofi.

— Hvad menar syster?

— Om jag inte visste att ni inte brydde er det minsta om hvad jag säger —

— Syster kan inte tiga ändå, sade Helga och smålog för första gången.

— Nej, det är nog sant, svarade syster Sofi godmodigt. Jag menar bara, att ni inte borde göra er så mycket besvär med flickan. Hon är naturligtvis anfrätt redan från roten och bestämd till undergång. Det blir bara tråkigt för er. Fröken Minas elevplats borde sparas åt någon, som kan dra nytta af lär-

domen och bli en duktig husmor. Jag känner flera fula flickor jag kan föreslå. Hvarför skall ni ta den här, som männen genast kommer att få ögonen på, ifall de inte redan har fått det, och som de inte kommer att släppa, så länge det finns en gnista mänsklighet att förstöra. Vänta ni, och ta vid sen, det är klokare.

— Det är min plikt att inte öfverge henne, svarade Helga blott, som om syster Sofi inte ens vore värd ett bemötande. Sitter ni kvar, jag är strax tillbaka?

Flickan låg och stirrade in i väggen, som pryddes af ett engelskt bibelspråk: »icke en sparf faller till marken —» När Helga kom fram till bädden, vände hon litet på hufvudet och frågade: vet mamma om det?

— Nej, sade Helga med ett lugnande leende, ingen vet det, och jag hoppas att ingen heller behöfver få veta det, om inte tidningarna —

— Kommer jag i tidningen? frågade flickan förtjust.

— Nej, det tror jag inte. Tror du att din mamma är orolig?

— Mamma slog mig, sade flickan, och hon tog mina pengar.

— Var det därför du inte ville lefva?

Flickan svarade icke, hennes tårar talade för henne. Slutligen sade hon: det fanns ingen annan hjälp för mig. Om jag nu skall lefva, tillade hon mycket stilla och öfvertygad, så blir det bara värre och värre. Det var också det den där dektiven sa i morse.

— Men nu har du träffat oss, som inte skall öfvergifva dig, sade Helga och strök hennes panna. Vi skall sörja för din framtid.

— Men min mamma säger, förklarade flickan, att den enda framtiden för en flicka är att bli lika dålig som hon är själf.

— Vi skall inte tala mer nu, sade Helga stilla, du skall sofva.

— Skall fröken nu gå från mig för det där om dektiven?

— Jag skall hälsa på dig i morgon.

— Är fröken i Armén?

— Nej, det är jag inte, oroa dig inte så mycket.

— Mamma skrattar jämt åt Armén. Men Gunilla säger, att de är ena guds änglar.

— Hvem är Gunilla?

— Gunilla bor hos mamma innanför köket. Hon förtjänar mycket, ibland får jag inte sofva en blund.

— Hvarför det då?

— För att jag ligger i köket, förstås.

— Får du vara i fred då? frågade Helga snabbt.

— Jadå, sade Rosa likgiltigt, för det mesta. Men mamma säger, att snart borde väl jag kunna försörja henne.

— Är din mamma gammal?

— Nej, men hon är sjuk, hon har hjärtfel fast ibland är hon glad.

— Hon slog dig ju, sade du.

— Ja, men det är inte så farligt, hon är min-sann rädd om mitt utseende. En dag må fröken tro,

var där en herre, som fotograferade mig, utan vidare kläder, som ett prospekt, sa mamma.

Hon skrattade, ett litet tillgjort skratt, men då Helga icke rörde en min, teg hon och slog ner sina förvirrade, ostadiga ögon.

Helga reste sig sakta för att lämna rummet, men då hon hunnit till dörren, ropade Rosa henne tillbaka.

— Här var en vacker gosse och tittade på mig nyss. Hvem var det?

— Det var min bror, sade Helga och rynkade pannan öfver hans olydnad. Han drog upp dig.

— Hvad tänker ni göra med mig, skall jag bli ordentlig och lära bokhålleri?

— Skulle du inte vilja bli ordentlig? frågade Helga.

— Jo, sade flickan, ibland skulle jag tycka förbannadt mycket om det, men det är mycket svårt att bli ordentlig, jag känner bara en enda, och hon är i Armén. Hon säger, att djäfvulen vill ha hennes själ dag och natt, tänk fröken.

— Nu får du inte tala mer, sade Helga, se så sömnig du är, ögonen faller ju igen.

— Fröken är bestämdt inte lärarinna, fortsatte flickan oförtrutet.

— Nej, men —

— För fröken vet allting så bra, och fröken har inte en enda gång frågat mig efter min pappa. A så, fröken, snälla fröken, låt mig få hit den där blomman till sängen.

— Syster Sofi har gått, sade Mina, när Helga kom in för att säga godnatt. Men hon bad mig säga dig, att hon skulle ta reda på modern genom sitt folk på byrån för Ensamma mödrar och tala med deras jurist hvad som kunde göras, för att få loss henne från hemmet, ifall det behöfdes.

— Jag hade just tänkt be henne det, sade Helga lugnt, jag tänker, att jag skall kunna bli förmyndare för henne, när det är klart, kommer hon till dig.

— Jag skall nog måna om henne, så länge hon är här hos oss, sade den gamla frun.

— Jag skall lära henne att koka gröt, sade Mina.

— Och Sofi tar nog också på sin lott, tillade Helga leende, att lära henne afsky karlar.

*

Då Helga kom ut, var klockan redan 11, och vid porten stod en bår. Medan hon skyndade genom de våta gatorna, som nu lågo halfskumma med stora, tomma butiksfönster, själf litet lutande och med en slarfvig gång, en annan Helga än den Krister beundrade på förmiddagen, sysslade hennes tankar med det lif hon räddat i dag, så förgiftat redan, att det instinktlikt sökt sin egen tillintetgörelse.

Sofi trodde, eller sade sig tro, att flickan redan var dömd och utvald att gå under, en kvinna var man alltid så snabb att ge förlorad.

— Men jag vill icke ångra, att jag räddade

henne, tänkte Helga, jag vill visa dem som tviflat, att för ett sexton års barn kan icke allt vara förloradt därför att det är en flicka bara, det nya lif hon började i dag skall icke tyngas eller fläckas af det förflutna. Hon mindes flickans egen stora hopplöshet, och hennes hjärta reste sig mot den dom, som låg öfver hennes kön, och som alltid och evigt nekade dem upprättelse, som fallit.

Det ena minnet efter det andra steg upp för Helga, af kvinnor, som knäckts en gång, sjunkit och blifvit borta, och minnena lade sig öfver hennes hjärta, men hjärtat kände sig starkt nog att bära dem.

III.

Syster Sofi vandrade pustande uppför trapporna till Minas husmodersskola.

— Jojo, sade hon, vänd till en liten tunn människa som kilade om henne, för somliga går det lätt uppför.

— Förlåt mig, sade den andra, artigt men utan att stanna, förlåt att jag springer om så här. Men se jag skall på sammanträdet efter middan.

— Ja, det skall jag med, sade syster Sofi.

Rummet innanför tamburen, dit husmodersskolans gäster först kommo in, var ett stort hörnrum med ofantliga fönster, hvilka gaf rummet ett kallt utseende. Den höga träpanelen i en frusen blågrön färg bidrog att föröka detta intryck, och det hjälpte icke mycket, att gardinerna och pinnmöblerna voro apelsingula. Det var här man skulle hålla sammanträde.

Rummet innanför var matsalen, hållen i rött. I ett hörn satt vid ett ensamt bord en ung man af mildt och socialt utseende, och framför honom med armbågarna öfver en stolsrygg stod Mina själf och var mycket treflig i röd och hvit bomullsklänning med hvit snibb på sitt blonda hår.

Hon afbröt sig midt i ett samtal för att snabbt granska ett fat, som en liten elev just bar fram. I luckan ut till köket syntes ett litet eldrödt ansikte med vakna spelande ögon, hvilka iakttogo den verkan åsynen af fatet hade på »fröken». Då hon såg att det var godt, försvann den lilla sluga eleven ut igen till sina grytor.

— Nu fick han väl så han teg, sade hon till sin kamrat.

— Han tiger aldrig, svarade denna kort.

— Jag är principiellt emot sluten vård förstår fröken, sade nu den sociale herrn och tog en massa oxbringa.

— Det var besynnerligt, sade Mina litet förvirrad. Själff hade hon öfvergått till principen sluten vård, blott emedan denne unge man framför henne lefde af att bygga ålderdomshem och barnhem.

— Det där är lika roligt för dem, som att tala om solnedgångar och Levertins dikter, anmärkte syster Sofi till sin bordskamrat. Det är likadant hvarje dag, fast det inte angår mig.

— Jojo, sluten vård kan ha sina fördelar, sade bistert en af syster Sofis bordskamrater, en medelålders dam med slätstruket hår, som fullkomligt liknade det nyskurade trägolfvet i färgen.

— Hurdan är maten? frågade syster Sofi.

— Sjömansbiff, sade med en djup suck den person, som gått om syster Sofi i trappan.

— Hvarför suckar fröken Lind så tungt öfver den?

— Jo, för att fröken Portman — hon visade

på henne med det slätkammade håret, sade att oxbringan var så mager och bra. Men när jag beställde, så var den slut.

Hennes ton var så bedröflig, att husmodern själf blef uppmärksam, hon slet sig från den sociale herrn och kom fram till gruppen.

— Vet fröken, sade hon, sjömansbiffen är lika god, och vill fröken ha vegetariskt så går det an.

— Ack, det gör detsamma hvad jag får, svarade fröken Lind, men det var nu bara det, att jag beställde lika tidigt som herr, herr — —

— Arkitekt Steiner, svarade Mina hastigt och ställde sig mellan honom och damerna han — han beställde per telefon —.

— Ja, jag är inte bortskämd, som varit inackorderad i Stockholm i sjutton år, svarade fröken Lind och såg med trötta röda ögon på husmodern. Och jag vet, att jag får gå i grafven utan att någonsin ha bestämt min middag själf, såvida inte det här Hemmet för själf försörjande verkligen blir något af.

— Det är ju det, arkitekten skall bygga, svarade Mina lätt förebrående.

— Hvar är husmodern? hördes i detsamma en röst i tamburen, och man skymtade en stor korpulent dam i svart siden, som satt spändt som på en uppslagen paraply.

— Hvad önskas? frågade husmodern artigt.

— Jo, vi har läst om den här skolan i Stockholms Dagblad, och så tyckte vi, att vi gärna kunde titta upp ett tag och se hur här är.

— Vi intresserar oss så mycket för att unga flickor uppfostras husligt, sade bakom den tjocka

en yngre dam, som var blek och med slappt hull, men hade ett regelbundet ansikte.

— Reflekterar damerna på att äta här?

De besökande drogo på munnen.

— Äta på hushållsskola, hvem tar fröken oss för, fröken ser bra ung ut, sköter fröken alltsamman?

— Ja, mamma minns väl, att det stod i Stockholms Dagblad om den unga blonda husmodern, är det här matsalen?

De togo ett par steg framåt, men husmodern vek icke genast ur dörren.

— Törs jag inte be damerna vänta ett ögonblick, gästerna har inte slutat middagen än.

De främmande sågo på hvarandra.

— Vet fröken, sade den äldsta, det har vi knappast tid eller lust med, är det inte öfverdrifven grannligheten?

Mina vek tyst undan, och de andra stego på.

I matsalen höll man just på med nyponsoppa och citronkräm öfver lag. Ordväxlingen hade icke undgått någon, men de båda damernas inträde passerade till synes fullkomligt obemärkt. Samtalet fortgick som förut, och om någon såg flyktigt upp var det som om hon tittat ut i tomma rummet.

Syster Sofi var dock inte fullt så diskret som de andra, hon betraktade med intresse de båda damerna, som genast riktade sina lorgnetter mot henne.

Det slog henne, att det ingalunda var rummet, möblerna eller dukningen, som de besökande granskade, det var matgästerna, som intresserade dem.

— Gamla mamseller, tänkte de naturligtvis, ack ja, själf försörjande, kanske rösträttskvinnor.

Det var lustigt att se dessa typer och tänka sig deras lif, och veta, att man själf som hustru och mor genomlevvat fröjder och lidanden, hvarom dessa stackars torra varelser icke ens drömde, jo kanske drömde.

— Är det inte rysligt synd om dem, mamma, hviskade den yngre.

Fröken Portman hade hört frågan, och hon reste sig ögonblickligen.

— Har inte husmodern någon plats där vi kan vara ostörda? frågade hon.

— Så konstigt folk kan bära sig åt, sade den äldre frun, då hon plötsligt befann sig ensam i rummet, betraktad endast af några små hushålls-elever genom luckan, vi kunde ju kommit hit för att understödja. Då går vi då.

— Men mamma, vi skulle ju egentligen höra efter —

— Nej, härifrån tar jag inte tjänare, vi får gå till Hemmens platsförmedling igen.

— Jag var där i går, mamma, sade den unga med en djup suck.

I dörren mötte hon Helga, åtföljd af en ung grann flicka.

— Nej, se Helga, utropade hon, god dag, Helga, äter du här, vi tycker här är inge trefligt.

— Så tråkigt, sade Helga, det är min kusin som sköter skolan.

I yttre rummet voro syster Sofi, fröken Lind, fröken Portman och ett par andra damer samlade.

Just som Helga trädde in genom den ena dörren, kom genom den andra Mina och arkitekt Steiner.

Man hälsade, och Helga presenterade sitt sällskap: detta är fru Magda Wisbeck, min svägerska, hon är invald i kommittén i egenskap af blifvande jurist.

Med uppsynen af en, som aldrig ett ögonblick tänker på att behålla dem i minne, åhörde Magda namnen, men då turen kom till syster Sofi, tändes en blink i hennes blå ögon:

— O, utropade hon, det var ni som —

— Jaja, afbröt syster Sofi och förde Magda litet åt sidan, det var jag, som skref till Hans, när ni gifte er, men skrik inte så.

— Det var ett så förtjusande bref, sade Magda med mera dämpad röst, och så vackra blommor. Jag har frågat Helga så mycket om er, bättrade hon på litet.

— Och doktorn har väl sagt, att jag var lika förtjusande själf, sade syster Sofi. Nu börjas det.

Helga öppnade kommittésammanträdet, diskussionen gällde närmast tomten för byggandet af ett de själförsörjandes egna hem.

Arkitekten begärde genast ordet och talade så länge och så förnuftigt, att alla andra kommo af sig, men Mina stod i dörren och strålade.

— Kors i alla dar, och jag som har tyckt att han såg så blyg ut, hviskade fröken Portman.

När sammanträdet var slut, hade allting blifvit som arkitekten ville.

Mina gick fram och hviskade något till Helga, som nickade.

— Husmodern bjuder hela kommittén på kaffe inne i sitt rum, sade hon.

— Inte alls dumt, sade syster Sofi och såg på arkitekten.

Mina hade ett vackert rum inåt gården. Den hvitlackerade möbeln var Gripsholmsmodell och klädd med konstväfnad. Servisen var gammal, och det var icke som hos de flesta gästerna en liten tallruska som representerade naturen, ty midt på bordet stod en vid skål, frikostigt fylld med krysanthemum. Gästerna betraktade allt detta en smula förvånade, de voro så ovana vid annat än knapphet hos de själf försörjande, att det aldrig föll dem in att det kunde vara annorlunda. Brasan var tänd och interiören var synnerligen inbjudande.

— Ser fröken så bra det var, sade arkitekten till värdinnan, att jag höll på att ert rum skulle bli 5×6!

— Seså, sade syster Sofi till Magda, träd fram, fru Wisbeck, ni, som är enda frun, skall väl ta socker först kan jag tro.

— Borde inte enda herrn göra det? frågade Magda.

Men Mina hade redan bjudit fröken Portman.

— Tackar ödmjukast, sade fröken Portman, tänk de där otäcka gifta kvinnorna, så likt dem.

— Kära fröken Portman, sade Helga, som ingenting visste om det nyss timade uppträdet, våra mödrar var väl alla gifta kvinnor.

— Hur vet ni det? svarade hon och såg miss-tänksamt på Helga. Ja, i alla fall, så hatar jag dem.

— Utan urskillning? frågade syster Sofi intresserad. Det är ju fullkomligt oresonligt.

— Ja, det är väl det, sade fröken Portman dystert.

— Var så snälla och tag kakor, arkitekten får inga annars, för han måste gå, bad Mina, och när hon kom tillbaka med korgen efter att ha försett honom, tillade hon: man måste ju medge, att de här två exemplaren, som var här i dag, verkade just inte vidare tilltalande.

— Ja, se det är just den typen jag afskyr, sade fröken Portman lättad. Såg ni deras högfärdiga blickar bakom lorgnetten, när de trängt sig in i matsalen? De föraktar alla utom sin egen krets.

— Alldeles som vi, sade syster Sofi.

— Må vara, medgaf fröken Portman, men det klär dem sämre.

— Hvarför det? frågade arkitekten med munnen full af korintkaka.

— Jo, det skall jag säga er. För att vi arbetar i alla fall för dem eller för deras döttrar, rättare, fast vi inte älskar dem. Men de bara håller emot, de är den feta, tunga, döda massan.

Syster Sofi tog en kaka från korgen och doppade belåtet.

— Kvinnorna har dock en surdeg i sin midt och det är vi, svarade hon. Med det permanent ogifta ståndet kom missnöjet i världen.

— Jag förstår mycket väl den där vitsen med surdegen, svarade fröken Portman buttert. För resten, utropade hon, så snart kretsen blifvit lugn

igen efter arkitektens bråda afskedstagande, är jag stolt öfver att vara permanent ogift och permanent missnöjd. Ty märk väl, vi ogifta är de enda, som vågat protestera mot det förtryck, under hvilket de gifta kvinnorna suckar i äktenskapet.

— Hvilket förtryck? frågade Magda, som hade mycket roligt åt diskussionen. Hon var så nygift, att viktigheten ännu icke gått af henne, men här fann hon plötsligt att hon tillhörde ett stånd som långt ifrån att betraktas med tillbörlig vördnad ansågs utomstående och fientligt.

Fröken Portman vände sina hvassa bruna ögon mot den unga kvinnans friska, lyckliga ansikte.

— Det är kanske lyckligast för fru Wisbeck, att hon inte begriper, sade hon. Ja, se på mig, jag som gudilof inte varit gift, jag vet ändå hvad det innebär för en förnedring för kvinnan.

Magda såg vädjande på Helga. En stark rodnad hade stigit upp i hennes ansikte, hon var ond.

— Jag tror ni är tokiga, sade hon. Är det nu någon förnedring att vara gift? Jag tänker snart försörja mig själf, fråga Helga.

— Ni kanske aldrig har läst jaktstadgan ens? frågade fröken Portman stridslystet.

— Hvad för något?

— Hon menar giftermålsbalken, smålog syster Sofi.

— Min gud, sade fröken Portman, hon bär alla trälidomens utmärkande kännetecken och hon vet inte af dem ens! Vet ni inte af att er man äger bestämma öfver er vistelseort, att ni inte kan

begynna en verksamhet eller skrifva under ett kontrakt utan hans samtycke, att — att —

— Ja, men inte i verkligheten, sade Magda. För resten, kära fröken Portman, Helga vet att jag också är feminist, låt oss inte gräla, det tjänar ju ingenting till.

— A man har väl ett mål, sade Ida Portman dämpad.

— Ja visst, sade syster Sofi, hvem har inte det, men för det kan man väl få dricka kaffe i fred. Jag för min del hoppas ännu, att jag en gång skall kunna förmå mig att skrifva upp mina utgifter. Under daglig sträfvan mot detta mål afvaktar jag slutet.

— Har ni inte hunnit lära er det vid era år, så lär ni det aldrig, sade plötsligt den hittills tysta fröken Lind sakkunnigt.

— Nå då består jag mig till och med med ett oupphinneligt mål, log syster Sofi förnöjdt, och jag undgår att framme vid målet förkrossas af all uppnådd lyckas intighet.

— Vet ni hvad, sade Ida Portman förtviflad, ni äcklar mig. Det är som man hörde en fru ur societeten. Finns det då ingenting, vill ni inte ha rösträtt?

— Jo, tack, gärna det.

— Det är rysligt att höra er.

— En påtår, sade värdinnan och såg bekymrad på Helga, som tyst och halft leende åhörde trätan utan att bry sig om att göra slut på den. Det är nykokt.

— Påtåren, sade syster Sofi, är den ändliga

människans försök att utsträcka njutningen öfver dess egen gräns. Jag känner följderna och aktar mig.

Men alla de andra drucko.

— Kakorna har verkligen försvunnit, sade Helga och tog den sista.

— Snabbt och spårlöst som en barnafader, tilllade syster Sofi. Kära fröken Portman, hvad ni ser förbi ut.

Den stackars Ida Portman var verkligen grå och gropig som knäckebröd i ansiktet.

— Jag får visst lof att gå nu, sade hon, jag skall på ett styrelsesammanträde till.

— Ring återbud, sade Helga.

— Nej, det är jag för trött till. Tänk hvad det skulle vara ljufligt med sex månaders fängelse för hädelse mot Gud. Jag längtar så till Ystad, men ingen åttalar mig, jag har haft otur hela mitt lif.

— Så stor är antagligen orättvisan, svarade syster Sofi medlidsamt, att ni aldrig skulle komma till Ystad. Man skickade er till Norrköping, och det väcker så tråkiga idéförbindelser.

— Jaså, ni tror, att jag skulle hålla mig för god att sitta i samma fängelse som mina olyckliga medsystrar, som blifvit männens offer, men det misstar ni er på, jag skulle tvärtom anse det som en heder. Ida Portman såg utmanande rundt omkring sig.

— Nå, sade Helga vänligt, hvarför gör ni inte hellre något för dem, medan ni är i frihet?

— Jag har redan en gång hållit ett föredrag, svarade Ida dröjande, där jag häftigt angrep männen för att de håller kvinnorna i förnedring.

— Hade det någon som helst effekt utöfver de anonyma breffen? frågade syster Sofi.

— Hvad vet ni om dem?

Ida Portman såg helt förvånad ut, ty hon hade förgäfvets grubblat öfver breffvens ursprung, men emedan de voro så skamlösa, hade hon aldrig visat dem för någon.

— Inte ett dugg naturligtvis, jag bara tog dem för gifna. Man arbetar inte förgäfvets i tio år i det sociala.

— Det är en härlig sak med intressen, fortsatte syster Sofi, har inte doktorn något åt fröken Lind också, som druckit tre koppar kaffe och inte sagt ett ord.

Fröken Lind hoppade till, när hon hörde sitt namn nämnas, så att kaffekoppen skramlade i hennes hand.

— Om fröken Lind önskar, svarade Helga gladt.

— Jo, för all del, så gärna, mumlade den tillfrågade förvirrad, men jag har så liten tid, och så är jag inte alls begäfvad, och jag skulle dö, om jag skulle hålla föredrag, ifall det är sånt doktorn menar.

— Om ni menar med intressen att ha någon att vara snäll mot, så har väl alla människor någon, svarade Helga.

— Nej, inte jag!

— Nå då har jag ensamma, gamla och sjuka, som kan förbruka all godhet ni har och mera till.

— Jag tycker mera om barn, ifall doktorn inte har något emot det, svarade fröken Lind blygt. Det är något så förhoppningsfullt.

— Jo, jag tackar, sade Ida Portman.

— Och jag anser, jaha, fröken Lind fick plötsligt en viss myndighet öfver sig, att moderskapet är kvinnans största lycka och viktigaste bestämmeelse. Skall kvinnan uträtta något i det allmänna, så skall det inte vara genom sitt missnöje, en blick på Ida Portman, utan genom sin moderlighet.

Ida Portman var redan framme hos husmodern för att skaka hand och gå, men nu vände hon sig mot moderlighetens förespråkarska.

— Ni vet inte hvad det är ni pratar om, sade hon. Det är ju ingen af er allesamman, som verkligen vet hvad det vill säga, att vara mor, så säg inte emot. Outsägliga lidanden betyder det, för själ och kropp, ett offer af de bästa årens kraft och af hvarje möjlighet att oafslåtligt ägna sin tid och sin kärlek åt ett arbete. Och sen till sist betyder det att se dem för hvilka offret gjordes, nicka och gå, när de blir stora nog till det, och dela med en annan det lif, för hvilket man gaf sitt eget. Därpå följer en ensamhet, som är dubbelt mera bitter än de barnlösas.

Medan Ida Portman talade på sitt vanliga hetsiga och vresiga vis, lät Helga blickarna glida öfver de närvarandes ansikten, och hon fann, att de tycktes lyssna, icke till hädelserna, som syntes dem likgiltiga, men till den gamla grymma återväckta längtans rop i själen.

Men Ida Portman talade vidare, Ingen, nej ingen hade ännu gjort upp mannens och kvinnans bokslut rätt, emedan ingen velat, eller vågat sätta upp den rätta summan på kvinnans konto, och

däraf den gränslösa orättvisan i evighet, och hon blef så upprörd när hon hållit på en stund, att blod och tårar sköto upp i hennes ögon, och rösten skälfde lika hårdt som hjärtat. Hon stod vid bordet och såg rakt in i väggen, medan hon talade, men slutligen märkte hon, att tystnaden omkring henne icke var af rätta slaget, och hon hejdade sig plötsligt förvirrad.

Då sade syster Sofi midt i tystnaden: Om ni hade rätt, fröken Portman, borde det ha blifvit något af oss, som icke är mödrar.

Ingen svarade. Efter ett par minuters kamp för att återvinna själfbehärsksningen vände sig fröken Portman till husmodern och sade stillsamt i en ton, som kom de närvarande att känna sig brottsliga: det var dumt ni bjöd mig, men det blir väl heller inte oftare. Nu har jag förstört trefnaden, men därför så går jag både från brasan och sällskapet. Spillt på duken har jag också, men förlåt mig, jag har lidit mycket.

Mina reste sig och följde gästen ut, när hon återkom, fann hon att de kvarvarande redan valt Ida Portman till samtalsämne. Fröken Lind fann henne onaturlig och förfärlig.

— Jag har hört, att hon i alla fall tog sig en fosterdotter själf, sade Mina.

— Ja, sade syster Sofi, och log litet, jag minns väl hur sjuk och nära döden hon var, när det skedde.

Det blef tyst ett ögonblick.

— Jag hoppas i alla fall, sade fröken Lind,

som ingenting förstått, att det inte är såna vi skall bli.

— Ack, var lugn, svarade syster Sofi, se på den nya kvinnan, representerad af våra unga damer här i kretsen, hon är så frigjord och själfständig man kan önska, men hon hatar inte mannen hon, och har ingen ouppgjord räkning med honom. Hon vill väcka sina sofvande systrar, men inte med ett nyp utan med en kyss, hvilket gör henne mera omtyckt. Sådana gamla nummer som Portman och jag, vi är så sällsynta, så vi borde fridlysas som strandtisteln.

— Är inte taggarna det bästa skyddet? sade Magda impertinent.

Syster Sofi tittade ett ögonblick på den frågande, så gick hon öfver rummet bort till Magdas hörn och satte sig bredvid henne på en ledig plats.

— Min lilla fru, sade hon, jag har suttit och sett på hennes ansikte hela kvällen och jag skulle vilja veta, hvad det är för uppfattning hon egentligen har om Portman och mig och vår generation af ensamma gamla kvinnor? Vi är löjliga och frånstötande och dessutom värda en smula medlidande, inte sant, emedan vi blifvit tvungna till ensamhet? Har min lilla vän aldrig tänkt sig att vår ensamhet kunde vara ett ganska ståtligt offer åt ett ideal?

Magda fann sig icke nog snabbt för att dölja för den frågande, att detta var en alldeles okänd syn på saken.

Syster Sofi kastade en blick bort till de andra. Mina hade lämnat rummet, och den snälla, hygg-

liga Helga satt framåtböjd och lyssnade till den tystlåtna fröken Lind, som nu plötsligt börjat mala en lång, oafbruten ström af ord.

— Ni tänker förstås, sade hon, att det finns icke den gamla fröken, som glömmet att påminna, att hon är ogift af eget fritt beslut. Det vi är stolta öfver, det skrattar ni bara åt. Som t. ex. åt att Ida Portman aldrig gifte sig med fosterdotterns far, och föredrog att upprätta sig själf. Själf har jag visserligen icke valt ensamheten, om jag skall tala om det, men jag hade gjort det om det kommit på fråga, hellre än att gifta mig med en man, som icke motsvarade de kraf vår generation, när den var ung, ställde på männen. Sådana var vi. Gör det efter om ni kan.

— Jag tror inte, att vi unga har mycken lust att göra efter, svarade Magda öfverlägset. Vi har nog hört talas om det där, men vi har inte riktigt tålmod med dem, som isolerade sig i förnäm ensamhet, när de inte fann det högsta. Vem är jag, att jag skall fordra det absoluta?

— Jaså, gör inte ni unga det? .

— Vi unga, svarade Magda litet undervisande, vi tror, att det är ens plikt att ge sig in i lifvet, och offra det alla sina krafter. Vi tror, att vi få ta vår lilla anspråkslösa lott och lycka sådan den kan bli.

— Med eller utan kärlek?

— Den stora kärleken, svarade Magda, något bedragen af den frågandes höfligt intresserade ton, är icke absolut nödvändig, en god kvinna blir lycklig, om hon har dem, som behöfver henne

och hör henne till. Och jag tror att vi med dessa åsikter får mindre anledning att ångra oss än ni, syster.

— Vi har inte ånkrat oss, svarade syster Sofi, men om något kunde komma oss att ångra, så vore det att höra er tala, för hvilka vi gjorde vår gärning. Jaså, ni tog Hans, fru Magda, emedan ni ansåg det vara er plikt att icke undanhålla lifvet er person?

— Jag för min del älskade Hans, sade Magda.

— I så fall, svarade syster med återvunnen godmodighet, skryter ni ju bara. Nå, fröken Lind, vände hon sig till de andra, skall ni nu gå med mig, eller skall ni ha något att lefva för först?

— Fröken Lind behöfver väl inte gå redan, sade Helga vänligt, jag har just fått höra att hon spelar, säg, vill ni inte stanna och pröfva Minas piano?

Syster Sofi nickade och sade farväl, Magda följde henne ut. Förlåt mig, om jag sagt något dumt, måste hon säga i tamburen, det kände hon.

— Ja, men ser doktorn, fortsatte fröken Lind så snart hon blifvit ensam med Helga, hvad jag än gjorde, så kunde ingenting befria mig från ensamheten och min olidliga fruktan.

— Man skall inte försmå ett enkelt medel, innan man försökt det, sade Helga, men äfven om tomheten blefve alldeles densamma, får man tänka på att göra hvad man kan i alla fall, eller hur?

— Detta kan knappast doktorn förstå, sade fröken Lind, doktorn, som har ett sådant intressant arbete. Men mitt som är bara siffror och siffror,

som nöter hjärnan — det lär vara riktigt rörande, har jag hört, att se de djupa spåren i siffermänniskors hjärnor — och som nått och jämnt ger mig så att jag uppehåller lifvet, det är annat. Vet doktorn, när jag lagt mig om kvällarna, ligger jag först länge vaken och ser bara siffror och siffror i oändlighet. Men om jag skulle kunna jaga bort siffrorna någon gång, så är där bara bakom dem ett stort djupt svart mörker, som väntar mig. Jag måste ta tillbaka siffrorna för att inte bli ihjäl-skrämd. Hvad det var skönt att få tala om detta för en människa, som tar en på allvar. Ty, inte sant, doktorn, det är inte bara hysteri, som de säger där jag bor, när jag ligger och gråter af ångest om nätterna. Nog har jag väl rätt att ha en riktigt ärlig sorg? Utan att de behöfver reta mig för det.

— Kära fröken Lind, sade Helga, om jag kunde få er att förstå, att vår tid inte är en att vara olycklig i, här är så mycket annat.

Fröken Lind reste sig besviken.

— Nej, tack, sade hon torrt, då får det hellre vara.

IV.

— Se där kommer Krister och Helga på en gång, sade fru Bannerman, som stod i förmaksfönstret, kors se på Helga, jag har aldrig sett henne se så lycklig ut.

— Får jag se, sade Brita, ja visst ja, kom, herr Elding, skynda er. Mamma lilla, pappa ville dig visst något?

Fru Bannerman försvann.

— Ropade gubben? frågade den unge man, som nu blef ensam med flickan.

— Inte, käraste, sade Brita smekamt, men —

— Jag förstår, ja här har du kyssen då — —

— Nej seså, Jan, folk kan ju se oss från gatan. Nu ringde de för resten.

Helga fick sin plats mellan gamla farbror Bannerman och underhöll nödtorftigt samtalet med värden, medan hon lyssnade till Kristers svar på värdinnans frågor om det dagliga lifvet i det Ritsellska hemmet. För första gången var hon tant Bannerman tacksam för hennes vana att sköta konversationen enbart med frågor, ty Kristers höfliga svar gaf henne dock en bild af de dagliga vanorna i hans hem. Hon fick om hvartannat höra om

mattorna, maten, rummens läge, utsikten, trädgården, jungfrurna, hästen, grannarna, och så småningom tyckte hon sig ha miljön fullt färdig, där de två ensamma människorna gingo och åldrades bredvid hvarandra.

— Nå, och trifs Elisabeth i ensamheten? Älskar hon den? tänk, som var van vid Stockholm, och när hon bodde hemma, ville hon aldrig sitta i lugn och ro en kväll med oss.

— Det är femton år sen dess, kära svärmor.

— Jaja, hon är ju förti och öfver på det, men jag som går på sexti, jag säger då det, att aldrig i lifvet satte jag mig i mörkret och smörjan på landet. Man lefver bara en gång och då bör man lefva i Stockholm.

Är det ändå inte rysligt så här i november?

— November är en ljuflig tid, sade Krister, den är den hvilsammaste af alla, den är så saktmodig och tyst. Man tar sin promenad om morgonen, många gånger är det ett stilla solsken en timme, hvad gör det, att mörkret kommer så fort, hemma har man ju så mycket ljus man vill.

— Ja, ni tar väl hem fotogen i hela fat, kan jag tro?

— Nå, sade gubben Bannerman, arbetar min dotter något?

— Arbeta kan hon väl inte hinna, kära du, inföll hans hustru tvärt, jag tänker hon stoppar inte sina strumpor en gång. Det fick då jag alltid göra förr åtminstone.

— Jo, det kan jag tala om, sade Krister leende, vänd mot sin svärmor, att för tillfället arbetar hon

verkligen, hon målar nämligen inte den här årstiden. Hon virkar.

— Jämt? frågade Brita.

— Hon är mycket flitig åtminstone.

Då och då under middagen mötte Helgas blickar Jan Eldings. Hon hade inte sett den unge mannen förr än i dag, hans närvaro vid middagen förklarades ju mycket lätt däraf att han hyrde ett rum i familjen, men den oroade lika fullt. Han var mycket för elegant och polerad och efter tonen att döma alltför bortskämd och hemmastadd i lifvet för att tänkas ha fäst sig vid den enkla och blyga Brita, och likväl var det ju tydligt att han underhöll någon liten historia med henne, ja helt liten troligen, fast hennes lycka var så stor. Jan Elding undvek icke hennes forskande blickar, han återgäldade dem med ett intresse, som var lika stort ehuru af något annan art.

Denna kvinna, tänkte han, som obducerat, opererat och allt det andra, och nu är hon gynekolog, hon med sitt oberörda ansikte och sina glada flickögon. Han kände några manliga medicinare och var förtrogen med deras jargon, och ju fler detaljer ur den, som han erinrade sig, dess mer intresserad såg han på Helga. Hon kom plötsligt på honom med en blick, och erfarenheten gaf henne en ledtråd till dess tydning.

— Han är redan nyfiken på en annan, tänkte hon, då de reste sig från bordet. Hon såg Brita manövrera en smula dumdrigt och tafatt för att få Elding ensam i ett hörn, så obehärskad, att hon

offrade morgondagens säkerhet för ögonblickets önskan.

Men Helga gick fram till henne: nå Brita, sade hon, och brydde sig inte alls om Britas olyckliga min, det blef aldrig af att du sökte dig in på Centralinstitutet sedan?

— Nej, sade Brita sur.

— Hon har gått igenom en kurs i uppläggning och borddekorerering i stället, inföll modern, som hört frågan.

— Till och med Arvika, sade Helga gladt, ville bli stad och blef det, men hvad blir du?

Två män sågo på henne, där hon stod med ryggen mot farbror Bannermans gamla bokskåps-gafvel. Hon hade en svart sidenklänning som liknade en frack och gjorde samma tjänst, men vid bröstet bar hon en guldros.

— Doktor Guldros, tänkte den ene af dem gäckande och sentimentalt på en gång, det låter lika tokigt som det är. Men Krister såg bara på hennes ansikte.

Brita svarade icke på Helgas fråga, och Helga hade redan ångrat den, då flickan höjde hufvudet och såg på henne med ett öfvermodigt och alls icke skamset uttryck.

— Jag tycker jag har det bra, som jag har det, sade hon och tänkte: Helga vet inte, ingen vet hur bra, mer än han och jag.

— Jo, det här låter trefligt, sade Helga, och det låg allvar bakom skämtet i hennes tonfall.

— Hvad menar du, frågade fru Bannerman

häpen och satte ner kaffepannan, är det inte rätt att hon finner sig bra i sitt goda hem?

— Nej, svarade Helga, plötsligt litet sträft till Kristers förvåning, eftersom hon är tjugutvå år, och kan ingenting. Det blir inte så godt en gång när bittra nöden skall lära henne.

— Med guds hjälp, sade modern än mera upp-rörd, skall Brita väl inte behöfva lida nöd, som du säger så finkänsligt. Hon är stiftsjungfru, och det kan hända, att vi kan få sälja tomter från Annero. Och hvad det angår, att hon ingenting kan, så är hon visserligen inte så lärd som du, men hon kan lika mycket, som jag redt mig med i alla tider.

Brita hade instinktmässigt ryckt närmare modern som för att uttrycka sitt instämmande, och hon var just nu ganska lik henne. Hvarför lade Helga sig i hennes affärer? Farbror Bannerman hade först nu märkt, att något var på färde, han tog pipan ur mun och begärde förklaring, och då han af hustrun fått en kort relation, sade han: ja, det är klart att en flicka i våra dagar förspiller tiden, då hon sprider trefnad i sitt hem!

Brita såg förvånad upp, det var första gången hon hörde att hon spridde trefnad i hemmet.

— Ja, fortfor gubben, det lönar sig väl inte att tala med dig, Helga, men det är besynnerligt att du inte begriper en så enkel sak som denna. Men så mycket är säkert, att om du inte alldeles kollrar bort flickan. så inte skall hon ut och ta en plats som en man kanske kunnat bilda hem på. Om flera fäder tänkte som jag, så skulle det kanske ljusna för gamla Sverige. Ja, se på mig, du Helga, hela

din verksamhet som ger dig dina sjutusen — är det åtta säger du? — om året är detsamma som att beröfva landet ett hem, det är en stöt till de många mot moder Sveys hjärta.

— Helga, sade Krister stillsamt, har räddat så många hem, så många mödrar åt make och barn, att vi knappast har rätt att missunna henne lönen för hennes arbete, fast hon är kvinna.

Det låg något oemotsägligt i detta, som öfverrumplade och bragte gubben Bannerman till tystnad. Först dagen därpå kom han in till sin hustru i ett förfärligt lynne. Idiot, sade han, idiot som jag var, att inte tänka på, att jag kunde ha sagt: det hade en man gjort lika bra, min kära svärson, om inte bättre. Men det dröjde som sagt ett dygn, innan han fann repliken, nu blef det hans hustru som efter några ögonblick af tystnad i rummet kom till hans räddning enligt gammal bepröfvad metod.

— Nå, men tycker du själf, att du har det så bra då? frågade hon med instinktiv elakhet. Du är ensam och hemlös, för jag kallar inte de där kvinnliga ungarshushållen för hem, och gammal och utarbetad blir du snart, långt förr än du behöfde.

Brita, som länge stått orolig vid dörren, smög sig nu ut ur rummet. Den unge mannen var försvunnen förut.

— Jag har inte kommit till världen för att bevara min ungdom, svarade Helga och höjde huvudet.

— Men skall det då vara så eftersträfvansvärdt

med slit och oro ständigt, när man kunde sitta i ett godt och skyddadt hem?

— Det kan ju vara olika, svarade Helga och vände sig egentligen mot Krister, men jag vill lefva under den blåsiga himlen.

— Ja, du är nu en sort för dig, men det var nu egentligen fråga om min flicka. Det skulle ju kunna hända, att hon vore nog gammalmodig att gifta sig. Och då måtte väl vistelsen i det egna goda hemmet vara den bästa förberedelsen?

— Jag tycker att det är den sämsta.

— Nej, men nu får ni väl ändå medge, Brita och du Krister, hvart tog Brita vägen? att Helga talar mot sin egen öfvertygelse!

— Nej, det gör hon säkerligen inte, sade Krister, men —

— Skulle du vilja bli gift? frågade därute i salen Jan Elding.

Öfverlycklig kröp Brita intill honom och kysste hans hand. Hon skulle lösa uppgiften om ingen annan förmått det, att skapa ett evigt lyckligt äktenskap.

— Nå, men tänk om Brita blir älskad af en man, som nödgas begära att hon försörjer sig själf, hvad då? frågade Helga.

— Det är inte värdt, sade Britas mor ögonblickligen, att en sådan man sticker näsan hit.

Men Brita såg icke sin älskades leende öfver hennes axel.

— Nåja, sade Helga fogligt, då så. Men jag hade en patient en gång, som var gift med femton

tusen om året. Och hon sade till mig: ack, om jag bara inte haft ett så godt hem.

— Du kanske rent af prisar så dåliga hem, som ditt eget?

— Dåliga hem är förträffliga, om man öfverlefvor dem, svarade Helga. Så lär man sig veta hut i tid.

— Jag är inte säker på, att du lärt dig det än, sade fru Bannerman till sig själf, och förbittrad gick hon ut och satte undan de sköna blå drufvorna, som voro upplagda för mellantrakteringen. I dörren stötte hon mot Brita, men upptagen af sin vrede mot Helga gick hon förbi dottern och märkte icke att hennes ansikte strålade i stum extas, märkte det lika litet som hon anade något om de känslor, hvori hennes dotter lefvat och brunnit och förtärt sig själf, sedan hon var litet barn.

När Helga kom hem sent på kvällen efter ett sjukbesök fann hon Krister enligt aftal före sig, hon hade själf föreslagit honom att gå upp och vänta på henne. Den halftimme han var ensam, hade han begagnat till att se sig om i våningen, som var anspråkslös nog, med ett litet enkelt möblemang, utfyllt af några få ärfda gamla vackra saker. Han betraktade böckerna på hennes hyllor, fotografierna med kamratgrupper från sjukhusen på väggarna, slog sig ner en stund i hennes läkarstol vid skrifbordet, tittade in i hennes prudentliga lilla sofrum. Där stod på byrån jämte ett par andra ett ungdomsporträtt af honom själf. Denna syn rörde honom och gjorde honom samtidigt skamsen på

något sätt. Hon hade kommit ihåg honom under alla dessa år, då han så godt som aldrig ägnat henne en tanke. Och ändå, när de nu träffats, hade han icke märkt en skymt af förargelse hos henne öfver att ha blifvit försummad. Det var något anspråkslöst hos henne i förhållande till honom, som blef särskildt rörande hos Helga. Nu hörde han henne komma, men hon gick inte in till honom direkt utan först ut till Lotten i köket, som fick order att sätta fram visky och vatten.

— Har du alltid så många blommor framför ditt altare? frågade Krister och gjorde en gest mot skrifbordet.

— Mera, sade hon gladt, mycket mera under den tiden, då blommorna är billigare.

— Är det bön om räddning eller är det tack för hjälp? frågade han vidare.

— De kommer från patienter och inte från slakten i alla fall, svarade Helga undvikande.

— Ja men, Helga, du retade dem i onödan, det där du sade om de goda hemmen blef äfven mig för mycket; något måste man ju tro på. Men du var förargad vid det laget och öfverdref.

— Misstag, Krister, sade Helga, de goda hemmen är verkligen farliga; föräldrar och barn skämmer bort hvarandra, barnen får en föreställning om sin vikt och betydelse, som inte alls svarar mot verkligheten. Lifvet är roligt men hårdt, Krister, och det kan man inte lära för tidigt. Tacka vet jag ett hem som mitt, där jag lärde veta hut så grundligt, att intet jag mött i lifvet sedan dess

synts mig förvånande eller oväntadt utom den sparsamma glädjen.

— Jag vill minnas om dig, Helga, svarade han, att du en gång blef ursinnig, då vår inackorderingsfru gaf sin pojke ett för öfrigt ganska välförtjänt kok stryk. Du grät och var utom dig.

— Han var så liten, Krister, svarade hon urskuldande, och dessutom vet jag ju mycket väl, att teori och praktik inte är detsamma.

— Du skulle väl inte vilja vara ett dåligt hem för dina egna barn, om du hade några? frågade han och såg noga på henne.

— Kära du, sade hon, jag gör mig inga illusioner, jag vet mycket väl, att det inte skulle finnas så bortskämda barn som mina till i världen. Då först kanske — —

— Hvad?

— Mitt hjärtas sår skulle läkas.

— Ja, Helga, sade han och bytte om ton, om vi nu skulle resonera litet om Elisabeth. —

— Jag tror det är bäst, att hon kommer hit själf, svarade Helga.

V.

Klockan sex hade Helga börjat sin dag hos en sjuk hustru ute vid Midsommarkransen, därifrån hade hon rest direkt till kliniken, och nu tolf timmar senare var hon på väg hem från det sista sjukbesöket för dagen. Hon hade mött så många ansikten, hört så många historier, lefvat i så starkt utbyte med människor, att hon längtade att få bada sig i ensamhet i sin tysta lilla våning, få sin tebricka vid schäslongen, ta fram en bok eller, om hon var alltför trött, den kära gamla knyppeldynan, som var lika bra som patience, och så blef det alltid en spets.

Efter en dag som denna, då man kommit människorna så nära, så alltför nära, tagit emot i sina händer hemligheter, som de ej längre orkade bära, och tvingats att dela ut åt dem af sin vilja, sina tankar och sitt mod, sköljde mången gång en våg af ensamhetslängtan öfver själen.

— Människorna lägger väl mycket på mig, jag vet ju inte hvad som är jag eller dem.

Då Helga trädde inom dörren, kom Lotten ut i tamburen:

— Fröken Brita är här, sade hon. Jag ville tända, men jag fick inte.

— Tänd nu, sade Helga blott och satte från sig sin lilla instrumentväska utan ens en suck.

Inne i mottagningsrummet satt Brita hopkrupen i en stor länstol. När Helga tog i dörren sprang hon upp, strök med bägge händerna öfver ansiktet, pinsamt medveten om hur löjlig och ful hon just nu måste ta sig ut, rufsigt, rödnäst, fläckig af gråt.

— God dag, kära du, sade Helga, du har väntat länge.

Brita lade handen för ögonen.

— Kära barn, är du sjuk?

— Jag ville så gärna tala med dig. Flickan skälfdde i hela kroppen men knep ihop tänderna och höll hårdt om karmarna för att vara stilla.

Helga slog i ett glas vatten och gaf Brita det, med en lätt smekning öfver håret.

— Tala om så mycket du vill för mig, sade hon.

— Vet du ingenting alls? frågade Brita.

— Ja, sade Helga, det är ju inte svårt att tänka sig, hvarför en tjugotvåårig flicka —

— Är det så vanligt? frågade Brita liksom litet besviken. Men det är lika rysligt för det. Du, Helga, kan inte förstå hur det känns, att slitas från den man håller af.

Helga drog sig till minnes scenen från mid-dagen härom dagen.

— Lyckan redan slut, sade hon, det var kort.

— Det får inte vara slut, svarade Brita, då dör jag. Nej, du tror det är han, men det är det inte, det är föräldrarnas fel. De unnar mig inte —

— Att bli lycklig.

— Nej, jo, men de tror inte, att jag kan bli lycklig med Jan.

— Har de något skäl, eller är det bara föräldraoginhet?

— Ja, ser du, det beror på, att de ingenting förstår.

— Nej, det tror jag det.

Brita gaf Helga ett skyggt ögonkast. Hon hade gått hit, utan att tänka så mycket på hur Helga skulle ställa sig till saken, gått hit blott därför, att det nu en gång var till Helga man gick, då det var något. Men tänk om också Helga ställde sig på fiendens sida!

— Brita, sade Helga vänligt, jag vill gärna göra för dig hvad jag kan, men hur vill du att jag skall hjälpa dig, som inte vet hur allt hänger ihop.

— Det behöfs väl inte, kära snälla Helga, du kan gå till dem och säga, att detta tål jag inte, att jag är så klen, att man kan frukta det värsta, om man tar Jan från mig. Dig skall de tro.

Brita tycktes själf förstå, att hon begärde orimligheter, och Helgas medlidsamma leende var dessutom svar nog.

— Du måste försöka förstå detta, Helga, jag älskar honom, han har lärt mig hvad lifvet är.

Helga rynkade pannan. Brita såg det men beslöt i förtviflans mod att dock göra ett försök med Helga.

— Innan Jan kom in i mitt lif, o, du kan inte förstå hur fattigt det var och hvad jag kände mig eländig, usel och förödmjukad. Jag var 22 år och

ingen, ingen hade tyckt om mig, tänk, ingen ens märkt att jag fanns! Alla mina klasskamrater och flickorna på uppläggningsen hade kärlekshistorier eller riktiga förlofningar, ett par gifte sig, jag hade ingenting. Jag måste dikta upp alltsamman helt och hållet efter böcker. Till slut trodde jag, att jag skulle bli gammal och dö utan att ha hört ett enda ord af kärlek, eller fått en smekning, du kan förstå, att det var en förfärlig skam.

— Jag skulle blygas att tänka så, svarade Helga. Det vore ju detsamma som att erkänna, att jag inte hade något värde i mig själf, utan först fick det genom männens erotiska uppmärksamhet. Min kära flicka, den är inte så granntyckt, att den kan betraktas som någon utmärkelse.

— Ja, men det är nu en gång så, fast ni röst-rättskvinor inte vill medge det, sade Brita, som ansåg sig vara inne på ett område, där hon ägde sakkunnighet framför dessa, att vi kvinnor blir hvad männen gör oss till, och att det är deras kärlek, som ger oss värde också i våra egna ögon.

— Det kan inte vara mer än fjorton dar sen, sade Helga, som jag träffade på en ung flicka, mycket yngre än du, som hoppade i Strömmen, emedan hon redan blifvit alltför mycket åtrådd och förbrukad, och inte kunde tänka sig ett helt lif i männens tjänst. Hon stackare hade en vär-digare uppfattning.

Helga ångrade sina bittra ord i samma ögonblick hon sagt dem. Brita hade ryckt till som träffad af en pil, men hon svarade sakta:

— Mellan Jan och mig är det kärlek.

— I så fall, sade Helga, bör du inte vara orolig.

— Jag förstår inte, sade Brita, att du inte begrep det med detsamma, hvad skulle det annars vara? Fast jag medger då, att i början så hade jag också så svårt att förstå. Han brukade se på mig så länge och innerligt, men jag vågade inte låtsas som jag begrep, ty tänk om jag hade misstagit mig. Jag sväfvade mellan hopp och fruktan, men sen så sa han det. Han kom upp på mitt rum — —

— Hur kunde han det?

— Ack, det var en kväll, föräldrarna var borta, inte bryr du dig väl om konvenans, Helga? Britas ton var så full af oskyldig förvåning, att Helga kände sig träffad.

— Vi satt och pratade länge, och så sade han, att han tyckte vi två förstod hvarandra så underbart väl.

— Ja, jag kan tro det.

— Tror du inte på själarnas sympati mellan man och kvinna då?

— Jo bevars, fortsätt du.

— Ja, och så sade han, att de flesta kvinnor var så ytliga och så kalla och beräknande, de brydde sig inte om en man, som inte lofvade att försörja dem. Men han kände på sig, att jag inte var sån, han hade sett att jag hade ett varmt osjälfviskt hjärta. Och han hade länge, ja ända från första stunden känt sig dragen till mig. Du kan inte tro så allting förvandlades omkring mig och inom mig vid de orden, jag blef med ens så stolt och lycklig, och jag kunde räta på mig, ty

all den tunga skammen föll bort. Jag lofvade Gud inom mig att inte svika hans tro på mig.

— Stackars barn!

— Han kysste mig också så häftigt, och så gick han, men jag knappt märkte det. Ack, Helga, ingen hade kysst mig förr! Det är svindlande.

— Hm. Han kom väl igen?

— Ja, så ofta han kunde, det var lyckliga timmar. Han tyckte det var så roligt att höra mig tala, han älskar min röst. Jag hade aldrig trott att han kunde vara så rar och gossaktig och så känslig och god allra innerst som han är. Och han sade att han fann så mycket nytt hos mig för hvar gång och att han älskade mig mer och mer. Och så en dag — —

Här svek rösten, och endast med stor svårighet fick Helga fram historien om upptäckten och den därpå följande kraschen, med uppsägning och afflyttning, bannor och böner, tårar och gräl.

— Du kan väl förstå, Helga, att när jag inte hörde af honom på två veckor, så var jag tvungen att skriva till honom, jag kunde ju inte veta hvad han gjort sig i sin förtviflan. Vi träffades på Djurgården en kväll, men då var han så sårad, det kan man för resten inte undra på, eller hur? Han hade hyrt en ny dublett, och han ville jag skulle gå med upp till honom, men det vågade jag inte, för mamma höll alltid reda på hur länge jag var ute. Det sade jag honom, och då blef han ännu ondare på mig, och sade: adjö, fröken.

— Och då gick du med?

— Ja, sade Brita.

Det blef tyst ett ögonblick.

— Nå, sade Helga, innan han lämnade ditt hem, friade han till dig riktigt hos din pappa?

— Nej, du hörde ju hvad jag sa. För resten hade pappa nog sagt nej nu. Han säger, kan du tänka dig, att hade Jan haft aktning för mig och verkligen hållit af mig, så hade han aldrig så där smugit sig till mig om kvällarna, och så är det just därför att han höll af mig, som han gjorde det!

— Men tänk ändå, Brita, sade Helga och försökte tala godt och öfvertygande, om din pappa har rätt. Ser du, jag föreställer mig, att om en man riktigt håller af en flicka, som är så ung och barnslig som du, så hyser han en gränslös ömhet för henne, och han är mera rädd om henne än om sig själf. Han finner intet ondt i att gå in till en flicka om kvällarna och kyssa henne, men blotta tanken att det skulle kunna bereda henne obehag är nog, för att han skall afstå.

— Ja, så kan man ju måla ut det för sig, svarade Brita med en skymt af viktighet, som lockade Helga till ett småleende midt i hela eländet, men ser du, verkligheten är något helt annat än hvad man målar ut för sig. Du tänker inte på att den stora kärleken besegrar allting. Och så en man, han är inte som vi, han har så starka passioner, som vi måste förstå, fast vi inte känner på samma sätt. Kärleken är en hemsk och förfärlig makt, Helga.

Helga satt och lekte med en pappersknif, Brita försökte läsa i hennes ansikte men fann intet annat än en djup begrundan.

— Kanske har de förtalt Jan för dig också, sade Brita försöksvis.

— Hvad har de sagt dig då, Brita?

— Jo, det var mamma, hon försäkrade, att han left illa och tyckt om andra, alldeles, som om han inte skulle ha talt om allt för mig själf. Men jag vet väl bäst, att han aldrig älskat riktigt rent och innerligt före mig.

— Är du viss på det? Hvad har du för säkerhet?

— Man talar icke annars så som han gör, svarade Brita. Han säger, att han hela sitt lif väntat på mig.

— Det säger de ofta, svarade Helga, så om du inte har andra bevis —

— Nå, vänta då, sade Brita andlöst, vänta, så skall du få se.

Ur klänningslifvet framtog hon en halft sönderläst, tårfläckad breflapp.

— Läs, sade hon, läs, så får du se om du tror att den, som skrifver så, kan bedraga.

— Läs upp första raden, sade Helga.

— »Jag skulle kunna öfvervinna döden för att få se dig och höra din röst», läste Brita med triumferande stämma.

— Och fortsättningen, sade Helga, vänta lite, låter den inte ungefär så här: »om du doge skulle jag också dö, af hunger efter dig, som mättat mitt hjärta och min själ.»

Brita flög upp som en sparv framför en vagn, såg ett ögonblick på Helga, med en djupt förebrående blick och rusade ut ur rummet.

Helga satt orörlig, hon kände sig torr och beklämd invärtes, hon kände nog medlidande, men än mera obehag, och hon kunde inte ångra, att hon varit så skoningslös. Icke utan själföfvervinnelse reste hon sig upp för att gå ut till Brita, men mötte flickan i dörren med hatt och kappa på.

— Du måste inte ha skrivit af Jans bref riktigt, då du och mamma bröt det, sade hon utom sig, för det var inte som du sa, ordagrant. Du är skamlig, Helga, nu tror jag inte på någonting i hela världen mer än Jan.

— Du förstår nog mycket väl, att det inte var i ditt bref jag fått den där frasen.

— Då är det ur någon bok, sade Brita, naturligtvis, men han kände det säkert lika starkt för det, och för resten, om han inte gjorde det då, så skall jag vara sådan att det blir sanning, det svär jag.

Helga teg. Brita skulle velat gå med denna replik, men kunde icke, hon både väntade och fruktade att af Helgas mun höra bekräftelse eller förnekande. Hon ville fråga, men fick icke de förödmjukande orden öfver sina läppar.

Skyggt forskande betraktade hon Helga: hvad är hennes hjärtas sorg och sår, hvad är hennes lifs hemlighet? Allt vet hon om mig, och jag vet ingenting om henne. Jag undrar ändå, tänkte hon, en smula skadeglåd, om jag inte i dag har afslöjat henne: hon har aldrig blifvit älskad af någon, det är hennes hemlighet!

— Hvad tänker du på? frågade hon till sist ödmjukt, ur stånd att uthärda tystnaden.

— Jag undrade om du tål hela sanningen, svarade Helga, men så fann jag, att du måste.

Brita sjönk ihop synbart. En olidlig fruktan, som i ett ögonblick mätte all den fasa det nästa kunde bringa, slog ner i henne.

— Ja, sade Helga, du måste. Det är inte värdt att du längre ägnar din kärlek och din dyrkan åt den mannen. Du måste veta, att det var af en patient, som jag för första gången hörde de där vackra fraserna, och hon kom från honom mycket värre tilltygad än du nu.

Långsamt stoppade Brita in brevet igen, och när hon tog fram handen, som rört vid hennes bara skinn, såg hon på den, som om hon väntat att finna den blodig af sitt blödande hjärta. Hon förmodade icke tala, icke röra sig, knappt tänka, hade nog med att sitta mycket stilla och uthärda.

— Hvad tänker hon? undrade nu Helga i sin tur.

— Brita, sade hon, inte sant, du förstår, att din värdighet kräfver ett svar på en sådan skymf, det blir lättare för dig sedan.

— Hvad tycker du då att jag skall göra?

Helga reste sig ur skrifstolen.

— Sätt dig här, sade hon, och skrif och låt honom veta, att du afslöjat honom, eller hellre, om du det vill, att jag har afslöjat honom för dig. Mer torde inte behöfvas för att du skall få vara fullkomligt i fred hädanefter för den figuren.

— Aldrig gör jag det, svarade Brita. Helga, du är grym, »figur», du vet inte hvad kärlek är. Stackare, hvad han skulle bli förtviflad, som är så

känslig, hvad tror du inte han kunde finna på i sin förtviflan?

— Det tar jag på mitt ansvar, och när du tänkt efter till i morgon, sade Helga saktmodigt, men en smula kyligt, så inser du nog, hvad det är han gjort.

— Jag inser det nu, svarade Brita och höjde hufvudet, jag inser det! Men jag älskar honom, det finns ingen gräns för hvad jag inte kan förlåta.

— Hvad han skall bli utledsen på dig, då han märker det, sade Helga för sig själf. Och högt: hvad är det då du vill göra, Brita?

— Jag vill vara hos honom och vara så god mot honom, att det han skref till mig på lek blir den djupaste sanning, det är hvad jag vill, och jag skall det också.

Helga reste sig och gick fram till fönstret.

— I så fall, Brita, sade hon, kan jag ju icke göra någonting för dig.

— Är du nu också ond på mig? kom det skyggt och ömkligt, se om du bara kunde begripa hur det är, så skulle du inse, att jag ingenting annat kan göra. När ni förtalar Jan — förtala! tänkte Helga — så kan nog i första ögonblicket onda känslor stiga upp hos mig, men om en liten stund, när jag känner efter, så har min kärlek sköljt bort alltihop, och jag tycker bara än mera om honom.

— Du är en liten hund, sade Helga plötsligt, du är ingen kvinna.

— Jo, Helga, svarade Brita, och tycktes alls icke bli stött, det är just emedan jag är det, som

jag handlar och känner och älskar som jag gör. Han har gjort en kvinna af mig, och jag skall tacka honom därför i hela mitt lif, hvad skam och sorg jag än kan komma att lida. En dag, sade hon med en viss sorgsen värdighet, skall du få se, att det var jag och icke du, som hade rätt, ty jag skall segra med min kärlek. Jag vet, att vi är menade för hvarandra, och det skall också bli lyckligt för oss.

Detta var ju rena blanka vanvettet, Helgas vrede öfvergick i medlidande.

— Jag kan nog förstå, Helga, sade Brita, och föreföll nu stilla och lugn, att du som håller på vår själfständighet inte skall tycka om detta. Men när kärleken kommer till dig — hon visste icke efteråt hur hon i den stunden vågat tala så till Helga — då skall du se det underliga, att vår storhet och upphöjelse ligger just i vår förnedring för vår kärleks skull.

Helga svarade icke.

— Hon är sjuk, tänkte hon, hon är galen, något måste göras, antingen hon vill eller ej.

— Ack, Helga, fortfor Brita med samma stilla högtidliga vanvett i tonfallet, vi kvinnor, vi blir ju i alla fall icke människor förrän vi får någon att älska, vi få väl icke vara så stolta, när det gäller att hålla kärleken kvar. Vi duger inte till så mycket mera, allt annat kan männen så mycket bättre än vi. Ack, Helga, säg att du förstår mig —

— Jag förstår så mycket som att vet du inte din plikt mot dig själf, så måste du räddas från olyckan med våld.

— Våld hjälper icke mot kärlek, svarade Brita stolt, adjö med dig, nu går jag mot mitt öde.

— Jag skall låta min jungfru följa dig till porten, sade Helga.

VI.

Det syntes vid första ögonkastet att Helga var trött.

Affären med Brita artade sig illa, i går hade flickans mor kommit upp till Helga för att beklaga sig öfver hennes halsstarrighet, och i dag hennes moster. Men mostern ville icke gå, och Helga blef försenad en halftimme till middagen hos Hans och Magda. Under middagen kommo två telefonbud från patienter, men när man reste sig från bordet, sade Hans: nu går Alf och jag in och bevakar telefonen, och Magda sköter om Helga.

— Vill du inte lägga dig på soffan, Helga?

— Nej, jag har sofvit förr öfver mina böcker i Hans' gamla skinnstol, låt mig få den. Hon lutade hufvudet mot det nötta skinnets och slöt ögonen.

— Skall jag släcka lampan, Helga.

— Tack.

Magda kröp ihop i soffhörnet och drog ett par otåliga bloss på cigarretten. Det skulle aldrig ha kunnat hända henne att sofva midt på dagen, och nu gingo de dyrbara minuterna af de stackars par timmar hon hade Helga i sitt hem!

Men Helgas tankar lyfte en efter en, gjorde

ett par vingslag och flögo bort. Snart sof hon som ett barn.

Magda betraktade henne i brasskenet, det tycktes henne underligt, att se den alla litade till så värnlös, så lik en liten flicka i sömnen.

— — —

— Ack, har jag sofvit länge, Magda?

Magda, som under en halftimme inte ens vågat svälja, reste sig glad.

— Nej, allt har varit så tyst, och jag har suttit och funderat. Minns du, Helga, när du blef medveten om mig första gången?

Helga smålog, hon visste, att detta alltid var Magdas sätt att inleda förtroliga samtal, att svärma en smula och att det strax skulle komma: tänk, om jag anat då, att jag skulle bli gift med din bror!

— Det glömmar jag minsann inte, sade hon vänligt, det var efter mina tre föreläsningar på era sociala kurser, när du kom fram för fronten och gaf mig blommor från »tre hundra tacksamma åhörare ur Stockholms högre läroverk». Det var ett mycket vackert sätt att inleda bekantskapen, kära Magda. Jag minns mycket väl, att jag tyckte du såg hurtig och treflig ut.

— Ja, men du kunde inte drömma om att jag skulle bli din svägerska i alla fall?

— Nej, svarade Helga och log.

— Tänk om de andra flickorna anat min blifvande upphöjelse, fortfor Magda belåten, de skulle ha mördat mig af afundsjuka, så det var egentligen synd. Herre Gud, hvad vi älskade dig!

— Älskade mig, nej, det tror jag inte, men ni var åtminstone mycket snälla, ni satt med så uppmärksamma ansikten vända mot mig, och ibland böjde sig hundra blonda hjässor med stora hårrosetter ner öfver anteckningsböckerna. Det var så roligt att se hvad det var för något, som ni uppfattade som särskilda visdomsord, värda att skrifva upp. Oftast en kolossal siffra eller något exempel, men tillämpningen gick i allmänhet förbi er. Ni flickor var alltid flitigare än pojkarna, de pratade ibland, och värst var Alf, men det förlät jag honom, man kan inte begära att han skulle ha respekt för sin syster.

— Du låtsas inte veta, hur mycket Alf håller af och beundrar dig, Helga.

— Att han håller af mig på sitt sätt en smula, det vet jag mycket väl, svarade Helga. Men du misstar dig mycket, om du tror att han beundrar mig. Han ser med den nykläckta mannens hela kritik på mig och mina åsikter. Ibland gör han mig till och med löjlig inför mig själf.

— Är det inte till dig han kommer, när han har snokat upp någon besynnerlig existens som skall hjälpas?

— Jo, men det är för att han vet, att praktiskt arbete, och att ordna för människor, det duger jag till, men det är också det enda. Du kanske tror att Hans beundrar mig också, när allt kommer omkring?

— Ja, det måtte han väl göra. Hans! ropade hon in till det andra rummet, beundrar du inte din syster?

— Stäng dörren, svarade Hans.

Magda rodnade.

— Du förstår, sade hon ursäktande, han tycker, att så länge allt går sin jämna gång, behöfver det inte talas om.

— En beundrare är jag i alla fall viss på, sade Helga tröstande, och det är du.

— Men jag försäkrar dig, sade Magda. Du skulle bara höra, när någon i gossarnas närvaro råkar nämna att »er syster hon är ju rösträttskvinna», då blir det fart i dem. — Jag vill se, om det finns ett fruntimmer med lite ruter i som inte är det, säger Hans. Och har jag inte berättat, när Alf var på middag med oss en gång, att där var en af hans förmän, som ville göra honom förlägen med att fråga hvad han tyckte om suffragetterna? Inte? Jo, hela bordet tystnade för att lyssna, men Alf svarade lugnt och säkert: »Efter som min syster Helga kan försvara dem, så har de nog vägande skäl för sitt uppträdande.» Men för guds skull, tala inte om att jag sagt det.

— Nej, sade Helga, men det gläder mig. Och alltid rörd öfver vänlighet, fick hon tårarna i ögonen.

Magda märkte, att hon gjort intryck och var belåten.

— Du vet kanske, att pojkarna och jag ofta grälar kvinnosak, de tycker ju, att jag är öfverdrifven och löjlig. Då brukar jag krypa bakom dig, Helga tycker likadant, säger jag. — Helga, ja, säger Alf, hon skrävar inte hon, hon arbetar.

— Ja, så litet vet man, sade Helga. Men det märktes, att hon var nöjd.

— Du går visst omkring och vet inte, hur älskad du är, Helga.

— Du tycks veta det så mycket bättre.

— Inte håna mig nu, Helga. Inte vill jag låta påskina att jag vet all hyllning, som kommit dig till del. Tvärtom, jag är öfvertygad om, att du afböjt mycken beundran, som därför heller ingen vet om.

Helga såg upp.

— Du gör precis, som en journalist, när han vill locka ur någon en hemlighet. Han kastar fram ett antagande, och han låtsas alltid veta mer än han vet, för att lura sitt offer. Men försök inte med mig.

— Jag tänkte inte alls på någon hemlighet, sade Magda bestört. Jag vet mycket väl, att som din dag är uppdelad, så finns där inte en kvart ledig för erotik.

— Och det är nog den enkla förklaringen till frånvaron däraf i mitt lif, sade Helga skrattande.

— Å, sade Magda, jag trodde det var för att du inte träffat någon värdig nog.

Helga reste sig, gick fram och tände ljuset.

— Det är besynnerligt att du, en gift kvinna och juris studerande, kan vara så barnlig som en skolflicka!

— Tänk, att nu säger du det också, just det som jag tänker själf, sade Magda nedslagen. Tycker du, att jag verkar ytlig också?

— Nej, det har jag inte tänkt på, hur kom du på det?

— Jo, jag är rädd för det själf. Det är otänkbart att ha varit så lycklig som jag varit hela mitt lif utan att vara lite ytlig. Jag vet ju att det är så sorgligt här på jorden, och ändå tycker jag det är så förtjusande att lefva. Kan jag hjälpa det! Som bara i dag, jag vaknade med hufvudvärk och ondt i bröstet, men jag tyckte det var lika lifvadt ändå.

— Lika lifvat ändå! Då är diagnosen klar: ytlighet!

— Nej, men hör, Helga, allvarsamt, det ligger nog ändå något i det. Att det var lifvadt i skolan och på högskolan, det är ju ingenting märkvärdigt, men att inte ens kärleken och äktenskapet erbjudit några konflikter, det tycker jag är värre. Jag var verkligen beredd, att det skulle bli trassligt åtminstone någon gång att bevara sin personlighet, för vi kvinnor nu för tiden har ju ändå en viss värdighet. Och nu undrar jag så mycket om jag är så ytlig, så jag inte här märkt, när Hans kränkt min värdighet?

— Det har nog inte Hans märkt heller i så fall, svarade Helga allvarligt.

— Nå, men så den stora konflikten mellan hemmet och arbetet, den har jag inte sett till heller. Inte tycker jag det är svårt att studera och sköta hemmet, det är bara att skynda sig det. Hans' tider och mina går så bra ihop, så jag hinner godt både med frukosten och middan, och städet, som du skaffade mig, är ju underbart.

— Ja, jag känner väl Cornelia, jag, sade Helga.

— Vi äter middag klockan sju som du vet, fortfor Magda, och sen kan jag vanligen ta mig ledigt och lefva för min man. Där ser du, så lätt det är för mig, det som sägs skall vara så omöjligt. Och hvad läsningen angår, så har jag frågat professorn, om han märkt någon skillnad på den, men han säger nej, och du vet hur bra det gick med sista tentamen.

— Det här är verkligen ett allvarligt fall, sade Helga. Hvad säger Hans om saken?

— Ja, jag skall säga dig, Hans har sina egna bekymmer, han tycker också att han har det för bra. En man skall härdas i salt och eld, förstår du, men hvar skall han få det ifrån. Och hur skall han få tillfälle att visa mannens stolta likgiltighet i nederlag och lycka, när han endast någon sällan gång måste pröfva sitt tålmod på bränd gröt eller dåligt kaffe, hvilket inte ens lönar sig.

— Nå, men då säger du väl åt honom, att det är väl för innerligt väl, så länge det varar?

— Ja, det var klart, men då svarar han, att han är ställd utanför kämpaleken bland barn och fruntimmer — det är jag och städet. — Du har ju ditt arbete, säger jag. — Äsch, ni fruntimmer har aldrig begripit, att endast farliga handlingar är något värda. — Hvem skall de vara farliga för? frågar jag, men då blir han arg.

— Nå, men om du klagar din nöd för honom, hvad säger han då?

— Han säger: det är väl klart, att ett fruntimmer skall ha det bra. Och han förstår mig inte alls,

när jag säger, att det är just det, som är så onaturligt.

— Hvad är det nu igen jag inte förstår, frågade Hans skrattande, och stack in hufvudet genom dörren. Han var äfven han något lik Helga, men större och gröfre af blondare och mera välstående typ.

— Mitt patos, sade Magda. Stäng dörren!

— Skall jag stänga min dörr?

— Ja, din och min dörr.

— Det är rätt, Magda, hördes Alf bakom Hans' rygg. Jämlikhet äfven i det minsta.

— Konstig jämlike jag har fått, muttrade Hans, men i nästa ögonblick kände han sig snurrad ut ur rummet, en kyss snuddade förbi honom, och där satt han bakom den stängda dörren.

— Jag skall öppna strax, sade Magda, men jag tyckte, att det var onödigt att gossarna hörde om Brita.

— Hvad vet du om Brita? frågade Helga.

— Jo, jag var där i går ett tag, träffade först bara mamman och mostern, de var söta, kan du tro. De tog mig genast i sitt förtroende, stackars Britas hjärta serverades med peppar och salt. Vet du, hvad jag lade märke till? Mamman tror, att Elding är en dålig person, fast det skall han inte alls vara, enligt Brita, och ändå tvekar hon i det längsta att skilja dem åt fullständigt, så länge hon tror på en svag möjlighet till giftermål. De får inte träffas, det kunde ju vara farligt, men hon uppmuntrar brevväxling bakom gubbens rygg, för att ändå inte förlora de sista chanserna all-

deles. Jag sade till henne, att jag tyckte det var mer än besynnerligt, när han var så illa beryktad och burit sig så åt mot Brita. Ack ja, det reder sig, bara hon blir gift, sade hon. Sådana kvinnor, hva, när jag gick hem, så riktigt längtade jag efter att möta en riktig fähund till karl, för att återfå mitt feministiska patos.

— Men du mötte ingen?

— Nej, och vet du, det är så svårt ibland, för jag tycker alla karlar är så förtjusande.

— Men, Magda, hur blef du egentligen feminist?

— Därför att du är det, Helga. Det är det-samma med hela min klass, och det är många, som håller ut än.

— Det var många afslöjanden det här, sade Helga.

Hon gick ett par slag i rummet med tankfull uppsyn, kanske drog öfver hennes hjärta en skugga af ensamhet.

Men Magda öppnade dörren inåt gossarna med sin vackraste nigning: var så god, sade hon.

— Nej, nu vill vi inte, svarade de.

— Det är rätt, Hans, sade Helga, tag du kommandostafven, som du försäkrade mig, att du skulle göra, när du förlofvade dig.

— Lätt att lofva, sade Hans, jag kan lika gärna befalla öfver den slarfvan som öfver sömnen. Det vore rätta sättet att få dem att hålla sig undan.

Magda svarade ögonblickligen, men Helga begagnade sig af det ögonblick, då telefonen var obekvämd, för att gå och ringa till sitt hem.

— Ingen har frågat efter mig? Jaså, har det kommit post, kan Lotten se hvarifrån?

— Nizza, stafvade Lotten. Då är det från Krister, tänkte Helga och så strax därpå: det kan likaså gärna vara från hans fru.

När hon ringt af, hörde hon röster i tamburen och urskilde Hans' glada stämma: Goddag, kära faster!

Ögonblicket därpå kom faster Wisbeck in, förd af Hans, och mycket prydlig i svart sidenlif med hvit mössa på sitt hvita hår.

Magda, som var djupt generad öfver att hon hittills uppskjutit att bjuda Hans' gamla faster till sitt hem, försökte vara så artig som i hennes förmåga stod, sköt fram Hans' bekväma stol, gick efter en pall och störtade ut i köket för att koka kaffe.

— Ja, här sitter man och låter passa upp sig, sade faster Anna belåtet, när jag var gift, satt jag aldrig, så det smakar skönt. Jo, kära Hans, jag kom hit för att låna några böcker igen. Tack för Sveriges historia, jag orkade inte bära hem de fem delarna, så dem får du låta hämta. Har du något om georgismen? Jag har aldrig kunnat leta ut, hvad det är för något.

— Jag har en Verdandiskrift, om det räcker, sade Hans skattande.

— Ge mig den så länge, sade tant Anna godmodigt. Hans skämtar alltid med mig, vände hon sig till Magda, som kommit in och satt vid dörren med hjärtat ute hos kaffepannan, han skämtar om min bildningstörst och tycker den kommer väl sent, men törsten kan nog ha kommit förr, fast jag inte

fått göra något åt den, förrän jag blef änka. Det kan väl hända, att jag inte smälter allt, men alltid fastnar det något.

— Faster skall få låna Äktenskapets historia af mig, sade Alf plötsligt borta ur sitt hörn, så får tant läsa om hur männen förr i världen lånade ut sina hustrur och bytte dem eller sålde dem för ett par skor. Och då kommer faster att tycka, att faster haft det riktigt bra i sitt lif.

— Nej, tack min gosse, något annat får du allt hitta på, jag vet nog hur det är nu, och det är inte mycket bättre. Ja, nu när jag har hvilat upp mig, så skall jag väl titta på våningen. Det här är fruns rum kan jag förstå, riktigt trefligt är det. Och här innanför bor du, jasanya, ingen sängkammare, ligger i hvar sitt rum, ja det skall ju vara modernt. De vill inte bära sitt kors, de unga fruarna nu för tiden, i ödmjukhet. Men hade jag haft eget rum i världen, så hade jag aldrig lärt mig konsten att gråta ljudlöst. Så mycket är då säkert.

Hon drog plötsligt Hans med sig bort i en vrå.

— Min hjärtans gosse, hviskade hon, är du nöjd? Kan hon vara något för ditt hem, och blir det inte rysligt odrygt allt hvad du förtjänar, när husmodern är så mycket borta? Vill du inte, att jag skall tala lite med henne, och ge henne några råd?

Hans klappade gumman välvilligt på axeln.

— Kunde jag inte tro, att faster skulle oro sig! Annars borde faster väl veta, att jag är en karl, som inte nöjer mig med annat än det allra bästa. Hon passar mig precis.

Och han såg belåten på Magda, ungefär som ett barn, som betraktar en ny, lite egendomlig, men mycket treflig leksak.

— Ja visst ja, sade gumman klenstroget, det var ju klart det.

— Vi sätter in minst 25 kronor hvarenda månad, fortfor Hans.

— Jaså, det gör ni, muttrade hon i betydligt fryntligare ton. Ja, då skall hon få kopparpannan som jag har med mig. Jag la den i tamburen, för jag ville höra först.

— Nå, sade Alf, när de sutto kring kaffet, och Magda med ängslig min vaktade på faster Annas uppsyn vid första skedbladet, har faster haft sin natt nyligen?

— Jo, jo, jag hade den i förra veckan för Brita Bannerman, som jag hörde är hemligt förlofvad. Så nu tål jag inte hvarken att Helga eller min Mina kommer på länge än, man vet aldrig, det går så brådstörtadt med giftermål nu för tiden. Ser Magda, fortfor hon, de här tre barnen skojar med mig för att jag får alltid en sömnlös natt, när jag hör talas om någon flicka, jag tycker om, som skall gifta sig. Jag gråter öfver allt det elände hon måste in i, som hon inte anar.

— Ja, sade Hans, och körde händerna i fickorna, med gråtande tårar har alltid tanterna föst in flickorna i äktenskapen.

— Det kanske kan intressera faster, att Magda just anförtrott mig sina bekymmer öfver att hon har det alldeles för bra, sade Helga.

— Har hon det för bra! Ja, då är det aldrig

som det skall, var säker på det, sade faster Anna och såg på Magda med en bekymrad blick.

— Än har hon inte fått kopparpannan, tänkte Hans för sig.

Magda stelnade till, skämtet föreföll henne litet besynnerligt.

— Hör nu, Magda, sade Helga, för att leda samtalet in på andra vägar, om du skulle be Brita hit i kväll, hon har det inte så roligt, där hon sitter och hör om moder Sveas sårade hjärta. Jag kan ringa, om du vill.

— Nej, för Guds skull, gör inte det, utbrast Magda förfärad. För hon har varit här hela eftermiddagen, och blir kvar till kvällen, och Alf skall följa henne hem, har jag lofvat hennes mamma.

— Hur kan du vara så dum? sade Helga blott, vet du hans nummer?

Och hon skyndade mot dörren.

— Nej, ring inte, Helga, eller låt mig —

De tre andra sutto tysta.

— Det där var Jan Eldings nummer, sade Alf efter ett ögonblick, och gläntade litet på portiären.

— Elding! faster Anna spärrade upp ögonen.

— Känner faster den fähunden? sade Hans, men hon bara runkade på hufvet.

— Nå, Helga? faster Annas röst var mycket ifrig,

— Brita var redan hemgången, sade Helga kort.

— Jan Elding, Jan Elding, är det han? sade gumman, då får jag gråta öfver Brita en natt till.

— Ja, minst, sade Hans.

— Hur mår Rosa? frågade Helga avvärijande.

— Frågar du det, apropos Jan Elding? Jo tack, hon är på husmodersskolan nu, och Mina hoppas, att hon skall kunna lära henne något, fast inte har hon mycket anlag, flickstackaren.

— Det är inte farligt med Rosa, sade Helga litet ifrigt, för det en flicka varit olycklig och vilseförd, så skall det väl kunna bli en hygglig människa af henne, det är jag säker på.

— Men hvarför skall det nödvändigt ske genom huslighet? frågade Alf. Det tror ni kvinnor alltid. Den här flickans begåfning kanske pekar åt helt annat håll, men hon skall naturligtvis rädda sin själ med diskning och matlagning.

— Det låter som om du kände väl till den här flickan, min kära Alf, faster såg mycket ogillande ut.

— Ja, sade han, jag var ju med och drog upp henne.

— Ja, nu skall jag väl gå till mina stackare på anstalten, sade den gamla frun om en stund, men Magda måste först visa mig köket.

Kopparpannan togs fram och pröfvades på kökshyllan, där förut endast fanns aluminium.

— Se, koppar gör att man trifs liksom mera i sitt kök, sade tant Anna.

— Tror tant inte, att jag sköter mitt och är snäll mot Hans? frågade Magda tvärt och såg gumman rakt i ögonen.

— Jo, bevara mig, hvad jag det tror, men se Magda är så ung, hon har nog inte klart för sig än, hvad det fordras af en hustru i äktenskapet för att det skall gå bra i längden.

— Eftersom tant tycker att det är så synd om

de unga flickorna, som gifter sig, så borde tant i stället förmana Hans, tycker jag, sade Magda litet själfsvåldigt.

— Nej, se det lönar sig inte, männen måste vara som de är, och kvinnorna ge vika, och det är just det som är så tråkigt. Tant Anna som var litet generad, gick omkring och tittade öfverallt för att dölja det, hvilket än mer retade Magda. Hans är mycket snäll, som karl, mycket, så Magda får det nog jämförelsevis, om hon förstår sin ställning. Men Hans fordrar att man skall vara till hands, inte störa honom, men finnas, det ville han alltid, när jag hushållade för honom i världen.

— Tant glömmmer, att jag måste få ett arbete och försörja mig, sade Magda, och lät vattnet spola häftigt öfver kaffekopparna.

— Jaså, jaha, de unga fruarna vill visst göra det, nu för tiden, det smakar inte att vara beroende.

— Vi måste väl.

— Jaså, sade tant Anna, på det där sättet förstör Magda zinkplåten i vasken — jaså, ja, jag vet ingenting. Men nog vore det mycket olikt Hans, som alltid varit så noga med att göra rätt för sig, så länge jag känt honom, om han inte ville försörja sin hustru själf. Men hur som helst, så låt åtminstone bli all kvinnosak och Helgas myckna företag.

— Tant går ju själf mycket gärna på sånt.

— Ja, det är annat, jag, som är änka kan väl ha rätt att följa med min flicka någon gång och

se hur de försöker. Men Magda får aldrig tänka på sig själf. Och akta sig för att säga emot honom eller att låtsas om, när Magda är ledsen eller trött, och för all del, låt honom inte känna att han har några band, för det att han är gift. Tyst och glad skall en hustru vara, mest tyst.

— Alltså intet andligt samlif med mannen?

— Nej, det har gudilof åtminstone blifvit oss besparadt. Ja, det är för Magdas skull också, jag säger det här, det är värst för hustrun, om hon inte kan göra mannen lycklig.

— Tycker tant, att det är rätt, att det skall vara så? frågade Magda med djupt eftertryck. Hvarför får inte jag vara glad, när jag är glad, och ledsen, när jag är ledsen, och trött, när jag är trött, och prata, när jag det vill? Hvarför skall jag alltid snyta mig inåt? Är jag inte en människa jag som han?

— Nej, inte är det rätt, lilla barn, men det är så i alla fall, och står aldrig att ändra. Man får tänka, när det blir för svårt: att man kanske får några sabbatsår som änka.

VII.

När Brita steg ur tåget vid Centralstationen, var det ännu fullkomligt mörkt, utan tecken till gryning, och lyktorna brunno. Hon ställde in sin lilla kappsäck och började drifva omkring i staden, som var svart och tom. Till Jans port gick hon först, men hon visste icke, om han bodde där innanför längre. Hon steg på den första spårvagn, som kom, och började åka oafbrutet från ändpunkt till ändpunkt, åt öster och väster, blott för att något göra. Vid niotiden öppnades konditorierna, men hon vågade icke besöka dem, där hon möjligen kunde vara känd. Hon letade upp ett kafé i Klara och satt en timme öfver en frukostbricka, som hon knappast rörde. Därifrån gick hon till centralpostkontoret och hörde efter bref till »trohet». Hon fick tre, det var hennes egna bref till Jan, hvilka han alltså aldrig brytt sig om att hämta. Hvarför hade det aldrig fallit henne in att öfverträda hans löjliga förbud att skriva till hans bostad? Ja, man är så dum, tänkte hon, så det är alldeles märkvärdigt. Hon gick in på ett nytt kafé, ännu otrefligare än det förra, det var fullt af frukostgäster, hvilka åto sill och drucko pilsner. Men Brita beställde ett glas mjölk och satte sig att bryta och läsa sina

bref i tur och ordning. Hennes egna ord kommo tillbaka till henne liksom spöken.

Det första brevet var skrivet den 20 december, samma dag, som hon skickats af till Värmland, emedan landet skall vara så bra för allting.

»Älskade, från första stund, vi blef bekanta, har världen stått oss emot. Jag kan ej tänka eller utvärda, att vara skild från dig, ju längre bort jag kommer, desto svårare blir det för mig. Detta skriver jag i Ludvika, här skall jag vänta i två timmar på tåget, här är så ödsligt nu och väntsalen så dyster. Jag kan inte läsa, jag bara tänker på dig. O, mitt hjärta är så tungt. Men säg ett ord, så vänder jag tillbaka, jag bryr mig inte om hela världen, blott jag får älska dig. O, säg mig bara, att du inte öfvergifver mig. Jag vet, att du är så bestämd, och när du sade sista gången, att om jag gaf efter för pappa och mamma och Helga och reste, så skulle du inte bry dig om mig mera, så menade du det nog. Men när du får detta, så tänk efter, det var inte så godt för mig. De bokstafligen tvingade mig, och när man är så olycklig, har man ingen motståndskraft. Jag rådde inte för det. Jag skall aldrig mer göra dig emot, så långt möjligt är.

Skrif genast är du snäll. Lunda prästgård, Lunda. Tänk riktigt efter nu, om du kan öfvergifva mig. Du är ju allt för mig nu, och det var du som först väckte mina känslor för dig. Jag är inte längre den oskyldiga flickan jag var, när du träffade mig första gången. Om du blott ger mig ett aldrig så aflägsset hopp om framtiden, så skall jag

vara så duktig i prästgården och lära mig allt, som kan bli till nytta för dig och mig. Och då skall du se, att de inte hade något för, att de skilde oss åt. Säg, andra, som älskat hvarann, har väl också haft det svårt och blifvit skilda, men ändå blifvit gifta.

Din lilla bedröfvade Brita.»

Det andra brevet var skrifvet nyårsafton. Hon orkade knappt att läsa det, visste så väl hvad där stod. Hon bröt det tredje och sista, det lydde:

»Jan!

Än en gång vill jag försöka, att skrifva till dig, fast nu har jag nästan förlorat allt hopp. Men det gäller hela mitt lif och min framtid. Jag har mått så illa hela den här tiden, och jag kan inte hjälpa, att jag fruktar det, som kan vara möjligt, du vet. Mätte jag inte komma i än värre olycka. Men inte heller det gör någonting, om du bara vill gifta dig med mig så fort som möjligt. Jag vädjar till din rättskänsla, du tycker väl, att jag borde ha svarat för mig själf, men jag älskade dig så mycket och ville inte tveka, och tänka på mig själf. Jag sitter här alldeles ensam och tänker, att all lycka och glädje är som sopbubblor — så jag stafvar, tänkte Brita — allting försvinner, och man förstår ingenting. Kära, snälla Jan, låt mig snart. Jag arbetar rastlöst. Om våra vägar skiljas nu, Jan, så kom ihåg, att hvad du gör, så bringa inte någon mer flicka i fördärfvet, det är det värsta, du kan göra. Ja, förlåt,

att jag säger det, men jag älskar dig alltjämt.
Jan, Jan.

Brita.

Om du inte svarar, så reser jag till Stockholm, jag uthärdar inte längre här.»

En timme före mottagningens början var Brita i Helgas väntrum. Hon slog sig ner och läste sida upp och sida ner i Turistföreningens årskrift och timmarna, som förut syntes henne så långa, gingo nu alltför snabbt mot vissheten.

Nu ringde det på tamburklockan, patienterna började komma. Den första som kom in var till Britas outhärdliga förfäran en af hennes gamla lärarinnor från skolan. Hon blef brännande röd, viss om att hennes ärende hos den kvinnliga läkaren stod skrifvet i hennes ansikte. Hon kände ett par ögon sänka sig i henne, som om de velat utforska hennes kropps och själs hemligheter, och hon neg utan att våga se upp.

— Hvad gör Brita här?

Brita märkte, hur lögnerna behändigt kommo henne i munnen, och en tanke flög igenom henne: skall jag aldrig få tala sanning mer?

— Jo, jag tänkte söka in vid Centralinstitutet och skall undersökas för friskbetyg.

— Jaså, jaha, nå det tar väl lång tid?

— Det tar nog bortåt en timme, Helga är så noggrann, men tant får gärna gå in före mig.

— Tack, min lilla vän. Tanten beskref sin sjukdom, Brita sade: så tråkigt. Hon kände sig nästan

lugn nu. Detta samtal återförde henne i hennes vanliga värld, och det föreföll alltför orimligt, att det hon fruktade skulle kunna hända en elev ur den respektabla Molinska skolan.

Nu sattes nyckeln i dörren, Helga kom. Hon kastade en blick in i mottagningsrummet och hälsade utan att förråda någon öfverraskning. Britas fruktan kom tillbaka. Om hon nu varit ensam, skulle hon skrikit. Men två andra kvinnor hade kommit in; de tycktes vara vana väntrumskunder, den ena hade en virkning, på hvars enformiga handgrepp hon koncentrerade alla sina tankar.

— Ja, lycka till då, att komma in på Centralinstitutet, lilla Brita.

— Ja, tack, tant.

Helga i sin hvita rock stod i dörren och hörde på.

— Hvad menade hon med det, tror du? frågade hon sedan hon stängt dörren och visat Brita en plats.

— Jo, ser du, svarade Brita, jag har verkligen tänkt att göra allvar af min ansökan, så att om du ville undersöka mig, för man måste bifoga friskbetyg.

— Jag tror vi tar hjärtat först, sade Helga.

Brita klädde af sig, och Helga lutade sig ner mot hennes bröst för att lyssna. Ack, hvad hon väl kände detta hjärta! Det var så många kvinnor, som buro fram det till henne, men dess språk var alltid detsamma.

— Du är väl inte orolig?

— Nej, hvarför skulle jag vara det, men jag får så lätt hjärtklappning.

Helga gick igenom hela undersökningsprogrammet och gjorde endast de nödvändiga frågorna.

— De symptom du talar om, är endast nervösa rubbningar, så vidt jag kan se nu, sade hon, men för säkerhets skull kan vi göra en undersökning till, kom med mig hit in.

— Ja, kära Brita, sade hon, då hon slutat, för din hälsas skull kan du mycket väl börja på Centralinstitutet i höst, men jag förmodar, att du aldrig tänkt på det?

Brita blef röd som blod.

— Hvad du är gränslöst snäll och rar, Helga, sade hon blott.

— Det är bra, sade Helga, och klappade henne på axeln, men nu har jag inte tid med dig mera. Kom och ät middag klockan sex. Och gör inga besök innan dess.

Brita ordnade sina kläder, baddade ansiktet och slätade håret, allt i ett drömligt tillstånd.

Hon kände en oändlig lättnad, men samtidigt en stor tomhet, förut hade det dock funnits för henne en framtid, sådan den än skulle bli. Men nu låg framför henne en väldig öken af tid, öfver hvars torra sand hon måste vandra. Hvad skulle hon göra af de fyra timmarna, innan klockan blef sex?

Då hon kom ut i väntrummet blef hon stående orörlig af förvåning.

Vid fönstret med händerna i knät och blickarna riktade ut på gatan, satt en liten smärt medelålders

person med hvitt ansikte och det litet gråsprängda, krusiga håret kammadt rakt upp från den höga pannan. Hon gick ett par steg närmare, var det, kunde det vara Elisabeth?

— Elisabeth? sade hon sakta.

Den andra vände på hufvudet och såg på Brita.

— A, är det du, kom och sitt här. Och hon visade med handen på stolen midt emot, därefter vände hon sig ånyo mot fönstret och sade icke ett ord.

Mycket underbart syntes Elisabeths ansikte. Hade det blifvit så förvandladt på de fem år Brita icke sett det, eller var det blott, att hon aldrig förr förstått att se?

Aldrats hade hon nog ändå, och därmed hade alla egendomligheter skärpts i detta ansikte. Pannan tycktes högre och mera hväld än förr, kindknortorna trädde fram tydligare, och munnen med de barnsliga läpparna hade blifvit så liten. Brita kunde icke ta ögonen från detta ansikte! Det rufvade öfver något, det väntade på något, men hvad? Stundom tändes ett sken i hennes ögon, som om någon gått innanför med ett ljus, och så mörknade de igen. När det blef hennes tur att gå in, lade hon sin hand på Britas axel.

— Vänta på mig, sade hon, och om jag dröjer rätt länge, så vänta ändå.

Brita lydde utan invändning, snart glömde hon halfsystemen, glömde hvarför hon satt här, minnena kommo fram, och när hon rannsokade dem, såg hon det hon icke ville se: hur fattig och flyktig

den ömhet varit, som hon fått, och detta, tänkte hon, skall jag lefva på hela mitt återstående långa öde lif!

Dörren till mottagningsrummet gick slutligen upp, där stod Elisabeth på tröskeln. Hon tycktes ha glömt, att hon bedt Brita vänta, hon gick rakt mot dörren ut till tamburen. Men halfvägs stannade hon och sade utan att vända på hufvudet:

— Kom med.

När de kommit ut på gatan, vände sig Elisabeth upp mot fönstret.

— Helga står där uppe och ser efter oss, sade hon.

— Hvart skall vi gå? frågade Brita.

— Följ mig till hotellet. Du är väl inte tvungen att gå hem?

— Jag tänker inte gå hem mera.

Elisabeth såg på henne en smula förvånad, men sade ingenting. När de kommit upp på hotellrummet, lade hon sig på en soffa. Brita hjälpte henne och med en trött suck sjönk hon ner mot kuddarna.

— Sitt här bredvid mig, sade hon. Hvarför har du kommit upp till Stockholm, hvarför har du varit hos Helga, och hvarför vill du inte gå hem? och, då Brita hängde hufvudet: skall du ha ett barn?

— O, nej, hur kan du tro det? svarade Brita, blossande röd. Jag, jag är ju inte ens förlofvad.

— Just därför. Nåja, det var kanhända bäst för dig så.

Hon teg en stund. Brita vågade icke störa henne.

— Men jag skall, till sommaren, sade hon därpå, plötsligt. Helga säger, att det är så, annars skulle jag inte tro, att det kunde vara sant. Men det är nästan vissa döden för mig.

— Det är ju förfärligt, och det säger du så här stilla och lugnt.

— Ja, sade Elisabeth, det har du rätt i, det är ganska förfärligt.

— Är du inte rädd?

— Åjo.

— Men du, Elisabeth, jag har hört sägas, att det skall finnas möjligheter — —

— Nej, sade Elisabeth, så rädd är jag inte.

— Det är nog bara, som du tror, Elisabeth, det kan ju gå bra äfven för dem som är litet äldre, säg.

— Ja, sade Elisabeth, men det finns nog bara en möjlighet mot hundra att just denna gamla kvinna skall få se sitt barn. Men jag har inte lust att räkna på den. Det vore bara att förspilla tiden.

— Krister blir förtviflad, om du talar så.

— Kanske kommer jag inte att tala så till honom.

— Du har ju varit så lycklig.

Brita sade detta en smula tvekande, hon kände sin halvesyster så litet, hade nästan aldrig talat förtroligt med henne förrän i dag.

— Ja, mycket lycklig. Men om jag finge välja om igen att sluta ofruktsam ett par tiotal år fram i tiden eller att dö nu och ge lifvet åt en ny människa, så skulle jag naturligtvis välja som jag nu har det, skulle inte du förstå det?

Brita skämdes plötsligt öfver att hon känt endast lättnad öfver resultatet af Helgas undersökning.

— Jag tycker bara det är så förfärligt, sade hon.

— Det finns något, som är mycket värre, svarade Elisabeth. När du blir gammal och barnlös, så skall du förstå det. Jag är viss på, fortfor hon och såg upp med stora underliga ögon, att det finns tusende gamla kvinnor, af dem som samhället nekar moderskap, som skulle vilja byta med mig...

Brita drog sig instinktivt en aning tillbaka. Systemen verkade så främmande, så borttryckt från världen, så fylld af någon ousäglig stämning, att Brita kände sig nästan rädd för henne, hvardaglig och fattig som hon själf tyckte sig vara.

— Är du rädd för mig? Elisabeth smålog nästan medlidsamt.

— Inte rädd, Elisabeth, men förundrad. Hur kan du ha mod att gå och vänta och vänta på döden.

— Det modet har alla människor.

— Men de vet inte när, och om de vet det, så ha de heller icke mycket mod.

Elisabeth reste sig upp till hälften från kudarna och såg på Brita.

— Kom ihåg, sade hon, att en kvinna måste alltid vara modig, och icke räddas för döden.

— — —

Men när Helga stod vid fönstret, och såg de två systrarna gå tillsammans ner åt gatan, tänkte

hon: de litar på mig. De har lämnat åt mig att styra för dem, och de tror, att ingen kan göra det bättre än jag. Hon såg ner på sina händer, som hon brukade göra liksom för att pröfva om de rådde med bördan, som var dem förelagd att bära.

— Så länge jag orkar, sade hon.

I vanliga fall blefvo de som sökte hennes hjälp för henne som barn, och hon kunde erfara den mogna ålderns lycka i förtroendet till sin egen kraft, rådsnarhet och besinning. Hon gladdes, att hon ägde mod att ta ansvar, fullt medveten om den risk som låg däri. Hon tyckte att hennes krafter växte med ansvaret, och tvånget att alltid vara viss och lugn inför andra, gaf hennes hjärta ro. Den årstid hon nu gått in i brukade icke prisas af kvinnorna, men hon fann dess luft stark och ren, och hon gladdes öfver att hon icke behöfde sakna ungdomens företräden, eftersom hon aldrig haft någon nytta af dem. Men i dag kände hon sig så maktlös. Hon visste, att hon icke skulle kunna göra mycket till eller från för att rädda åt Krister hans hustru.

När hon kom hem till middagen med Alf i sällskap, hade hon mycket blommor med sig. Men hon möttes i dörren af Brita och Elisabeth, som hade ännu flera, och hennes bord kom att likna en trädgård.

Under middagen satt Brita och såg häpen från den ena till den andra af dessa två, som pratade så obekymradt, och kunde le och skämta så gladt. Hon, som icke anade hvad själfbehärskning var,

kunde icke fatta detta. Elisabeth berättade om den resa, som hon och hennes man nyss kommit hem ifrån, om deras villa, om lökarna hon drifvit upp, om kycklingarna, som börjat värpa.

— Jag visste inte, att hon var så glad och treflig, hviskade Alf till Helga.

Plötsligt vände sig Elisabeth till Brita: vill du följa med mig ut på landet?

Brita rodnade och såg ofrivilligt på Helga, som nickade.

— Jo, tack, sade hon, det vill jag gärna.

— Då är det bäst vi reser så fort som möjligt.

— I morgon bitti, sade Helga.

— Men pappa och mamma? frågade Brita dröjande.

— Dem skall jag åta mig och allt annat också, som du kan ha att ordna här i stan.

Brita vågade icke säga mera.

På eftermiddagen, när Elisabeth låg och hvilade till den konsultation, som skulle äga rum, kom Brita in till Helga, som satt vid skrifbordet.

— Har du tid?

— Ja, litet.

— Hvad skall du säga dem?

— Dina föräldrar? Å, det blir inte mycket.

— Jag vill inte, att de skall tro, att jag är någon lastbar människa.

— Lastbar?

— Ja. Hur många gånger har jag inte hört mamma säga, att det var bara lastbara kvinnor, som. Och det har jag alltid trott, men jag undrar om det kan vara sant, hvad tror du?

— Jag har länge vetat, att det inte är sant. Men jag vet också, att många kvinnor har alltför svaga och alltför beskedliga hjärtan.

Brita hängde med hufvudet.

— Jag kan inte hjälpa det, Helga, jag har hållit så mycket af honom, och jag gör det än. Får jag inte bara ringa till honom, innan jag reser?

Helga såg medlidsamt på henne.

— Vill du inte vänta, och anförtro saken åt mig? Du skall få veta precis.

— Jag ville höra hans röst. Och så ville jag fråga honom —

— Om han kunde förlåta dig. Jag börjar känna dig och dina likar.

Brita missuppfattade orden, hon ryckte till vid: du och dina likar.

— Helga, sade hon, det är något som plågar mig så. Hemma säger de att de, som en gång, som fallit, de kan aldrig komma upp igen. Mamma påstår, att den, som en gång haft en älskare tar hellre hur många som helst än är utan. Men vet du, jag kan inte förstå det. Det är väl så klart man gör det bara för den, man älskar af hela sitt hjärta.

— Det kommer sig af att det finns några, sade Helga, ser du, som alltid måste ha någon, det gör detsamma hvem, att älska af hela sitt hjärta.

— Aldrig, aldrig, svarade Brita med stark förvissning, kan jag älska någon mer än Jan.

När Mina följande dag kom ut från kaffrummet, där som alltid satt den sociale herrn, fick hon syn på Helga:

— Nej, se, Helga, det var en sällsynt gäst!

— Ja, jag tänkte, att ja här möjligen skulle få träffa syster Sofi, ja, dig också, förstås. Jag har något att tala med henne o

— Hvad är det nu för brand du tänker rycka ur elden? frågade hon och hjälpte Helga af med kappan.

— Branden är redan på landet, svarade Helga, men nu skall elden kväsas om möjligt. Har ni slutat att äta?

— Ja, för länge sen. Men syster Sofi har bildat ett kaffelag med dina gamla vänner Lind och Portman, kom in skall du få se, de har det riktigt trefligt.

Helga tittade i dörren intill matsalen och fann damerna i ett mycket ifrigt samspråk. Hon hörde fröken Lind säga: det är alldeles nödvändigt att fröken kammar sig af frisörska, när det är på Grand hotell.

— Nej, se där ha vi Rosa, sade hon, gå in och säg syster Sofi, att det är någon, säg någon, som vill tala med henne.

Rosa gick, och Helga drog sig in i husmoderns privata rum.

— Nej, se, god dag, doktorn, sade syster Sofi, hvad ni ser dyster ut.

— Gör jag? Ja, jag har just haft ett upprördt samtal med ett par gamla föräldrar, som jag blef ond på till slut, därför att de skylldes sin dotters

misslyckade kärlekshistoria på FKPR. De hade nämligen alltid lärt henne att afsky lasten, och det måste vara den nya tidens inflytande, som kommit henne att blindt älska en dålig karl. Jag lät dem veta, att det var dera dåliga uppfostran, som bar skulden, de har aldrig låtit henne arbeta, och hon har på egen hand fått utforma de underbaraste begrepp om lifvet.

— Det var ju omöjligt att tänka sig, att vår flicka skulle komma i några frestelser, svarade modern, då ångrade jag mig, och så gick jag hit. Jag kunde ha varit litet hyggligare, men jag har sådana anspråk, och mitt tålamod är så kort.

— Ni tycks i alla fall ha gjort er en hel del besvär för flickan, sade syster Sofi. Det höll föräldrarna er väl i alla fall räkning för?

— Nej, hur så? frågade Helga, och syster Sofi log.

— Jag har kommit hit för att dra nytta af systers stora personalkänedom, fortfor Helga.

— Ja, man känner bara sådant, som inte står i Tullbergs uppslagsböcker.

— Det är just det jag vill veta. Känner ni något om en notarie Jan Elding? Jag vet redan tillräckligt om hans förflutna, men jag skulle vilja veta hvad han gör just nu.

— Egendomligt nog, sade syster Sofi, så dök namnet upp härom dagen i ett visst sammanhang.

— Hvilket?

— Jag vill inte gärna säga det än.

I detsamma kom Rosa in med en kaffebricka.

— Vet ni inte heller hvar man kan få tag i honom, han står inte i några kataloger.

— Hvem, Jan Elding? frågade syster Sofi och såg stadigt på Rosa, som blef mycket röd, det tror jag nog skall lyckas. Nej, jag måste gå nu, nej tack, jag kan inte vänta och inte dricka mer kaffe heller. När hon gick, böjde hon sig ner mot Rosa och hviskade: tala med doktorn.

— Nå, Rosa, du har inte talat om för mig, hur du trifs här på skolan.

— Tack bra, doktorn, svarade flickan och neg.

— Tycker du om arbetet?

— Ja.

— Inte alldeles.

— Det är lite strängt.

— Säg nu som det är, Rosa.

— Ja, jag är så förfärligt trött, högg flickan till.

— Då får vi tala med husmodern, att hon lättar det för dig. Har du inte några goda vänner bland kamraterna?

— Inte just.

— Träffar du några andra då?

Tystnad.

— Minns du inte hvad vi två kommit öfverens om? det var att jag aldrig skulle öfvergifva dig. Men då skulle också du ha förtroende för mig.

Flickan började gråta.

— Jag är så förfärligt olycklig, jag är inte som de andra flickorna här, för de tänker inte på annat än att arbeta, men jag vet hur lätt det är att slippa. Herre Gud, om jag bara hade fått dö,

som jag ville. Jag kan inte bli här och jag kan inte gå tillbaka till mamma, hvad skall jag göra då?

— Du kan alldeles säkert bli här kursen ut, svarade Helga. Så lofvar jag dig att du skall få försöka något annat arbete. Vill du lofva mig att stanna?

— Jag skall försöka, sade Rosa mörkt.

— Och om det är något särskildt, så kom till mig.

— Det är nog inte sånt som en doktor kan bota.

— Jo, kanske det ändå.

När Jan Elding till sist kom genom Alfs förmedling, hade Helga icke hunnit tänka ut hur hon skulle behandla syndaren. Men hon var icke orolig för det. Hon hade tagits förr med män för kvinnors räkning och visste, att när en karl lägger af vid dörren de vapen han har i sin muskelstyrka, kan en kallblodig kvinna lätt komma till tals med honom, om hon har en bundsförvandt inom hans egna förskansningar i hans dåliga samvete. Allt förutsatt, att den kvinna icke är med, som älskar honom, ty då, det var Helgas erfarenhet, blir han halstarrig och morsk.

Det enda Helga varit osäker om, var ifall han skulle komma. Men han kom på slaget, medförande en charmant bukett violer.

— Tack, sade Helga, men de skulle inte ha varit åt mig.

Hans leende kyldes af en smula, men han låtsade om ingenting, utan slog sig ner i stolen vid skrifbordet.

— Jaha, sade han, hur är det nu med fröken Brita. Trifs hon i prästgården?

— Den har hon lämnat.

— Hvad för något, är hon i stan?

— Nej, sitt stilla, sade Helga. Hon har varit och farit. Hvar hon nu är, antar jag ni inte bryr er om att veta.

— Såå, sade han, låter det så nu? Men hvad vill doktorn mig då?

Helga satt och lekte med sin pappersknif.

— Betraktar ni hela affären som slutklarerad från er sida? frågade hon.

— Hvilken affär? Jaså, ja, jag förstår. Ja, se doktorn, som är en erfaren människa kan väl tänka sig, att det från min sida aldrig varit tanke på giftermål. Hur mycket vet hon? tänkte han, allt naturligtvis. Bäst att vara fräck. Hennes ansikte gaf intet svar.

— Nå, men, frågade hon, fruktade ni aldrig, att en så ung och oefaren flicka som Brita skulle missförstå er och ta saken på allvar?

— Det var allvar i början, svarade han, hennes öfversvinnliga andakt var så oemotståndlig. Se, doktorn, sanningen är, att jag verkligen själf en tid höll af henne för den där andaktens skull.

— Jaså, sade Helga. Men blef hon inte trött-sam så småningom?

— Doktorn känner henne, det hör jag. Om hon blef! Hon höll inte vår öfverenskommelse, hon ville giftas. Men det var omöjligt, förutom naiviteten hade hon ju ingenting, hon ser obetydlig ut.

— Men en vacker flicka skulle inte varit så ödmjuk och tacksam, emedan det behagade er att förstöra hennes lif.

— En vacker flicka, ack, för henne ställer sig allt så annorlunda, förklarade han. Men jag protesterar mot uttrycket förstöra. Sådana den flickans föreställningar var om världen, kan hon bara tacka mig, för att hon fick dem litet korrigerade. Förr eller senare skulle det ske.

— Men nu har hon inte kvar den oemotståndliga andakten, som var hennes enda tjusning.

— Har hon inte? Då börjar hon väl bli botad då. Men hvad har hon inte fått i stället. Hon har ändå lefvat. Det var hvad hon ville till hvarje pris. Äfven om hon nu skulle bli rösträttskvinna eller börja tala med tungor, så kan hon dock i sentimentala stunder ta fram sina minnen, och det är ändå något för en flicka så alldeles utan karlytcke som hon.

— Jag tror, att Brita hoppas ännu på att ni håller af henne, sade Helga. Men jag är glad att ni alltså är för alltid färdig med henne, fast det blir mycket svårt för henne nu när hon får visheten.

— Ja, jag tror det åtminstone, sade han och suckade. Det kan ju inte hjälpas, jag lider själf af det, men det går väl öfver.

— Jag är rädd, att det går aldrig riktigt öfver. Jag har sett sådana fall.

— Jaja, doktorn får nog god inblick i sitt köns bräckligheter och svagheter.

— Ja, svarade Helga, och i männens styrka.

Han log litet tvunget.

— Ja, då var det kanske inte mera. Tänk jag som fruktade, när jag gick hit, att här låg någon hund begrafven.

— Herr Eldings hund är tyvärr inte begrafven än, sade Helga och reste sig.

Då mannen kommit ända till dörren, hejdade Helga honom och sade ett par ord, som hon sedan länge skulle ångra.

— Hör nu, herr Elding, sade hon, låt bli lilla Rosa Jansson, det ber jag er.

— Hvad fan nu då, utbrast han, henne måtte jag väl åtminstone få göra hvad jag vill med!

VIII.

— Hvad du är söt, doktor Guldros!

Helga, som just stod framför spegeln och provvade rosen på sin bruna sammetsklädning, vände sig hastigt om:

— Hvem säger så?

— Jag, hör du ju, svarade Magda litet generad.

— Jaså, bara du, nå, det gör ingenting.

— Nej, inte bara jag, det är Elding, som hittat på det. Är du alldeles från förståndet, tag inte af rosen, den klär dig utmärkt.

— Hvarför skulle du också påminna mig! Just nyss fick jag ett så förtvifladt bref från Brita. Jag har skrivit till henne och sagt henne, att hon måste bära sitt öde och se till att hon gör någon nytta på jorden, men hon svarar bara: »hvad skall det tjäna till, mitt lif är förstört, låt mig dö, när jag inte kan få honom tillbaka.» Det var ju du som ville träffa en fähund för att få igen ditt patos! Var så god!

Magda satt och gned Helgas bruna mokkaskor så omsorgsfullt som om de varit nervpatienter. Hon hade varit och köpt ett par silkesstrumpor i en rasande violett färg åt Helga, och hon var

mycket nyfiken på hur skorna skulle göra sig mot dem, men hon intresserade sig äfven för Britas öde.

— Naturligtvis kan du göra henne till människa igen, sade hon tröstande.

— Det ser inte ut så.

— Nå, då kommer det väl så småningom en annan karl, som kan det. Du skall se, att hon reder sig nog. Du har så mångas öden att bära, du Helga, men i dag skall du ju på bankett och bli beundrad och vara främst af alla.

Det kändes verkligen som en hvila att krypa in i ett hörn af bilen och rusa fram genom gatorna. Jag kommer ut så sällan på sista tiden, tänkte Helga, kanske är det dumt.

Det stora lifförsäkringsbolaget, där hon tämligen nyligen blifvit läkare, firade 25-årsfest med en stor bankett på Grand hotell. När Helga åkte upp, strömmade just gästerna till, biler kommo och foro, damer och herrar skyndade uppför trapporna. Inne i kapprummet var det trängsel, speglarna voro blockerade, nå så fick det väl vara då. Helga granskade sig något slarfvigt i en liten fickspegel och gick upp i festvåningen. Hon tycktes vara den enda dam, som kom ensam och icke kände någon: fruarna hade sina män, och bolagets kvinnliga personal hade naturligtvis hämtat hvarandra eller stämt möte vid detta enastående tillfälle.

Helga blef stående i det yttre rummet och såg sig omkring. Par efter par seglade förbi henne och försvann in i den inre salongen, dessemellan slunko de själf försörjande in, men de stannade också i det yttre rummet, där de bildade en

växande, hviskande klunga. I motsatt hörn stodo de unga herrarna, endast en och annan af de mera verserade vågade sig in för att göra sin uppvaktning för chefernas och styrelsens fruvar. Längst bort satt en liten grupp af de mera blygsamma tjänstemännens hustrur och samtalade stillsamt och oafbrutet om barn.

Slutligen kom Helgas manliga kollega i bolagets tjänst fram och hälsade.

— Jag undrade först hvad det var för en dam, sade han, som stod och tog sig så bra ut mot den röda sidentapeten. Och så upptäcker jag en af mina kolleger. Man misstänker inte dem just för att välja bakgrund. Är ni ensam, skall vi inte gå dit in ett tag?

— Jag vet inte om jag hör dit, svarade Helga muntert, det här rummet tycks vara för de själf-försörjande.

— Ja, men de försörjda är roligare att se på.

Där inne var nu samlad en rikedom af guld och pärlor, brokad och pälsverk, och händelsevis här och där ett ansikte. Men af dessa var det blott ett par, som hade den utsökta och lätta skärning, den fina och segrande ungdom, för hvilken var skapadt detta graciösa mod, som de alla troget buro. Dessa svenska ansikten med litet medfarna drag, för magra eller för feta, utan smink eller tusch, verkade så underligt bortkomna tillsammans med den kontinentala paryren.

En ung dam, som var mycket elegant, gick förbi vid sin mans arm.

— Det här blir bättre än på hushållsskolan, Helga, sade hon högt.

Man började nu ordna sig för att tåga ut i matsalen, och Helga drog sig med sin kavaljer ut i det yttre rummet igen.

— Se där, sade han, är en gammal fröken, som är rysligt fin i håret och nickar så ifrigt åt er.

Ida Portman kom fram, uppsträckt i grå sidenklänning. Hon var mycket riktigt kammad af hårfrisörska, som lyckats i sina bemödanden att göra henne så olik sig som möjligt.

— God dag, doktorn, sade hon, ser jag inte löjlig ut, min fosterdotter tycker, att jag är mera rörande. Gudskelof att doktorn är här.

— Ifall det skulle hända fröken Portman något bland så mycket gifta kvinnor, sade Helga skratande.

— Ja, sade fröken Portman allvarligt, just det ja. Se nu börjar spektaklet, det där är öfverdirektörens fru, hon har fått bankettens enda minister. Är det inte uppbyggligt att tänka, att man varit kamrat med henne en gång och i alla afseenden öfverlägsen? Öfverdirektören själf är en intressant man, det ser man på honom, inte sant? frågade hon och visade på en imponerande gammal herre, men så är det alltid, då en karl är någorlunda ursäktlig, så kan man vara viss på att frun inte är att utvärda.

— Är er fosterdotter här? frågade Helga.

— Ja visst, svarade fröken Portman, hvad menar doktorn, hvarför skulle hon inte? Där står hon.

Något förvånad öfver det häftiga svaret, följde Helga anvisningen, hvilket var lätt, emedan flickan stod alldeles ensam och betraktade matprocessionen med ett fientligt leende, som var en underbart trogen kopia af fostermoderns. Hon gjorde ibland den allra styfvaste hälsning för någon förman, som gick förbi, men såg hans dam rakt i ögonen utan att blinka. Kamraterna omkring henne voro lifligt intresserade.

En liten blond, pryddlig herre kom fram och bugade, han var herr Blomsten, sade han och kunde knappt behärska sin glädje öfver att få föra Helga till bordet.

Ida Portman tittade sig omkring.

— Jag är äldst fruntimmer i bolaget, och skulle därför också få en kavaljer, sade hon, jag undrar hvad det är för en arm usling, som skall så dyrt betala sin middag.

— Det är jag, sade Helgas kollega och steg fram, jag har letat efter den äldsta damen, men —

— Ni hoppades i det längsta, att det inte skulle vara jag, sade fröken Portman.

Midt emot Helgas plats satt en hel rad själf-försörjande, som hon hade god tid att betrakta liksom nyss de försörjda. Vid första ögonkastet sågo de helt unga ut, men hon fann snart, att de måste placeras upp i medelåldern. De smärta flickfigurerna hade torkat ihop så omärkligt, att de ännu efter tjugo år vid pulpeten kunde ge en flyktig illusion af ungdom, och ansiktena hade en vissen och skrumpen ungdomlighet. De voro klädda efter en helt annan standard, men just klädernas

blygsamhet förhöjde intrycket af ungdom. Man kunde se, att de gjort sitt bästa, och att de väntade sig något, Helga önskade, att de icke måtte bli besvikna. Maten var säker, det märkte man genast, och det var ju alltid något. Helga skulle gärna velat göra några bekantskaper, men de höllo strängt ihop, och ingen bestod henne ens ett småleende. Stundom fångade hon en fras, den gällde endels aftonens kläder och endels fröken Portmans fosterdotter.

— Och tänk er, hviskade en, medan de andra körde hop hufvudena: hon sa till mig: ja, kära du, hur skulle jag annars träffa några karlar?

Helga började bli nyfiken, hon förstod, att något var på färde med flickan.

— Är ni kanske arbetskamrat med fröken Portman? frågade hon sin kavaljer.

— Fröken Greta? Ja, jag har varit åtminstone, svarade han mycket stelt.

— Skall hon lämna bolaget?

— Ja, som doktorn väl vet, har hon att välja mellan att be om ursäkt och lofva bättring eller lämna bolaget. Hon har förut förklarat att hon hellre går, emedan hennes privatlif för all del inte skulle angå bolaget, men då hon är här i dag, tros det betyda, att hon kommer att krypa till korset.

— Ja, jag visste inte att hon har gjort något ondt, svarade Helga, men hon ser inte ut, som om hon vore här med botfärdigt sinnelag.

— Doktorn kanske gillar då, att en ung flicka följer med en obekant herre efter en maskerad hem i hans ungarlägenhet?

— Nej, sade Helga, men eftersom det inte finns något hederligt sätt, hvarpå bolaget kunnat få vetskap om en sådan historia, så föredrar jag att tro, att det inte är sant.

— Sant, han har själf berättat det!

— Berättat det! Nå, han är alltså inte obekant för bolaget i alla fall.

— Hans bästa vän är här hos oss.

— Nå, hur kunde hans bästa vän förråda honom?

— Det hade han väl inte något obehag af.

— Jaså, nå det kunde jag ha tänkt mig. Men hvarför förrådde bästa vännen flickan, som var hans kamrat?

— Han ansåg det som sin plikt mot bolagets öfriga tjänstemän. Sådant måste beifras äfven för de kvinnliga kamraternas skull, ty hur skulle någon af oss annars med lugn kunna gifta sig med dem?

Helga svarade icke, såg blott upp ett ögonblick och i detsamma knackade direktören till herr Blomstens stora lättnad i glaset.

Det var det sedvanliga jubileumstalet, och till sist kom äfven aftackandet af kamraterna i arbetet, utan hvilkas hjälp bolaget icke blifvit hvad det nu var. Som dessa arbetskamrater till stor del utgjordes af de själf försörjande, rätade dessa på sig och lyssnade. De, som aldrig varit med om ett jubileum förr, tyckte det vara vackert och rörande att bli kallade kamrater, kanske voro de det, när allt kom omkring, kanske var det någon, som värderade deras arbete i tysthet? Men de, som voro med redan på tioårsfesten, kunde fraserna och togo

dem mera lugnt. Helga satt och såg på fruarna där uppe på hedersplatserna, de sågo så stramt likgiltiga ut, som hörde de icke på, ty detta angick dem icke, eller tyckte de, att det var onödigt. För sina mäns kvinnliga arbetskamrater hade de tydligen icke mycket till öfvers, och det föreföll Helga, som om de borde ha en känsla af, att antingen voro de själfva öfverflödiga vid detta bord, eller också, hvilket var mera sannolikt, de andra.

— Nu skall det bli rätt roligt att se efteråt, när de blandar sig, tänkte hon. Jag undrar hvad de skall tala om.

Men det blef ingen blandning af, bordssällskapet klöfs genast på nytt i två hälfter, och klyftan tycktes nu, sedan man druckit och ätit vid samma bord, än större än förut. Samtidigt tycktes spänningen ha blifvit starkare och många blickar slog gnistor mot hvarandra öfver djupet.

Helgas kavaljer hade försvunnit såsom genom ett trollslag, och hon slog sig ner hos fröken Portman och hennes fosterdotter för att få sitt kaffe, då i detsamma bud kom och kallade fröken Portman i audiens hos öfverdirektörens fru.

— Se på tant Ida, sade flickan, hon nalkas som en parlamentar det fientliga lägret, och hon tyckes ganska osäker på att gifven lejd skall hållas.

— Har ni också sett det, sade Helga, jag sitter just och tänker på det underliga i, att det skall aflöpa så här, när de två slagen kvinnor möts en gång hvar tionde år. Man skulle tycka, att de borde använda tiden till att få veta något om hvarandra.

— Ja, sade flickan, veta ja. Men säg, doktorn som känner dem, i grund och botten är de väl alldeles lika eller hur?

Helga tänkte litet på svaret.

— Ja, doktorn, det är sant, sade flickan då, doktorn tror visst på någon ny kvinna.

Helga, alltid mycket lyhörd, såg upp, hon hade tyckt sig märka en aning af hån i flickans stämma.

— Ja, sade hon, det gör jag, för jag har sett henne.

— Nu kommer det en parlamentär öfver till er också, sade flickan, adjö då, doktorn, kanske kan ni visa mig den där nya kvinnan någon gång.

Det var den unga frun från hushållsskolan, Helgas forna skolkamrat, som nu kom rakt öfver golfvet, med de lätta steg man tar, då man bär en vacker toalett. I sällskap hade hon sin man, en herre med mera hull än hår.

Helga gjorde intet försök att gå dem till mötes, hon förblef stående och försökte jämföra den kvinna, som kom emot henne, med den bild hon bevarade i minnet af henne från hennes skolflicksår. Ack, hon hade ägt en underbar, hemlighetsfull fägring, en fägring som från en annan värld. Äfven kamraterna, som ständigt påmindes om att hon var en helt vanlig flicka, kunde undra ibland, då de sågo henne le, om de icke alldeles misstagit sig på henne, om hon icke till slut dolde några sällsamma skatter i sitt hjärta. Men hon fnissade bara som en skolflicka åt ingenting, fast det var så svårt att tro.

Men nu var allt detta borta. Det var samma

ansikte och ändå ett annat, så som ett landskap är ett annat, när det ligger platt under full sommar-sol, mot när man såg det en vårkvälls drömlika skymning.

Medan denna tanke flög genom Helgas hjärna, granskades hon själf och fick sitt betyg: samma Helga, men redan något af gammal fröken.

— God dag, Helga, jag tänkte nästan att du skulle kommit och hälsat. Detta är min man, häradshöfding Gents, och detta är doktor Wisbeck, min gamla skolkamrat och din nuvarande »arbetskamrat».

Häradshöfdingen sade: fägnar mig ofantligt, och lämnade så damerna »för att inte beröfva dem nöjet att få prata förtroligt tillsammans».

Men när han gått, blef det tystnad ett ögonblick. Helga satt och såg ut öfver salen, och fann att fröken Portman i högsta uppror lämnade öfverdirektörens fru där borta under pelarna på den lilla estraden, gick rakt på sin fosterdotter och drog henne med sig ut i ytterrummet.

— Ja, kära Helga, sade så fru Gents, som å sin sida följde sin man med blickarna och deltog i hans tvekan mellan groggen och damerna, som nu beredde sig till dans, ja kära du, vi två har kommit mycket bort från hvarandra på de här åren. Din och min utveckling har allt gått åt rakt motsatt håll.

— Vi har inte startat från samma punkt, sade Helga.

— Nej, det har du rätt i. Jag var en bortskämd ung flicka och du — ja du hade det visst

ganska svårt. Dess underligare är det, att jag har funnit min lycka i att fylla mina plikter i hemmet mot make och barn. Medan du har funnit din i att träda fram och fordra nya rättigheter, rösträtt och frutitel för de ogifta och hvad det nu är.

— Du har visst inte så förfärligt väl reda på hvad det är vi vill.

— Du underskattar er verksamhet, kära Helga. Däremot, det får du ursäkt mig, sade hon och log det älskvärdaste leende, tror jag, att du och de dina har mycket mindre reda på hvad det är vi hemmets kvinnor tänker. För vi håller inte föredrag eller skrifver broschyrer vi.

— Jag tycker nästan, att det är hemmets kvinna som står i värst nu för tiden, sade Helga. Men där är nog missförstånd å båda hållen, annars skulle det inte vara så mycken bitterhet.

— Å vår sida existerar inga som helst missförstånd, svarade fru Gents genast. Vi vet precis hur galet det är. Dessutom vet vi hvad männen tycker i själ och hjärta.

— Det hörde vi nyss i festtalet, svarade Helga och log litet.

— Är du så okunnig? Tror du, att allt är väl beställt, med att du blef anställd på så goda villkor?

— Det var mina villkor, sade Helga.

— Men det skall jag säga dig i förtroende, att det var en viss tvekan, om man skulle anställa dig, ty man vill af princip inte ta in mer kvinnlig arbetskraft inom bolaget.

— Ja, så länge man tar kvinnornas försäkringspremier så.

— Nå, det var ju skälet.

— Är det meningen, att de kvinnliga anställda skall bort? frågade Helga.

— Nej, inte blir det några afsked utan direkt anledning, men man kommer att minska så småningom. Vi har märkt, att den lilla inbesparing man gör på de kvinnliga lönerna, motsvarar inte obehaget. För resten, hur kunde vi veta, att de inte skulle nöja sig, utan vilja bara ha mer och mer.

— Där var alltså något, som du inte visste, sade Helga kort.

— Ja, mer och mer, det är visst kvinnorörelsens lösen, det.

Det var menadt som en handske, Helga förstod det så och stramade genast till.

— Men du har ju inte en aning, sade hon, inte en aning om hvad det gäller och så vågar du ändå tala som du gör.

— Nå, så säg mig det då!

— Jag kan icke säga dig det, svarade Helga, hvar och en måste lära sig det själf. Men först måste man nog ha lidit mycket öfver vår lott och del.

— Skall ni komma och tala med oss hustrur och mödrar om lidande, svarade fru Gents med ett värdigt tonfall. Det är ju det ni vill krångla er från. Hvad tror du inte, att mina tre barn har kostat mig, men om Gud vill, att jag skall ha tre till, så skall jag inte klaga, fast min hälsa är bräckt. Det är min lycka att få offra mig själf, utplåna mig själf för andra.

Helga betraktade väninnan, som visserligen menade uppriktigt, att hon mätt djupet af hvad en kvinna kan genomgå, och som helt säkert tröstat sig för sina förlorade säsonger med den filosofi hon nyss utvecklat.

Hon kunde icke svara henne ett ord, ty de förstodo icke hvarandras språk, och skulle helt visst aldrig förstå.

— Nu gjorde jag henne stum, tänkte fru Gents och sade mera välvilligt: låt oss tala om något trefligare, hur har Hans det nu för tiden?

— Hans har det bra.

— De har inte tröttnat på hvarandra än, han och hans fru?

— Har du hört något sådant? frågade Helga med en liten glimt i ögat.

— Nej, inte direkt, svarade fru Gents, men jag har så svårt att tro, att han kunde vara lämplig man åt en feminist, för det är hon ju, han var en så käck pojke.

— Ack, han har blifvit så annorlunda, han är så medgörlig.

— Är det möjligt? Ja, hustrurna kan ha ett stort inflytande öfver sina män, de kan också göra dem mera manliga.

— Jag tror, att de två, svarade Helga, att de två från början kom öfverens om att aldrig söka öfva något inflytande på hvarandra, hvar och en går sin väg.

Fru Gents såg mycket upplifvad ut.

— Går det verkligen att genomföra?

— Förträffligt, svarade Helga.

— Hvarför gifte de sig då, det behöfde de så mycket mindre ha gjort, som det visst inte brukas så mycket i era kretsar.

— Ja, sade Helga, det tror jag nog de får svara på själfva.

— Något hemlif hinner de väl sällan med?

— Nej, sade Helga och såg ner på sina violetta strumpor, det aktar de sig minsann omsorgsfullt för.

— Hvem sköter hushållet då?

— Oss emellan, hvad är egentligen hushåll?

— Ja, var det inte precis, som jag trodde! Men städningen då?

— Bädda och sopa af lite, menar du, ja, det gör den som har tid, de har för resten inte mer än som är oundgängligt af bord, stolar och sängar.

— De kanske äter på vaxduk.

— Ja, det tror jag, men de har en duk också, när det kommer främmande. Men det har de sällan, för Hans tycker det är så tråkigt att diska.

— Är det många unga familjer, frågade fru Gents alldeles matt, som har det ordnat så?

— Ja visst, är det inte glädjande?

Fru Gents suckade: förekommer inte barn i dessa moderna familjer?

— Jo, ibland.

— Men hvad gör de med dem då?

— Jo, det skall jag säga dig, dem pressar de och har som ett minne.

Fru Gents reste sig ögonblickligen upp: du skämtar med mig.

— Ja, sade Helga, litet, men du har hela kvällen skämtat med mig.

Och de skildes tämligen knappt.

— — —

Men Helga hade inte hunnit många steg mot dörren, när hon hörde sitt namn, och fru Gents kom tillbaka med en ung dam, som länge flugit omkring i salen, liten och hvit som en frostfjäril.

— Förlåt, Helga, men min unga väninna, fröken Palm, öfverdirektörens brorsdotter, förstår du, ville så gärna se en lefvande feminist.

— Jag står gärna till tjänst, men endast i två minuter, sedan måste jag gå, sade Helga.

— Du ser så fin hon är, sade fru Gents, som om hon varit en museivaktmästare, ingen kunde ana hvad hon gör om hvardagarna.

— Hvad gör fröken då? frågade frostfjäriln och stack ut spröten.

— Ingenting, som fröken kan intressera sig för. Jag har ingen fin praktik, det är mest bara fattigt folk.

— Doktorn kanske känner till ogifta mödrar och barnamörderskor och hvit slafhandel?

— Aja.

— Men säg mig uppriktigt, är det så svårt för dem som tidningarna säger?

— Det svåraste får aldrig tidningarna veta.

— Du förstår, sade fru Gents, att det är för allt det där, som kvinnorna skall ha rösträtt, så att det måste vara svårt till hvarje pris.

Hon hade stått ett par minuter och tittat efter sin man, han hade dansat ett hvarf med en af de

själförsörjande, som nu pratade muntert och litet kokett med honom utan att på något sätt känna sig som den underordnade, ty hon var den unga vackra kvinnan och därför härskarinnan för aftonen.

Till slut hade han fått syn på sin hustru, genast tagit afsked och styrde nu rakt på gruppen, där hon stod. Helga sade farväl och gick.

När hon äntligen kommit ner i kapprummet, kom fröken Portman efter henne. Hårfrisörskans lockar hade raknat, och alltsammans hade åkt på sned. Hon var röd ända upp i pannan, och där sutto stora svettpärlor i hårfästet.

— Nå, sade Helga, var hon inte älskvärd, öfverdirektörens fru?

— Vet doktorn, svarade fröken Portman, hur det känns då man sväljer en synål? Den vandrar genom hela kroppen, och först när den snokat genom ens innersta, värker den ut, sådan är hon. Jag såg, att doktorn råkat ut för en också, som nog inte var vidare behaglig.

— Anej, sade Helga, men det var inte jag heller.

— Nå, hvad det angår, svarade fröken Portman, så fick jag nog sagt ett och annat. Jag förmodar, att doktorn känner till historien, jag såg att ni hade den där uslingen Blomsten till kavaljer. Hela saken, skall jag säga doktorn, är att flickans unga knifviga energi inte var behaglig för den lata fähunden. Annars hade han aldrig burit fram historien, hvad bryr han sig om anständighet och moral!

— Det är ändå bra uppfriskande med det he-

derliga, oskrymtade manhatet, sade en ung spefull röst bakom dem, och där stod flickan själf. Jag föredrar det framför det myckna moderna talet om samarbete. »Med männen och för fosterlandet», nej tack, det är inte för mig.

Hon skrattade muntert, men litet forceradt och såg just nu mycket grann och stolt ut.

Helga iakttog en tydlig beundran hos fröken Portman, när hon fäste blicken på dottern.

— Det känns skönt nu, fortfar flickan och talade mycket snabbt, medan hon häftigt svängde solfjädern rundt på snodden, att allt är afgjort. I morgon är jag fri, och herr Blomsten får behålla skottpengarna. De andra flickorna törs inte hålla med mig nu, men de har inte mycket för det, de kommer snart efter. De begriper inte sammanhanget, men det gör jag. De har inte märkt, att kvasten är lyft för att sopa oss ut ur arbetsmarknaden.

— Men det är ju nonsens, det kan ju aldrig gå, sade Helga. Ingenting kan ändra utvecklingens gång.

— Tror doktorn verkligen, att det är så omöjligt?

IX.

Medan året ljusnade, gingo mot sin fullbordan några öden, hvilkas banor skurit in i Helgas.

Det kunde hända någon kväll i en paus mellan arbetet och sömnen, när hon satt ensam i sitt hem, att hon tog upp dessa öden ett efter ett i sin hand, betraktade dem med ett vemodigt leende öfver deras likformighet, och lade dem ifrån sig med en suck. Längst af dem alla behöll hon dock Elisabeths. Det oroade henne på ett särskildt sätt, emedan här fanns litet eller intet att göra för henne, och dock skulle hon bära hela ansvaret. Hon tyckte sig inte kunna bära att komma till Krister och säga, att hans hustru dött under hennes händer. Den kvinnan fick icke dö, som ägde hans hjärta i stället för Helga, och ändå var det blott ett under, som kunde rädda henne. Allt skulle varit lättare, om hon fått förbereda Krister, men det hade Elisabeth förbjudit. Jag lugnar honom tvärtom, när han är orolig, skref hon till Helga. Ett par gånger skref han själf, och hon hade icke svårt att spåra otåligheten hos honom — tiden blef så lång, Elisabeth hade blifvit honom så främmande, Brita gjorde aldrig annat än lipade.

— Jag kommer ner, skref Helga tillbaka till svar på det senaste brevet, och ser om er ett tag. Brita skall jag ta med mig och sända af på ett annat håll.

Men där var ett annat öde, som kom till ett afgörande, och tvang henne att uppskjuta sin resa, och det var Rosas.

En dag kom Alf, gaf köksdörren en spark, som han brukade, och ställde till Lotten, som gjorde ett blixtnabbt öfverslag af sina förråd innan hon öppnade, den sedvanliga frågan: räcker maten?

— Det blir väl alltid någon råd.

När Helga kom, satt han inne i hennes motagningsrum och läste.

— Jag ser, att du har haft ett anförande i reglementeringsfrågan på läkarsällskapet, sade han, det är ganska bra, och ändå är du för mycket entusiast för att vara rätt vetenskaplig.

— Ja, jag vet det, sade Helga, men det finns så många entusiaster på motsatta sidan, så jag gör mig inte något samvete.

— Du borde en annan gång lägga an på litet mera objektivitet, äfven om den endast är skenbar, så tar den alltid folk. Men här syns det ju på hvarje rad, att du är fruntimmer.

Helga svarade inte, hon såg bara upp med den hastiga forskande blick, som var henne egen.

— Du intresserar mig verkligen ganska mycket, sade Alf plötsligt.

— Nej, kors, hvad säger du?

— Jo, det skall bli spännande att se hur det skall gå dig här i världen.

— Tror du inte, att jag skall klara det?

— Jo-o, om något kvinns kan klara det ensam.

— Hvad är det för nonsens du pratar?

— Ja, för jag har inte sett någon.

— Då är nog skälet, svarade Helga och afstod från att antyda hans 22 år, att kvinnor, som klarar sig, intresserar dig inte. Om dem får man vanligen inte veta så mycket. — Något nytt om Rosa?

— Det var just för hennes skull jag kom hit.

— Jag anade det nästan. Hvar vill du ha kaffet?

De reste sig och gingo in till Helgas fönsterplats i det inre rummet.

— Ja, sade Alf, och tände sin cigarrett med likgiltig min, har inte Rosa lämnat husmodersskolan och den anständiga världen i dag, så gör hon det i morgon.

— Hon har lofvat mig att stanna terminen ut, sade Helga.

Alf smålog: tillåt mig att säga, att du är åtskilligt naiv.

— Nå du, som inte är det, hvarför har du inte varskott mig?

— Därför att jag liksom ville rädda henne själf, förstår du, och så skulle du inte ha behöft veta något om faran. Du har ju så många gånger gått i borgen för den flickan. Men nu går hon dit hon kom från i alla fall.

Han såg att denna underrättelse grep Helga,

men, tänkte han, hon sörjer nog sin teori mer än flickan.

Helga hade utan ett ord gått efter telefonkatalogen.

— Jag har talat med henne i timmar, fortfor Alf, medan Helga letade efter ett nummer, det har varit ytterst intressant.

— För henne också antagligen, muttrade Helga.

— Ja, jag försäkrar dig, att jag ganska tydligt sagt henne, hvad det är hon går emot, och jag har gett henne en del utredningar och öfverblickar. Vi har talat fullkomligt objektivt. Hon ser också ganska klart nu, det är en icke så ringa begåfning på henne, och hon är spekulativt anlagd. Men hon är så full af sofismer, så jag kommer ingen väg med henne.

— Det är ju heller inte så svårt för henne att beträda samhället med tvetalan, sade Helga. Men min kära vän, här skall väl vara någon direkt anledning?

— Hon är oerhördt fåfäng, svarade Alf dystert, det behöfdes bara en ring, så gick hon till Elding.

— O, sade Helga, jag var en dåre, som bad honom låta bli henne.

Alf sprang upp: och det har du gjort din drummel!

— 39 83, sade Helga i telefonluren, och vände ryggen mot Alf för att dölja ett leende.

Hon fick genast tag i Mina och bad henne ta rätt på Rosa, men Mina kom tillbaka med besked att flickan var borta, men arbetskläderna kvar. Mina var förtviflad, tänk den stackars flickan och tänk

den nystartade skolan. Arkitekt Steiner hade alltid sagt att — —

— Det var ju det jag visste, sade Alf.

Under två dagar försökte Helga förgäfvades att få tag i Rosa — nej då, hon var visst inte där, svarades det hos modern. På tredje dagen hade hon nästan tänkt att ge upp hela saken och ge sig af ner till Krister och Elisabeth, men då kom bud från syster Sofi, att hemligheten var förrådd. Mellan polikliniken och mottagningen sprang hon upp på byrån. Det var midt under syster Sofis mottagningstid, och det yttre rummet var fullt af besökande. Närmast dörren satt en liten förgråten flickunge, som olyckan tycktes ha skrämt allt förnuft ur, bredvid sig hade hon en annan, som höll sig mycket rak och hade trotsiga hårda ögon under sammets hatten. Men i ett hörn satt en kvinna, som vid trettio år förspillt hvarje rest af sin fattiga ungdom och som nu, vanvårdad, gulgrå, tandlös och med hårda ansiktsrynkor, med sin fula kropp insvept i en ullschal, satt och väntade på sin tur med det dödsliknande tålmod i sina slöa ögon, som skulle bära henne neråt ända till botten.

Borta vid fönstret i samtal med en af syster Sofis medhjälpare stod Cornelia. Hennes lilla fårade ansikte lyste upp vid åsynen af Helga, och hon haltade fram till henne, medan kvinnorna lyfte sina ögon och betraktade dem med ett ögonblicks nyfikenhet. En af dem kände igen Helga från hennes tid på barnbördshuset, trots att hon själf

varit där så många gånger sedan dess och sett så många kandidater, och hon neg.

— Nej, så länge sen jag såg doktorn, sade Cornelia bekant.

— Ja, sade Helga, vi har nog mycket om oss, stor praktik bägge två, inte sant?

— A, så doktorn säger! sade Cornelia belåten.

— Jag menar fullt allvar, sade Helga, hur mår Kalle?

— Kalle, sade Cornelia strålande, han är nog kul. Fast lite bortskämd, men det är väl inte att undra på, doktorn.

— Akta sig för det, Cornelia. Cornelia och jag har inte blifvit bortskämda vi, men så har det också blifvit folk af oss. Hvad har Cornelia för ärende i dag?

Cornelia pekade på den lilla förskrämda flickan.

— Jag hitta henne på gatan, sade hon. Det lär skall bli före maj, tror hon, och hon är inte sexton fyllda. Tycker inte doktorn, att Erikson skulle ligga där före maj i stället?

Syster Sofi gläntade i detsamma på dörren.

— A, se doktorn, sade hon, om ett ögonblick.

Strax därpå kommo ut en ung karl i arbetskläder och en ung kvinna, som grät.

— Adjö, kära Gerda, sade syster Sofi, stå nu på sig och tänk på, att det är till Gerdas bästa.

Helga gick in och stängde dörren efter sig. På bordet låg ett skrivvet hvitt ark, och bläcket blänkte ännu i solen. Hon lutade sig ner och läste:

»Jag Gerda Axelina Karlson öfverlåter härmed

min föräldrarätt öfver mitt barn Vanda å Byrån för ensamma mödrar och frånsäger mig alla anspråk på att besöka barnet eller träda i förbindelse med detsamma.»

— Var det nödvändigt? frågade Helga.

— Ja, den där karlen, som var med henne, hade inte gift sig med henne annars.

— Var det nödvändigt då?

— Ja.

— Nå, Rosa alltså?

— Jo, i dag på morgonen kom Gunilla upp och förrådde henne. Hon var tydligen rädd för den yngre konkurrenten. Hon erbjöd sig till och med att betala för henne »på landet».

— Gunilla? Ja visst, hon innanför köket. Rosa är alltså ändå hos modern.

— Ja, i samma hus åtminstone. Än så länge. Jag skulle missta mig mycket, om hon inte hade högre vyer.

— Hvad har syster för förslag att göra?

— Det finns många vägar att välja, svarade syster Sofi, och ingen af dem kommer att leda till målet. Men därför vill jag ju inte precis råda doktorn att bli stilla och låta henne vara så länge.

— Nej för ni vet, att det rådet skulle jag aldrig följa, sade Helga torrt.

— Inte ens för att bespara er själf en misräkning?

— Nej, inte ens för det.

— Nej, sade syster Sofi och sneglade litet på Helga, doktorn erkänner väl inga misräkningar.

— Gif mig adressen, sade Helga, jag har en timme på mig.

— Låt mig gå, jag har bättre tid.

— Nej, sade Helga, som rest sig, syster skulle aldrig lyckas, för ni tror inte på det själf. Ni saknar något, som jag tycker skulle vara mycket svårt att afvara i ert arbete, nämligen förtroendet.

Syster Sofi rynkade ett ögonblick pannan, men så flyktigt, att Helga knappt märkte det.

— Fågelsången tystnar fram på dagen, sade hon. Skall jag inte gå med er då?

Helga fick inte den dagen tid att uppsöka Rosa.

Men följande morgon var söndagsmorgon, och genom mötande skaror på väg till kyrkor och bönhus eller ute på promenad, sökte hon sig upp genom branta gator på söder och fann slutligen ett gammalt hus, som var så smutsigt, att det syntes nästan klibbigt, och som liknade en öfvergifven patient. Utanför trappan stod ett litet sorgligt bohag: en säng, en byrå, en stol, ett par oljetryck i smutsiga ramar, en lår med en massa skräp. I nedre våningen voro fönsterrutorna utslagna och rummen tomma. Hyresgästerna hade flyttat eller blifvit vräkta utan att göra snyggt efter sig, och högar af oförklarligt gammalt skräp lågo kvar på golfven. Dörrarna slängde argt af och an, och tapetremsor fläktade i vinden. Hade icke Helga sett ett par ansikten skymta i nästa fönsterrad skulle hon ha vändt om igen i tanke, att huset var tomt. Nu gick hon in i den skumma förstugan, där väggarna voro fulla af blyerts-

klotter, som icke var hämtadt ur Eddan eller Ord-språksboken. Några dörrar slogos upp, hon såg små kök, där människor rörde sig mellan kläd-streck och våta kläder, och misstänksamma blickar öfverforo Helga, när hon passerade trapporna.

En kvinna, som stod och hängde i en dörr, syntes mindre misstrogen än de andra, och Helga frågade henne efter Rosa Janson.

— Här har bott så många flickor i det här huset, svarade kvinnan, hvad skall ni just med Rosa? Hon var mycket tjock och öfverkritad som ett sommarfönster i ansiktet. Ögonen voro full-komligt tomma.

— Jag skulle lämna henne ett par böcker, sade Helga, som trodde sig förstå, att här kunde med tålmod upplysningar vinnas.

— Kunde inte fröken ge mig de där böckerna, så kanske jag också kunde räddas, sade sommar-fönstret skämtsamt.

Helga fick en plötslig tanke: är detta fröken Gunilla?

Och hon såg genast, att hon träffat rätt.

— Bry sig inte om mig, hviskade Gunilla och kröp inåt rummet med dörren efter sig, så att endast det valktyngda håret syntes, men gå upp så långt ni kommer, och ring två korta och en lång, och säg för fadren inte, att det var jag.

Helga gick en trappa högre, men stannade vid afsatsen och såg ut genom det sönderslagna trapp-fönstret. Här låg hela staden i vintersolsken nedan-för hennes fötter, strömmen glimmade, isflaken klingade under kölarna, det låg rimfrost öfver taken.

Helga smålog och tänkte, att en kejsare kunde vara glad öfver att äga den utsikt, som de fattiga syndarna hade från sina smutsiga fönster.

Hon steg ännu högre, rymden blef vidare, man såg inloppet vidga sig, såg stadens gräns och fann, att den inte var så stor, som man trodde.

Högst uppe var en smal korridor, som löpte i vinkel med dörr vid dörr, och hon såg icke någon ringledning. Plötsligt hördes ett vildt tjut och larm, som icke lät godartadt. Helga vände oreflekteradt och gick en trappa neråt, men vid nästa afsats betänkte hon sig och gick upp igen. Hon hörde nu tydligt Rosas stämman genom dörren allra längst in, och där satt verkligen en ringklocka. Helgas hjärta slog en smula, när hon gaf signalen. Larmet sjönk och det blef dödyst, hvilket skrämde henne än mera, men hon höll stånd och väntade länge.

Slutligen vreds låset om, och Rosa stack ut hufvudet. Hon var starkt sminkad, det dumma barnet, djärft friserad och bar ett billigt rödt sammetslif med urringning. Men det var icke detta, som förändrat henne mest. Det var uttrycket i ansiktet, som blifvit så gammalt. Hon spärrade upp ögonen vid Helgas åsyn och blef röd upp i pannan. Hennes första tanke var tydligen att stänga dörren midt för näsan på doktorn, men respekten för Helga, hvaraf något alltjämt satt kvar, förbjöd henne. Och då hon öppnade dörren mera, steg Helga in utan krus.

— Jag kan inte be doktorn komma längre, för vi står under flyttning, sade hon.

— Det behöfs inte heller, vill inte Rosa följa med mig hem?

— Nej, tack, sade Rosa, det är nu så att jag har andra planer.

— Jag vet hvad det är för planer, svarade Helga. En gång tycktes det dig bättre att hoppa i sjön än att gå den framtiden till mötes.

— Ja, det var då, det, sade Rosa. För resten, döden springer väl inte bort.

— Men när man dör, så gör det ingalunda detsamma hvad som gått förut. Om du inte vill lyda mig nu, så får jag ångra att jag räddade ditt lif, Rosa.

— Det kunde jag ha sagt från början, sade Rosa. Hon såg inte på Helga utan ner i golvet. I detsamma öppnades en dörr försiktigt in till det tomma rummet, och en gammal smutsig gubbe steg ut. Hack i häl följde trenne unga män af mycket schablonmässig typ: nedkammad lugg, vida fladdrande byxor, stora rosetter på skorna. Den siste i raden var en jätte, med ett litet trångt hufvud, hans skjortärmar voro uppkafade till armbågen och visade oerhörda muskler. Tysta, men stadigt blickande på Helga, gingo de öfver rummet, passerade förstugan tätt förbi henne och försvunno genom en annan dörr.

Under detta skådespel stod Rosa alltjämt med nedslagna ögon. Helga ertappade henne blott en enda gång med en hastig listig blick, som ville hon utforska, hvilket intryck dessa hennes försvarare hade gjort.

— Är Rosa säker för lifvet här? frågade Helga.

— Grabbarna är så hyggliga, sade Rosa, de gör som jag vill. Hon teg ett ögonblick och sade därpå snabbt: doktorn hade kanske väntat att finna herr Elding här.

— Nej, sade Helga, men man finner väl dig hos honom.

— Jag tänker flytta till honom, svarade Rosa, men det vågar jag inte tala om för mina gossar här. Det är ett bestyr, må doktorn tro.

Helga blef vid detta alldeles utom sig af vrede. Hennes ögon gnistrade.

— Det är visst lönt att tala med dig, bröt hon ut, du gör dig viktig öfver din skam. Hon vände ryggen åt Rosa utan farväl, och gick skyndsamt nerför trapporna. Skadeglada leenden mötte henne i hvarje förstuga.

X.

Han stoppade omsorgsfullt fällarna om Helga, kröp så själf ner i den låga släden och körde med klingande bjällror rakt mot soluppgången.

— Att du mötte mig själf så tidigt, sade hon strålande. Hon var barnsligt lycklig öfver att ha en hel natts resa mellan sig och sina plikter och öfver att ha vaknat upp till detta: en luft, gnistrande af is och ljus, ett hvitt land, en två timmars slädfärd med denna körsven.

Krister hade stått på perrongen, klädd i grå sportdräkt, röd af kölden, munter och ifrig, när hennes tåg kom in. Hon såg hur han spejade efter henne, långt innan deras blickar möttes, såg hur orolig han blef, då han icke fann henne genast, men sken upp, då hon plötsligt stod på perrongen.

— Jag letade efter den blå vingen, därför såg jag dig inte.

Nu satt han i päls med skinnmössa långt ner öfver öronen och körde med säker hand, det var något bredt landligt hos honom, som tog hennes hjärta, äfven om hon måste säga sig, att det mesta satt i pälsen.

— Det var allt tur, att jag mötte dig själf, sade han. Hur tror du, att du skulle redt dig med

våran kusk, som frågar hela tiden? Hvad vet du till exempel om jordmånen i Stockholm?

— A, jag som är landtbarn, och aldrig skulle blifvit något annat! Herre gud, att jag inte sade ja till den där landtbrukaren i min ungdom.

— Det var ganska mörkt, när jag körde af gården, sade Krister och afvärjde landtbrukaren.

— A, hvad säger du? Hon skrattade hjärtligt.

— Ja, men jag visste ju, att gryningen var nära. Han gaf henne en spjufveraktig blick från sidan.

Himmelen liknade nu en jätteblomma med en låga i kalken, solens ögonblick nalkades.

— Jag förstår, sade hon. Ack, ingenting kan likna detta, se, se!

— Ja, jag menade nu dig, sade han.

— Kors i alla dar!

— Jo, du kan inte tro så glad jag är åt att ha dig här. Jag har längtat så mycket efter dig.

— Har du längtat efter mig?

— Ja, det är, som om min själ rensades vid din blotta åsyn från allt kvalm, som samlats där den sista tiden. Du kan ju förstå, att det är inte lätt för mig att hålla frisk luft i själen, när jag går bland det, som bara är sjukt och bedröfligt. Se inte så dömande ut, jag känner visserligen ett uppriktigt medlidande med bägge två, men just därför.

Helga tyckte inte om att höra honom beklaga sig. — Hvad tror du jag lefver bland då?

— Ja, jag vet, men vi är så olika. Jag är fallen för spleen, som du vet, i den atmosfären

växer det till en sjuklig melankoli, och alla mina filosofer kan inte hjälpa mig.

— Är du inte ganska mycket upptagen af tjänsten, frågade Helga litet sträft. Hon slapp tydligen inte heller här att tala sjukdom.

— Inte tillräckligt, och du vet väl, att den, som är melankolisk själf, den lyckas aldrig få höra annat än elände borta och hemma, svarade han.

Men jorden bugade sig allt djupare mot öster, och öfver dess rygg såg man den första gyllene strimman af solen.

— Se, sade Helga, med ett djupt andedrag som för att skaka af sig intrycket af hans ord, kan du inte glädjas åt detta? Och fast du vet, att solen lyser mellan två nätter, kan du ändå inte arbeta glädt i dess ljus?

— Ja, predika gärna du, sade han, det är bara roligt. Ett kan jag åtminstone, och det är att glädjas öfver dig. Ända sedan jag träffade dig sist, har jag ofta tänkt på dig, och jag har förundrat mig öfver, att det fanns något så ungt som du på denna gamla jord. Och nu i din närvaro förnimmer jag med sällsam styrka makten af ditt samlade och fasta väsen.

— Du betraktar mig som ett fenomen, tack skall du ha.

— Ja, förlåt mig, men det är du. Genom allt det elände och ynkedom dina ögon sett och dina händer burit, har du bevarat din ungdom. Du är klar och ren, som vatten, som runnit genom stridt grus.

Helga var så häpen, att hon icke kunde svara.

Han fortfor: medan jag är förlamad af livvets irrationalism, som gör allt arbete så hopplöst, och vaktar på min sista timme med klockan i hand, så går du fram med lätta steg mot de blå bergen. Hittills har alla försök att nå dem misslyckats, men du tviflar icke ett ögonblick på att du skall nå dem.

— Du misstar dig, svarade Helga, jag är tvärtom fullkomligt öfvertygad om att jag aldrig skall nå dem.

— Nej, det är sant, men »de som kommer efter», det är sak samma.

Helga kände sig alltmera osäker, det var en skiftning i hans sätt mot henne, som hon icke kände igen, icke ens från deras gamla vänskaps tid. Det låg väl mera i ton än i ord, och det fanns endast ett sätt att tyda den. Hon visste icke hvad hon skulle ta för ställning till denna beundran, och hon bytte om ämne, ehuru icke utan afsaknad.

— Hvad säger du om din fru? frågade hon.

Hans min föll genast, och han svarade helt kort något om att hon var sig så olik. Han kunde icke förstå att en människa, med hvilken man lefvat i gemenskap så många år, kunde bli en så främmande.

— Sedan när? frågade Helga.

— Sedan den aftonen då hon kom hem från dig med den stora nyheten.

— Å, du förstod väl inte att ta emot den rätt?

— Nej, jag måtte inte gjort det, svarade han kort. Jag förstod mig inte på hennes extas. Sedan

dess har hon varit stum. Det är nu också alltid så ömtåligt.

— Du vill väl inte säga att du inte var glad öfver hennes nyhet, frågade Helga ifrigt. Det måste du ju naturligtvis vara.

— Du säger »naturligtvis» trots allt du vet om mig. Ja, glad — men jag hade så grundligt satt mig in i tanken att sjunka tillbaka spårlöst i mörkret, så jag blef mest förvirrad och oroad. Jag hade trott, att Elisabeth skulle känna som jag, hon hade ofta sagt, att det är skönt att dö utan ansvar.

— Och därför förvånade dig hennes glädje? Hennes ton var nästan medlidsam.

— Ja, svarade han, som uppfattat tonfallet, jag är ju bara en stackars karl. Jag har litet svårt att sätta mig in i så snabba skiftningar. För er måste en sådan händelse bryta af tankelifvet och absolut tysta all reflexion. Den står alldeles utanför förnuftets värld. Antagligen är det en händernas och hudens och sinnenas lycka, som ni anar, efter en tyngd i era armar ni längtar, en liten mjukhet och värme och lukt. Om ni är förskonade för att tänka längre, så ligger det väl en högre vishet däri, antar jag.

Helga skrattade.

— Allt är inte så enkelt som det ser ut, sade hon. Emellertid — åter allvarsam — måste du vara mycket mild och god mot din hustru, annars kommer du att ångra dig.

— Hvad menar du med det? något särskildt?

frågade han häftigt, finns det någon anledning till oro?

Helga tvekade ett ögonblick, mot hennes impuls att säga sanningen om de allvarliga farhågor Helga och hennes kollega hyste, stöd fru Ritsells stränga förbud.

— Anledning att oroa sig finns det ju alltid, svarade hon, men det är väl inte det enda skälet, hvarför du skulle vara god mot henne, eller hur?

— A, du behöfver inte lära mig mina plikter, sade han otåligt. Det är väl inte mitt fel, att hon är så olik sig. För resten har det inte varit bra för henne med Britas sällskap.

— Nej, sade Helga bekymrad, jag ångrar att jag låtit henne stanna, när hon icke bestod det prof jag ställde henne på. Har du talat med henne?

— Ett par gånger, men det tröttnade jag på. Har aldrig varit med om något så fullkomligt hopplost. Det finns ingenting hos henne att bygga en framtid på, det är som om det vore dy i botten på hennes själ. Och allt är bara hon själf. Inte en tanke för Elisabeth, att nu inte säga mig. Vet du, när jag har gått här med fyra fruntimmer i huset, har jag ofta längtat så våldsamt efter en karl. Gör inte du det också ibland, Helga?

Han var så ifrig att lätta sitt hjärta, att han inte märkte hur frågan tog sig ut, förrän han hörde ett litet utrop af indignation från Helga, och såg hennes kind under pälsmössan, röd som en soluppgång.

Det förtjuste honom, att hon rodnade öfver

ett ord, han beslöt att gå vidare på den tillfälligtvis inslagna vägen.

— Nå, Helga, insisterade han, du svarar inte?

— Nej, vet du, sade hon med skämtsamt eftertryck.

— Du är alltså alldeles färdig med oss karlar?

— Det har jag inte sagt, jag skryter aldrig.

— Akta dig, detta öfvermod kan hämna sig. En vacker dag, Helga, möter du mannen i ditt lif.

— Nå, så skall jag ta emot honom, svarade Helga lätt. Men hon tänkte: hvarför säger han detta, han som dock vet? Denna konversation upprörde henne, hon kunde inte förstå hans envishet att ständigt komma in på personligheter, men hon kom sig icke för att ånyo afbryta, satt och lyssnade, när han nu fortfor, med ett slags bittert välbehag, trots smärtan af hvad som varit och hvad som var.

Men han: det är så underligt, att jag vet så litet om den sidan af ditt lif, och de åren, sedan vi skildes, är ju just de af ett lif, då allt brukar hända.

— Då allt brukar hända, upprepade hon för sig själf, och tänkte på ett par episoder af rätt stor meningslöshet, på några icke alltför elaka sår hon tillfogat, emedan hon först alltför sent upptäckt det hopplösa faktum att hon icke kunde glömma.

— Om du visste, sade hon, så litet det har hänt — sedan vi skildes. Och hon tyckte själf, att hennes röst klang som kistan mot skattgräfvarens spade.

Men han hörde lyckligtvis inte, utan satte spaden i på annat håll.

— Nej, jag tror nog det, sade han, och märkte icke att hon smålog, men det är synd. En hel del af er, ni är alldeles omöjliga, ni tyckas så främmande för den speciella värld, som är kärlekens, men inte du. Det finns naturligtvis en man, någonstans, som blifvit bestulen på att somna och vakna med dig alla dessa år. Om han upptäcker det en dag, kommer han att rasa öfver allt han förlorat, och öfver att du är ny för honom, du som han borde känna som sitt eget hjärta, du som borde finnas med i alla hans minnen. Ty du skall inte tro, att det är nyhetens behag, som är störst hos en kvinna, det är förtrogenhetens.

— Nu talar han om Elisabeth, tänkte hon, så grym han är.

— Du ser så ointresserad ut, fortfor han med en ohygglig envishet, men jag kan aldrig tro, att du är det. Äfven du har blifvit bestulen på något, och förr eller senare skall du upptäcka det. Du skulle väl ha barn, framför alla!

Hon slöt ögonen en sekund: har vi långt kvar? sade hon.

— Än får du tåla dig minst en halftimme med mitt tråkiga sällskap, sade han litet stött.

— Det är inte tråkigt, sade hon med en smula värdighet, men kanske skulle du tänka på, att du inte träffat mig på så många år, och att du inte vet hvilka stigar du går, min vän.

Han teg, och funderade på betydelsen af dessa ord, hvilket just var meningen att han skulle. Hade

hon kanske inte nyss förut sagt, att ingenting händt? Hon hade nog ljugit då. En anmärkning fälld någon gång i förbifarten af en gemensam kamrat till dem föll honom i minnet — hon dolde något, men, tänkte han med en plötslig besynnerlig vrede, jag skall ta reda på det.

— Är detta ditt hem? sade hon slutligen i en ton, som hade något bedjande, som om hon velat vädja till hans kamratlighet.

— Nej, nej, inte ännu, du är så otålig, svarade han. Men efter en stund: där är det.

Hans röst lät mycket stolt, hon visste inom ett ögonblick att han älskade sitt hem. En hvit gafvel syntes mellan träden.

— Ser du, att sjön ligger åt söder, men att vi har skogen i norr, sade han, alldeles som ett sanatorium.

De körde fram till trappan af en ny, hvit byggnad i gammal herrgårdsstil men med vissa moderna detaljer af mera medveten effekt än den, de gamla byggherrarna kunnat tänka ut. Kusken kom lunkande från stallet, och en jungfru knäppte upp fotsacken, annars syntes ingen till.

Ej heller i förstugan ett spår af husets damer, Krister hjälpte Helga själf af med pälsen och förde henne uppför trappan till gästrummet.

— Detta är vårt bästa, sade han, södersolen kommer strax. Nå, hvad tycker du?

Han var lustigt ifrig, han måste ha beröm.

Utsikten från fönstren var större och mera fri än hon väntat. Trädgården med de kalkade små fruktträden sluttade skarpt neråt sjön, sedan togo

maderna vid, och den gula vassen stack upp ur snön. Men sjön var endast en vik, och på andra sidan låg en hvit landtkyrka, högst på krönet af en kulle. Långt bort gingo skogsåsarna i långa drifvande linjer, den ena bortom de andra.

— Ser du de blå bergen? frågade Krister, när jag ser dem, tänker jag på dig.

— De är ju mest hvita nu, sade hon.

När Helga gjort toalet, gick hon ner och blef från förstugan visad in i matsalen rakt fram, där frukosten var dukad, till hennes stora glädje, ty hon var frusen och hungrig. Men hon stannade osäker i dörren.

Vid det stora utbyggda midtfönstret, som var fullt af växter, satt Elisabeth Ritsell och lät solen flöda öfver sitt uppåtvända ansikte. Ögonlocken, rynkiga och något rödkantade, voro slutna, och öfver de hvita och tunna dragen låg just nu ett uttryck af välbehag, trots alla gamla repor och märken och många nyplöjda fåror. Detta ansikte fyllde Helga med vördnad och medlidande, med köld och kärlek på en gång.

Hon gick ett par steg framåt och sade: här har ni det bra, fru Ritsell.

Elisabeth reste sig, kom och tog Helgas hand.

— Inte fru väl, sade hon, Krister och jag brukar alltid tala om Helga, och jag känner mig som Helgas vän. Hvad jag är glad, att Helga kom, det skall bli så skönt att få en människa att tala med. Krister, Brita, Helga är nere! Vi skall äta.

— Vill inte Helga se hur vi har det först? frågade Krister ifrigt.

— Jag är så hungrig, sade Helga bedjande, och jag vill se allting grundligt.

Sist kom Brita och hälsade. Hon såg kry ut, hade t. o. m. blifvit fet men tycktes inte vidare glad öfver att se Helga. Hennes ansikte bar hela tiden samma liflösa, likgiltiga uttryck.

Krister var mycket munter under frukosten, och han ansatte Helga med frågor, ty hon, som var från Stockholm, skulle ju veta allting.

Helga stod sig ibland ganska slätt, ty mycket, som Krister läst och funderat öfver på afstånd, hade gått Helga förbi.

— Hvarför frågar du mig om allting, sade hon till sist otålig, du har ju följt med mycket bättre än jag.

— Det är ju det Krister vill visa, sade Brita plötsligt.

— Nå, men i era egna angelägenheter vet du väl åtminstone besked? Hvad tror du, att utlåtandena om kvinnors rätt till statstjänst kommer att gå ut på?

— En ogenerad orättvisa, svarade Helga.

— Ja, men Helga, sade Elisabeth, du vill väl ändå inte påstå, att kvinnorna passar till domare? — ty det var det finaste hon visste.

— Det vet jag ingenting om, svarade Helga, men rätt skall vara rätt. Om också det ännu icke funnits en enda kvinna, som passar till domare, och det kommer att dröja hundra år, innan hon

kommer, så skall vägen vara öppen och fri, när hon visar sig en dag.

— Det kan man kalla att räkna noga, sade Elisabeth. Jag måste säga, jag tycker inte riktigt om, att kvinnorna börjar räkna så där strängt efter mitt och ditt. Vårt kön har aldrig brukat göra det, och det tycker jag har varit ett stolt drag, äfven om det betalat sig dåligt.

Det, som nu hände, var till stor förvåning för alla, kanske icke minst för Krister själf. Han hade sett en skugga öfver Helgas ansikte, ett litet pinadt drag, som när hon sökte efter en vederläggning och kände den i sitt hjärta men icke fann ord. Hon var så precis den gamla Helga från matlaget nere i Lund, att han med minnet af alla gånger, han låtit henne reda sig själf och icke hjälpt henne, nu måste stå upp för hennes sak.

— Säger du det? sade han och vände sig till Elisabeth. Hvad tror du de är för slags folk, Helga och hennes kamrater? Tror du att de är af det slaget, som räknar? Jag är öfvertygad, att det är tvärtom. För mig är det klart, att deras passionerade längtan att bli erkända som människor och att blåsa in i andra samma åtrå, springer ur alldeles samma källa, som kraften att ge och icke räkna. Förstår du inte hvad jag menar? Själfvä källan är ju i bägge fallen det oerhördt starka förnimmandet af personlighetens värdighet. De, som ger mest, är väl just de, som aktar sina lif högst.

Elisabeth såg hastigt från den ena till den andra, hon såg Helgas ansikte stråla af tacksamhet, af befrivelse, såg Krister söka sin belöning i hennes ögon.

— Icke ur världslig synpunkt åtminstone, sade hon och reste sig från bordet. Hvar skall vi börja förevisningen?

— Hitåt, Helga, sade Krister, här har vi biblioteket.

Det syntes genast, att här var ett hem, hvars skatter samlats med mycken omsorg, och som byggts upp med kärlek och möda. Under vandringen genom rummen kom Krister allt mer i tagen: detta gamla svartnade skåp af rosenträ hade sin historia, den venetianska spegeln hade man kommit öfver som genom ett underverk, och minns du, Elisabeth, så lyckliga vi var, när vi hittade den gamla kronan? Han kunde häkta en etsning från väggen och betrakta den med ett intresse, som om den vore ett nytt fynd, ta en brons eller en liten elfenbensbuddha i handen med en kännares njutning och demonstrera den med en förtrogenhet och kärlek, som vittnade om den gamla kultur han ärfte. Minnen af resor och vandringar döko upp, af land de sett och lämnat tillsamman, han och hans hustru, äfven hon rycktes med, hon rättade ibland eller fyllde ut någon uppgift, de började disputera: minns du inte att den lampan köpte vi i Rom? — nej, men kära, jag kan se för mig gatan och boden i Florens, och kommer du inte ihåg, att vi köpte den för att det var så vackert väder och i glädjen öfver den där beställningen du fick?

Ett helt lif gled förbi, som dessa två lefvat tillsamman, då de hade lärt, beundrat, sörjt och

gladts tillhopa och hela tiden samlat till det de skulle bygga, när han fått sin domsaga.

Helga blef så småningom tyst. Hon begrep icke konst, och hon stod utanför allt detta, som skett under hennes långa knogiga studieår, då hon läst, tenterat, gått på sjukhusen, tagit examen. Utomlands hade hon bara varit som färdig läkare på en kongress, därifrån mindes hon endast vetenskapliga föreläsningar och diskussioner, banketter, artiga kolleger. Aldrig hade hon köpt någon bronslampa för att det var så vackert väder och med tanken, att den skulle lysa på ett älskadt ansikte under vinterkvällarna. Hennes lif syntes henne plötsligt trumpet och futtigt och alltför högtidligt.

Till sist kom man till Elisabeths ateljé, som gick genom bägge våningarna och nu var fylld af ett bländande solljus. Den var endast arbetsrum, blott ett hörn med en gammal djup vinklesoffa och ett bord framför var ägnadt hvilan. Här hängde skisser till porträtt, som blifvit berömda, och flera studier till det själfporträtt, som för en tre, fyra år sen slutligen gjort konstnärinnan till ett namn. En af dessa studier tycktes Helga ännu vackrare än det fullbordade porträttet, hon blef stående framför den länge och vände ofta åter till den. Hufvudet var i half profil, vackert böjdt, det låg ljus öfver den höga pannan. Det var en sådan blandning af allvar och grace, af tänkande och kvinnlighet i detta utseende, att hon måste älska det, som det vackraste hon sett, trots att modellen ingalunda var någon skönhet.

— Du ser på den där? sade Elisabeth plötsligt,

då Krister gått till arbetet, och de voro ensamma, du skall få den.

Helga rodnade af glädje.

— Jag skall se på den hvar dag, sade hon.

— Är det något mera, du vill ha, sade Elisabeth generöst, så säg bara till. Du kan inte få det nu, men jag skall skrifva upp det i mitt testamente. Det finns inget jag somnar så godt af som att ligga och tänka ut hvem som skall ha hvilket. För då går det rundt i hjärnan på mig. Det är som ett läggspele.

Helga hjälpte Elisabeth till rätta på soffan, hon var litet orolig för det samtal, som skulle komma.

— Hvad är det som står på staffliet? frågade hon. Något nytt självporträtt?

Elisabeth skakade på hufvudet.

— Inte, det var synd.

— Hvarför det?

— För att du är ännu vackrare nu.

— Det var en underlig smak. Nej, det är ett porträtt af Krister.

— Låt mig se, det är väl lyckadt?

— Anej.

Det blef tystnad en minut.

— Helga, började Elisabeth och teg så åter. Helga, har du sagt Krister något?

— Nej, jag ville se dig först.

— Har han frågat, låt mig höra alltsamman!

— Han var ledsen, han tyckte att du blifvit så främmande och olik dig och frågade, om det

fanns någon särskild anledning att oroa sig. Jag sade, att anledning finns det ju alltid.

— Ingenting annat? Nåja, det är kanske bäst så. Det blir lättare för mig att ta afsked så här.

— Du måste komma ihåg, Elisabeth, att man ingenting kan säga med visshet, allt kan gå bra.

— Säg inte så, sade hon häftigt, hvad skall det tjäna till? Du förstår, mitt hjärta vill nog alltför gärna hoppas ändå, uppmuntra det inte! Ty för hvar gång jag hängifvit mig åt hoppet, faller jag bara tillbaka ner i förtviflan, och det är fallet, som är så svårt. Jag vill vänja mig att bli lugn allra nederst.

— Och om detta vet han ingenting? Du måste säga honom, hvad du bär på. Ingen annan kan säga det än du.

— Han förstår mig ändå inte.

— Icke alltid förstår man hvarandra, svarade Helga mildt undervisande, men därför behöfver väl inte hjärtana skiljas.

Ett småleende lyste plötsligt upp Elisabeths ansikte:

— Du är mycket söt, Helga, men förlåt mig, detta kan du inte döma om. I åtta år har han och jag lefvat tillsamman, hur nära tror du inte det fört oss, de två lifven smälter ihop, det uppstår en förtrogenhet, som i intet annat förhållande mellan människor. Hvilka erfarenheter du än har haft och med din vetenskap, så kan du inte sätta dig in i det. Men därför, om man efter alla dessa år med ens icke förstår hvarandra, så är

det emedan ett af dessa hjärtan gjort sig loss och gått sin väg.

Efter en stund kom Helgas svar, sakta och skyggt:

— Du gör honom orätt.

Elisabeth reste sig upp till hälften och hennes ögon slogo ner i Helga.

— Hvarför tar du för gifvet, att jag talade om hans? kom frågan snabb.

Ett ögonblick härskade kaos i Helgas hjärna. Hvarför? vet jag det?

— Brukar det inte mest vara »hans»? frågade hon så tillbaka.

Elisabeth sjönk åter ner på soffan. Hon smålog litet.

— Jag tror du jämför min man med de tredskande barnafäderna i din praktik! Det skulle han veta om dig, som han beundrar så.

— Jag råder dig, sade nu Helga avslutande, med fullt återvunnen yrkesvärdighet, att inte fastna i grubbel öfver hur det blifvit så eller så, det är ju till sist inte så viktigt. Utan ställ det till rätta. Inte skall du, hans hustru, behöfva många ord till det. Men så länge han ingenting anar af dina farhågor får man inte begära — —

— Tyst, ingen får säga honom dem, när han inte förstår det själf. Du vet, han talar så mycket om döden, han läser så mycket, min själ och min pappersknif är slöa af alla filosofer vi skurit upp, men när jag kom hem, med döden inom mig, så begrep han ingenting. »Om det finns någon anledning att oroa sig», det frågar han dig om!

— Fordra inte så mycket, sade Helga, han går väl på sitt håll och fordrar något af dig, som han kommit till på helt andra tankevägar än dem du har gått. Tala ut med honom bara!

— När man väl kommit ut på Stumma Oceanen, är det inte så godt att hitta land.

— Men gör ett försök, tänk på att det är synd om honom också, med ditt lif står ju hans lycka på spel.

— Tror du det? Jag sörjer ju själf öfver att dö, emedan han då skall bli olycklig, men jag är så rädd att han skall bli lycklig utan mig.

— Kanske blir du förlikt äfven med den tanken, svarade Helga.

— Jag vet att jag borde. Men än kan jag inte. Det är skillnaden, ser du, mellan lära och lif.

— — —

I detta hus tycktes dagarna så behagligt enkla och tillrättalagda, man klädde sig, möttes, åt vid ett vackert bord med gammal mörknad kristall, promenerade, klädde sig igen, höll salong bland konstverken. Konversationen sköttes af värden, som nu tycktes strö ut frikostigt allt hvad han samlat på hela vintern: reflexioner öfver det som tidningarna burit fram af hvad som hände på jorden, reflexioner följda af så goda, så rent häpnadsväckande goda råd, som endast den kan ge, som lefver vid sidan som åskådare. Den svenska skogssköflingen var hans stora patos, och Gud välsigne den, sade Elisabeth halfhögt till Helga, för den har verkligen hållit honom hans spleen från lifvet ibland, när det varit för tokigt.

Andra dagen, efter lunch, då Krister skulle sitta en kvart för Elisabeth, ropade Helga på Brita. Hon kom generad ut från matsalen, där hon tagit sig en extra smörgås och en bit hummer, sedan jungfrun försvunnit med första brickan.

Helga påminde sig småleende Elisabeths skildring af, hur det enda sättet att lifva upp Brita och få tiden att gå för henne, var att beställa in ett extramål att bryta af de långa timmarna med.

— Det är godt att du kan äta, sade hon, vill du inte gå ut, så får vi litet bättre aptit till femteet?

— Jag är trött, jag har ingen lust, svarade Brita och sväljde häftigt.

I detsamma fick hon syn på postkärnan från gafvelfönstret, och hon fick brådt ut i förstugan. Helga följde efter och såg flickan girigt rannsaka postväskan. Hon skulle just ge henne en tillrättavisning, då Brita gaf till ett utrop: detta är från Jan!

— Korresponderar ni, hur vågar han? Helga räckte ut handen för att fatta brevet, men Brita släppte det ej.

— Det är till Krister, sade hon, hvar är han, i ateljén? Hvad kan det vara?

— Det angår antagligen inte dig, sade Helga, och tog henne i armen. Jag förbjuder dig att springa ner och ställa till en scen i Elisabeths närvaro, när du inte har så mycket förstånd själf.

— Förstånd, sade Brita trotsigt, tala om förstånd! Men hon gaf till slut, om än motvilligt, ifrån sig brevet. Helga ringde på jungfrun och bad henne lägga in posten på häradshöfdingens skrifbord.

— Skall jag vänta tills de har slutat sittningen?
Det kanske gäller lif och död för mig.

— Anej, det tror jag inte, sade Helga.

Brita flög på dörren och uppför trappan till sitt rum.

Om en stund knackade det med Helgas knackning, och Brita slog hastigt igen en anteckningsbok, som låg öppen på bordet.

— Jaså, du går ronden nu, sade hon litet försmädligt.

— Ja, om du så vill, svarade Helga och gjorde sig god tid, det här är också ett trefligt rum.

— Kan du inte säga mig, hvad som stod i brevet?

— Tjänsteärenden, enligt Krister.

— Enligt Krister, ja den kan man väl inte tro på.

— Hvad för något?

— Ingenting.

— Jaså. Nå, då talar vi om annat. Hvad har du för planer för den närmaste framtiden?

— Jag vet inte.

— Inte det, sade Helga, men det vet jag.

— Tack, det är detsamma, jag blir väl här.

— Nej, Brita, det gör mig ledsen, men det går inte. Jag hade hoppats, att du skulle rycka upp dig för din systems skull och glömma dina egna små misräkningar en stund för henne. Men när du går och fråssar i din sorg, och plågar alla med din dysterhet och lojhet, så kan du inte längre stanna här.

— Åja, det förstår jag väl, hvarför jag nu skall

köras bort, det är för att Jan kommer hit och sitter ting, svarade Brita. Skicka af mig, så får ni väl se, hvad det blir af mig. Jag är ändå glad att veta, att han ville hit för min skull.

— Kan det roa dig än att sätta ihop sådana historier, när du vet sanningen om Jan? frågade Helga medlidsamt. Seså, försök nu att slå bort tankarna på det som gått, och ägna dig åt framtiden. Vore det inte roligt att komma ut i världen och studera bland andra unga fria kvinnor, som kämpar för en framtid?

Helga skildrade i lockande färger en klubb i London för unga studerande kvinnor, där hon skulle kunna bo billigt, medan hon utbildade sin musikaliska talang. Jag tror att jag skall kunna skaffa dig plats där, sade hon.

— Ja, det är bäst jag gör som du önskar, Helga, det gör mig ungefär detsamma hvar jag är, det är ju ändå slut för mig.

Helga mörknade, och orden föllo hvassa som en hagelskur öfver Brita.

— Tror du att det är slut därför att du är olycklig? sade hon till sist, hvad du misstar dig! Tror du att människor är lyckliga, hvem har lärt dig det? Ja, jag begriper väl, att du har mycket att öfvervinna, men så är det väl också någon heder med det, som är svårt, tänk på det.

Brita började gråta, först bara helt sakta, men så var det, som om alla sorger lystrat vid ljudet och lupo till, hon rusade upp, kastade sig på sängen, och ur kudden kommo långa skärande snyftningar.

Helga steg upp och lämnade rummet utan ett ord.

Men när auditoriet gått, saktade snart gråten, om en stund steg Brita upp, tvättade ansiktet, kammade om sig, konstaterade med flyktig tillfredsställelse att det var bara en timme till tedags, då det skulle bli gorån, gick till skrifbordet, slog upp sin dagbok och skref:

»Helga just varit här. Förebrådde mig, att jag fråssar i min sorg, att jag var odräglig och sade, att jag inte fick stanna här. Hon var utledsen på mig, alla är utledsna på mig, kan jag märka. Ack, ingen vet hvad det är att dag efter dag vara i helvetet, då skulle de inte tala som de gör. Ack, att jag inte skall kunna bjuda ödet en järnhård panna och knutna händer utan blott klaga och gråta inför dem, som föraktar mig! Och ändå är det blott så lite af min sorg de får se, blott en droppe ur den sorgernas brunn, som mitt hjärta är. Tänk, om de då såge all min ursinniga förtviflan, om de hörde mitt hjärtas rop i ångest efter döden eller den älskade, hvars bref jag inte får läsa! Men de skulle bara förakta mig än mera.

När jag ser Helga, som är så utmärkt och så beundrad af andra, och det vet hon också, minsann, när jag ser henne, som utan tvekan bestämmer öfver mig och mitt lif, så tänker jag, att aldrig i lifvet skulle jag ta på mig det ansvaret att skilja två människor åt, som hon gör med Jan och mig. Det ser nog ut för människor, som hade hon goda skäl för sin handling, men hvem kan väga alla för och emot? Känner väl hon alla omständig-

heter, alla våra möjligheter och frestelser och lidanden? Vet hon precis hvad som är det bästa, så att hon vågar döma mig till en långsam död? Har någon människa rätt att hindra mig i en sådan lifsafgörande sak som denna, får jag inte förlåta och älska, som mitt hjärta bjuder mig?

Må hon, som fingrat på mitt öde, som dömdo oss att lefva skilda, som voro ämnade för hvarandra, må hon svara på dessa frågor!»

Brita hade blifvit helt högtidlig, hon rätade på ryggen, hennes ögon gnistrade, såg hon tillfälligtvis i spegeln. Må hon svara på dessa frågor! upprepade hon högt.

Då knackade det igen.

— Om du är lugn nu, ja, se där ja, det var ju bra, så skall vi gå ut ett tag allesamman före te.

— Men om vi skall resa i kväll, Helga, så måste jag väl packa, sade Brita ödmjukt.

— Jag reser inte förrän i morgon, svarade Helga, med en liten rodnad, ty hon hade just låtit öfvertala sig af Krister att skjuta upp afresan. Och för resten, tillade hon med en tanke på slädfärden, så är det bäst jag skrifver och ordnar allt, så du kan fara direkt.

— — —

— Nyss for jag och mötte dig, och var så glad, och nu reser du!

— Det har varit så hvilsamma dagar, sade Helga. Hon vände sig än en gång om och tyckte, att hon såg ett hvitt hufvud i gafvelfönstret.

— Och nu begynner arbetet och verkligheten igen, menar du? Hvad skall du ta itu med, när

du kommer hem, något särskildt? Hans röst lät olik sig, hans ansikte var tillstramad.

Svaret kom något kort: jag gör aldrig något särskildt, det gör andra.

Hon kände sig beklämd till sinnes. Under dessa dagar hade något plågat henne, något, som inte ägde namn, ett svek och ändå ingenting, ett moln att se rätt igenom och ändå ett moln, en fara, som var hjärtat alltför kär. Hennes beslut var fattadt, hon ville tala rent ut med Krister om Elisabeth och ge honom nyckeln till hennes hjärta. Men hvarje lägligt tillfälle hade hon låtit gå sig förbi och nu, under färden till stationen, måste det alltså ske. Det var en klar plikt, som hon inte kunde komma ifrån, men vägen lades snabbt bakom dem, och ju oroligare hon blef, dess svårare tycktes det henne att finna orden.

— Det är bra ledsamt att du skall resa, fortfor han, om du tror mig eller ej, men de här dagarna har jag känt mig som en annan människa. Det är inte säkert att det varar längre, sedan du rest. Är det inte blodig synd, Helga, sade han och såg stadigt på henne, att ett par vänner sådana som du och jag skall lefva så långt från hvarandra; att det skall vara något så futtigt och tillfälligt som rummet, som skiljer oss åt, när det ändå inte är någonting annat?

Hon svarade icke, ty hon visste ju, att där fanns annat, som skilde dem.

— Att jag behöfver dig, Helga, fortfor han, det har jag redan sagt dig flera gånger, men jag undrar om inte du också behöfver mig. Vet du,

Helga, det är inte bra för någon att lefva bland bara fruntimmer, det känner jag väl bäst själf.

— Å, du känner väl inte mina resurser, svarade Helga, hvarken på Sällskapet eller annars. Hur vet du, att de består af bara fruntimmer? Men allvarsamt — det är ju dock något särskildt med dig, vi är så gamla vänner, och du förstår ändå så bra. Om du anade hvad det är godt att veta, att det finns några, som har annat än en kvickhet för oss. Jag är så glad för det du sade den dagen jag kom. Det visade, att du tänkt och förstått.

Han lyssnade till hennes ord, och tänkte att det alltjämt tycktes vara lika lätt att tjusa kvinnorna med vackra ord, bara man förstod att välja dem, som nu blifvit de rätta. De skulle då alltid tro, att man menade precis hvad man sade.

— Min gud, Helga, sade han, hvad du är oförtruten! Till och med en socialdemokrat glömmmer någon gång sina stackars partikamrater och går på Oscarsteatern, det såg jag, när jag var i Stockholm sist. Men du glömmmer aldrig, det är nästan beklämmande. Du kan tydligen inte se mig ur någon annan synpunkt än som medlem af Männens förening, men jag går ut genast, det gör jag.

— Du känner mig inte, svarade Helga sårad, och framför allt vet du inte, ur hvilken synpunkt jag sett dig. Det är väl inte mitt fel, att du —

— Att jag?

— Aldrig värdigades se någonting, sade hon trotsigt.

Hon bet sig i läppen. Hur gränslöst oklokt att säga något sådant i en släde, men hvarför re-

tade han henne med att framställa henne som ett skelett af dogmer och ingenting mer?

— Hvarför säger du detta till mig nu? frågade han efter en lång tystnad och såg rakt fram. Hans ton var så fullkomligt en annan, så full af förtrolig ömhet, att hon först riktigt insåg hvad hon gjort.

— Därför att allt detta är så länge sedan och så förändrat, att man kan tala om det, svarade hon och ville låta käck.

— Hvad hon ångrar sina ord, tänkte han, hon som alltid tegat!

— Då kan du ju berätta mig något om det, sade han lågt, jag visste det aldrig.

— Jo, sade hon kärft, du hade nog dina själfbehagliga aningar. Men du försmådde mig. Det var alltihop det.

— Tala mera, bad han, säg mig, gjorde jag dig mycket ondt?

— Ja, naturligtvis, hvarför frågar du det? Ingen har väl gjort mig så ondt som du, men kom nu inte efteråt och säg, att du är ledsen öfver det. Du kände mig ju, tyckte jag, du hade mutat in fyndigheten och fann den värdelös. Medan andra, för hvilka ens själ var slut, ville ha en obesedd. Du förstår, att för mig tycktes detta så orimligt och skamligt, och det var däri sorgen låg — ja, och så i saknaden.

— Alltid lika ömtålig om din värdighet! — men det är väl detta drag hos dig, som gör dig till hvad du är — Helga!

Han brann af begär att fråga, om hon sedan

älskat andra, men han var rädd att göra det, märkte plötsligt att han fruktade alltför mycket att behöfva höra henne säga ja. Då skulle ju med ens försvinna det han älskade mest hos henne, detta drag af Jeanne d'Arc. Och det fick hon ju endast förlora till honom, ja till honom.

Men han hörde sig själf likväl säga: har då alla andra mäns kärlek tyckts dig orimlig och skamlig utom min?

— Utom din? upprepade hon, hvad menar du med det? Den ägde jag ju aldrig. För öfrigt har jag aldrig sagt så, Gud vet hvad jag har sagt för tok i dag. Hon tog sig öfver pannan, en känd gest, och han mindes en replik i ett studentlag: andra kvinnor tar sig för hjärtat, när det är något, som står på.

— Kanske, sade han, Helga, att det kan vara någon glädje att veta, att du äger den nu.

I samma nu som dessa ord nådde henne, fick hon syn på stationshuset borta å den mörknande snöslätten, och genom ögonblickets stora ljufhet och förvirring sköt minnet af den plikt hon icke fyllt.

— Snart är vi framme, tänkte hon, ack hvad är det med mig? jag låter allt drifva, jag har icke sagt något om Elisabeth. Skall jag våga behålla dessa få minuter för mig själf, hon har ju ägt hela lifvet? Man kan ju alltid skrifva, fortfor hon att kompromissa, det går lika bra — nej, det går inte.

— Krister, sade hon beslutsamt, och svarade

icke på hans fråga, det är något viktigt jag måste säga dig.

Men hon hann icke mera.

Han hade också sett stationshuset, han hade känt skilsmässans svärd.

Lydande en öfvermäktig impuls drog han henne hårdt intill sig, vände hennes ansikte mot sitt och kysste henne.

— Helga, sade han blott, Helga, ack, Helga, vi håller af hvarandra!

Hon gaf icke hans kyss tillbaka, men ett ögonblick, sade han sig, ett ögonblick var hon dock stilla under den.

XI.

Elisabeths porträtt skulle sättas upp i Helgas mottagningsrum.

— Doktorn vill väl ha det öfver skrifbordet? frågade Lotten tjänstvilligt.

— Nej, svarade Helga snabbt, där midt emot — så patienterna kan se det.

Men hon hade icke tänkt sig, att deras fantasi skulle sättas i rörelse af detta hufvud i den grad, som det gjorde. Nästan hvarje dag fälldes något yttrande om porträttet, formuleradt allt efter bildningsgraden: jö, jag tackar, att komma öfver en sådan duk, eller: förlåt, doktorn, ett så ovanligt utseende, hvem kan det vara?

Men en liten patient, som en dag satt och såg på taflan, medan Helga skref ut ett recept, sade blygt: Säg, doktorn, den där, hon är väl död nu?

— Ja, svarade Helga otåligt, ty detta var den femte frågan i dag.

— Nå, det var ju godt att hon fått sluta, en vet väl själf hur det känns.

Men när mottagningen var slut, blef Helga sittande i sin hvita läkarrock med hufvudet stödt i handen. Hon vände ryggen åt porträttet, men såg

det ändå, det var inbrändt på näthinnorna och kopieradt på ögonlocken.

— Hvarför sade jag, att hon var död? tänkte hon — så otäckt. Helgas ansikte var sammandraget och plågad, men jämnades nästa ögonblick ut i ett småleende. Ty minnet gaf icke blott förödmjukelse och smärta, men äfven lust, till dess hvarje dess ljufhet åter dränktes i förödmjukelse. Tanken på hvad som förestod, att hon lofvat fara ner igen, att de skulle mötas, att hon skulle bära ansvaret, tryckte henne ständigt. Men samtidigt hade framtiden, förut så klar och enkel, blifvit dimmig, full af osäkerhet, af lockelse och skräck. Viljan förmådde den att krypa längst bort i medvetandets vrår, att göra sig liten, men den fanns där.

Och dock var detta en mycket händelserik vår. Det var då alla universitet och alla andra parter i målet yttrade sig om kvinnans lämplighet att sköta statstjänst, och hvarje utlåtande med sina reservationer väntades, lästes och diskuterades med en ifver, som om det gällt lifvet, hvilket det också gjorde för somliga.

När alla utlåtandena voro samlade, hade man framför sig en brokig samling, innehållande, enligt fröken Portman, »de svartaste aktstycken som någonsin sett dagen». Helgas vänner voro i ett gränslost uppror. De togo fatt på henne: vi måste göra något, sade de, inte kan vi tiga och låta denna skymf gå öfver oss, du, Helga, måste fram.

— Nej, be mig inte, svarade hon.

— Det kan du inte mena. Detta, som är sagdt om de kvinnliga läkarna, angår ju din yrkesheder!

— Ja, sade Helga, det gör så, men hvad skall det tjäna till att säga emot? Om man tviflar, så låt oss visa dem med våra handlingar, att vi duger. Jag vill inte skriva en artikel, hvilket jag visserligen skulle kunna, men jag vill göra mitt yttersta i mitt yrke. Och låt dem som har tillfälle till det, hon smålog, visa att deras kärlekslif ingenting tar från deras yrke och tvärtom, eftersom man har så mycken oro i den vägen. Det är så vi skall svara.

— Ja, men det vinner vår generation ingenting på.

— Nå än sen då?

— Ja, du får väl själf se, när du vill söka lasarettsläkartjänst. Men det kanske du inte tänker göra.

— Jo, så snart jag kommer åt, sade Helga skratande. Nej, seså, ni får mig inte till att skriva min egen orlofsedel, men jag skall sköta min tjänst.

— Doktorn skulle ha litet mera fanatism, sade fröken Portman besviken.

Helga såg på henne, det kändes alldeles som när hon var barn och man sade: Helga förstår inte vänlighet.

Syster Sofi smålog.

Och Helga skötte sin tjänst. Hon deltog dessutom med fröken Portman i bekymret öfver fosterdottern, hvars rykte följde henne i hälarna på hvarje ny plats, men som, sanningen att säga, icke gjorde mycket för att hålla det på afstånd, hvadan Helgas försök att hjälpa blefvo ganska fruktlösa.

Efter ett par timmar hos föräldrarna för att ut-

verka respengar, skickade hon vidare Brita till London, sedan hon lyckats förhindra ett sammanträffande mellan henne och Jan, hvilket han med sin omättligen lust efter sensationer och tårar hade sökt få till stånd.

Rosa var nu utanför hennes inflytande, men Helga visste, att hon lyste som en midnattssol på Stockholms firmament. Det dröjde icke länge, förrän Rosas bedrifter började ge utslag i Helgas praktik, ett säkert tecken att hon gjort lycka. När fru Gents en dag kom till henne, för att gråta öfver något, som hon icke skulle vågat anförtro en enda af sina väninnor, så var det icke svårt för Helga att spåra Rosa bakom.

— Ja, sade Helga, man skulle kunna be henne att gå din dörrpost förbi, men för tillfället är vi ovänner, vi hade en stor scen för någon tid sedan.

— Hvad är det du säger? känner du en sådan, kan man tala vid dem, det menar du inte Helga?

— Jo, nog kan man, men det är inte säkert att det lönar sig.

— Försök då, Helga, för min skull, bad fru Gents och betraktade henne med blandad fasa och beundran.

— Ja, vet du, svarade Helga, det hör ju strängt taget inte till mitt yrke.

— Nej, men du skall väl vara solidarisk med ditt eget kön.

Helga smålog.

— Jag kan ju bara på sin höjd vinna, att hon inte tar emot honom, ifall hon nu kan skilja honom

från alla andra. Hvad heter han i förnamn? Georg. Och kallas?

— Joje, sade fru Gents snyftande, men du tror väl inte att den där —

— Säger Joje, jo, det är kanske det enda namn hon känner på honom.

— Min Gud, min Gud, sade fru Gents förkrossad. Men lofva mig i alla fall, Helga!

— Du vill alltså få honom tillbaka på detta sätt?

— Ja, hvad bryr jag mig om hur det sker? Hvad tror du jag efter detta frågar efter honom själf? Men jag måste kämpa för mina barn och mig. Den där andra markattan är honom så dyrbar, vår ekonomi blir förstörd, och dessutom måste mina barn växa upp i ett ansedt och harmoniskt hem. Gud ske lof, att jag är hans lagliga hustru och att inte vårt äktenskap är byggdt på inbördes förtroende och kärlek, då kan du tänka dig hur det hade gått. Min Gud, om jag finge säga till de kvinnor, som börjar skämma bort männen med fria äktenskap, hur vansinnigt det är att låta dem ana, att de kan få oss för billigare pris! Idioter, som inte vet, att kvinnan och barnen behöfver lagen på sin sida.

— Nu förstår jag, sade Helga, hvarför du och dina likar alltid kastar er öfver de fria förbindelserna med ett sådant raseri. Det är inte af moraliska skäl, som ni uppger.

— Man vet väl hvad man gör, sade fru Gents. Och då lofvar du, älskade Helga? Jag måste gå nu för — hon hade tänkt säga Joje —

för min man och jag skall på födelsedagsmiddag hos farmor. Ajo, tänk på det, så gör du det nog. Det är inte värdt du ringer till mig, jag kommer hit.

— Jag har ett egendomligt fall i min praktik, sade Helga till Alf och betraktade honom noga tvärs öfver bordet medan hon talade, en ung fru har kommit och bedt mig tala vid Rosa att portförbjuda hennes man. Hvad säger du om det?

Alf blef blodröd i ansiktet.

— Du är väl ingen privatdetektiv heller, sade han undvikande.

— Ja, vet du, svarade Helga, ibland undrar jag, om det inte är det jag är.

— Hvad heter han?

— Joje, sade Helga.

— Nå, och har du några särskilda känslor för Jojes fru?

— Hon har tre små barn, sade Helga, och väntar ett till.

— Ja, om jag hatar något, svarade Alf hetsigt, så är det män, som är otrogna under den tiden då deras hustrur... Joje skall bort på skymfligast möjliga sätt, det svarar jag för!

Han blef i detsamma förfärad, emedan han försagt sig, och såg förskräckt på Helga, men hon, som satt där med ett hugg i bröstet, hade ingenting uppfattat. Först efter ett par minuter nådde orden äntligen in till hennes hjärna.

— Du? sade hon, hvad svarar du för?

— Jag tänkte inte på hvad jag sade, mumlade han, mörkröd upp i pannan.

— Alf?

— Ja, hvad fan nu då? Låt mig vara i fred. Vänta tills jag ber dig hjälpa mig, nu blir det bara värre, om du lägger dig i mina affärer. Tror du jag har det så trefligt då?

Hon såg hur det ryckte kring hans läppar, och hon reste sig hastigt för att lämna honom i fred.

— Stackars gosse, som gråter för att han icke kan äga midnattssolen för sig ensam.

Det var den aftonen, som Helga skref till Krister och bad honom lösa henne från löftet att vidare vara Elisabeths läkare. Hon hade flera fall i sin praktik, just samtidigt som hon skulle ha farit ner till landet för Elisabeths räkning och kunde därför svårligen lämna Stockholm. Om Elisabeth hade kunnat förmås att resa upp, hade det ju varit en annan sak. Dessutom visste Krister ju, att Helga från första stunden varit ovillig att sköta en person, till hvilken hon genom honom stode i så nära förhållande. Han visste nog, att de flesta läkare hade likadana känslor. Därtill kom att ansvaret i detta fall var mycket tungt, emedan Elisabeths tillstånd ingaf farhågor. Hon bad honom därför för andra gången att vända sig till doktor Ring, som skulle göra allt hvad som stod i mänsklig förmåga för Elisabeth.

På detta bref kom intet svar, men en vecka senare stod Krister i hennes hem.

— Tänker du fly, Helga, sade han förebrående, hvem skall då hålla stånd? Du kan inte ha varit dig själf, när du skref det där brefvet.

— När jag inte är sådan som folk väntat, säger de alltid, att jag inte är mig själf, svarade Helga. Jag tyckte, att jag gaf goda skäl.

— Tror du inte, att du som läkare kommer ut med det, du är ju specialist?

— Jag fruktar, svarade Helga, att ingen läkare kommer ut med det, men om någon gör det, så är det doktor Ring. Kära Krister — —

Han hade vacklat vid hennes ord, som för en stöt. — Du menar väl aldrig —?

— Jag menar, min vän, att vi måste vara beredda på hvarje utgång.

Han frågade efter skäl. Helga gaf honom dem.

— Vet Elisabeth det?

— Ja. Redan för många år sen hade en läkare förberedt henne, och när hon kom till mig, ville jag icke ge henne något falskt hopp.

— Hvarför, frågade han och såg anklagande på henne, har du icke sagt mig det? Jag är ju hennes man.

— Elisabeth förbjöd mig.

— Förbjöd? Ni läkare är väl vana att handla bakom folks ryggar och mest bakom de sjukas. Hon ville skona mig, och jag blef otålig på henne! Du såg det och ändå — —

— Jag tänkte först, försvarade sig Helga: Elisabeth är en så mogen och fast personlighet, man handlar icke bakom hennes rygg, som man gör med nyckfulla sjuklingar. Men när jag såg följderna af hennes tystnad, och när hon icke ville lyda mitt råd att tala, så beslöt jag mig till sist att säga dig allt. Jaså, du tror mig inte?

Kan du minnas, när vi sutto i släden för att åka till stationen, att jag sade: Krister, jag har något viktigt att tala med dig om?

Han mindes.

Tigande stod Helga och såg på Elisabeths porträtt på väggen midt emot.

Situationer, fragment af samtal döko upp till ytan, sjönko och följdes af andra. Hon ser Elisabeth i sin soffa i salongen en kväll, Brita spelar, Krister sitter midt emot henne, och hans vackra litet veka ansikte skiftar efter tonerna. Plötsligt reser sig Elisabeth och säger urskuldande till Helga: »jag byter bara plats, ser du, jag härdar icke ut att se hans ansikte, när jag icke äger hans tankar.» Eller Elisabeth bryter af ett samtal mellan henne och Krister, så att hans sista fråga om taxeringen i Stockholm blir obesvarad, hon drar Helga med sig bort i en vrå och frågar: Helga, säg mig, är det svårt att dö? Helga dröjer med svaret, ty hon vet, att det är svårt att dö. Jag måste fråga, fortfarande Elisabeth, ty ser du, jag, gamla människan, har aldrig sett någon dö. Kvinnorna här på landet, de vakar hos de döende och sveper de döda och föder de nya lifven som en enkel och naturlig sak, som skall så vara, du ser, jag har kommit långt från naturen, jag med mitt konstnärskap. Men därför frågar jag dig.

Helga har nu tänkt ut något slags svar, men hon har svårt att finna ord för det. Du förstår, Elisabeth, säger hon, jag har sett många människor dö, somliga utan kamp, andra efter nycken kamp, somliga med själen fullkomligt fången i lidandets

fångenskap, bruten och stum, andra som härskare och segerherrar. Men äfven då det varit som värst, och man tyckt att det var outhärdligt att se på och intet kunna göra, då har man blifvit lugn på samma gång som de döda, och minnet har inte sårat en mer än dem. Ty inför den fullkomliga stillhet, som inträdt, har det tyngsta lidande synt lätt och det längsta har varit kort.

— Jag tror inte riktigt på den där stillheten, svarar då Elisabeth, jag kan inte, fast jag ville. När jag först lärde känna Krister, var jag en vanlig blank fritänkare, men när jag sedan älskade honom, fann jag att lifvet inte alls hade nog rum för mina känslor, och ändå brukade vi säga, att vi hade femtio år framför oss. Jag begärde ett återseende och en himmel att vara i med honom. Och jag fick den. Själens odödlighet blef visshet för mig. Sedan har det ju åter kommit en tid, då jag nöjde mig med mindre, men nu finner jag icke längre plats i tiden. Jag ser nu, att för sin första lycka och sin sista sorg behöfver människan en evighet.

— — —

Men nu reste sig Krister, han var lugn och fattad, men han såg inte på Helga.

— Hvad du och jag känner nu, sade han, betyder ingenting, vi har endast att tänka på att göra allt så lätt vi kan för Elisabeth. Jag har aldrig sagt henne, att du icke vill komma, och det är ju utslutet att du får undandra dig, hon längtar ju efter dig, hon tycker om dig, hon litar på dig, hon kunde undra. När jag reste nu, ljög jag om

resans mål och hon får aldrig veta, att jag varit här. Tror du dig inte om att vara ensam, så får doktor Ring komma också, men du måste.

— Det skall bli som du önskar, svarade Helga. Hon var alldeles blek och hennes händer darrade.

— Tack, Helga. Ingen annan kvinna skulle jag be om detta, men jag vet att du är stark.

När Krister försvunnit, brådslande som om golfvet brände honom, ehuru ännu flera timmar återstodo till tågets afgang, satt Helga ensam och grät i skymningen.

— Jag har varit en dåre. Jag har hoppats något och inte vetat hvad förrän nu.

XII.

— Men säg, Helga, hvad skall jag göra med henne, om hon nu, som vi hoppas, kommer tillbaka till lifvet igen?

Helga svarade: hon har ju dig.

Denna dag tidigt på morgonen hade Elisabeths barn lagts i jorden, men det visste hon icke. Hon låg stilla som en blomma i sängens hvita vas, hade icke frågat efter det, talade icke om det. Men dess lilla skugga tycktes hvila öfver huset. Nyss hade Krister och Helga varit inne hos henne, och det är möjligt att hon förstått, att de burit bort något och kommit tomhändta tillbaka. Hon gjorde ett tecken åt sin man och hviskade något i hans öra.

— Elisabeth vill, att jag skall ta dig med mig på en långpromenad, sade Krister, men han såg icke på Helga utan på Elisabeth, som nickade omärkligt och besvarade hans blick med ett leende af stor ömhet.

— Du blir så ensam, sade Helga, som sett blickarna och förstod, att den ena af de två makarna begagnade henne till att öfva ett öfversvinnligt ädelmod mot den andre.

— Jag vill vara ensam, hviskade Elisabeth

och slöt ögonen. Och Helga sade icke mera, eftersom det kanske var rättvist, att hon tömde denna kalk af ädelmod.

Det var en sval och stilla sommarkväll, när hon steg ut på trappan med Krister. Allt bar prägeln af fullhet och rikedom, af hvila efter vårens stora arbete, och hon förvånades att sommaren hunnit så långt på årets vägar.

— Guds ljufva vårar går, tänkte hon, och man märker dem inte. Hon skulle gärna velat vandra ensam, men Krister gick långsamt bredvid henne, och nu frågade han: hvad skall jag göra med henne, när hon kommer tillbaka till lifvet?

Och Helga svarade: hon har ju dig.

Det blef tyst. De gingo framåt den väg de åkt tillsamman, han kunde icke undgå att tänka på det och leddes åter in i grubbel öfver sitt hjärtas grymma och lömska nyck att flamma upp i kärlek till Helga och slockna lika snabbt.

Han kastade en hastig blick på henne, där hon gick vid hans sida och såg rakt fram. Det föreföll honom ofattligt alltsamman. Är det möjligt att jag hade Elisabeth och jag älskade denna, jag längtade efter henne, jag var lycklig öfver att vara ensam med henne, mitt hjärta slog, hennes närhet berusade mig. När hon sade att hon älskat mig — det var också ett infall af henne — blef jag yr och kysste henne. Och af allt detta finns endast kvar en smula förödmjukelse, jag går bredvid henne, och jag önskar att jag hade fått vara hemma eller att hvem som helst varit med, ty jag känner mig besvärad.

— Blygseln sitter kvar äfven sedan man segrat öfver sitt hjärta, tänkte han och mindes icke, att segern icke var hans utan Elisabeths.

Den tid, som följde på Helgas besök, hade han känt sig obehaglig till mods, han måste ju säga sig, att det är endast svaga vindar, som snurra så kring kompassen. Kom så besöket i Stockholm och en hemresa, under hvilken han dref upp samvetskvalen i höjden, så att han hemkom förkrossad, kom en dag med Elisabeth, som han icke kunde lämna ett ögonblick, en dag då han bad henne om förlåtelse med hvarje blick och vågade icke visa henne hela sin ömhet, emedan hon då skulle ha kunnat misstänka.

Men på kvällen, då han satt vid hennes säng, frågade hon: hvarför hälsar du mig icke från Helga? Hans hufvud sjönk mot hennes hand, men nu talade hon till slut. Så blef allt sagdt, som skulle sägas, och Helga var mycket snart förgäten.

När Helga kom igen, mottog han henne som en främmande, hon var för honom ingenting annat än läkaren. Ja, så upptagen var han af Elisabeth, att han nästan intill nu förgätit, att det dock var Helga han kunde tacka för att hon lefde, Helga, som stridt för hennes lif de långa timmar, då hon stått lutad öfver den förblödande och arbetat för att hindra lifvet att strömma ut ur henne, med hennes knän öfver sin axel för att den sista resten blod skulle hållas kvar och cirkulera kring hjärtat.

Först nu, då han kände sig jämförelsevis lugn, föll det honom in, att han aldrig tackat Helga. Han gick och såg förstulet på henne. Han kände

sig icke säker på henne mera, hvad tänkte hon väl på, där hon gick och teg? Det slog honom för resten, att hon under denna vecka icke yttrat ett ord öfver det nödvändiga.

— Helga, började han, jag har gått och tänkt på, hur jag rätt skall kunna tacka dig.

— Du är alltför god, svarade hon, men såg icke på honom.

— Alltför god, dumheter, hvarför vill du icke låta mig tacka dig?

— Icke ännu.

— Du vill inte se på mig.

— Jo, gärna, om du önskar.

Hon vände ett ansikte mot honom, som var blekt och trött, och hennes blick mötte hans med samma intresse som om hon sett på en stenmur.

Han fick en tanke: kanske hon är olycklig. Han hade svårt att tro det, för honom var allt så klart och afslutadt, och om han mindes sitt hjärtas korta svek mot Elisabeth, var det blott som en förödmjukelse, skickad af den punktliga Herren Gud, att träffa honom genom Helga, som han en gång med alltför lätt hjärta och en alltför vårdslös gest hade visat tillbaka (denna tolkning var Elisabeths). Anej, olycklig kan hon väl inte vara, när hon sett hur godt allt är emellan Elisabeth och mig, tänkte han, men kanske en smula sårad. Hur som helst, så skall jag försöka att ge henne ett handtag. Och han beslöt att ägna denna kvällsstund åt Helga.

— Du är så blygsam, Helga, sade han. Om du insåge ditt rätta värde, skulle jag bestämdt inte

behöfva sakna hos dig den ständiga djupa glädjen öfver att kunna vara till så mycken tröst och nytta för oss alla.

— Hvad menar han med detta? Hennes tankar sprungo snabbt i vapen.

— Jag tänker inte bara på hvad du gjort för oss i detta orons hus, jag ser öfver hela din verksamhet och tycker att den är det vackraste exempel på, hur långt en del kvinnor hunnit och hvad flera skall bli med tiden.

— Han håller detta tal för att trösta mig, tänkte hon. Han vill ordna allt efter sig, det är så likt honom, ordentlig har han alltid varit.

— Det hade jag inte väntat att få höra, sade hon.

— Nej, men nu skall du höra mera. Ser du, det har ju alltid funnits här och där starka och rådiga kvinnor, men de var bara till för en så liten krets och de var isolerade. De visste blott hvad deras hjärta och erfarenhet sade dem, de saknade hvad du har, kunskap och auktoritet. Du är dessutom till för alla, som behöfver dig.

Helga bet sig i läppen. Dessa ord, så myndigt och kyligt sagda, tycktes henne innebära domen öfver hela hennes lif: en för alla, d. v. s. Helga för alla, men icke alla för en.

— Denna beskrifning, svarade hon, passar in på alla hederliga gamla landtbarnmorskor i mycket större grad än på mig. Gläd dig åt dem, du.

Han gaf henne ett förebrående ögonkast, det var nu också ett sätt att skämta.

— Hvarför envisas du att låtsas, som om du

icke förstode mig? En gång, när du var här sist, talade du med mig om hur ensamma och hjälplösa människorna är och gjorde det på ett sätt, som du icke skulle ha kunnat, om de icke sökt hjälp hos dig.

— Ja, svarade Helga, det gjorde jag. Jag medger, att det stundom ser ut, som om människorna bara hade oss läkare i en värld full af Gud, släkt och vänner. Men det säger ju allt om deras hjälplöshet och ingenting om, hvad jag kan göra för att hjälpa.

— Behöfs inte, sade han, det vet jag från annat håll. Men det är mot bakgrunden af den hjälplöshet, som du inte kan förneka, som en människa som du blir så oskattbar. Du sade Gud, släkt och vänner, men du vet ju, att det är just dem vi emanciperat oss ifrån.

— För att falla i händerna på läkarna, menar du, det var ett dåligt byte. Innan man emanciperar sig, bör man väl veta, att man kan stå för sig själf.

— Ack, du, då skulle aldrig någon göra det. Naturligtvis tror man, att man kan i den goda dagen, då njuter man ensamheten och friheten, det är ju härligt att få sköta sig själf och slippa ta hänsyn till höger och vänster. Jag undrar om inte särskildt en del kvinnor njutit däraf, gladt öfverraskade, att det kunde vara möjligt att vara kvinnor och så ogenerade.

— Men så kommer den onda dagen, sade Helga.

— Ja, och då ser de sig om och finner det

vara tomt omkring dem. Där finns ingen att säga ett förnuftigt ord, ge en myndig befallning, visa en smula godhet.

— Du tycks förutsätta, sade Helga, att Gud, släkt och vänner icke skulle kunna med godt hjärta ge ett handtag åt en person, som icke erlagt tributen af hänsyn i förväg.

— Några skulle göra det, svarade han. Men du vet lika bra som jag, att vi numera aldrig får reda på, när våra närmaste bäst behöfver hjälp.

— Anser du, att det var lättare den gången, då vi hade lagen öfver oss och föräldrar och myndighet att se till att den efterlefdes?

— Inte lättare, sade han, men enklare. En människa står knappast ut att länge lefva ensam med sitt samvete.

— En svag människa, nej, svarade Helga. Men jag vill hoppas, att det finns starka människor som reder sig utan stöd, vare sig af läkare eller andra. Hon rätade på sig litet men sjönk ihop igen.

— Ja, hvad det nu angår, så kommer det alltid här på jorden att finnas konflikter, där äfven den starkaste behöfver hjälp af en tredje part, som icke är förblindad af affekterna. Tänk dig en man och en kvinna —

— Men, kära Krister, svarade Helga otåligt, det där har då alls icke med läkarnas plikter att göra. Och det var dem vi gick ut ifrån.

— Är det så länge sedan, du sist hjälpte en kvinna mot en man, att du redan glömt det? frågade Krister med ett tålmod, som retade Helga ytterligare.

Hon rynkade pannan, hon var slagen.

— Det är en nybörjarsjukdom hos mig, att jag alltid kommer in i förtroenden och nästa ögonblick är mitt uppe i affären och handlar.

— Om jag trodde ett ögonblick att du menade hvad du nu säger i ett anfall af dåligt lynne, så skulle det göra mig mycket ondt, sade han mildt. Men jag vädjar till ditt goda omdöme, som säkert inte kan klicka, bara därför att det gäller dig själf.

— Håller han på så här och tröstar till dess jag reser, så uthärdar jag inte, tänkte hon. Ack, hur kan man ta så grufligt fel om det rätta ordet. Kärleken skulle finna det, och vänskapen skulle åtminstone veta att tiga.

Men han höll oförtrutet i. Och hon undrade, om det var från tingssalen han hade denna orubbliga ihärdighet.

— Det är den största tapperhet en människa kan visa, den du visar, när du har mod att ta ansvaret för andras lif på din rygg. Jag har tänkt så ofta, att jag måste säga dig, Helga — hon ryckte till, han märkte det, missförstod henne och stelnade till — att det icke finns något så vackert och outhärligt lif som ditt.

— Se så där ja, tänkte hon, det fattades bara.

— Helga!

— Ja.

— Förstod du, frågade han betydelsefullt, att jag måste säga dig detta. Jag trodde att du kanske just nu, detta med stark tonvikt, kunde ha godt af att veta, att någon helt förstod hvad du betyder i världen.

Denna hänsyftning på hvad som varit mellan dem, denna milda hänvisning för Helgas del tillbaka till hennes yrke, gjorde henne utom sig. Hon greps af en outhärlig vrede och förtviflan, som spreds som ett gift genom hennes väsen, vrede mot mannen där, som gick och föreläste, mot sig själf och hela sin värld.

— Nej, Krister, sade hon hetsigt, jag förstår icke alls, hvarför du talar så till mig, och hvarför jag skulle just nu behöfva återföras till en rätt uppfattning af min ställning. Jag har icke brustit i någon plikt som läkare i ditt hus, och resten är min sak.

— Du vill alltså icke förstå mig, sade han mildt.

— Skall du tala om förstå? Du begriper ju inte själf — och hon slöt åter till om sitt innersta, hvars dörr vreden sprängt — hur svårt det skall vara att höra en, som känner mina svagheter så väl som du, så här omotiveradt smickra mig som en skåltalare. Du vet mycket väl hur långt jag är från idealet af den starka och goda kvinnan, du vet hur ofta och blodigt jag tagit fel.

— Nej, sade han.

— Men du måste kunna räkna ut att jag måste. Ack, förr i världen, det kom något skärande i tonfallet, som han hörde med förvåning, då sade du mig alltid, att jag hade öfverdrifna pretentioner på folk, och att jag alltför lätt blef otålig. Men då vet du ju också att ingendera duger för den, som skall kunna hjälpa människorna. Det är hänsyns-

löst af dig att förödmjuka mig så som du nu gör, blott för att det passar dina syften.

— Helga, hvad går åt dig, jag känner inte igen dig i dag! Jag vet mycket väl, att du är en fanatiker, att du är hetsig af dig och har mycket litet tålmod, särskildt med kvinnosvaghet, emedan den på något vis sårar dig själf. Men kära du, jag är öfvertygad om, att ifall där är något kvinnorna behöfver, så är det, att man begär mycket af dem, om det också sker med otålighet. För en kvinna borde intet vara lättare att bära än vrede öfver att hon icke nådde upp till de kraf man ställde på henne. Vi män har i alla tider trott er om så litet, och vi har aldrig observerat att vi samtidigt fordrade ganska tunga och svåra ting af er. Men i våra onda ögonblick har vi låtit er veta, att aldrig i evighet nådde ni våra höjder. Jag tycker därför att din vrede borde väcka uppriktande och välgörande.

Men Helga blott tänkte på alla dem, hvilka hon stött ifrån sig, emedan hon icke kunde förlika sig med att de voro svaga, vanliga kvinnor rätt och slätt, sådana Gud skapat dem.

— När de icke voro såsom mitt högmot fordrade, då var mitt hjärta hårdt mot dem äfven i deras nöd, tänkte hon och gisslade sig själf.

— Inte sant, jag har rätt? tog han upp igen, då hon icke svarade.

— Tala vackert kan du nog, men du snuddar inte en gång vid det som verkligen är, sade hon. Ack, det är bäst att du låter mig vara alldeles.

— Som du vill, svarade han sårad.

Helga såg på honom från sidan och måste le ett förundradt och blödande leende, öfver det uttryck af sårad värdighet, af behärskad men starkt missnöje, som präglade hans ansikte.

Ja, han var verkligen upprörd öfver Helga. Han hade velat hjälpa henne och hade blifvit tillbakavisad på ett sätt, som kunde komma honom att tro, att där låg något agg bakom, kanske därför att han återvändt till sin hustru. Att hon ett ögonblick velat att han skulle göra något annat, var en orimlig tanke, men hvad skulle man tro, när man såg och hörde henne?

Ty det var ju på trots hon icke lät tala vid sig, värjde sig mot hans godhet och afslog hans framräckta hand.

De hade nu vändt om hemåt. Helga saktade en smula, så att hon hade honom framför sig på andra sidan af vägen. Det tycktes henne, som om deras hjärtan kommit miltal från hvarandra. Ett ögonblick hade de mötts, och nu gingo de hvar sin väg, och redan voro de utom synhåll. Hon gick och såg på honom i half profil, det syntes på honom, att han var mer förargad än be-
dröfvad, förargad som öfver en dumhet, en näs-
vishet.

— Det är bra, sade hon till sig själf med heta, hetsiga tankar, och bröstet arbetade hårdt och mödosamt mot hennes knutna hand, ack, det är bra, så skall det vara, jag vet det, och jag vill det. Jag är glad, att jag i afton fått ett förkrossande bevis mot mitt hjärta, som icke vill tro, att det

blott har drömt. Mitt hjärta, om du hade ögon och icke låge blindt i bröstet, så skulle du genast veta allt, när du såge honom. Ty kärleken kan icke förtörnas öfver svagheten hos den älskade, kärleken vet hvaraf svagheten kommer och trycker den blott hårdare mot sitt hjärta. Till och med vänskapen vet, att man icke pratar bort ett lidande, att det blott gör en sorg tyngre, när man snålt nekar dess rätt att vara till.

Skymningen föll och daggen, det blef kallt mot kvällen.

— Jag fryser, sade Helga, och raskade på stegen utan att ge akt på om han följde henne. Men han å sin sida brydde sig icke om att ändra takten, afståndet kändes välgörande, först i dess skydd kunde han rätt tänka på Elisabeth, Elisabeth, som nu så stilla och tveksamt vände sitt ansikte mot honom ännu med handen hvilande på dörrlåset in till evigheten. För första gången på många år gaf lifvet honom dagligen så många omsorger, ställde så stora kraf, att han icke hann med mera än en dag och ett bekymmer i sänder. Han hade lämnat den stora trista, makliga slätten och gick bland de branta kullarna utan horisont, utan annan tanke än att nå krönet af nästa lilla backe. Och om Gud var nådig, skulle slutet af vägen komma som en fullständig öfverraskning.

Under sina tankar förlorade han Helga ur sikte, och när han kom fram, gick hon omkring i sängkammaren sysselsatt med den sjuka, som ändtligen lärt Helga hvad gemenskap var och hvad ensamhet.

XIII.

— Om jag inte vore så säker på motsatsen, sade Hans, så skulle jag nästan tro, att Helga blef obehagligt öfverraskad af att vi kom. Jag hade väntat att se henne såsom ett solsken, som hon kan vara, men hon sade just ingenting.

— »Så säker på motsatsen», härmade Magda mest för att retas, ty hon var i själfva verket nästan lika trygg med afseende på Helgas känslor som någonsin han. Hvarför skulle det vara så orimligt om Helga hellre velat vara ensam till exempel?

— Ensam? upprepade Hans i högsta förvåning, hvarför skulle Helga vilja vara ensam?

— Du är inte dålig du, sade Magda. Själf talar du ganska ofta om ditt djupa ensamhetsbehof, men det faller dig inte in, att Helga skulle känna lust att en gång vara för sig själf, hon som jämt har människor omkring sig.

— Det är ju så olika, alltid skall du vara så kvick att jämföra.

De sutto på en liten balkong, buren af tvenne drakhufvuden, de sutto under ett berg vid norra spetsen af ett smalt, saltgrönt vatten, som speglade branta, snöstrimmade fjäll. Fjällbäckarnas oaf-

låtliga, klingande sorl, som fyllde luften, påminde dem om att de voro i landet Alltings upprinnelse.

— Nej titta, där går hon ju, ropade Magda, Helga, vänta så vi får sällskap, Helga!

Helga stannade ett ögonblick, så att de förstodo, att hon måste ha hört, men därpå fortsatte hon utan att vända sig om vandringen uppför höjden.

— Sade jag inte det?

— Hvad är det nu för dumheter, visst ska vi ha sällskap, sade Hans och satte i ännu starkare: Helga, Helga! Men denna gång stannade hon inte ens.

— Jag begriper mig inte på henne, utbrast han bekymrad, jag tycker att hon borde uppskatta, att vi kommer och rådgör oss med henne, om jag skall ta det här nya erbjudandet. Men när jag lade fram det i går, så var det som om hon inte insett hur oerhört viktigt detta är för min framtid.

— Hon kanske också har något viktigt att tänka på, sade Magda.

— Hvad skulle det vara, kan du säga mig det, giftermål kanske!

— Ja, än sen då, om det nu vore giftermål?

— Prat, det märks, att du inte känner Helga. Kvinnosak och sådant, det är hennes lif, och hon delar sig inte. När allt kommer omkring kanske hon går och tänker ut en massa skäl för att jag skall stanna vid mitt säkra brödstycke. Den där tanken att jag möjligen skulle behöfva ge mig ut på resor ett par år tilltalar henne visst inte.

Helga hade farit Stockholm förbi, när hon lämnade Kristers hem.

— Jag behöfver ensamhet för att reda ut detta, tänkte hon. Och hon reste en dag, men det hjälpte inte, hon reste två, men ännu syntes henne ensamheten icke ensam nog. När hon slutligen stannade uppe i bergen, visste hon, att detta hopp var förgäfvets, att det, som kvalde henne, icke var att komma ifrån, att det var sändt för att bäras.

— Helga, vänta så får vi sällskap.

Det var Magdas röst, Helga kände den slå om sig bakifrån som ett par vänliga armar, ett ögonblick stannade hon tveksam, men fortsatte därpå att sträfva uppåt i kråkriset.

— Ja, det var nu också en historia med Hans och Magda. Hon smålog litet vid minnet af scenen från i går: hon står på bryggan, då båten kommer med nya gäster, och där stå Hans och Magda i fören. Hon tror, att hon drömmer, men de ha fått syn på henne och störta fram, Magda kastar sig i hennes armar: Helga, Helga, är du inte hänförd, det är vi!

— Helga! hörde hon nu åter bakom sig, det var Hans' röst, som hade en liten klang af befallning.

— De kan gärna ropa, tänkte hon, om det inte varit för att Magda blifvit så ledsen, hade jag farit härifrån i morse. Men det nändes jag inte, fast jag vet att egentligen ingenting kommer henne vid, som inte rör Hans.

Hon sade sig, att hon under andra förhållanden skulle funnit förtjusande denna orubbliga öfver-

tygelse, att de beredde henne glädje med att komma, men i dag kunde hon icke undertrycka en smula otålighet. För första gången i sitt lif observerade hon det faktum, att människor stego in till henne utan att fråga, ungefär som i en brödbutik, och alltid med fordringar på goda råd, hjälp, sällskapstrefnad, ja, på tacksamhet för att de kommit. Magda hade ju prompt velat ha beröm, därför att hon lurat adressen ur Helgas sjuksyster!

— Tänk, att det aldrig fallit dem in, tänkte hon, hur litet i själfva verket två, som inom sin slutna enhet äga allt, ha att ge den som är ensam? Men snart ångrade hon sina bittra tankar, hon var orättvis mot de välsignade barnen, som kommit i god tro och inte anat hvad de fallit in i.

Efter ett par tre timmars vandring, stannar hon till slut flämtande. Hon hade gått öfver den ena bergkammen efter den andra och ständigt blifvit besviken i sin väntan att bakom den nästa se fjällsjöarna, som voro vandringens mål. Men när hon fått upp hufvudet öfver den fjärde åsen, så lågo de där nedanför i dalbottnen, och den enas yta var svart och blank som järn, speglande fjällens sidor, kopparröda i solen, men den andras vatten var mjölkhvitt och skiftande som en pärla.

Längre ner på sluttningen mot sjöarna var en liten grön remsa, där fjällgräs blommade på korta stjälkar ur mossan. Helga gick dit och satte sig att hvila mot en sten.

Hon hade äntligen nått de blå bergen.

Hon tyckte sig lika fjärran människor som prinsessan Snöhvit bortom de sju kullarna. Så långt man såg endast sten, is och vatten under den blå himlen. Men solen var varm, och luften lätt och ljum. Under denna sol smälte snön på fjälltopparna, isfälten gräto, och det befriade vattnet störtade nedåt, brusade, forsade, sjöng på sin färd i tusenstämmig kör. Hvarje liten klippafsats blef till snäckan på en fontän, ur hvars outsinliga fullhet vattnet flödade, under snöhufvorna runno bäckarna i dagen, stora och kyligt svarta, de flöto samman och blefvo forsar med skum och sång.

Hon kände icke igen den tåliga, betslade gamla jorden i dessa öde rymder, dem ingen mäktade slå under sig, det var som om hon blifvit försatt till ett främmande klot. Ja, världen var blifven ny. Lika okänt och sällsamt som detta vilda land utan odling och växt hade blifvit hennes eget väsen, primitivt och ursprungligt tycktes det och bar ej heller spår af tukt och möda. Inför fjällen och sjöarna tyckte hon sig förflyttad tillbaka till den skapelsedag, då land skildes från vatten, och vände hon sig mot sig själf, var den syn, som mötte henne, så ny, som om denna dag, som snart skulle blekna öfver bergen, också vore det första hjärtats första dag.

Men samtidigt var denna syn henne sällsamt välbekant som skådad i en dröm. Hon kunde ställa diagnosen och förutsäga fallets alternativa förlopp. Det fanns icke en vansklighet i situationen, som hon icke mätt, och ingen af de stenar, på hvilka kvinnor snubbla på sin väg mot döden, var henne

obekant. Det nya och oerhörda var ju blott, att det var hennes fall.

Liksom i hvarje ögonblick af eftertanke, frågade hon sig nu: men hvad har då händt? Ingenting eller nästan ingenting, om man skulle vara noga. Ingenting att ta på, att lägga fram som en förklaring åtminstone.

Gamla sår hade gått upp, en gammal sofvande kärlek hade blifvit väckt och hade slagit upp ögonen blott för att se sig förkastad. Två människor hade förnyat ett förbund inför hennes ögon, knutits hårdt tillsamman af sorg och dödsfruktan, den ene af dem hade hon älskat och den andra; nej, hon hade icke gjort henne något ondt!

Ack, hon blef icke kvitt minnet af de båda sista gånger hon sett dem tillsamman. Krister satt vid Elisabeths säng och stödde hennes rygg med sin arm, och hon lutade hufvudet mot hans axel. När de talade till Helga, flätade de tillsamman sitt tal som om det kommit från ett väsen.

- Jag tycker, kära Helga, sade hon
- att du ser medtagen ut, sade han
- och kunde behöfva —
- hvila en tid —

Under detta upptråde drefs Helga ofrivilligt bakåt mot dörren, under tacksamhetsbetygelser motade de ut henne ur sitt hus.

Och till detta kom ytterligare Kristers sista ord på trappan, sedan honoraret var ordnad och alla förhållningsorder gifna:

— Ja, men säg, Helga, du är väl glad att Elisabeth fick lefva?

Hon hade tagit det som en infami och svarat på frågan som på en sådan, men efteråt nötte hon hjärnan med grubbel, huruvida han verkligen menat sina ord som en nedrighet, eller om hennes sårade samvetes misstanke var ogrundad.

— Dit har vi alltså kommit, tänkte hon, han och jag, att vi misstänker hvarandra för de svarstaste tankar.

Hon försökte nu förjaga den Krister, som hon sist sett, ur sitt minne, hon ville glömma hans tvungna min, hans artighet, hans betalning. Hon ville icke heller minnas den man, som talat så mycket meningslösa, lögnaktiga ord och som kysst henne, men kamraten från gamla dagar. Hon ville återkalla allt det som hon älskat, skuggan omkring ögonen, hans muns veka linje, hans blick af hemligt förstånd, som sökte hennes öfver middagsbordet, hans storslagna vältalighet på tu man hand, hans små krämpor, som hon vårdat, och lynnen, som hon skrattat åt eller någon gång gråtit. Men med minnet af kamratskapet kom också åter minnet af förödmjukelsen att ha gifvit sitt hjärta förgäfves, en förödmjukelse som den gången tycktes henne den yttersta. Hon kunde ännu liksom känna maktlösheten i sina leder, då hon lärde sig inse att lika visst som hon kunnat göra allt i världen för att vinna honom, lika visst var allt i världen förgäfves. Man måste dö inför dessa murar eller bryta upp.

Och hon hade brutit upp. Hennes lif lefdes

kring en annan medelpunkt under många år af arbete. De flöden lycktes till, som vällt upp ur hennes hjärta, och som hon nästan blygts och varit rädd för, ty hon hade funnit hos sig själf en hemlig, en innersta lust att lägga ner sin värdighet inför honom och ge sig under hans lydnad. Hon hade ansett detta sår läkt, men nu gick det upp igen, det blödde icke, det ömmade blott och det var icke mera friskt och rödt utan svart.

Medan hon satt så och smärtade under gamla och nya sår, fick hon plötsligt en känsla af att icke vara ensam i ödemarken, hon höjde hufvudet och såg sig omkring.

Ingen människa, då vände hon sig om, och där uppe på själfva bergbranten syntes någon, någon — Krister! Han hade solen bakom sig, så att hon egentligen blott såg ytterlinjerna mot den gyllene luften, men det var hans gestalt, hans hufvud, hans sportdräkt — det var han!

Hennes hjärta steg som en flamma för vinden, det var ett under, men hon tviflade ej, hon reste sig, sträckte ut armarna, men sjönk åter ner, ty mannen, som nu kommit i skugga under bergåsen, hade ett helt annat främmande förhatligt ansikte, undret var intet under, hon var en dåre, som ett ögonblick kunnat tro på det orimliga.

Helgas ögon fylldes med tårar, hon böjde sig mot jorden, krökt under ensamhetens kors. Hon hade en oredig förnimmelse af att nu bära alla tiders alla ensamma kvinnors rasande ångest öfver att gå allena mot döden. Så brötos tankarna och krossades, och det blef mörkt.

Hon visste ingenting om tiden, när hon reste sig och med ögon fulla af blod såg ut öfver landskapet. Det tycktes redan döende, snart skulle det dö med henne. Solen var undanskymd, vinden hven under molnen, luften var kall, berget hade grånat, pärlsjön var släckt och död.

Med en kraftansträngning tvang Helga sig att stå lugnt utan att darra, och hon började leta efter stigen, som ledde tillbaka till hotellet. Hon kom plötsligt att tänka på mannen, som icke var Krister, kanske att han lagt märke till henne, kanske stannat för att betrakta henne i denna nöd.

— Antagligen blir han väl min vis-à-vis vid bordet i kväll, tänkte hon med något af sin gamla ambition.

Hon såg på klockan, det var sent, ja, det började redan skymma helt lätt i fjällen. Hon var trött och snafvade ofta. Ödsligheten skrämde, trängde in på henne, smög sig in i hennes hjärta. Hon kände nu blott en omätlig ödeskänsla, en förnimmelse af att vara den mest förlorade, ja, den enda verkligt förlorade. Hon, som vant sig att vara en bland många i en stor strid, som funnit frid och trygghet i skyddet af sin egen ringhet, måste nu se hur stridskamraterna öfvergåfvo henne. De bleknade, flöto bort i dimma eller sjönko i jorden. Hon kunde icke höra deras röster och hade glömt hvad det var för viktigt de ville. Det tycktes i denna stund, som om endast hon lefde i världen, men hon växte, hon var oerhörd och förmörkade jorden. Hon stannade och sträckte ut sina armar liksom för att fatta något i forntid och framtid,

men de mötte intet, och först nu förstod den föräldralösa hvad det betydde att icke vara en moders dotter eller en dotters mor.

När Helga till sist kom fram till hotellet, var hon trött och öfvergifven som ett barn, hon fann nu en tröst i tanken, att Hans och Magda bodde under detta tak, hon begärde icke så mycket längre, hon skulle vara tacksam för ett mildt tonfall, ett godt ord, och om någon räckte henne en hand, skulle hon genast hugga tag i den och icke släppa den.

— För ensamheten icke stark nog, sade hon till sig själf.

Magda kom emot henne och hon hade tårar i ögonen:

— Helga, Helga, gudskelof, jag har varit så förtvifladt orolig.

— Det har inte jag, för värden förklarade, att här omkring är det bara damfjäll. Men i alla fall, så bör du inte gå ensam vidare. Kom nu, det har ringt till mat, sade Hans.

— Jag skall inte gå ensam mera, sade Helga spakt.

— Nej, det är ditt lif för dyrbart till, kom ihåg det, ifyllde Magda och klappade hennes arm.

När Helga kom ner till supén, efter att ha klädt om sig, fann hon mannen från fjällen i matsalen, men han var icke hennes vis-à-vis, han satt vid hennes högra sida.

Hans presenterade som belevvad stockholmare ögonblickligen sig och sina damer.

— Jag har hört doktorn hålla föredrag, sade den främmande.

— Alldeles frivilligt?

— Nej, jag är tidningsman.

— Tidningsman, sade Hans förekommande, då skall redaktören få höra en anekdot om den här platsen vi bor på, som kanske kan passa för tidningen.

Helga såg åter samma liksom ljudlösa leende som nyss i det slätrakade ansiktet, och där var verkligen något som påminde om Krister ända så långt som till själfva uttryckets stämpel af spleen.

— Mycket förbunden, men —

Hans hörde inga men, han tog för sig och bjöd af allt, som uppasserskan kom med, och Helga hörde honom halft i dröm berätta om en skald, som brukat bo häruppe och lefva ett härligt sommarlif, långt innan turisterna fått nys om platsen, och här hade han en liten stockvirkestuga tätad med mossa och täckt med torf. Men så en vinter nere bland folk gifte han sig, det skulle han aldrig ha gjort.

(Protester från Magda lika ögonblickliga och oundvikliga som för hundra gången de gifna replikerna i ett drama.)

— — Men alltså, att giftermålet var en dumhet, det visste han inte, det vet man ju aldrig förrän sedan. Han gick tvärtom och glädde sig åt den dag, då han skulle få visa sin hustru det älskade sommarlandets alla härligheter. Så en dag kommer herrskapet roende i en båt och efter kommer en med alla sakerna.

— Nu är vi framme, älskade, säger han. Ser du, här är mitt land!

— Framme? Det är inte möjligt, är det i den där gamla sjöboden vi skall bo?

— Du skall göra det trefligt, där, svarar skalden.

— Skall jag?

Nåväl, herr redaktör, ni anar hur det gick, hon stannade utanför, hon var förolämpad, hon steg inte öfver tröskeln. Och mannen, som skulle gått in och lagt sig att sofva, han tillbragte halfva natten med att be och öfvertala. Först när det blef för kallt, så kröp hon in.

— En förträfflig historia, mycket betecknande, inte sant, doktorn?

— Jo, jo, svarade hon trött, hon kände sig maktlös, förlamad, nära att vackla, men hon reste sig och gick in i rökrummet, han skulle se att hon orkade, hvad han nu förstått för resten.

Där inne var det mörkt, det brann ett par kubbar på den öppna spiseln. Här funnos inga bekväma stolar, Helga satt rak som ett ljus på en brasbänk med drakslingor, hörde bakom ett tungt brus Hans och Magda gnabbas om skalden och hans hustru, för att sedan öfvergå till den sydamerikanska resan. Magda ville nödvändigt följa med, och det skulle hon kanske få om hon var snäll.

Nu tog tidningsmannen fatt, han hade snappat upp, att samtalet gällde någon planerad export till Sydamerika, han började bli intresserad och göra frågor.

Helga märkte till sin glädje, att den annars så meddelsamme Hans smällde igen som ett lås, nej, nej, sade han, tänk i stället på historien om skalden, den blir det ett kåseri af med många betraktelser. Och så drucko de brorskål.

Magda såg oroligt på svägerskan, hon tyckte att hon darrade helt lätt, hon var hvit och fårad och hopfallen, man riktigt anade hennes pina af att sitta upprätt.

— Du är trött, kära? frågade hon.

— Ja, en liten smula, men det är väl inte så underligt.

— Jag går upp nu, går du med? Och hon hviskade: det är något rysligt viktigt, som jag måste berätta dig!

De reste sig för att säga godnatt åt herrarna, som fått in sodavatten, visky hade redaktören på sig.

Han såg Helga i ansiktet forskande, en smula närgånget, så att hon måste rycka upp sig och småle.

— Jag såg dig en gång på förklaringens berg, tänkte han, men i dag, det är mycket intressant, i dag i Getsemane.

Men nu måste Helga alltså finna en formel för sitt lif, från hvilken hon kunde arbeta vidare, och hon började söka. Men alla hennes lifsvärden hittills syntes henne förkastliga, de dugde likt alltför flata båtar blott för de stilla vattnen. När hon såg fram mot arbetet, tycktes det henne att det, som gifvit det en mening och hållit det tillsammans,

så att det icke fallit sönder i tröttsamma detaljer, det var borta. Och borta voro den spänning och glans, som striden med dess växlande segerlycka gifvit hennes dagar.

Ack, denna långa, sedan aldrig glömda dag, då hon satt i sitt kupéhörn och for hemåt till allt det, som nu skulle börja sin gamla rond igen, hem till en ny vinter med dess dagars långa rad, dess plikter, dess intressen, med de gamla ansiktena, de gamla spörsmålen, den gamla agitationen och indignationen!

Medan tåget rusade framåt som tiden själf och förde henne närmare det, inför hvilket hennes hjärta krympte sig i leda, försökte hon tänka öfver de plikter, som nu måste under hennes oförmodade bortovaro hopat sig kring hennes dörr.

— Jag vill ta upp dem, en för en, och fullborda dem, så visst som en blind och fattig människa kan, sade hon.

— En i sänder, en i sänder, upprepade hon oupphörligt, liksom detta varit den trollformel, som skulle bringa henne ro.

Med en hållning, som tydde på, att hon dock byggt upp en viss fattning, om så dess grund var säker eller ej, stod hon vid sin dörr om kvällen. Och hennes första fråga, innan hon ens satt foten på tröskeln, var:

— Hur har Lotten haft det, har Lotten haft mycket besvär med alla som frågat efter mig?

Men Lotten svarade lugnt:

— Det har inte vari någe särskildt.

XIV.

En äldre herre öppnade dörren, när Helga en eftermiddag ringde på hos syster Sofi. Det är brodern, tänkte hon genast, då är det sämre.

— Jag skulle se till syster, sade hon och ville stiga in utan vidare, men blef hejdad på tröskeln.

— Syster är sjuk och tar inte emot.

— Jag är doktor Wisbeck.

— Här finns ingen doktor, svarade den äldre herrn kort.

— Ajo, nu finns här en, svarade Helga med ett vänligt leende upp i det buttra gamla ansiktet och stängde dörren bakom sig.

Hon gick genom väntrummet och mottagningsrummet, där syster Sofis vikarie satt om förmiddagarna, medan hon själf låg innanför och förargade sig öfver att ingenting sköttes på hennes vis. Längst inne i våningen låg det prudentliga lilla sofrummet, och där fann Helga syster i sängen, blek och grånad.

— Nej, se doktorn! Har du hälsat, Karl Gustaf? frågade hon genast, som man talar till ett barn. Nej, det hade han icke, och så presenterades lektor Korsholm för Helga.

— Två doktorer! sade syster Sofi.

— Hm, grymtade lektorn. Tala inte för mycket nu, Sofi, du är visserligen bättre, men ändå.

Syster Sofi hajade till, men då hon såg Helga småle, sade hon: jo, du är god du, tror du att det brukas att ge föreskrifter i doktors närvaro? Jag hoppas att inte doktorn går genast?

— Inte, om jag törs stanna?

— Nå, Karl Gustaf, ge dig då af och titta på stan.

Det var tydligt att han blef ond, men han sade med berömvärd behärskning:

— Det skall jag visst, kära du, jag har ett ärende till min advokat också. Sköterskan kommer klockan sex, om jag skulle dröja.

— Är han inte hygglig? frågade syster ömt. Vet doktorn, det är något rörande med gamla bröder. Vi blef osams för tio år sen, när jag lämnade min privatvård och slog mig på ogifta mödrar. Tidningarna skref ju som vanligt om det nya företaget, och mitt namn, d. v. s. hans namn, figurerade på detta sätt i ett sammanhang, som var honom särskildt förhatligt. Så kom där en insändare mot verksamheten, mycket hyggligt hållen för resten, och jag misstänkte genast, att det var han. Men han drog en hel störtflod af uselhet med sig, hvilken han icke beräknat, stackars gosse. Doktorn kan inte minnas den där tiden, men jag har aldrig kunnat glömma den. Ena morgonen var det: kvinnorörelsen i osedlighetens tecken! den andra: hvar bär det hän? den tredje: premiering af lasten, med den mycket betecknande underrubriken: hvarför då vara dygdig?

— Jo, nu minns jag, sade Helga lifligt. Vi kände inte hvarandra på den tiden, men jag tänkte på er ofta!

— Om doktorn bara hade talat om det för mig, och alla andra, som tänkte på mig, jag kände mig alldeles ensam. Nå, i alla fall, Karl Gustaf hade ju inte förutsett detta och var ganska ledsen, fast det passade honom icke att medge det. När han nu fick höra, att jag var illa sjuk, sökte han upp mig på lasarettet och bad om förlåtelse, det hade grämt honom alla år, sade han. — Jag misstänkte alltid, att det var du, sade jag. — Och ändå svarade du så gränslöst oförskämdt? — Ja. — Nå, guskelof för det då, då är vi liksom litet mera kvitt. — Och sen dess har han inte vikit från min sida, och hvad mera är, han har på min framställning insatt fröken Portman junior till sin arvinge, som hon också rätteligen är.

— Hans dotter!

— Ja, just det. Det har vi dolt väl, gamla Portman och jag. Och dessutom bekostar han henne ett års studier, och sedan slår hon sig på kooperationen, där vi får tro, att hon kommer att få tillfredsställa sin merkantila ärelystnad. Hon är som en annan människa: tänk att få hoppas igen, säger hon. Och hon kallar mig i enrum för faster. Hvem kunde väl tro, att den flickan, som jag haft så många bekymmer för, skulle dra nytta af min cancer!

— Jag har talat med doktor Strömmer, sade Helga, glad att få komma till sitt egentliga ärende, och han försöker gärna med radium.

— Mycket snällt af honom och af doktorn sen att bry sig om mig. Men tror doktorn att det lönar sig? Professorn skickade hem mig och ville inte operera, och då tror jag, att cancern sitter där den sitter. Jag var i all enkelhet specialist på gamla gummor med cancer i min dar, så jag känner till det. Jag har beräknat, att den här i alla fall tar ett år.

— Men det var före radium, eller hur?

— Ja, sade syster Sofi, men det är en sak, som tål att tänka på. Jag har ju alltid drivit den principen, totalt i strid med mitt eget lifsverk, att man skall hjälpa de värdigaste. När det nu bara finns radium i begränsade mängder men ett obegränsadt antal cancerpatienter, hvarför skall man då hjälpa mig, gamla utslitna karing? Ingen bryr sig vidare om, ifall jag lefver eller dör, och inte behöfver jag hanka med för att vaka öfver någon, som jag har ansvar för. Tycker inte doktorn, att jag kunde kosta på mig att dö efter mina principer, eftersom jag aldrig lefde efter dem?

Helga betraktade oafvändt syster Sofis ansikte, medan hon talade. Hon såg lugn och hvardaglig ut som vanligt, icke ledsen, icke glad, hennes röst var fri från hvarje spår af affektation, man hade icke rätt att tvifla på att hon sade hvad hon tänkte, och icke fann något synnerligt vid det.

Helga hade sett många människor villiga att dö, och icke förr förvånats. Mod att se det oundvikliga i ögonen och förnöjsamhet med hvad ödet gaf, blef ofta vinsten af ett hårdt och glädjelöst lif. Men just i dag föreföll henne denna svala

likgiltighet onaturlig. Hennes eget medvetande föreföll henne oerhördt och odödligt, hon tyckte sig lefva tusen lif, och hvarje lif en smärta. En smärta, som kunde ha varit en lycka, och som borde ha varit det, ty en växt, som kan skjuta så djupa rötter i jorden, måste också äga krafter att bära sköna blommor i solskenet. Och med svindande tårar begrät hon de slumrande krafter till lycka inom sig själf, den opröfvade gäfva att glädjas, den lifvets oerhörda ljufhet, som hon nu började ana.

— Det kan icke betyda annat, när jag sörjer så här, än att jag förlorat mer än jag själf vet.

Ack, en lycklig människa, brukade hon tänka. Hvad kan icke den göra, som går ut till sitt arbete i världen med lyckan strålande ur sina ögon. Den har ju redan segrat, det finns inte det mörker hon inte vågar stiga ner i, inte den börda, som kan trötta hennes rygg, inte den misräkning, som kan ta hoppet från henne. Men jag skall aldrig mera kunna göra någonting, ty ingen vill följa mig, och jag vågar inte be dem, ty min röst skulle bara skrämma dem.

Denna samma natt hade hon suttit uppe i afvaktan på ett väntadt sjukbud, och hon hade från fönstret sett ut öfver den vida svarta himlen, molnfri och stjärnbesädd.

— I fyrahundra år har människorna vetat, att det är oändligheten vi ser, hade hon tänkt, men jag undrar, hur många det är, som vändt sig bort från det de sett och verkligen förstått hur litet deras öde? Jag kan inte. Mitt förstånd vet alla

proportioner, men mitt hjärta vägrar att erkänna dem. Det anser att något oförlåtligt och obotligt sker, när det nu förgås, det hjälper ej att det är litet och värdt mindre än intet i denna stora värld, ty det är dock världens centrum, och jord och himlar lefva endast genom det.

På en så ytterligt lefvande och själfupptagen människa som Helga, gjorde åsynen af hvad hon tog för personlighetens fullkomliga utplånande ännu under lifstiden ett underbart intryck. Hennes eget största kval, och det, som nästan förkrossade henne, var att hon icke vågade tro på utslocknandet. Hennes smärta tycktes henne icke få rum inom lifvets synliga gränser, det fanns icke höjd eller vidd nog stora för den, och döden syntes henne en alltför lätt lösning för att kunna accepteras. Men att då som här stå inför ett annat lif, som redan förbleknats och förtunnats, från hvilket alla smärtor lyftat och flytt, hvilket icke mer stördes af någon affekt, gaf en plötslig svalka öfver hennes hjärta. En aning blåste därigenom, den tycktes komma från större rymder, än dem hennes tanke kunde omspanna, en minut såg hon sig själf utifrån och fann, att hon var väl icke så stor och hennes smärta icke så odödlig ändå.

Syster Sofi hade sett Helgas snabba genomträngande blick, hade sett henne förlora sig i tankar, så långt borta, att man tryggt kunde betrakta henne. Tio års öfning hade gifvit syster Sofi förmåga att se, hon tydde smärtans chiffer i ett ansikte så lätt som en bok. Förändringen hos Helga, när hon på hösten återvändt från sin

resa, hade ordentligt skrämt henne. Själ f gick hon då och försökte sätta sig in i sin nya ställning som hjälplös i stället för hjälpgifvande medlem af samhället, men hon hade likväl vaktat Helga en tid framåt, fruktande att något skulle ske, hon visste icke hvad. Hon var med i den lilla deputation, som kom till Helga för att fråga, om den finge föreslå henne vid kandidatnämningen till stadsfullmäktige, hon hade med afsikt kommit en kvart för tidigt för att förbereda Helga, och sällan med en sådan spänning väntat ett svar. Helga hade emellertid skött sig, hon hade sagt nej, men på ett sådant sätt, att deputationen hade gått sin väg, öfvertygad om att Helga hade goda skäl och att den visste dem. Sedan dess hade syster Sofi, absorberad af sitt eget öde, en tid låtit Helga gå sina egna vägar, trygg för att hvad hon än kände, skulle hon tåga och arbeta.

Nu såg hon att Helga icke led mindre, men mera, och hon kunde inte riktigt komma öfver sin missräkning vid att finna, att Helga icke stod öfver sitt öde, icke kunde betvinga sitt hjärta. Hon insåg klart, att hon i största hemlighet älskat det fanatiska draget i Helgas väsen, hvilket, om det varit starkt nog, skulle gjort henne osårbar, fri och oemotståndlig. Nå, att människan hade brutit igenom fanatismen, fick man kanske inte sörja öfver.

Hon gaf Helga ännu en blick, hon var fortfarande försjunken, långt borta, hon hade icke märkt att tystnaden blifvit tio minuter gammal i rummet.

Syster Sofi lät henne tåga. Ack, tänkte hon, hvem vet för resten hvilka åskväder, som kan

komma att mullra öfver min graf. Hvem vet hur det skall sluta med henne; på den punkt, där hon nu är, kan hon ju inte stanna, kanske utgår fanatismen ren och klar ur det kaos, som nu är hennes hjärta.

— Jag skall i alla fall pröfva henne litet, tänkte hon.

— Hm, sade hon, doktorn — Helga flög till — doktorn får lof att berätta för mig litet om hvad som händer och sker i vår speciella värld.

— Hvad som händer, svarade Helga, ja, det vet ni väl, det är som vanligt kampen för arbete på hederliga villkor, det är alltid detsamma. Senast har det gällt postkvinnorna, och utgången var nog inte den de önskat.

— Doktorn har väl inte upphört att intressera sig för den kampen? frågade syster Sofi med låtsad ligkiltighet, men hennes hjärta klappade.

— Nej, naturligtvis inte, svarade Helga. Men tiderna har förändrats, och det är länge sedan kunskap och själf försörjning hägrade för Fredrika Bremer och hennes samtid som blåa underbara berg i fjärran. Ju närmare vi kommer bergen, ju tydligare märker vi, att äfven de är grå. Fast, när de blir för grå, tillade hon, då den sjuka gjorde en rörelse, får vi väl vända oss om och titta på sörjan vi kom ifrån.

— Jag hade tänkt, att doktorn brukade se framåt, svarade syster med en förebrående blick.

— Ibland måste man se inåt också, svarade Helga. Man måste ju försöka göra klart för sig, hur långt de — hon säger de och icke vi, tänkte

syster och log litet öfver hennes lilla svaghet — orkar följa med den nya tiden. Hvad skall de med yttre frihet, om deras hjärtan alltjämt är bundna hos någon de älskar och måste vara det för att inte förblöda? En patient kom upp till mig i dag, hennes man hade öfvergifvit henne. — Var ni glad, sade jag, att ni nu har ert yrke och er ställning, när han lämnat er. Ack, sade hon, annars hade han inte gjort det. Så där ser ni. Man tycker ibland, att allt går i cirkel.

— Ja, jag känner inte doktors patient, sade syster långsamt, men finns det någon anledning att tro, att hon inte skall klara sig bättre, med sitt yrke och sin ställning än utan? Jag tillhör ett gammalt kamratlag, där vi lärde oss aktning för våra personer. Och jag har alltid velat gråta blod i djupaste hemlighet öfver alla brystna förhållanden, där hustrun stannade kvar, och mannen lät henne göra det, bara för att ingen af dem såg någon utväg hur hon skulle kunna reda sig på egen hand. Här har jag mitt patos, ifall doktorn undrat, för hvar och en har ju sitt. Jag har alltid glädt mig åt hvar och en som fick lära sig att reda sig själf, så mycket bättre för henne, om hon sen fick göra det i trefligt sällskap.

— Och därmed skulle allt vara väl beställt, sade Helga halft för sig själf.

— Nej, förlåt mig doktorn. Jag förstår väl, att en storm skulle kunna gå öfver t. ex. doktors eget lif och förstöra en hel del, men —

— Syster använder den hypotetiska arbetsmetoden, afbröt Helga litet stelt.

— Hypotetiska? Ja visst, just den, ja, med doktors tillåtelse. Jag antar alltså, att denna storm skulle slita af ett af de band, som höll doktorn vid lifvet. Nå, en kvinna af gamla slaget hade bara detta enda band, lifvet hade varit för henne någon hon lefde för, nu dref hon vind för våg, slut med henne. Men doktorn är med andra band fäst vid tillvaron: vetenskapen, och den förelagda arbetsuppgiften, därför rider doktorn ut stormen, och det är detta, som är den väsentliga skillnaden mellan de gamla och de nya generationerna.

Helga hörde tyst på. Hon kände sig rörd öfver syster Sofi, såg hennes läppar darra nu, när hon gjort sin plikt. Det kändes nästan skönt att bli förmanad, när man själf dagligdags måste predika, och Helga sade sig, att hon själf minsann åtminstone förr i världen aldrig gjort det med användande af en så diskret arbetsmetod. Dessutom hade naturligtvis syster Sofi rätt — teoretiskt.

— Tack, sade hon och nickade till den sjuka. Men syster blef blodröd.

— Doktorn skämtar med mig, sade hon stött. Annars så tycker jag verkligen, att eftersom jag så sällan talar allvar egentligen — jag skulle inte ha gjort det, men det upprörde mig så, då jag hörde doktorn förakta det vi redan vunnit.

— O, nej, det gör jag inte.

— Nej, det är så mycket mindre skäl att göra det, som det ser ut, som om vi skulle behöfva försvara det.

— Försvara? upprepade Helga och såg hastigt upp.

— Ja, jag kan ha misstagit mig, men jag tror inte det. Den, som först gjorde mig uppmärksam på att motståndet mot oss på arbetsmarknaden började organiseras och systematiseras, var flickan Portman. Sedan dess har jag sett liknande symptom på många håll. Det är många som kommit och berättat för mig än det ena och än det andra, en ny ukas, en nedflyttning, en brutal orättvisa, utan att själfva se sammanhanget. Men jag tror, att jag börjar göra det. Häpenheten är slut och motståndet börjar. Och de som är oss som mest gunstiga, de är det, emedan de inte kan hoppas att på hederligt sätt få bort oss från arbetsmarknaden och inte vill använda andra. Och medan detta sker, går de själfvörsörjande hvar och en upp till halsen i sitt arbete och begriper inte att hjälpen ligger i sammanslutning, ser inte sammanhanget mellan sina motgångar och med sin rättslöshet i samhället! I själfva verket är rösträtt så viktig för oss, har jag börjat förstå, så man törs inte tala om det, för det kan komma fram till fel personer. Tiderna är i själfva verket så onda —

— Så att det kunde vara skäl att försöka lefva litet till, sade Helga leende.

— Ja, sade syster Sofi flämtande och helt förvandlad, jag trodde, att jag var färdig och slocknad och slut. Men när sådant sker på det friska trädet så — Betänk, doktorn, att nu är det inte tider att se inåt och bakåt, och grubbla öfver om våra hjärtan är så eller så, här är handgripliga faror att möta, här är folk, som sitter hårdt i det, och som inte har råd att få det värre. Ja, doktorn

ser på mig så. Det begriper väl jag, att äfven en rädisa kan önska att få blomma, och så ook de själf försörjande. Men det är inte det, som det gäller nu, och denna illegitima önskan är väl inte något skäl, hvarför hon skulle nekas ett lefvebröd, vill jag tro!

— Kära syster, sade Helga, jag anade ingenting af denna lifskraft, när jag kom. Syster har åtminstone ett präktigt gammalt hjärta, och redan i morgon skall vi börja med radium. Se, där kommer lektorn tillbaka.

Hon reste sig och gick emot den gamle herrn, som på intet vis sökte dölja, att han ansåg hon stannat för länge.

— Ja, sade hon för att blidka hans uppsyn, nu har vi i alla fall kommit så långt, att i morgon börjar vi med den nya behandlingen.

— Å, har doktorn verkligen lyckats, hur har doktorn burit sig åt?

— Ja, det är min hemlighet, sade Helga med ett litet vemodigt leende.

XV.

Fru öfverdirektör Palm hade blifvit änka och var full af vemod öfver att det icke händt henne fem år tidigare. Hon satt en kväll i sin länstol med en nyutkommen roman framför sig, då det ringde på tamburklockan, och med en djup och retlig suck erinrade hon sig, att hon stämt hit en besökande. Så förargad var hon öfver att bli störd just nu, att hon icke brydde sig om att hindra jungfrun därute, som mottog den främmande sträff och misstroget enligt sina generella order. Det roade henne att höra den där människan trakasseras, som nödvändigt ville störa henne, men hon märkte genom den halföppna dörren, att doktor Helga Wisbeck icke var den, som lät sig behandlas hur som helst, och i detsamma kom Lina in som skjuten ur en kanon med ett visitkort i handen och sade: jag rår inte frun, men det är visst något myck e t viktigt.

Helga stod strax därpå i dörren, hennes entré var mera brådskande än egentligen värdig, och en liten rodnad dröjde kvar på kinderna efter bestraffningen af Lina. Hon fäste på värdinnan en genomträngande, oförbehållsamt granskande blick och studsade, när hon igenkände henne från festen på

Lifförsäkringsbolaget. Af någon slags tankspriddhet hade hon aldrig satt hennes namn i förbindelse med detta minne, nu kom hon plötsligt ihåg alltihop ända till Ida Portmans uttryck: hon är som att svälja en synål —

Liknelsen föreföll emellertid just nu så komisk, ty fru Palm var mjuk och rund och egentligen rätt vacker med sin skära hy och sina milda blåa ögon. Sorgdräkten med den hvita snibbkragen klädde henne bättre än den ljusa sällskapsdräkten från festen, hon hade då sett en smula utblommad ut. De djupröda rosorna i skålen strax invid hennes plats voro af stor effekt i interiören.

Allt detta såg Helga på samma tid, som fru Palm behöfde för att konstatera, att Helga hade färdigköpt blus och rödvtättade händer. Man slog sig ner midt emot hvarandra med ömsesidig antipati.

— Jag får be doktorn ursäktas min jungfru, sade fru Palm, men hon handlade endast efter order. Jag får lof att vara så försiktig nu, sedan de rysliga tidningarna spriddt ut om de 200,000, som min man i sitt testamente anslog till välgörande ändamål att utdelas efter mitt val. Här springer jämt folk från alla möjliga föreningar och vill tigga af mig pengarna, det är rysligt hvad det finns mycket välgörenhet, och man skulle tro, att pengarna vore hufvudsaken.

Ett nästan omärkligt leende gled öfver Helgas anlete, dock utan att utplåna hennes tankspridda och litet bekymrade min.

— Ja, jag kommer i samma ärende, sade hon.

Föreståndarinnan för Byrån för Ensamma mödrar har bedt mig gå hit. Hon ligger själf illa sjuk, hvarför jag åtog mig uppdraget. Annars är jag just inte af dem, som springer och tigger pengar för någonting.

Fru Palm böjde endast litet på hufvudet.

— Ja, jag vet egentligen inte hur jag skall börja, sade Helga, känner fru Palm till byrån och dess verksamhet?

— Å, mycket litet, jag bara skickade dit en piga en gång, som tyvärr kom i en sådan belägenhet, men hvad de gjorde med henne, vet jag inte.

— Nå, då var det därför som syster Sofi antog, att ni borde vara intresserad af hennes arbete... Men hvad syster Sofi sagt var detta: hon är absolut okunnig, den, som talar bäst för sin vara får nog pengarna. Försök att gå upp till henne och ta henne på det ömma. Glöm inte att nämna, att hertiginnan af Dalsland är hedersledamot.

— Ja, hade Helga sagt, men det hjälper mig nog inte i och för sig, ty hertiginnan är ju hedersledamot af allting, Gud välsigne henne.

— Jag har tagit med mig årsredogörelser från de senaste åren, fortsatte Helga efter ett ögonblick af något pinsam tystnad.

Fru Palm tog de små häftena en smula ovilligt och lade dem till sidan.

— Jag måste först och främst tänka på hvad min man skulle ha gillat, sade hon, han hade en så allvarlig läggning.

— Ja, jag kan förstå det af hans vackra handling, sade Helga och lät insinuationen falla till sina

fötter, där den blef liggande. Har han inte alls gifvit några anvisningar?

— Nej, inga, svarade fru Palm stolt. Han litade på mig.

— Jag kan förstå det, svarade Helga och tänkte på allt hvad hon hört om den aflidne, hur litet han vågat anförtro sin kvinnliga personal, framför allt intet själfständigt arbete. Men med hvilken blind och fåfång kärlek måtte han icke ha tillbedt denna enda kvinna, som var hans och därför också förstod bättre än någon annan, ja bättre än han själf, hvar pengarna skulle komma till nytta. »Hennes goda hjärta skall leda henne.»

— Nej, det här går inte, tänkte Helga, och hon blef otålig öfver sig själf, som icke kunde finna de rätta orden.

Telefonen bröt lyckligtvis af den obehagliga tystnaden.

— Det är möjligt att det är till mig, sade Helga, jag tog mig friheten — —

En kvinnlig röst begärde mycket riktigt att få tala med doktor Wisbeck, och fru Palm lämnade luren med en förvånad min.

Helga tycktes ge föreskrifter om en patient genom någon, som hette Cornelia, fru Palm tog sin roman, önskande till Gud, att Helga snart ville gå, så att hon kunde få ägna sig uteslutande åt boken.

— Ja, vet doktorn, sade hon för att göra processen kortare, det finns så rysligt mycket välgörenhet, som man vet är bra, och den får jag nog hålla mig till. Det här att ta sig an de ogifta mödrarna och deras barn, det har nog två sidor,

när man ser lite djupare. Det strider mot det allmänna rättsmedvetandet.

— Ja, sade Helga, men strid får man alltid vara beredd på, om man vill bana väg för något nytt.

— Det är de fridsamma, som besitta jorden, sade fru Palm.

— Ja, kanske, sade Helga, men de brukar den inte.

Fru Palm fick fatt i en tidning, som låg uppslagen på bordet.

— Det var så eget att den här artikeln skulle komma före doktorn, sade hon. Här står det just så klart uttryckt: förhålligandet af de ogifta mödrarna hotar att bli en riksolycka. Jag tycker, att författaren har rätt.

— Författaren hör nog till det lyckliga slag af människor, som har rätt i allting och rätt till allting, svarade Helga. Jag har redan läst det där om förhålligandet, och jag berättade det för Cornelia, i mörse, i tanke att hon skulle skämmas, men det gjorde hon inte. Hon saknar alldeles blick för de stora synpunkterna, eller är det efter fyra vaknätter, som hon är så oemottaglig för dem. Men jag kom inte ihåg, att ni inte kunde känna Cornelia. Får jag berätta om henne?

Fru Palm var öfvertygad att hennes roman var mycket roligare, dessutom tyckte hon inte om att heta ni.

— Är det något särskildt märkligt med Cornelia, frågade hon.

— Ja, sade Helga, ni får själf höra. Hon var så glad öfver att, som hon trodde, ha hittat ett

vadställe öfver vattnet, som skilde henne från de 200,000, att hon icke brydde sig om, att vattnet var isande kallt.

— Cornelia och jag gjorde bekantskap en natt vid Slussbron för sex år sedan, började hon, och kunde, då hon slöt ögonen, se hela scenen framför sig. — Jag skulle hem, från ett rösträttsmöte tror jag, inflickade hon och smålog, och som jag går öfver bron, får jag se en flicka, som rusar mot spår-vagnen och ställer sig midt för den, medan hon slår ut armarna i en patetisk gest som för att möta döden. Men det var bara ett växelspår hon stod på, och ett par fot framför henne vek vagnen och snuddade artigt förbi.

Då föll armarna ner åt sidorna, och hon kastade sig handlöst ned i gatan. Jag gaf upp sista spår-vagnen och gick fram och tog reda på henne. Hon var vild och vanvårdad men helt ung, och jag, som den tiden var ganska ung jag med, sade: låt bli sånt där, det finns så många möjligheter i lifvet, men döden har ingen.

— Det ljuger ni, svarade Cornelia, och det var de första ord jag hörde henne yttra. Jag skulle naturligtvis ge henne bevis för de många möjligheterna. Men just i det ögonblicket kunde jag inte tänka mig någon för Cornelia, hvarför jag helt tafatt tog henne med hem.

— Jaså, sade fru Palm. Så att doktorn intresserade sig så mycket för Cornelia. Jag kan förstå, att hon hade meriten att vara ogift mor.

— Hon var dotter af en ogift mor, som ingen tänkt på att förhårliga, och därför intressant, som

exempel på hur det tar sig ut när samhället handlar efter de principer, som fru Palm gillar.

Som modern fick rå sig själf, lämnade hon bort flickan i en arbetarfamilj för en liten summa i ett för allt. Hustrun där insåg att Cornelia, såvida hon skulle lefva, var en dålig affär men hade icke mer kredit i magasinet och behöll flickan, i hopp att vår Herre skulle öfverta henne. Modern försvann, och först efter 12 år dök hon upp igen, men då råkade den ouppfostrade Cornelia i en sådan vrede öfver denna mor, att hon rusade på henne och körde ut henne, hvarefter modern för alltid gick sin väg under högljudda beskärnelser.

Jag kan inte tänka med lugn på Cornelias barn-dom. Jag tycker att världen gjort detta stackars barn en alltför grym orätt och att hon äger en fordran på samhället, som det aldrig kan inlösa.

Inte sant, sade hon och såg vädjande på den andra, glömmande att hon kom som supplikant och talande som kvinna till kvinna, inte sant, ni och jag, vi begär inte att slippa lidandet? Vi klagas inte och förtörnas inte, när det kommer, vi vet att bördorna är för våra ryggar, och vi bär dem. Men då barn får lida oskyldigt då förtörnas vi, vi vill, vi fordrar, att de skall ha fred så länge och vara sorglösa. Tänk er att vi hade en liten flicka att fostra upp, hur skulle vi inte göra allt för att hon samlade krafter och mod för framtiden och härdade sin lilla själ? Och så tänk er Cornelia, som växer upp som hackkyckling i det enda rummet, där det är alltför trångt om platsen redan utan henne, som gråter sig till sömns

på lumphögen, som är hennes bädd, och vaknar vid svordomar. Hon har aldrig varit ett barn, för henne har varit sluten hela den värld, som är skön och ren och god, hon vet ingenting om de moraliska värden, som gör en människa till människa. Vid femton år, då vi ännu skyddar våra unga flickor för blotta kunskapen om de råa passioner, som härja lifvet, har hon kommit så långt, att hon förtär stryknin, i en afsikt som jag icke vill antyda för er, min fru, och dock har hon icke fallit djupt, ty hon har aldrig stått högre.

Det blef emellertid tråkiga komplikationer, hon måste opereras åtskilliga gånger, och Cornelia hade genomgått mycket, när hon slutligen friskskrefs, men då var hon halt. Efter detta kom hon på fabrik, och här inledde hon en förbindelse med en arbetare, den aldrig glömde Erikson, men när hon kom i grossess emigrerade han.

Detta var hennes historia, när jag fann henne. Enligt er åsikt borde jag ha släppt henne.

— Jag tycker, svarade fru Palm, att ert exempel just visar mig hvad slags folk det är, som ni vill man skall hjälpa. Det är sådana, som är förutbestämda att gå under. Med de otillräckliga medel, som finns, bör man väl koncentrera sig på dem, som kan — —

— Ge ränta? Men Cornelia har gett en god utdelning, hvilket visar, att hos henne fanns ett gry, som inte ens den sämsta omgifning kunde döda. Så ni ser, att det är ganska svårt att öfva räntebärande välgörenhet. Men det vore synd om oss alla, om den dag vi drabbas af olyckan, män-

niskorna stå bredvid och förklara, att vi äro förutbestämda till undergång.

Fru Palm rynkade pannan. Helga fortfor:

— Cornelia själf, hon måtte ha varit förutbestämd eller ej, höll instinktivt på sitt stackars lif. Hon kunde aldrig försona sig med sitt öde, och hon protesterade af alla krafter, ehuru hon ju inte kunde visa sina olustkänslor annat än genom att klösa och värja sig mot lidandet som ett litet djur. Äfven då hon inte orkade rasa mer, utan måste låta allt motståndslöst gå öfver sig, skedde det med en förfärlig, vanmäktig vrede.

— Hvilket hårdt sinne!

— Ja, det kan så tyckas, men ni får komma ihåg, att om ni och jag bär våra öden bättre, så är det, emedan vi är en smula filosofer. Vi finner tröst t. ex. i tanken, att den sorg vi drabbats af bevisar tillvaron af en evig rättvisa, eller vi ta saken estetiskt och glädja oss åt, att ett värdigt buret lidande är skönt. Alltid hittar vi på något sätt att öfverlista oss själfva. Men Cornelia — på hennes oskyddade kropp föll ödets slag hårdt och miskundslöst, hon hade ingen utsikt öfver sig själf, fann intet sammanhang, ingen mening i någonting. Jag kan se den stumma förtviflade frågan i hennes blick, när hon låg sjuk: Är det inte nog snart? Men det tycktes aldrig bli nog. Hon var mycket spak, Cornelia, innan barnet föddes, men sedan Erikson svarat på mitt bref: jag känner inte den flickan, brukade hon någon gång säga, att hon skulle döda detta hatade barn, så blef hon ju själf dömd till döden, trodde hon.

Det var ett hårdt arbete att få henne att följa med till ett privat hem, som vi med oändlig möda skaffade, nu är det ju lättare, nu finns »Ensamma mödrar» och småbarnshemmen.

— Det är visst lättare att synda också, nu, sade fru Palm. Med sådana möjligheter, som ni skapat, är det inte att undra på om flickorna sorglösare än hittills hänge sig åt ett dåligt lif.

— Synden är äldre än syster Sofi, ehuru hon visserligen inte är så späd, svarade Helga saktmodigt. Jag har försökt ta reda en smula på de orsaker, som för flickorna till henne, men aldrig har jag funnit, att det är hemmens existens.

— Omedvetet — —

— Nej, svarade Helga, omedvetet lyder de en lag, som är inskrifven i allas våra hjärtan, och som bjuder oss att tvärt mot all klokhet släppa till oss själfva, ödsla med oss, kasta oss blundande i faran. Ingen af dem har vetat hvad de gjort, somliga har inte tänkt en dag framför sig, andra har helt enkelt hållit af mannen och trott på honom. Andras öden lär dem ingenting. Om kvinnans tillit till den hon håller af svikes hvarje kväll, så är den hvar morgon ny. Andra är opålitliga — men inte deras Eriksson. Skyll alltså inte på oss, som söker rädda spillrorna vid skeppsbrottet, saken låter förklara sig enklare.

— Det är möjligt, att doktorn har rätt, men tänk på den moraliska verkan af att bli så omvårdad därför att man begått ett felsteg! Få bo i en villa på landet till tack.

— Fru Palm är så stark i teorien, sade Helga och strök handen öfver pannan och de trötta ögonen. Ni skulle se verkligheten. Då behöfde ni inte oroas er öfver att de ensamma mödrarna får det för bra.

— Nå, hur gick det med Cornelia, frågade fru Palm hastigt.

— När Cornelia skulle börja försörja sig på egen hand, sade hon till mig: jag önskar att jag aldrig fått sköta Kalle, för nu kan jag inte lefva utan honom. Men inte kan jag heller ta honom med tillbaka till eländet och smutsen hemma och lämna honom ensam med den elaka gubben hela dagarna, när jag är på fabriken. — Jag skäms att säga, att vi gjorde för Cornelia, hvad vi skulle kunna göra för många fler, om fru Palm ville hjälpa oss, vi skaffade henne en utväg att få ett hem med sin lilla pojke. Hon behöfde inte återvända till fosterföräldrarna, vi lät henne lära till strykerska och hyrde ett rum åt henne. Nu har hon ett rum på den nya husmodersskolan, som fru Palm visst känner till, mot det att hon hjälper till med litet rengöring och för resten har hon egen praktik. Det finns ingen jag hellre skickar till en familj, där det är sjukdom och ledsamheter, än Cornelia, nu sedan hon blef frälsningssoldat. Hon kan ta i med hvad som helst, och hon är glad som en fågel. Fru Palm må säga hvad ni vill om det, men jag har sett henne tala vid döende med en sådan frimodighet och glädje, att det föll solsken in öfver döds-skuggans dal.

— Hon fick alltså inte recidiv, sade fru Palm,

det lär ju hända ofta nog, det är inte alla, som är sådana underverk som Cornelia.

— Ack nej, sade Helga småleende, men jag tyckte, att jag hade rätt att tala om henne, ty hon finns dock.

— Men jag skall gå nu, sade hon och reste sig. Hvad svar får jag ge syster Sofi?

— Ja, jag kan inte bestämma mig nu, svarade fru Palm, och bägge visste hvad detta betydde.

— Jag har nog varit en dålig underhandlare, sade Helga, liksom mera för sig själf.

— A visst inte, svarade fru Palm artigt, men jag tror bara inte, att vi någonsin kan komma att förstå hvarandra. Men det var angenämt att träffa doktorn, och nu kan jag ändå förstå, hvarför fru Gents talar så väl om doktorn.

Helga gick, föga berörd af artigheter, där hon hoppats på en donation, gick bort för att strida med döden vid den sjukbädd, där Cornelia höll vakt. Men fru Palm tog genast till romanen och satte sig till rätta efter att ha flyttat rosorna mellan sig och det alltför skarpa lampljuset.

XVI.

När Helgas födelsedag steg in till henne med den hvitgrå vintermorgonen, fann den henne i den hvita sängen, och i armens krökning hade hon dolt ett par ögon, som nyss slutits. Hon tycktes sofva tungt, hon var långt bortom medvetandets gränser och hörde ingenting af hur man hviskade och sprang fram och tillbaka utanför dörren.

Det var först då Magda försiktigt öppnade, som hon vaknade. Hon kom icke ihåg födelsedagen, endast uppvaknandets snabba ångest genomilade henne, och hennes läppar rörde sig sakta, när hon mumlade som hvarje morgon: åter en dag, nu gäller det åter en dag. Men ett ljussken genom dörren, ett buller, ett lågt skratt varskodde henne om hvad som var på färde, hon vände sig hastigt mot väggen, hon kunde icke visa sina ögon, fulla af blod. När hon tvangs att se upp, stod vid sängen ett reguljärt födelsedagsbord med blommor, kaffebricka och presenter. Och omkring detta Magda, Brita och Lotten, gratulerande och afvakande sin välförtjänta belöning och tack. De fingo inte vänta förgäfvets, Helga sade allt hvad man väntade af henne: så vackra blommor, så godt kaffe, så snällt af er.

— Men där är ett presentkort till dig, Helga, sade Magda smått otåligt.

Helga läste det och hennes ögon hvilade länge på de få raderna.

Presentkort på en brorson eller -dotter.

Att inlösas under det ingångna året.

Hans och Magda.

— Jag drömde inte, sade Helga, som rodnat litet, om att jag skulle få det. Tack skall du ha. Magda kastade sig i hennes famn.

— Hvad jag skall arbeta för den ungen, hvi-skade hon.

— Jag har också något åt dig, sade nu Brita, som följt det lilla uppträdet med djupt intresse. Helga hade icke ägnat henne någon uppmärksamhet, oaktadt hon var nyhemkommen från England och verkligen i sin nya dräkt kunde vara värd en blick, om hon fick säga det själf. Hon tog fram ett par engelska romaner: var så god, Helga, det är om kvinnosak. Men så började hon leta i sin väska: jag kan inte begripa, jag hade en sak till.

— Den har jag redan funnit, svarade Helga. Hon satt rakt upp i sängen, i hennes knä låg en fotografi, som hon funnit inne i den ena romanen. Här sutto Krister och Elisabeth i det lilla ekipaget vid trappan framför sitt hem, och hon vände ett leende ansikte mot åskådaren. Men af honom såg man blott nacken och kinden, ty han var vänd mot henne. På baksidan stod med Kristers stil en hjärtlig lyckönskan, ett hopp om sammanträffande och så vidare.

Hon satt tyst, med blickarna fästa på porträttet, medan Brita framförde hälsningarna, dem hon hade färskta med sig, medan hon berättade om besöket, som skulle varit riktigt trefligt, »om de inte varit så äckligt, så löjligt kära — så länge det nu varar».

— Och ändå dog deras lilla barn, sade Magda eftertänksamt.

— Tycker du det är löjligt med människor, som är lyckliga tillsammans? frågade Helga.

— Ja, för den som vet, hvad sånt är värdt.

Helga kröp ner och drog täcket öfver axlarna. Hon kände en hemsk, förtviflad lust att gråta, först köra ut de dumma flickorna och så gråta. »Löjligt med lyckliga människor», den snorungen skulle ha stryk.

Men hon sade bara, vänd mot väggen: hvad du har blifvit lefnadsvis i London.

— Inte just i L o n d o n, svarade Brita smickrad.

— Men vis i alla fall, lika vis som chic, gycklade Magda, som aldrig varit i London.

Något förlägen vände Brita blickarna från spegeln, där hon betraktat sin nya frisyra.

— Du behöfver inte vara så viktig jämt, för att du är gift, svarade hon, för jag har fått den stora smockan jag, och det är ändå mera utvecklande. Det lär man sig saker på.

— Nej, hvad då? Magda hade all möda att hålla sig allvarlig.

Det visste nog Brita, men ville ogärna fram med det, innan äfven Helga fogat sin bön till Magdas.

— Jo, först lär man sig, berättade hon så, att

man måste döda sitt hjärta, innan man kan ha något trefligt här i lifvet. Sedan kan man roa sig utan risk, förstår ni. Ingenting får nå längre än till ytan. Man gör sig inga förhoppningar och väntar alltid det värsta, så finns det heller inga missräkningar. Jag funderar på att skrifva en bok eller möjligen ett skådespel om det, jag skulle vilja säga det åt människorna.

— Ja, gör det, tillrådde Helga, tänk hvad de skall bli förvånade. Hon var inte ett spår ond nu längre.

— Tycker du verkligen det? Tror du, att jag kan? Jag anser det nästan som min skyldighet att försöka, nu när jag ser världen i dess rätta ljus och vet, hur man skall lefva i den.

— Jag hoppas, att det skall bli en rysligt bra bok, när kommer den ut? frågade Magda.

— Kanske till hösten. Hoppas, sa du? Anej, du hoppas nog att den skall göra fjasko, att jag skall bli utskälld. Ja, säg inte emot, för så gör man. Jag håller just på att lära mig att glädjas åt mina medmänniskors motgångar, för så är jag säker, att det aldrig skall tryta glädjeämnen.

— Bevare oss väl, utbrast Magda förskräckt. Du är bitter som saltlake.

— Ja, men den sältan kommer af tårar, sade Helga försonande.

— Af tårar! Brita protesterade lifligt. Den som icke hade något hjärta och inte något medlidande, den hade heller inga tårar, ack hur skönt!

— Jag börjar tro, sade Magda, att Jan Elding egentligen gjort dig en stor tjänst.

Brita ryckte till litet vid att höra namnet, men hon svarade: En tjänst? Ja, en ovärderlig. Det sade jag också i går kväll rent ut för att pina honom.

Hon teg och såg sig omkring för att utröna effekten af sina ord.

— Jaså, har du träffat honom? frågade Helga lugnt till Britas stora förargelse.

— Ja, som du hör, svarade hon kort.

— Berätta, bad Magda ifrigt, och Brita ville ingenting hellre. Hon hade stött på den figuren på gatan i går kväll — hon sade »stött på», ehuru hon patrullerat utanför hans stamkafé — han hälsade och ville stanna, hon gick blott förbi. Då följde han efter, hann upp henne och gjorde sällskap till Skeppsholmen.

— Men hvarför gick ni till Skeppsholmen?

— Jag var ju på väg dit, vet jag.

— Jaså. — Hvad gjorde han för min?

— Ack, han var minsann så älskvärd, men jag var kall som is och sade, att jag hatade honom, och att han var mig likgiltig. Han försökte ett par toner af sin gamla sång om sitt behof af osjälvisk ömhet, men jag skrattade åt honom, och då, flickor, kan ni tänka er, blef han rå. Han sade mig de rysligaste saker, men det bekom mig ingenting, ja nästan ingenting då, Helga. Jag bara såg på honom och lyssnade och kunde absolut inte fatta att jag älskat honom så oförnuftigt. — Du har en annan fästman, sade han, annars skulle du inte vara så morsk, hvilken älskare är det i ordningen? — Jag svarade, att jag skulle akta mig för att älska

någon mer. Och jag tackade honom ironiskt för att han lärt mig, att den är herre, som älskar minst, det skulle jag tillämpa. Sen blef han beskedlig igen, till och med sentimental, han lär ha så rysligt dåliga affärer, har jag hört till min glädje.

— Ja, hon har nog kostat mycket, Rosa, hon är verkligen charmant klädd nu för tiden, och vacker som en dag.

— Den apan! Pang, där sprack lefnadsvisdomen.

— Förlåt mig, sade Magda, jag trodde inte, att du brydde dig om någonting, allra minst om det.

— Jag bryr mig inte heller om någonting, svarade Brita ursinnig.

— Nå, men hur kunde han påstå, att du hade en — fästman?

— Fästman är ett ord, som jag har upphört att begagna, och det grep han naturligtvis ur luften, men annars så ämnar jag verkligen inte neka mig att ge mig in i leken, nu när jag ändtligen är jämnspelet. Kan jag ställa till med något rackartyg, så mycket bättre.

— Men Helga, hör du inte så hon talar, frågade Magda upprörd. Skall smockan utveckla på det viset, då är det bäst att få slippa. Om du åtminstone hade blifvit en feminist, ja du hade fått bli suffragett hellre än en sån där hård och ytlig varelse.

Brita kråmade sig förtjust.

— Ja, ytlig och elak och utan medlidande, det nekar jag inte, att jag är. Men så är jag också väl rustad för framtiden, och tack skall du ha för

att bli feminist, då skall man ha illusioner och ett mål att arbeta för. Nej, pessimismen, skräflade hon, är den enda åskådning, som verkligt skänker hjärtat ro.

Helga betraktade de bägge flickorna, den ena djupt indignerad, den andra skinande självbelåten. Hon brast i skratt.

— Hur gick det med din musik i London, Brita, frågade hon, hvarför uttrycker du inte din pessimism i toner?

— Nej, sade Brita, för då skulle jag bli utkörd.

— Det blir du ändå, sade Helga, skrattande, ut med er bägge två för resten.

Helga hade badat och var halfklädd, då Magda i största upphetsning kom inrusande med ett visitkort i handen.

— Han är här nu, sade hon, var det inte hvad jag alltid har tänkt!

— Hvem är här, frågade Helga, litet häftigt.

— Han, redaktören från i somras, honom minns du väl, jo visst, han som är så lik härads höfding Ritsell.

— Å, sade Helga, ja, nu minns jag. Men hvad vill det här säga?

— Han lämnade det här och bad att få tala vid dig; men jag ljög att du vakat hela natten.

— Då ljög du inte. Nå, gick han sen?

— Gick? tror du att en sån där redaktör nåsin går. Nej, han bad mig gå in och fråga, om han fick vänta, till dess du blef klädd.

Magda sprang ut med bud, att Helga skulle ta

emot inom tio minuter och kom så genast in igen, bräddfull af viktighet.

— Tänk så skojigt ändå, sade hon, det är väl det jag alltid har sagt till Hans, nu skall jag bräcka honom, när han kommer. Han var så nyfiken på dig, den där redaktörn, att han aldrig kunde fråga slut om dig, sedan du hade rest. Jag talade om hurdan du var, men han liksom inte trodde på hvad man sa. I alla fall hyser han ett gränslöst intresse för dig.

Helga fäste sista nålen i sitt hår och granskade sig noga i spegeln. Det blanka, bruna håret följde hufvudets ädla form, så när som på två bucklor vid tinningarna. Men morgonljuset sade henne, som annars sällan betraktade sig själf, att pannan började fåras, dessa lätta linjer skulle aldrig försvinna, blott skärpas. Ögonen lågo liksom förlorade i mörker, och när hon försökte le för att jaga bort det, nådde icke leendet dit. Hon vände sig hastigt bort.

— Hur kan du påstå, att han hyser intresse för mig, sade hon till svar på Magdas sista anmärkning, han är ju hvarken hvit slafhandlare eller romanförfattare.

Magda satt vid fönstret och spejade efter Hans och Alf, som skulle komma. Hans hade redan dröjt öfver en kvart, och det oroade henne, ehuru hon knappast ville tillstå det för sig själf. Hon var som ett barn, så beroende numera, hon älskade hans ömhet, hans tillsyn, hans oro för hennes räknings, och med beroendet följde en ängslan, svår att bekämpa, en ängslan, att olyckan, som slog ner

öfverallt omkring henne, skulle träffa äfven det hon hade kärast.

— Ja, hur det är med hvita slafhandeln vet jag inte, svarade hon frånvarande, men han skrifver på en roman. Och den måtte bli skön, såvida inte du tar hand om honom.

Helga höll på att knäppa ett smycke kring halsen. Hon lät händerna sjunka och vände sig alldeles maktlös mot Magda.

— Menar du, att jag skall ta hand om alla karlar, som skrifver dumma romaner också! Vet du hvad, tillade hon med plötslig förbittring, det förvånar mig, att ni inte föreslår mig att bjuda hit Albert Engström.

— Älskling, förlåt mig, bad Magda förfärad, jag menade inte så illa. Jag ville bara säga, att jag inte kan begripa, från hvilka kvinnor han tar sina idéer, inte är det från oss, som är något att ta från. Jag var ursinnig på honom i somras, ända till dess han en dag lyckades provocera Hans, så att han försvarade feminismen. Hans visste inte, att jag hörde honom, då hade det aldrig händt, men han använde snällt alla argument, som han eljes bestrider, och så måste han tillstå efter två års äktenskapliga strider, att han tycker alldeles som jag.

Helga stod redan med handen på dörrlåset.

— Hvarför var du så ursinnig på mannen? frågade hon i likgiltig ton.

— Därför att han tror, att du, ja det är så dumt, så jag kan knappt säga det, att du och de andra, som går i spetsen, att ni för länge sen kommit till klarhet om att ni leder hjorden fel, ni är

bara för stolta att erkänna det och vända om. Han påstår, att ni vet, att ni inte står ut med att lefva ett, hvad skall jag säga — Magda rodnade plötsligt — ett enbart intellektuellt lif. Men ni har skrutit med att ni kan, och därför tar ni era sista krafter för att hålla er uppe. Men krafterna tar snart slut, och så bryts ni en efter en i era unga år. Eller också afsvärjer ni fanan.

— Och det skall han skriva en roman om?

— Ja, svarade Magda, han säger det. — Skall du gå nu, vänta ett ögonblick, Helga, du måste höra hvad jag tror, att han menar med att komma hit. Han — hviskande — vill ha dig.

— Ja, kunde jag inte tro — —

— Nej, men hör på, det är allvar. Jag har tänkt ut det så här: när de är färdiga med demimonden, den lättfärdiga frun och familjeflickan, då får de aptit på såna som dig. Du förefaller honom obesticklig, därför längtar han att få af dig det där, som gör dig olik de andra, och tvinga sig till kvinnan i dig, och när han fått dig lik alla andra, beroende af hans nåd, knäckt under hans knä, ja då —

— Får han väl sätta sig och pusta ett tag, sade Helga.

Magda såg beundrande upp till denna obeskrifliga säkerhet och bekymmerslöshet.

— Han skulle se dig nu, sade hon stolt. Den lymmeln. Min Gud, bara jag tänker på möjligheten, att något eller någon skulle kunna knäcka dig, Helga, och ta mod och hopp och framtid från dig, det skulle vi inte kunna öfverlefva. Gud ske lof, att du är den du är.

— Lyckligtvis är det inte bara på mig du tror.

— Nej, men mest. Nå, se där kommer Hans ändtligen.

När Helga tio minuter senare följde ut redaktören genom tamburen, var Hans redan kommen och stod redo med en väldig blomsterhyllning.

Magda, som hängde vid hans arm, betraktade den främmande med stora forskande ögon, som om det gällde en själs hemlighet.

När han stängt dörren, brast det lös.

— Nå, hvad ville han?

— Han ville höra min åsikt, sade Helga långsamt, om tandvården bland folkskolebarnen.

Magda såg ett ögonblick besviken ut.

Men då hon fann, att både Hans och Helga skrattade åt henne, vände hon sig om med ett föraktfullt: och du låter lura dig att tro, att det var rätta ärendet!

I salen var frukostbordet smyckadt med blommor. Helgas tallrik stod som i en blomsterberså.

— En sådan födelsedag har du aldrig firat förr, sade Hans. Magda kan hon.

Vid den största buketten hängde ett litet bref. Helga bröt det och läste. »Direktör och fru Georg Gents, med innerlig tack och lyckönskan.» »Direktör och» hade frun tillskrifvit å sitt visitkort. Med ett hemligt leende stoppade Helga kortet tillbaka igen bland blommorna, det såg ju helt oskyldigt ut och ingen kunde ana hur roligt det var. Detta »direktör och» försonade henne plötsligt med herrskapet, hon skulle aldrig reta sig på det mer.

Man slog sig ner. Alf hade icke kommit, och

Magda försökte smussla undan hans kuvert, för att Helga icke skulle förstå, att han var väntad. Brita kände sig besviken, ty Hans var ju sannerligen ingenting att göra sig fin förr för. Och till på köpet sade Helga: jag hoppas, att du har kvar din goda aptit!

Lyckligtvis för Brita inskränkte Helga icke sina älskvärdheter till henne, ty man hade icke hunnit långt, då hon vände sig till Hans och sade: nå, kära du, som har blifvit feminist.

— Å, har Magda berättat det? frågade Hans, då skall jag tala om något, som hände, när vi kommit i enrum efter den där persen jag hade med redaktören. — Säg mig nu uppriktigt, Hans, sade Magda — nej, min flicka lilla, du springer till Helga med allting, så nu skall hon höra något från mig också — säg mig uppriktigt, ber alltså min hustru, gjorde du det där för min skull eller för sakens? För din skull, svarar jag, inte fullt sanningsenligt, men vet du, hvad hon då gör? Hon slår armarna om halsen på mig och hviskar: o, så bra! Inte sant, Magda?

Magda såg hjälplöst på Helga. — Ja, du kan väl begripa, fann hon sig, att jag måste smickra honom lite.

Just då man rest sig från bordet, ringde det på dörren, det var ett helt sällskap, som anlände: tant Wisbeck, kusin Mina, och med dem en herre, arkitekten, det gick därhän ändå, tänker hvar och en genast!

Och aningen hade ingalunda bedragit, ty detta

var på en gång födelsedags- och förlofningsvisit, och till våren skulle det bli bröllop.

Fästmannen kastade sig genast in i ett allvarligt resonnement med Hans, ty, sade han, jag passar alltid på att lära mig något, när jag träffar fackmän. Han gjorde frågor, så förståndiga, att Hans kippade efter andan, och han ville nödvändigt höra detaljer om den planerade resan som Hans skulle göra, för att föra ut den svenska motorn. Helga, som visste, att detta ämne för närvarande icke fick vidröras i Magdas närvaro, och förstod, att fästmän var generad så här första gången, öfver att han inte såg åt henne, tog flickorna med in till sig för att se på sina spetsar.

— Att du bryr dig om, att du har tid, sade de imponerade.

— Knyppla är det enda roliga jag har, svarade Helga.

— Ja, kära Helga, sade gumman Wisbeck, och runkade på hufvudet, hvad tycker du att man skall säga om det här?

— Å, vet tant, jag tycker, att när det ändå skulle ske, så. Här finns ju likhet i åsikter och allting.

— Likhet i åsikter, säger du. Han håller på utackorderingsprincipen och hon på barnhem, och det grälar de om hvar gång de träffas, så det är vacker enighet. Jag har sagt henne, att hon skulle ge med sig, men det gör hon aldrig.

— Nåja, sade Helga, så länge inte frågan om deras egna barn är brännande, går det väl an.

— Det hörs att du inte känner till de sociala,

sade tant Wisbeck. Kan du tänka dig, hviskade hon förfärad tätt i Helgas öra, att hon skall ta vikarie på husmodersskolan och gå på Barnavård i vinter, och kan du tänka dig, att det är han, som har föreslagit det! de har talat öppet om —

— Kära faster, vi lefver i de yttersta tiderna. Kom nu, Mina, kaffet är färdigt, och försök att få din fästman med dig.

Mina gick fram till honom. — Kom nu, Helga bjuder på kaffe! Men han klappade henne tankspridt på kinden, medan han spann vidare på en teori om lämpligaste sättet att öka den svenska exporten, som han just nyss uppfunnit, och med hvilken han ville öfvertyga den förstummade fackmannen.

Hans hade mera på elakhet bjudit honom en oerhördt stark cigarr, men han tog den och rökte den utan invändning. Nu ursäktade Hans sig ett ögonblick och hviskade till Helga: tänk, om du skulle ta fram sprit, han är alldeles som en vanlig människa, och visst inte vegetarian.

— Nej, hvarför skulle han?

— Ja, han arbetar ju för kvinnans rösträtt och moderskydd, men för resten är det en förbaskadt hyggelig karl, skall jag säga dig.

Men i ett hörn satt Brita och såg dyster ut, och på hennes läppar lekte ett diaboliskt löje, när hon betraktade fästfolket.

— Vill du inte göra sällskap och dricka litet mera kaffe? frågade Magda, som var vicevärdinna.

— Nej, tack, jag skall gå hem.

När de förlofvade, svärmodern och Brita af-

lägsnat sig, måste Hans ånyo ge uttryck åt sin häpnad. — Förbaskadt hygglig karl, och särskildt intresserad af mitt fack, tycks det.

— Hvad hade du tänkt dig, frågade Helga. En löjlig figur?

— Jag vet inte så noga, men i alla fall hade jag aldrig trott, att han kunde vara en riktig karl. Men det är han ju tydligtvis, och det blir kanske till och med han, som får råda i det huset. Han fjäskade då inte för henne.

— Nå, men vet du, frågade Magda, som just kom in från salen, där hon dukat af, att han har idrottsmärket. Det talade Mina om för mig.

Hans rusade upp ur soffan.

— Han har idrottsmärket, och jag har det inte! Jo, det är verkligen treffligt. Det är sannerligen ett bragdrikt lif ni låter mig föra på söndagsförmiddagen, ni två, utbrast han ursinnig, när allt kommer omkring är det visst jag, som är fruntimmersaktig och inte han. Adjö med er, tack för i dag, Helga, jag kommer kanske hem till middan, Magda, och han rusade ut.

Efter ett ögonblick kom han tillbaka med öfverrocken på.

— Det var sant, Helga, jag hade ju tänkt tala med dig om Alf, men det får vara till en annan gång. Du måste rädda honom från den där flickan, som ni tyvärr drog upp.

— Måste jag?

— Ja, annars går han åt helvete, förstår du.

— Har du försökt själf?

— Ja, visst har jag det.

— Det slutade med brinnande gräl, sade Magda. Men det hade kanske nytta med sig ändå. För Hans sa verkligen så förståndiga saker.

— Om Hans har tid att vänta, sade Helga, så skall jag tala om, att jag också har försökt. Men jag försökte med henne.

— Jo, du är inte litet galen du, sade Hans. Men han tog af sig rocken och slängde den på en stol i afvaktan på Helgas berättelse.

— Ja, sade hon, det var nu inte af några feministiska bevekelsegrunder, som du tror. Jag hade gett henne på båten i vredesmod en gång, det är rätt länge sen. Hon umgicks då med pack, och ville icke öfverge det.

— Du menar Elding, sade Magda.

— Ja, inte precis. Säga hvad man vill om honom, så var det i alla fall han, som lärde henne att sträfva högre, och han, som gaf henne hennes typ. När hon var på hushållsskolan, minns ni, såg hon fullkomligt ut som en liten husmor, fjorton dar senare, när jag sökte upp henne, var hon en typisk apacheväninna, för ögonblicket klär hon sig och uppträder som en modern Marguerite Gautier.

— Och en vacker dag finner vi henne kanske maskerad som ärbar hustru, sade Hans föraktligt.

— Stackars Alf, sade Magda medlidsamt.

— Stackars Alf, härmade Hans, en lymmel är han. Skall inte en hederlig ung man med sunda instinkter förakta sånt slödder och fästa sig vid en fin flicka, som han kan ge ett hem? Jo, det skall han. Hans hade redan fått familjefaderns patos.

— Det är i alla fall sin mänsklighet, som Alf har stupat på, sade Helga. Han kunde inte sätta sig in i att en man skulle på en gång bruka och förakta somliga kvinnor.

— Ja, och så är det hans olycksaliga psykologiska fluga, sade Magda. Kvinno själen har ju för honom ett utsägligt intresse i alla dess manifestationer.

— Pah, sade Hans.

— Jag tror, att du, Hans, skulle ursäktat Alf lättast, om du sett henne, sade Helga. Jag blef verkligen slagen första gången efter metamorfosen. Hon är nu fröken Vemod med ögonen drömmande i blåsvarta skuggor, orsaken är ganska prosaisk, men förälskade män inspireras helt säkert likafullt till de skönaste dikter. Och en underbar liten mun har den slarfvan från Glasbruksgatan. Till och med jag, som känner dess naturliga språk, tycker det. Dessutom representerar hon ju den försvunna kvinnolättjan, efter hvilken männen ropar nu för tiden. Tro mig, det barnet har kommit på sin rätta plats i lifvet.

— Du måste ha studerat henne noga, anmärkte Hans torrt, medan Magda med förvåning iakttog en oförklarlig, bitterhet hos Helga.

— Ja, det har jag, svarade Helga. Det hände i förra veckan att hon ringde upp mig och bad mig komma till henne, Alf var där och han var illa bränd. Jag åkte dit, där låg Alf, han hade fått brinnande fotogen öfver händerna, flickan satt och höll dem i sina. Det första jag sade var naturligtvis: tag bort händerna, Rosa, det gör dubbelt

så ondt på det viset genom värmen. Då började hon oja sig, hon hade hållit så hela tiden, hvarför hade inte Alf sagt till henne? — Nej, sade han, det nändes jag inte. Då brast hon i gråt. Men jag satte henne att hjälpa mig, då blef hon lugn, lydde och var påpasslig.

Jag tänkte att jag skulle dra nytta af tillfället, så när vi förbundit pojken och lagt honom på en schäslong, talade jag allvarligt med henne i hennes så kallade salong. Ja, hon hade det då så bra, så hon kunde inte önska sig bättre, försäkrade hon. Nå, men Alf då? Jag sade henne hvad jag visste om att han försummade sitt arbete, frågade om hon inte själf sett, att han tacklade af.

— Ja, om en enda skulle gå under för min skull, sade hon då, hvad gjorde det. Hur många såna som jag tror doktorn har fördärfvats för deras skull? — Ja, men Alf, sade jag, är kanske den ende, som håller af Rosa riktigt. — Tror doktorn? sade hon med en obeskriflig min. — Rosa kan kanske inte skilja på det, sade jag. Men tänk på att han inte nändes säga till Rosa att ta bort händerna. — Det finns de, som har gjort mer än så för mig, sade hon då. Jag ville inte resonera vidare utan gjorde mig redo att gå. Då började hon af sig själf och höll mig kvar. Nu var hon en dålig flicka, men hvad skulle hon göra? — Tror doktorn, att han där inne ensam kunde hålla mig, jag måste ha dyra kläder och champagne och blommor. Arbeta, det ville hon inte, det skulle ingenting förslå. För resten, hon dugde ju ingenting till. — Det finns bara ett, som hon kunde förtjäna pengar på

utom sitt nuvarande yrke, men det ville hon ännu inte. — Och det var? — Utpressning.

Ack, ni skulle sett detta unga vackra ansikte i det ögonblicket förråda hela hennes lif för mig, som stod där. Det var bara ett ögonblick, och jag tyckte, att jag sett hennes hjärtas lönligaste vrår, jag vände mig bort.

— Och inget resultat af det hela, sade Hans otåligt. Men Magda har berättat, att du förmått henne visa af en af sina tillbedjare, skulle vi inte kunna muta henne att göra detsamma med Alf?

— Allt beror på om hon bara inte fattat något slags tycke för honom, sade Magda förnumstigt.

— Ja, det ser så ut, men ändå kan det hända att allt hänger på om hon tycker om honom tillräckligt mycket, sade Helga.

XVII.

Patienterna hade gått, Lotten hade luftat ut dem, medan sjuksystemen gjorde instrumenten rena och Helga hvilade i tio minuter på sin soffa, en ny vana, som Lotten icke kunde ogilla, men som hon samtidigt fann något oroande. Medan Helga låg, kunde hon icke låta bli att af gammal vana lyss efter Alfs spark på köksdörren, men den hördes icke af. Hon steg upp och ringde till hans matställe, förebrående sig, att hon försummat honom. Ja, han har just nyss kommit, svarades det. Men när Alf kom till telefonen, och hon bad honom komma och äta middag, svarade han: tack, jag har just ätit.

Det gick en smärtsam ryckning öfver Helgas ansikte, men hon svarade endast: nå, så kom i morgon eller en annan dag. Med en suck lade hon ner luren och gick till sin ensamma middag. Han går sina egna vägar med sina egna bekymmer, tänkte hon, och visste inte hur gärna Alf kommit, men han hade sin ungdomliga stolthet att inte vilja lassa på stora syster, som alla andra gjorde. Dessutom, detta, inte ens Helga kunde göra något åt det. Det finns ingen annan lösning på denna

konflikt än en cyankaliumlösning, tänkte han och log bistert öfver sin macabra vits.

Emellertid hade han ju ingen aning om, att han gjort Helga ledsen. Hon kände sig lika öfverflödigt i Alfs olycka, som i Hans' lycka. När ångesten var öfver och lycksaligheten kommit till det unga hemmet, hade hon dödstrött åkt hem och somnat som en sten, och ingen hade saknat henne. Och emedan hon var i humör att såra sig själf, började hon tänka på alla dem, hvilkas banor skurit hennes under något kritiskt ögonblick, nu voro de alla redan långt borta. Hon tänkte på sina vänner: de hade alla händerna fulla af sitt, syster Sofi låg på konvalescenthem efter radiumbehandlingen, Brita, som genom någon nyckfull tillfällighet fått plats på en pastorsexpedition som skrifbiträde, hade på korta sex veckor fått något mycket solidt ecklesiastiskt öfver sig och sade vår församling, vår sångkör o. s. v.; fröken Portman höll på att bygga ett hus för själfkörförjande, hennes dotter var i England och skref hem om väfvarna i Rochdale, och kusin Mina — ja, hon hade visserligen för någon tid sedan kommit till Helga med gråt och jämmer, emedan hennes fästman fattat ett lidelsefullt intresse för en ogift mor af fin familj, i hvilken han såg ett utomordentligt socialt objekt, men nu hade den ensamma modern helt tarfligt gift sig med barnets far, och Mina själf var på bröllopsresa till Tysklands sociala inrättningar. Så hon skulle förmodligen icke låta höra af sig, förrän det hakade upp sig på nytt.

— Kaffet är serveradt, sade Lotten. — Hvar?
— Vid doktorsns fönster.

Helga reste sig och gick bort till fönstret, där knyppeldynan stod.

Det var allaredan nästan mörkt, staden var tänd liksom stjärnhimmeln, Norr Mälarstrands lyktor stodo med lysande hufvuden uppställda på led såsom till vandring och syntes henne plötsligt likna ett pilgrimståg af stjärnor bort från denna rymd. Helga föll i vaga drömmar, också en ny vana, som Lotten kunde konstaterat: tänk, om hela solsystemet plötsligt skulle tåga bort likt en armékår, lämnande jorden såsom en alltför sårad krigare ensam kvar i den omätliga natten. Men plötsligt var hon själf den ensamma jorden, den sårade jorden, hon tyckte sig höra trampet af stjärnorna, som tågade bort, och omkring henne slöt sig den svarta, dödysta tomheten.

Hon afbröt sig i sina fantasier, höjde hufvudet, och lyssnade... I våningen ofvanför hördes verkligen små ojämna steg, en smekande röst, som uppmuntrade, ett litet fall, en gråt, som hastigt smektes bort. Det var en mor, som lärde sitt barn att gå.

— Telefon till doktorn!

I telefonen en orolig mansröst, en kort replikväxling, bort till instrumentskåpet, medan Lotten fick telefonera efter bil. I förstugan mötte Helga brefbäraren, han kände igen henne och erbjöd henne artigt hennes post: en fransk gynekologisk tidskrift, en räkning, ett bref från Krister. — Var snäll, sade hon fort och bär upp alltsamman, jag har inte tid nu med det där. — Nej, jag kan tänka det, sade brefbäraren och log förstående.

Klockan tolf kom hon hem. Hon var fysiskt

uttröttad, men vid bättre humör än förut under dagen, spänningen, mödan, ögonblickets värf hade tagit henne helt, hon förgat sig själf och glömde, att hon förgat. I förstugan hade hon kommit ihåg brevet, och beslutat att låta det vara till följande morgon, men då hon kom in i sitt sofrum låg det på nattduksbordet. Den utmärkta Lotten! tänkte hon och skar upp det.

»I dag är det jämnt ett år sedan du var hos oss första gången och jag hämtade dig.» — Var detta elakhet. Nej, tydligen inte, det märkte hon, när hon kom längre in i brevet. Det var snarare en smula längtan, en smula vemod, han har nog tråkigt, tänkte hon. »Här är sig allt likt som om ingenting händt, som om inga strider stått och inga dyrköpta segrar vunnits. Stundom glömma vi alltsammans; är det en dröm jag har drömt? säger jag till mig själf.»

— Detta är förträffligt, tänkte Helga.

»Ifall du har glömt, men jag vet, att du inte har det, så vill jag inte heller påminna dig om någonting, jag skrifver bara, för att få veta litet om dig. Du har varit så tyst, sedan du reste, jag hade ingen aning om att du for till fjällen, när du lämnade oss, förrän Brita sade det. Jag frågade henne, hur det var med dig, hon sade: Helga är väl som vanligt. Ack, hvad jag önskar, att det vore sant. Då borde du alltjämt bära den blå vingen och gå din väg fram mot de blå bergen så lätt och tryggt med blicken stadigt fästad mot ditt mål, alldeles som den gången då jag såg dig. Men jag kan aldrig se dig alldeles som jag gjorde då

mera, ty vi två har sedan dess gått igenom något tillsammans, som lärt oss en del om hvarandra både till styrka och svaghet. Du skall icke tycka illa vara, som du gjorde sist, att jag vidrör detta, vi är ju gammalt klokt folk bägge två, och nu efter ett år kan vi väl resonera... Jag bryr ofta min hjärna, när jag går mina ensliga promenader, med din gåta — man kan väl inte alltid tänka på sina brottmål heller — jag skulle vilja veta, hur du inrättat det med dig själf, i hvad mån du återvunnit din jämvikt, som stördes så bryskt. Jag undrar, om detta år, som gått, förändrat dig och din lifsuppfattning, kanske du mognat, blifvit rikare?

Antagligen går du också och tänker på oss, när du har tid för alla dina göromål. Du undrar hur dagarna flyter och hjärtan slår här hos oss. Kom och se själf! Kanske känner du som jag, att vi ömsesidigt har något att reda ut, att förlåta, och du skall se, att det känns mycket lättare nu, än det gjorde då, när känslorna ännu var i uppror. Nu fördunkla inga affekter vår syn, och vi ser klarare. Vi ser, att vi var alla verktyg i ödets hand. Tryckta under samma öde, väntande snart samma öde, böra vi lätt försonas. Jag upprepar ännu en gång: Helga, vill du inte komma hit, vi har snart påsk, och då passade det ju i alla afseenden.»

Efter Kristers namnteckning hade Elisabeth tilllagt några ord: kära vän, tro inte att du skall behöfva resonera så mycket, det skall jag skydda dig för, du skall bara hvila och andas landtluft.

— Hon har alltså läst brevet, sade Helga för sig

själf. Det oinskränkta äktenskapliga förtroendet är skönt, äfven på andras bekostnad. Men hvarför har de gjort detta? undrade hon, medan hon långsamt gjorde sig i ordning för natten. Är det för att de har det så lugnt och fredligt emellan sig, att de till hvarje pris behöfver en sensation, och den skulle alltså jag bestå? Känner hon ännu en gång lust att pröfva honom, längtar hon efter att känna hjärtat slå fortare, medan hon vaktar hans blick och väntar på min rodnad, på darrningen i min röst? Vill hon lägga sitt hufvud till hvilat hos honom om kvällen med mig i samma våning? Och han då, är han nyfiken på min närhet, vill han lefva om igen i minnet den tid, då han ändtligen lefde och led tillräckligt för att glömma sin spleen, och då stunden gaf honom nog att bära?

Tänk, om jag skulle säga dem, hvilka tjänster de begär af mig! Jag undrar hvad de skulle säga om det slaget af psykoanalys! Hon skrattade litet. Men tanken på hvad som skulle hända, om hon villfore deras begäran, sysselsatte henne länge, ännu sedan hon släckt ljuset. Det skulle bli långa förtroliga samtal, milda men inträngande förhör, kloka betraktelser, och till sist skulle han summera upp fallet i frid och resignation, amen.

Hon hade ju icke en tanke på att resa, men blotta möjligheten plågade henne utsägligt, och fantasibilderna läto sig icke förjagas af hennes trötta och sömnförvirrade hjärna. Hur är det möjligt, att de kan skrifva ett sådant bref, de är ju goda och begåfvade människor, tänkte hon, och försökte afgäfves intala sitt djupt sårade hjärta, att hon egent-

ligen borde glädjas åt detta bref såsom ett tecken på att de aldrig ett ögonblick anat, där de själfva sjönko tillbaka i sitt vanliga lif, hur brusten hon var, då hon gick bort.

Nå, han skall få svar på tal, tänkte hon förtrytsamt, medan bittra tårar trängde upp i hennes ögon. Och hon formulerade det ena svaret efter det andra, brutala svar, som innehöllo sanningen och aldrig skulle skrivas, officiella svar, som ljögo, svar, som började officiellt och slutade med en stor plump af sanning.

Till slut måste hon stiga upp, kasta öfver sig en morgonrock, och klockan tre på natten skriva ett handgripligt svar till Krister för att sätta en damm för fantasien. Hon förklarade, att hon inte kunde komma ifrån, hvilket hon beklagade djupt, men just vid den tiden hade hon en ung fru, som icke kunde lämnas. — Men hur skulle det vara, skref hon, om ni i stället komme till Stockholm? Hon satt litet tveksam öfver denna mening, men lät den likväl stå. Hon märkte, att Krister fäste särskild betydelse vid den blå vingen och undrade om hon skulle skriva att den nu, omfärgad, bars af hennes piga, Lotten, men afstod af fruktan att Krister häri skulle se en vink om att Lotten ärf sin husmors åsikter. Men så var det denna passus om lifsåskådningen, och länge satt Helga tankfull öfver den. Undras, tänkte hon till slut, frusen och utledsen, om inte det lämpar sig att säga, att jag blifvit mera ödmjuk? Både å egna och mitt köns vägnar? Jo, det skall glädja dem. Frasen tog sig bra ut på papperet, och hon tittade beundrande

på den, medan hon tänkte på, att hon antagligen var den mest högfärdiga människa som fanns, eftersom hela hennes lifsåskådning varit byggd på hennes tro till sig själf. Så var det jämvikten, ja. Hon skref: det är så mycket, som går före ens personliga öde, och detta är ingen tid, där det duger att vara utan jämvikt. Därför, om den rubbats, så gäller det, att så fort som möjligt återvinna den. Och behöfver jag säga dig, att jag för länge sedan gjort det. Jag har ju sagt dig många gånger, hvad jag fordrar af andra kvinnor och af mig själf.

Denna slutkläm behagade henne ofantligt. Den tycktes henne vara en så godt eftergjord Helga Wisbeck, att ingen skulle betvifla dess äkthet. Öfvertygad om att hon gjort ett mästerstycke, kröp hon till sängs och somnade.

Den sista patienten följande dag var Rosa. Hon hade gömt sig bakom dörren intill väntrummet och dök upp helt plötsligt, när Helga trodde, att rummet var tomt. Men hon blef likväl inte det minsta förvånad, hon hade väntat flickan, och tänkt på henne flere gånger under dagen.

— Ursäkta, doktorn, sade Rosa, det är för mammas skull jag kommer.

Hon var mycket diskret klädd, hvilket Helga upptog som en höflighet mot sig själf, icke nämnvärdt målad, och den enkla lilla hatten var nedtryckt öfver hjässan, så att man blott såg en enda slinga af hennes hår, som ännu bar sin egen naturliga blekbruna färg.

— Kom in, sade Helga, hvad är det, som felas Rosas mor då?

— Det är just det jag inte vet, men hon är alldeles uppsvullen.

— Antagligen hjärtat då, sade Helga.

— Jo, det tror jag de, sade Rosa, och sen är det nog mycket annat också, hon är riktigt hemsk att se på.

— Hvarför har ni inte fört henne till sjukhus för länge sen?

— För att hon inte vill, hon blir alldeles galen då man talar om'et. För då vet hon, att hon får ingen sprit. Och så tror hon, att hon skall dö, och hon är så förfärligt rädd för att dö. Man kan inte lämna henne ensam ett ögonblick, Gunilla är hos henne jämt.

— Men blir hon inte galen, om hon får se mig också? eller vet hon inte, att jag motarbetat hennes afsikter med Rosa?

— Jo, det vet hon väl, men det gör ingenting, försäkrade Rosa ifrigt. Se, hon lyssna i trappan den där gången, doktorn var uppe hos mig, men hon märkte, att doktorn inte kom någon väg med mig. Jag minns så väl, att hon sa — Rosa afbröt sig plötsligt, hon märkte, att hon låtit ifvern att få doktorn med sig föra sig för långt.

— Hvad sa hon?

— Å, det var ju inte så vackert.

— Gör ingenting, Rosa.

— Jo, hon sa, »hon där omvänder ingen, det kunde ha varit en, som haft mera af deras djäfliga tålmod».

— Hvilkas?

— Slumsystrarnas, kan jag tro, dem älskar hon inte.

— Nenej, sade Helga allvarsamt. Och nu vill Rosa, att jag skall göra hennes mamma frisk?

— Nej, visst inte, jag menar, att det går inte, men om doktorn ville se på henne. Och Rosa utvecklade sin plan att få modern på sjukhus, hvilket hon antog inte skulle lyckas utan hjälp af en doktor.

— Nå, frågade Helga, hvarför kommer Rosa till mig? Jag trodde, att Rosa var liksom litet rädd för mig åtminstone.

— Ja, sade Rosa, det var ju klart det, jag har alltid varit ganska rädd för doktorn. Men jag tänkte inte på, att man kunde gå till någon annan, och för resten var ju doktorn så snäll mot mig, sist, när herr Alf brände handen.

Helga kände ett plötsligt obehag vid att påminnas om det förhållande hennes bror stod till flickan framför henne, och Rosa, som var känslig äfven för den lättaste skuggning i Helgas ansikte, hårdnade genast.

— För all del, sade hon, om doktorn tycker, så kan käringen dö hemma, hvad det angår, men jag tänkte, att jag kanske kunde få bråk med polisen, de är ju alltid så kitsliga mot såna som oss.

Det var ganska sent på kvällen, då Helga knackade på hos fru Janson i en kåk på Söder. Hon kom in i ett kök, där Rosa tog emot henne med synbar glädje, och blef genast införd till den sjuka.

Rummet, där hon låg, företedde en trist blandning af soffrum, förmak och matrum, där funnos sidenklädda smutsiga åttitalsemmor, helsidesplanscher ur franska och tyska skämttidningar, krafs af alla slag och den oundvikliga röda ampeln i taket. I fönstret mot den svarta natten stod en röd lilja i en kruka. Vid bädden satt Gunilla, smutsig och vanvårdad men stilla och uppmärksam, hon neg bara vid Helgas inträde, men sade inte ett ord. Fru Janson låg orörlig när Helga lutade sig öfver henne. Hennes ögonbryn voro sammandragna, och hon stirrade framför sig med svarta förebrående blickar, hvilka icke träffade någon särskild, men som uttryckte den lidandes gränslösa hat och förakt mot dem, som stodo friska omkring henne och försmådde att hjälpa.

Helga fann henne utom all mänsklig hjälp. Hon talade mildt till henne och föreställde henne, att hon skulle få bättre vård, om hon komme på sjukhus och slippa lida så mycket.

Hon gjorde intet motstånd, och rynkan mellan ögonbrynen slätades något.

— Dö? sade hon. Och som om hon uppfattat Helgas stumma jakande: det är så godt det, för det kan inte bli värre i helvetet.

Gunilla berättade hviskande, att hon gett henne konjak, men hon kunde icke förtära den. Nu bad fru Janson, som lystrade till ordet konjak, i alla fall om mera sprit. — Eller morfin, gif mig morfin, för detta är ett helvete.

Omsider lämnade Helga den sjuka och gick ut i köket med Rosa, som tycktes hemmastadd, trots sin fina klänning, i denna omgifning.

— Rosa, sade Helga, vi måste nödvändigt ha någon, som är här i natt, jag skall be Cornelia, henne känner ni ju?

Effekten af Helgas ord var ögonblicklig. Rosa flög till, träffad på sin ömtåligaste punkt. Det tycktes liksom en lättnad för henne att få släppa sina nerver lösa i en scen.

— Jaså, doktorn trodde, att hon var så usel, att hon skulle gå från modern i natt, förstås, doktorn trodde inte, att hon var en människa, utan ett vidunder och ett odjur. Eller inte det? nå, då var hon väl inte värdig att sitta vid sin sjuka mors säng och vaka. Var hon verkligen så usel, att hon skulle skada till och med sin usla mor? men om människor föraktade såna som hon, så kunde det hända att Gud, som visste, hvem som gjort dem såna, nog hade strängare straff åt de fina och privata, och att han kunde höra en bön från ett rum, där hon var också, Rosa.

Ju mer hon grät, ju mer förtviflad blef hon, och dess häftigare hennes händelser. Plötsligt hade hon glidit ner på golfvet och grät och svor med ansiktet tryckt mot golftiljorna, så att Helga blott hörde brutna, halfkväfda ljud.

Helga tänkte på den lilla flickan, som hoppat i strömmen, och förstod att hon här såg framför sig ett utbrott af samma förtviflan öfver ett lif. Hon satt tyst, utan att göra ett försök att afbryta, förrän ovädrét började sakta, då gick hon bort och reste upp flickan helt varligt.

— Tänk på din mor, sade hon.

Rosa reste sig upp. Krisen var öfver, men hen-

nes ansikte var korsadt af fula veck, gammalt och afskräckande.

— Mamma, sade hon, ja, mamma kan väl ligga där och dö utan annan hjälp än Gunilla, det gamla kräket. Och snart ligger jag där likadan, och då skall jag dö utan hjälp och inte besvära nån — kvinnlig doktor.

Helga smålog litet.

— Jag skickar hit Cornelia i alla fall, sade hon, för Rosa kan väl inte ge morfininjektion.

Rosa skämdes plötsligt inför denna lugna vänlighet.

— Jag kan inte hjälpa att jag är sån, för jag måste, sade hon bittert.

— Jag vet, sade Helga.

I detsamma knackade det på köksdörren, och en stor, skäggig karl i snygga kläder stack in hufvudet genom dörren. När han tog af sig mössan, såg Helga, att han hade yfvigt grått hår.

Rosa flög bokstafligen långt tillbaka i rummet.

— Farsan, hviskade hon, Herre Jesus.

Helga drog sig tillbaka för att afvakta händelsernas utveckling. Hon hade icke drömt om att här sammanträffa med någon, som gjorde anspråk på detta tilltalsord.

— Jaså, du känner igen mig, sade mannen.

— Pappa är väl likadan.

— Ja, sade han, och mönstrade sin dotter från hufvud till fot, och du är precis sån, som jag tänkte du skulle bli. Jag har nog hört talas om dig, må du tro. Hur är det me'na? Skraltigt, har jag hört.

— Hon lefver än.

— Har ni sökt för henne?

Rosa visade på Helga.

— Det är doktorn.

Han bugade för Helga. Som sjukhuskund var han van vid kvinnliga kandidater och underläkare.

— Nå, hvad är doktors uppfattning? sade han. Hvad säger doktorn om diagnosen?

— Det är ingenting annat att göra, svarade Helga, än att försöka, att slutet blir så smärtfritt som möjligt.

— Alltid human, svarade mannen erkännsamt.

— Å, för all del, sade Helga litet förvånad är detta —?

— Ja, se jag glömde ju att föreställa mig, för-låt ohöfligheten, inte illa menad. Jag är Janson, som doktorn nog har gissat, gift med henne där-inne, efter lagen, men — —

— Men med Adolfin Blomkvist inför Gud, in-föll Rosa. Hvarför kom pappa hit igen, som inte varit här på 6 år?

— Jo, de skall du få veta, din näsvisa unge. För att fröken Blomkvist ville veta, om det var några utsikter, att hon skulle lefva.

— Nå, då är väl pappa glad nu?

— Glad, sade Janson indignerad, nej, det kan du tro, att jag inte är. För nu blir jag naturligtvis alldeles tvungen att gifta mig med Adolfin.

— Skall pappa gå in? frågade Rosa buttert.

Janson såg sig osäkert omkring, det var tydligt, att han inte ville, men att han inte önskade visa sig hjärtlös.

— Du kan gå in, sade han till Rosa, och förbereda henne.

— Hon är ju inte redig, sade Rosa, men gick ändå in.

— Vet doktorn, när jag var sist här? frågade Janson, jo, det var när Rosa, mitt kära barn, konfirmerades.

Jag var ute och arbetade nånstans, låt mig se, hvad hette det, ja vi byggde i alla fall ett lasarett, fint jobb må doktorn tro, sprängningar, och jag var den hvassaste i hela laget om jag skall säga det själf, doktorn. Nå, ja' fråga basen om jag kunde få resa hem till Stockholm, för mitt enda barn skulle konfirmeras på lördan. Nej, jag fick inte, sa han, om det hade varit en af de andra, men se Janson är oumbärlig, sa han. Det hjälpte inte, att jag förklara för'n att modern var inte vidare pålitlig. Hon kan väl inte ställa till rackartyg på konfirmationsdagen heller, sa basen, men han kände ju inte stycket, han. — Ja, sa jag, men en sån dag arbetar jag inte under tolf kronor, sa jag, och tolf kronor fick jag, å så reste jag upp på natten till Stockholm och kom fram på morron klockan 7.

I detsamma kom Rosa in i rummet och hörde de sista orden: kom hem klockan 7.

— Seså, kom in nu, om pappa ska, doktorn har väl inte tid med era gamla dumma historier. Janson gick mot dörren, men vände sig om mot Helga med handen på dörrlåset.

— Å när jag kom till mitt hem, sade han salvfelsefullt, då fann jag, att Rosa tagit det första steget på Lastens bana, vid sin egen mors hand.

Sen dess har jag inte satt min fot inom dessa förbannade dörrar.

— Det var inte första steget, sade Rosa och drog ner mungipan med en ömkande min, just som hon stängde dörren bakom sig. I nästa ögonblick kom Gunilla ut.

— Jag var tvungen å pusta ett ögonblick, sade hon, jesses, flickan har glömt å sätta på kaffe.

— Nå, Gunilla, frågade Helga pröfvande, vidhåller Gunilla, att hon vill betala för Rosa på landet ifall jag kan få henne att lämna stan?

— Skulle hon lämna stan? frågade Gunilla och slog ihop händerna. Nej, det vore då ett syndigt missbruk, när det gått så bra för henne. Det var då det, när hon hölls med det där slöddret på Glasbruksgatan. Aldrig ett öre får hon af mina fattiga slantar, och för resten får jag inga att afstå, för så fort fru Janson är dö, går jag till Arméns räddningshem, det har jag föresatt mig.

När Helga kommit ut på gatan, stötte hon på Alf, som icke låtsades se henne.

— Hvart skall du gå? frågade hon.

— Å, ingenstans, sade han hastigt, jag kan följa dig.

— Ja, det var bra, svarade Helga, för där borta har du ingenting att göra, och Rosa måste stanna hos sin mor.

Han svarade ingenting, och de gingo tysta en stund, till dess de kommit ut på Katrinavägen.

— Kära Alf, sade Helga, att du blir så lite glad öfver att se mig numera? Är du rädd att jag skall bli otreflig mot dig?

— Ja, det har du åtminstone möjligheter till, svarade han.

I lyktskenet såg hon hans ansikte, trött och tärddt.

— Stackars gosse!

— Stackars gosse, upprepade han bittert, det är jag inte hjälpt med.

— Jag tänkte inte, att du ville ha någon hjälp.

— Tror du inte, att man vill komma ut ur helvetet, om man kan då?

— Det är väl inte alltid så säkert.

Han teg igen, så kom det plötsligt med stor möda: du Helga, som känner till allt socialt, räddningsverksamhet och sånt, har det nånsin händt, att de slutat upp och blifvit som andra, medan de ännu var unga och omtyckta?

— Ja, visst har det händt. Du förstår, det beror ju så mycket på, om det är förhållandena som korrumpert dem, eller om de varit starkt belastade. Hvad nu henne angår, som du tänker på, så är det åtminstone tydligt, efter hvad jag fått höra, att hennes omgifning kastat henne in på banan. Det är visserligen sant, att hon inte begagnade sig af den möjligheten vi gaf henne att börja på nytt, men det berodde nog till en del på min envishet, som inte ville tillåta att hon behandlades som det hon var, utan gaf henne samma friheter som hvarje annan ung flicka. Hon skulle ha haft stränghet och öfvervakning, så kanske hon nu varit en hederlig arbeterska, kanske en hyggelig arbetarhustru.

— Det märks, att du i alla fall inte känner henne, sade Alf ifrigt. Det är inte så enkelt med

henne, hon har en komplicerad natur, och hon passar inte till att tillhöra arbetsklassen. Hon har öfverklassinstinkter från början till slut. De där, som kan gifta sig, som du talar om, de måste vara ganska hårdbarkade, så att de inte tar några intryck af sitt föregående lif. Men på en sån som Rosa tränger det ända in i hjärtroten, hon är förgiftad in i själen, begriper du. Det är som om hon kände all ondska på jorden.

— Roar det inte henne också att skrämma dig ibland? frågade Helga.

— Jo, det kan hända, svarade han betänksamt.

— I alla fall tror jag, fortsatte Helga, mycket glad att äntligen ha fått honom att öppna sitt hjärta, att hon har en viss känsla för dig, och det är nog det bästa hos henne. Har du aldrig hört henne säga, att hon har ledsnat vid sitt nuvarande lif?

— Jo, sade han, på sista tiden ofta. Men det är ingenting att fästa sig vid, hon är så hit och dit. Rätt hvad det är, så har hon fått se ett smycke i ett juvelerarfönster, och för närvarande snobbar hon med en passion för orkideer. Hon skulle aldrig kunna förmås att bryta med den drummeln, som håller henne med dem, fördöme honom.

— Jag har i alla fall märkt, sade Helga, att hon älskar blommor utan snobberi. Första kvällen, när hon dränkt sig, bad hon mig att få en blomma framflyttad till sängen. Och jag har ibland tänkt

— —
— Hvad då?

— Att man skulle kunna begagna sig af denna

hennes läggning och få henne att ägna sig åt blomsterodling.

— Rosa skulle bli trädgårdsmästare, menar du? sade Alf och skrattade kort. Det skulle jag vilja se.

— Ja, sade Helga, det antar jag att du inte skulle ha något emot.

— Det är väl säkrare, sade han dystert, att jag reser ifrån hela eländet. För när jag är här — — ja du, Helga, du är ur stånd att begripa...

— Hvarje mänsklig känsla, menar du?

— Nej, visst inte, men denna olycksaliga makt hon har öfver mig. Jag vet väl precis hurdan hon är, sade han lågt, men jag älskar henne. Och det vet hon. Ibland, i sina hyggliga ögonblick, är hon så ledsn för min skull — tänk att du skall bry dig om den otäcka Rosa Janson, säger hon, det är ju bara till din olycka. Hon föreslår mig att resa bort, men om jag säger att, ja, det skall jag göra, blir hon ursinnig.

— Nå, och skulle du kunna emigrera?

— Det är förstås skamligt att fly, sade han.

Helga smålog sorgset. Kanske hade hon väntat något annat svar.

— Nå, men om hon skulle emigrera då, frågade hon, om jag skulle ha någon möjlighet att hjälpa henne?

— Å, sade han, det gör hon inte. Nej, nu skall jag gå hem till mig.

— God natt då, Alf.

— God natt, Helga, och tack skall du ha, du

är ändå hygglig. Hur är det med dig själf, för resten? Det har jag naturligtvis glömt att fråga om.

— Å, jag är all right, sade Helga.

En fyra fem dar senare kom Cornelia haltande upp till Helga, och hennes bleka, vissnade ansikte strålade under bahytten.

— Vet doktorn, att fru Janson är död — hon vågade icke säga hemkallad — nu? Ack ja, hon suckade en from suck. Vi bad så brinnande vid hennes läger, så vi hoppas nu på nåd i elfte timmen.

— Hvilka vi?

— Å, Rosa och jag, förstås. Har doktorn tid att höra alltsamman?

— Vi får fresta, svarade Helga, ty Cornelias ton var så ifrig.

Uppmuntrad började Cornelia berätta utförligt hur hon kommit till fru Janson redan samma natt som hon blifvit varskodd af Helga — ja, det ringde jag ju om, minns jag — och på morgonen hade fru Janson förts till sjukhuset i ambulans. Sedan hade Cornelia följt Rosa till moderns hem för att göra rent, och vid besökstid hade de gått till lasarettet i sällskap. Sedan öfvertalade Rosa Cornelia att följa med till hennes egen bostad — och där hade hon det elegant, skall jag säga, det arma barnet! — och på kvällen fick inte Cornelia på villkor gå hem till sitt, utan så trött hon var, måste hon stanna. Och doktorn kan tänka sig, hur det kändes för mig, när det ringde på dörren och telefon, men vi öppnade inte, och vi hade låst dörren med

bägge nycklarna. Rosa hade inte velat sofva, utan hade öppnat sitt hjärta för sin nya vän, och Cornelia hade talat om sin egen historia, och hur Gud och doktorn hade hjälpt henne, och då hade Rosa först blifvit mycket glad, men sedan hade hon gråtit och sagt: Cornelia har aldrig varit sån som jag. Följande dag, när de kommit till sjukhuset, hade döds-skärmen stått för sängen, och fram mot nästa morgon dog fru Janson.

— Och det var det jag egentligen ville ha sagt till doktorn, att Rosa är mycket tagen af det här, och Herren har krossat hennes hjärta, så att om doktorn nu kunde passa på, så nog tror jag att doktorn kunde få henne till hvad som helst. Se, Rosa håller så mycket på doktorn och fäster sig så mycket vid hvad doktorn har för tanke om henne, så att om doktorn — —

— Kära Cornelia, afbröt Helga, hvad är det Cornelia vill att jag skall göra?

— Följa henne till kyrkogården, hviskade Cornelia.

Helga tänkte litet, och hon tänkte på Alf.

— Ja, sade hon, om jag får tid.

— Herren välsigne doktorn, sade Cornelia. Och skinande som en liten stjärna haltade hon bort.

Detta var anledningen till att Helga en grå och regnig söndagsförmiddag åkte till norra kyrkogården med en mycket tårdränkt och högtidlig Rosa bredvid sig och Cornelia och Gunilla på baksätet. Denna enkla handling gjorde ett djupt intryck på de sörjande, och när hon lade en liten krans på grafven till tjänstförrättande prästens stumma häpnad, hörde

hon Gunilla hviska till Rosa: det skall hon inte ha gjort för inte. Tänk, det skulle Emeli vetat, att hon skulle bli så hedrad i det sista.

När ceremonien var öfver och Helga tog afsked, sade Gunilla högtidligt: om doktorn tillåter, så gör jag sällskap, för nu så reser jag direkt till Vårt Hem på Grefturegatan.

Helga hade uppfyllt Cornelias bön så som hon gjort många handlingar, utan att veta att hon gjorde något ovanligt, med det oskuldsfulla modet hos den, som lever utanför familjelifvet, och bryter mot dess lagar, alls inte af trots utan af glömska af hur man ser och mäter innanför dess skrankor.

Hon blef därför oerhördt öfverraskad, när Brita en kväll kom upprusande och bad om förklaring på hur ett sådant rykte kunnat komma ut, som att Helga följt en dålig kvinna till grafven och i sällskap med, det var väl den där otäcka Rosa eller hur?

— Jag vet ingen annan förklaring, än att någon har väl sett det, svarade Helga förvånad.

— Det är då verkligen sant, klagade Brita.

— Javisst, svarade Helga i en ton, som Brita kände, törs jag fråga, hvarför du kommer och förhör mig angående mina handlingar?

Brita svarade inte på detta, hon satt och skrufvade litet. Slutligen sade hon: jag anser, att det är min plikt att låta dig veta, att man säger, att du gjort det i egenskap af blifvande svägerska till den där förtjusande Rosa.

— Tack för din älskvärdhet, sade Helga, törs

jag fråga, om det är för Alfs skull du intresserar dig för den här saken? Är det för mitt rykte, så sköter jag det själf.

— Ja, det tror du, men tänker inte på hur det skall se ut för folk, som vet, att vi är släkt, och att vi umgås så pass nära. Du vet ju, att mamma heter Wisbeck i sig själf. Jag vet en person som blef mycket förvånad, och det är en, hvars aktning jag inte för något pris ville mista.

Helga var förstummad, detta språk i Britas mun slog henne till den grad med häpnad. Hon hade visserligen iakttagit en förändring hos henne, de små kåserier hon publicerade hade på allra sista tiden blifvit mindre bittra och beska, mera resignerade och vemodiga, ja det sista, som var ett vårkåseri, hade till och med talat om hjärtats uppståndelse, det återvändande ljuset, och det lif, som gror i mullen. Men Helga hade ändå inte drömt om att pessimisten och cynikern blifvit en familjeflicka med lättsårad moral och så rädd om sitt rykte, som om hon tänkte göra sig en framtid på det. Här måste finnas något nytt moment, tänkte hon, och plötsligt slog det henne: prästen!

— Jag föreslår, sade hon muntert, att du och din stackars mamma, född Wisbeck, offrar mig. Du kan ju säga, att din instinkt alltid sagt dig, att du borde akta dig för mig.

— Det är för sent, svarade Brita med en djup suck, för jag har redan sagt, att vi varit så goda vänner: Jag kunde väl inte veta, att du skulle göra en sådan här sak.

— Nå, då får du i stället i dess starkare ordalag uttrycka din afsky för mitt handlingssätt.

— Ja, det har jag redan gjort, men, Helga, det är väl inte möjligt, att du låter det gå så långt som att Alf får gifta sig med den där varel-sen! Tänk på din praktik! Och tror du, att någon människa skulle vilja komma in i en familj, där det finns en så dan förut.

Helga kunde inte motstå att plåga Brita en smula.

— Jag kan bara råda dig, sade hon, att därför raska på med hvad du har för händer.

Rakt i strid med sina egna intressen hade emellertid Brita beskärmat sig öfver Helga och Alf för ett par väninnor, historien kom ut, och nådde Alf, som en dag blek af förbittring kom till Helga, och den dagen hördes hans spark på köksdörren ända in i mottagningsrummet.

— Om du vill låna mig pengar, sade han, så tar jag Rosa med mig, och vi reser till Amerika. Men vi skall annonsera i Stockholms Dagblad först, och det skall Brita Bannerman få att glädja sin pastor med.

Helga hajade till. Nu låg afgörandet i hennes hand. Hon såg på Alf. Ja, fick han pengarna så reste han, här voro alla skepp brända.

— Vill Rosa det? frågade hon, det skulle be-tyda en stor förändring i hennes lif.

— Rosa är redan förändrad, svarade Alf. Sedan moderns död ser hon inte åt någon. Ja, jag vet, att det är bara fyra veckor sen, men i alla fall.

Hon har left på att sälja sina troféer, fråga Cornelia, om jag ljuger.

— Ja, jag skall fråga Cornelia.

— Nå, sade han otåligt, vill du hjälpa oss?

Helga funderade en stund.

— Jag anser, att en af er bör resa, sade hon slutligen eftertänksamt, frågan är hvem? Men hvem det än blir, så skall jag naturligtvis gärna hjälpa, om det behöfs.

— Hvarför bara en? frågade Alf, än mera otålig. Seså, Helga, hvarför skall också du vara så där fruntimmersaktigt beskäftig? hvarför kan du inte lägga upp tusen kronor som en karl utan ett ord.

— Det vore nog det enklaste, svarade Helga tåligt.

— Ja, jag är en buse mot dig som vanligt, förlåt mig. Men du inser väl, att det är omöjligt för mig att lämna Rosa här, och hon skulle ovillkorligen falla in i det gamla igen af pur hopplöshet och leda, och af nöd. Och inte kan hon väl resa ensam heller, hvad i herrans namn skulle hon ta sig till där annat än sitt gamla yrke?

— Nå, om ni fore dit tillsammans, hvad skulle hon då ta sig till?

— Hon skulle vara min hustru, sade han trotsigt. Seså, Helga, du som talar om att en kvinna kan upprätta sig själf alldeles som en man kan det, och att man skall akta henne lika högt, när hon gjort det, du vägrar i praktiken, när det gäller att tänka dig Rosa Janson som din svägerska.

— Rosa, svarade Helga, har i n t e upprättat sig själf ännu, det är alltså för tidigt ännu att diskutera

den saken. Och äfven om hon gjort det, ja, du har rätt, så skulle jag vägra ändå. Det kan inte hjälpas. För jag håller på din lycka, Alf, mer än på alla teorier. Seså, min gosse, det går lätt att besluta en sak i hastigt mod. Det förefaller mig, som om det till viss grad vore förargelsen öfver Brita, som drifver dig.

— Fan heller, sade Alf.

Men så ångrade han sig, och gick plötsligt fram och klappade Helga i ryggen.

— Lilla du, sade han.

Helga klappade honom tillbaka.

— Mätte det här sluta bra, min gosse!

— Lilla du, sade han igen, nej, men hvad är det med dig? jag tror du lipar.

— Bryr du dig inte en enda smul om, att du skulle fara ifrån mig? frågade Helga.

— O, ditt nött, sade Alf, det kan du väl begripa, utan att man skall jämt säga dig det midt i ansiktet.

XVIII.

En söndagsförmiddag i maj blef Helga anmodad att infinna sig hos Hans och Magda klockan 2. Hon hade en smula aning om hvad som skulle hända och hade klädt sig fin för att möta hvarje eventualitet. Just då hon skulle gå, erinrade hon sig något, vände om och gick bort till sin chiffonjé. Där förvarade hon ett litet örngått, rikt och tålmodigt broderadt af hennes döda mor, och det var det första örngått, mot hvilket hon själf lutat sin kind här i världen. Helga strök det silfverhvita linnnet mot kinden, som nu var mjukt och lent efter många tvättar, slog in det och tog det med sig.

Magda, uppsträckt i ny klänning, tog emot Helga mycket högtidligt, likaså Hans. En religiös stämning hvilade öfver hemmet. Lillan vistades i sitt rum, hon höll just på att iklädas dopklänning med äkta spetsar.

— Jag trodde inte ni brydde er om det, när ni dröjt så länge, sade Helga.

— Brydde oss om det, sade Magda, jo det var klart det, att Hans' unge skulle döpas, ja det var också min mening. Så mycket har jag redan känt, att inte orkar jag klara detta välsignade barn

på egen hand, det måste finnas en Gud, som hjälper till. Men du förstår, jag ville vänta till dess hon blef litet sötare. Tycker du inte, att hon nu är så söt man kan bli?

— Jo, det tycker jag, svarade Helga, hvem skall döpa henne?

— Det är en pastor i församlingen, men du, Helga, skall vara hennes gudmor, hvad säger du om det? Och hon skall heta, nej, vänta — Hans, kom hit, så skall du få säga det själf.

— Jo, det är så, att vår dotter skall heta Helga, sade Hans. Efter dig.

— En ny Helga Wisbeck, men icke min egen! för det genom Helga.

De unga föräldrarna, som visste med sig, att de visat Helga den största heder de förmått, höllo sina ögon fästa på henne, ifriga att se verkan af den nyhet de meddelat.

— En ny Helga Wisbeck.

Ofrivilligt sträckte Helga ut armarna efter barnet, och modern lämnade henne det med ett leende. Helga dolde en sekund ansiktet i dopkläningens spetsar, en gränslös smärta riste henne in till roten, detta ögonblick var ett lif, det innehöll allt hvad hon lagt bakom sig, och allt hvad som återstod, det innehöll den fullkomliga vissheten af att stå under ett afgjordt öde, och den fullkomliga insikten af hvad hon förlorat. Men ännu i detta ögonblick var hon genom gammal träning medveten om, hvad människorna fordrade af henne. Hon höjde hufvudet och log mot bror och svä-

gerska och visste ju icke, hvilket trasigt och blöddande leende det var.

— Jag är alldeles öfvervældigad, sade hon, jag önskar bara, att denna nya Helga måtte bli mycket duktigare och lyckligare än den gamla. Hon lämnade åter guddottern till Magda, skakade hand med föräldrarna i tur och ordning, och i detsamma anmälde jungfrun — ty en sådan fanns numera i huset — att pastorn var kommen.

— Brita bad så vackert att hon skulle få stå fadder, sade Magda, medan hon skyndade in med lillan, men då tycker jag också, att hon borde passa tiden. Tant Wisbeck och Alf skulle också komma.

Den unge prästen trädde in, och Helga igenkände ögonblickligen den lifliga, älskvärda unga mannen från fru Jansons begrafning, endast att han nu hade ett helt annat och mera strålande uttryck. Det föll en skugga öfver ansiktet, då han å sin sida igenkände Helga, och han rodnade ända upp i den höga hvita pannan. Hennes närvaro förde minnet af den stackars fru Janson in i detta unga, lyckliga hem, fram till detta fina barn, som nu skulle upptas i församlingen. Emellertid hämtade han sig genast, han konverserade älskvärdt med värdinnan, beundrade den lilla hedningen och förstod att skapa en treflig stämning, som icke ens Alf, blek och fåmäld, kunde störa. Tant Wisbeck kom samtidigt med Alf och till sist äfven Brita, klädd i hvit klänning. — Jag fick den för en kvart sen, hviskade hon upprörd i örat på Magda. Med ett bekant och förtroligt leende hälsade hon på

pastorn, men ägnade hela sin uppmärksamhet åt lilla Helga, som var föremål för hennes djupaste beundran.

Med en vacker, uttrycksfull stämma läste pastorn ritualen, och när han gifvit barnet dess namn, Helga, kastade han en snabb blick på gudmodern, som höll det på stadiga armar.

— Hon har valt den sämre delen, tänkte han, och förmodligen vet hon det inte ens!

Alf aflägsnade sig så snart som den nödvändiga champagnen var drucken. Han trodde icke på döpelsens sakrament, och han ansåg hela tillställningen vara ett slags viktighet af Hans, ett utslag af hans förkärlek för det bestående. Dessutom var Alf af den åsikten, att ingen tänkande människa kunde våga sätta barn i världen till allt elände, som nödvändigt väntade. Och utan att han ville tillstå det för sig själf, grämde honom denna öfversvinnliga föräldraglädje, detta märkvärdiga barn, och inte minst den unge prästen med sitt ljusa hår och sitt ljusa skratt.

Men prästen såg icke Alfs mörka blickar. Med välbehag iakttog han Brita smeka barnet, och fröjdade sig åt hennes unga, oskyldiga kvinnlighet. Han prisade den lyckliga tillfällighet som sammanfört honom med henne i denna miljö, som var en ung kvinnas naturliga, och där hon kunde vara sig själf mera än på pastorsexpeditionen. — En moderlig kvinna bör man nog inte låta gå ifrån sig i dessa tider, tänkte han, med en skygg blick på Helga.

När pastorn aflägsnade sig efter den obligato-

riska efterkonversationen på fem minuter, bröt Brita samtidigt upp, och faster Wisbeck såg dem från fönstret gå gatan neråt under lifligt samspråk.

— Jojo, sade hon, man får se åtskilligt, innan vår herre låter en sluta. Knappt har hon kommit ur ett elände, förrän hon kastar sig i ett nytt.

— Det här blir nog inte något elände, sade Magda. Det här är ett annat slags karl. Det här blir allvar af, skall tant få se.

— Ja, nog blir det allvar alltid, suckade den gamla frun. Men mer än två nätter för hvar kan jag verkligen inte kosta på mig.

Efter middagen försvann Helga på en timme och kom tillbaka just då tant Wisbeck stod redo att bryta upp efter att belastat Magda med goda råd angående barnskötsel, råd för hvilka Magda var så mycket mindre tacksam som af tant Wisbecks sex barn endast ett uppnått mogen ålder. När hon gått, skred man till att göra lillan i ordning för natten.

— Kalla på Hans, är du snäll, bad Magda, han skulle inte förlåta mig, om han inte finge öfvervara badningen. Hans kom ögonblickligen, och med stor ömhet betraktade han mor och barn, där han stod med handen på Magdas axel, som för att åskådliggöra sin ställning af beskyddare.

— Detta barn är världens första barn, tänkte Helga.

— Det är ändå först när man fått en dotter, som man får en verklig medkänsla med kvinnokönet, sade Hans plötsligt fundersamt. Och i detsamma upphäufde lillan ett kraftigt tjut — hon protesterar

mot medkänslan, sade Magda belåten, hon vill lära sin pappa att någon sådan behöfs inte, tvärt om.

— Nej, hör du, protesterade Hans, jag och lillan vi undanber oss alla tolkningar af våra känslor. Om min dotter finner anledning att protestera, så för hon nog sin talan själf, utan juridiskt ombud. Du kan säga till mig, när hon är lagd, och därmed försvann han i samma ögonblick, som Magda svepte badlakanet om lillans feta kropp.

— Han älskar oss, sade Magda, då de lämnat lillan sofvande och slagit sig ner i biblioteket, och ändå kan han på allvar tala om att lämna oss under två år, för att fara omkring i en massa nybyggdastater med den där motorn. Kan du begripa en sådan entusiasm för en exportartikel?

— Det gäller ju hans karriär, skall du veta, hans framtid.

— Hans framtid, är inte det vi, det, lillan och jag? Och han har ju sitt lefvebröd här hemma och möjligheter till befordran, så jag begriper honom inte. Kan inte en ungarl lancera den där motorn, om det är så nödvändigt?

— Tror du inte, att han tycker det är hans lifsuppgift, som han och ingen annan måste fylla? Inte gör han det för ro skull, han känner det nog ganska smärtsamt också?

— Visst gör han, men du vet, det är just det, som lockar honom. Att resa ut i världen med en motor för hustru och barn och hem och fosterland, det anser han ändtligen vara den efterlängdade handlingen, värdig en man. Det är gesten han inte kan motstå, hvad den bistra verkligheten

vill säga, det tror jag, att han inte satt sig in i —
— Är det inte konstigt, tycker du?

— Jag vet inte, sade Helga. Jag antar, att den där gesten, som du säger, är det riktiga och naturliga för honom, lika naturlig som för dig att sätta barnet och hemmet och lyckan före. Men nu skall jag förråda något för dig, det nämligen, att Hans trots allt ändå funderar på en kompromiss, som en eftergift, inte åt sin, utan åt din svaghet, men i alla fall!

— Jag har inte varit svag, hur kan han påstå det?

— Herre gud, låt honom ställa problemet på det sättet, om det passar honom bättre.

— Ja, men hvad är det för kompromiss då? och hvarför har han inte klämt fram med den förr?

— Ack, han har talat med mig om den länge, långt före lillan kom, men han törs inte föreslå dig den, han är rädd att stöta på något mycket mystiskt och ohandterligt, som kallas moderskärlek, och för hvilket han har en vidskeplig respekt.

— Han vill ta oss med! Det klang som ett jubelrop genom rummet.

— Bara dig.

— Men lillan då!

— Skulle jag ta hand om.

— Skulle du? Magda teg. Det var tydligt, att Helga kastat en brand in i hennes själ.

— Vid det laget, fortsatte Helga, skulle hon vara så gammal, att du kunde lämna henne utan risk.

— Hvarför kan vi inte följa med bägge? frågade Magda långsamt. Jag skulle sköta lillan.

— Tänk efter själf. Du skulle aldrig våga ta henne med, min flicka.

— Nå, och du har lofvat Hans att åta dig henne?

— Ja.

— Eftersom du gör det möjligt för mig att lämna henne, tycker du väl att jag skall göra det.

— Jag ville ge dig möjlighet att välja.

— Jag önskar, att du inte hade gjort det.

— Kunde jag försvara att låta bli, då jag vet, hvad det skulle vara för Hans och dig att vara skilda åt i två år?

— Men det faller dig inte in, att förbjuda Hans att resa. Du liknar en karl, du har mera respekt för idéer än för lif och lycka.

— Jag kan inte förbjuda honom, Magda, svarade Helga stillsamt.

— Du vill inte.

— Nej, mycket riktigt, jag vill inte. Kanske af respekt ytterst för er lycka. Ville du själf?

— Ack, nej, förlåt mig, jag var orättvis. Det är bara det, att jag blir alldeles vild af att tänka, att du skulle få ha lillan och lära henne tala och inte jag. När jag kom hem, skulle hon känna igen och älska dig och inte mig. Hon skulle gråta, när hon måste lämna dig, Helga, är det så du vill?

Och Magda såg på Helga med stora forskande ögon, i hvilka Helga fann ett nytt uttryck. Det såg nästan ut, som om hon misstänkte Helga för en väl uttänkt plan med syfte att orättmätigt bemäktiga sig den dyrbara lillan. Hon besvarade Magdas blick med ett svagt leende.

— Du tror, att hon skulle gråta, när hon lämnade mig, sade hon, nå än jag då?

Om det nu var detta omärkliga leende eller en skiftning i tonfallet, men Magda tyckte, att hennes ögon plötsligt öppnades.

— Helga, utropade hon, du har en sorg!

Helga svarade icke.

XIX.

— Jojo, sade fröken Portman belåtet, de själf-försörjande börjar inrätta det åt sig. Styrelsen för SBK:s nya hus hade sammanträde på Hemtrefnad, verkställande direktören hade haft idel goda nyheter att meddela: alla lägenheterna voro redan uthyrda, arbetet gick raskt framåt, och kostnadsberäkningarna sågo ut att hålla streck. När de öfriga styrelsemedlemmarna uttalade sin glädje här-över, sade hon belåtet: jojo, de själf-försörjande börjar inrätta det åt sig. Och det är ju glädjande, inte sant, doktorn, vände hon sig till Helga, som icke såg tillräckligt entusiastisk ut, enligt hennes mening.

— Ja, naturligtvis, sade Helga litet motvilligt, det är rätt och bra, men —

— Men? frågade fröken Portman stridslystet.

— Det är som att göra det trefligt för sig i en återvändsgränd.

— Åhå, tänkte fröken Portman, låter det så nu, hvad blåser då för vind? Om jag kommit in i en återvändsgränd, så är det både min rätt och skyldighet att göra det trefligt för mig där. Men doktorn borde bäst veta, att liknelsen är orättvis.

Det finns annat man kan lämna efter sig än barn, när man dör, som bekant.

— Ja, förmögenheter, sade en af de fattiga SBK.

— Jag menar arbetskontinuiteten, det är den, som går genom våra händer. Det är vi som anger arbetsstandarden för vår generation.

Magda såg på Helga, att hon ville svara, men hon önskade icke att hon skulle göra det.

— Jag ber om ursäkt, sade hon därför, jag ville blott innan vi skils åt, anmäla mitt utträde ur styrelsen.

— Som en protest mot mina ord kanske? sade fröken Portman.

— O, nej, visst inte, jag skall lämna landet.

Helga såg hastigt upp och öppnade läpparna till en fråga: du har således bestämt dig?

— Ja, nickade Magda.

— Hvad säger ni? för längre tid? frågade styrelsen.

— För två år.

— Nå, men examen då? utbrast fröken Portman.

— Och lillan, tillade fröken Lind.

— Böckerna skall jag ta med mig, svarade Magda, och lillan skall jag lämna kvar hos doktor Wisbeck.

— Ja, som du hörde, sade Magda till Helga, när de gingo framåt i den stilla vårkvällen, så är det afgjort nu. När det var möjligt, så visste jag ju att jag måste följa Hans.

Hon fördjupade sig i detaljer hur allt skulle

ordnas till hösten, hennes största bekymmer var, hur hon skulle få en lämplig sköterska.

— Om syster Sofi hade varit i arbete ändå, hon kunde säkert hittat på någon. Helga hörde tyst på en stund, sedan sade hon: vill du höra hur jag ämnat ordna det? Du kan ju förstå, att jag inte gjorde er det där erbjudandet, utan att ha planerat. Först och främst skall jag ta en ny våning, en större, med plats för lillan och för Alf.

— Å, Alf! sade Magda och fnyste. Han såg inte åt lillan vid döpelsen.

— Är du rädd, att han inte blir ett lämpligt sällskap för din dotter?

— Gud vet, sade Magda. Hur kan man också älska den där människan, när det finns så många förtjusande feminister, det retar mig.

— Om det går efter min beräkning, så är »den där människan» vid det laget i Amerika, sade Helga.

— Å, det var en annan sak.

— Och hvad lillan angår, så har jag en barnamörderska på förslag åt henne som sköterska — ja, blif inte rädd, kära du!

— Det kan du inte mena!

— Jo, det gör jag visst. Förstår du inte, att om det finns någon i världen som skall vara rädd om ett litet barn, så är det en stackars mor, som bär på minnet att ha tagit lifvet af sitt eget. För öfrigt skall jag säga dig, att barnamörderskor i allmänhet är så eftersökta, så att platsförmedlingen för fångar inte kan skaffa så många, som allmänheten begär, men Tilda, min bekanta, är ansedd som en skatt framför alla andra, och det var en

särskildt lycklig slump, att hon blef ledig från den familj, där hon varit. Du kommer att bli föremål för afund hos alla mammor i Stockholm.

— Jaså, men jag vill se henne först, sade Magda.

— Nå, sade Helga, efter en stund, då kapitlet om lillan var uttömt, och dina studier? ämnar du slå examen ur hågen?

— Hur kan du tänka, att jag skulle göra det?

— Du kommer naturligtvis efter dina kamrater?

— Ja, det har lillan redan ställt om att jag är. Men så får jag väl nya då, när jag kommer hem. För resten skall jag läsa. Jag skall väl något göra, när Hans sköter sina affärer. Ånej, man är väl mån om sin karriär, var säker på det.

De gingo tysta en stund.

— Helga, sade Magda blygt, jag skulle gärna vilja fråga dig en sak, tycker du, att vi inte har skött oss?

— Hvilka?

— Å, vi, som skall sköta oss. Jag tänkte möjligen att det kunde vara orsaken till att — att du sörjde.

— Nej, sade Helga, men det är någon, som inte har skött sig, och det är jag.

Magda teg, och Helga måste småle åt sig själf, när hon märkte, att hon blef en smula besviken öfver denna tystnad, som om hon väntat en protest, eller åtminstone ett utrop af förvåning.

— Ja, återtog hon litet otåligt, jag har skött mig illa. Jag har haft ett nytt tillfälle i lifvet, att vara så duktig, som jag alltid begärt af andra, att

de skulle vara, och jag har icke begagnat mig af det.

Magda hade stannat utan att tänka därpå, och Helga följde exemplet. Under de nyutspruckna Djurgårdskronorna stodo de ansikte mot ansikte, och Helga lade märke till att Magdas ansikte nu bar den första lätta skuggan af livvets beröring, hon som, innan tvånget att välja mötte henne, varit frisk som en nyfödd ros. Och detta lätta fingeraftryck af Guds händer tycktes henne föra dem närmare hvarandra, binda dem tillsamman i ett nytt kamratskap.

Och Magda förstod, att om ett ögonblick skulle hon få svar på sin fråga. Få svar, om hon blott ville räcka ut handen efter det. Hon kände sig tacksam öfver att nu äga Helgas förtroende, men samtidigt en aning illa berörd, hennes ställning till Helga hade varit den lilla soldatens till sin kapten, och hon hyste en obestämd motvilja mot att minska afståndet mellan sig och Helga.

— Om du tycker att du skött dig illa, sade hon litet bryskt, så är det därför att du har så stora pretentioner på dig själf. Vi tycker alla, att du skött dig alldeles strålande bra.

Helga förnam ögonblickligen det afstånd, som den yngres skygghet lade emellan dem, och hon rodnade plötsligt.

— Ja, sade hon, jag har stora fordringar på mig själf, och du har mycket rätt i att utåt har jag klarat mig, fast inte så särskildt strålande bra. Men det var nu inte det jag tänkte på.

Hon sade detta som när man avslutar ett sam-

tal, därför att den man talar med icke kan eller vill följa med, och började åter gå framåt med sin trötta lutning. Men vid detta vaknade Magdas medlidande, hennes skygghet trängdes undan, och hon erfor en underlig känsla af att i detta ögonblick vara den starkare.

— Hvad tänkte du då på, Helga, frågade hon sakta, vill du inte säga mig det?

Helga vände hastigt hufvudet mot henne.

— Vill du veta det?

— Ja, det vill jag.

— Jag menar, att det är oerhörddt, när det finns så mycket att göra, att behöfva ta sin kraft till att hålla sig uppe, hvad är det för dåligt material man är gjord af?

— Jaså är det hvad du tänker på, sade Magda sakta och eftersinnande, då måste jag ha pinat dig outsägligt med allt mitt prat.

— Pinat mig? Alla har ni pinat mig, men du har varit värst, älskling.

— Ja, jag börjar nästan förstå det. Det är så dags. Men jag kunde ju inte veta —

— Att medan du talade till mig, som om jag vore densamma gamla Helga, var jag nedsjunken i den obotliga olyckan att stå utanför generationernas sammanhang och icke äga någon gemenskap med de gamla och de små, dem, som lämnar oss och dem, som kommer.

— Men du begär väl inte att jag skall tro att du, Helga, skall stanna nere i någon personlig olycka, du, som är kommen i världen icke för din egen skull.

Helga teg.

— Hur kom du underfund med detta? fortfor
Magda obetänksamt.

Helga blef åter röd.

— Hur jag kom underfund med det, stammade
hon. Jag började känna mig ensam, bland arbets-
kamrater och patienter och —

— Oss då?

— och er. Du ser så förvånad på mig. Du vet
inte hvad det är att känna sig ensam.

— Nej, det vet jag ju inte, svarade Magda,
och låtsades icke om att Helga alls inte svarat på
frågan. Men jag tänkte ändå att vi, dina bröder
och jag — —

— Jag vet hvad du vill säga. Du tänker inte
på att du och de dina bildar en sluten enhet för
er, du och Hans är böjda samman öfver lilla-
Helga, som skärmladen öfver en knopp. Och det
är just precis som det skall vara. Men det hjälper
inte mig.

— Ja, jag har visst varit dum, som trott att
vi kunde vara något för dig, sade Magda litet sårad.

— Min kära flicka, du borde knappt lägga något
till min stora bitterhet, inte ens för att befria dig
från din lilla bitterhet. Hur skulle du känna det,
t. ex. om du icke ägde Hans och lillan, utan bara
mig? Och om jag i stället ägde hvad du sak-
nade? Och hur tror du det skulle kännas — —

— Säg inte mer, Helga, jag förstår ändå. Men
jag förstår inte en sak, det är som om du blygdes
öfver det, som ändå är så mänskligt.

— Nå, blygdes icke du nyss öfver mig?

Magda teg ett ögonblick.

— Om jag blygdes, sade hon, så var det mycket dåraktigt af mig. Det anstår mig inte. Och för resten — hon talade mycket mödosamt och lyckades endast med svårighet få orden att någorlunda lyda sina trefvande tankar — och för resten, här finns det ju i n t e t att misströsta öfver! När du kommit ut ur detta, Helga, då först är du riktigt vår.

När hon sagt detta, kom det plötsligt för henne, hvad hon skulle ha sagt om någon tröstat henne med detta, och hennes hjärta blef beklämdt öfver alla ords kraftlöshet.

— Vet du af, frågade Helga, att hvad du nu sade är ett mycket tveeggadt ord?

— En dålig tröst, naturligtvis, sade Magda nedslagen.

— Ja, mycket dålig, sade Helga, jag har själf funnit en bättre. Jag sätter å sido mig själf och säger att icke mitt problem är vårt viktigaste, utan ditt. Ty vår ställning i den tid, som kommer, beror inte så mycket på hur jag klarar mitt lif och till hvilket pris, som hur du gör det.

Magda hade stannat igen och lyssnade med ögonen stadigt fästa på Helga. Hennes kinder brunno, och Helga såg halft i tankar hur den bara halsens linje flämtade med pulsens slag.

— Nu får vi se, sade Helga långsamt och eftertryckligt — ja, obarmhärtigt skulle hon säga sig själf många gånger under de följande åren — nu får vi se hur du reder dig med problemet. Du måste bevara dig själf, och du måste gifva dig

själf, du måste fylla din gamla uppgift i hemmet och din nya i ditt land.

— Ja, sade Magda, jag vet.

— Jag vet, att du vet, jag vet att du försöker verkligen, och att du tror på att du kan. Du följer Hans, men du tar dina böcker med dig. Det räknar jag som ett godt tecken. Ty hur du skall lösa den uppgift du har framför dig, du och dina likar, därom vet man ju knappt någonting. Situationen är lika ung som du. Man har rätt, eller man tar sig rätt, att hoppas allting.

— Ja, sade Magda och höjde hufvudet som en knopp på sin stjälk, när den skall blomma.

För henne var stunden utomordentlig. I detta ögonblick syntes henne intet på jorden så härligt som svårigheter, aldrig hade hon känt så starkt den stolthet, som är ny på jorden: stoltheten att vara kvinna.

När nu erfarenheten lärt henne att svårigheter funnos, gaf denna lärdom henne ändtligen den efterlängtrade värdigheten af en mogen människa.

Hon rätade på sig inför ansvaret, hon längtade att sätta skuldran till — ah — att pröfva sin styrka.

Hennes ögon veko icke från Helga, och när Helga mötte denna unga blick, drog genom henne en pinsam förnimmelse af feighet — hon hade ju liksom vältrat öfver sitt ansvar på detta barn, som icke förstod hvad det betydde. Men i nästa ögonblick steg — ändtligen — en flamma åter ur hennes eget hjärta, en lust, en vilja till strid och till seger — steg och sjönk åter men hade likväl lyst en sekund.

— Och du, Helga, frågade Magda, då ögonblicket brustit, och de kommo in på gatorna igen, och du, du kommer att öfva dig i att resignera?

Det sved till i Helga.

— Resignera? sade hon uppblossande, nej, jag anser det min skyldighet att aldrig resignera. Jag skall dö oförlikt. Bed mig arbeta, bed mig hjälpa er, det skall jag göra, men jag vill inte taga isop för min smärta.

— Ja, men Helga, ditt lif är ju ändå —

— Du menar att mitt lif är så ringa?

— Nej, jag menar att ditt lif är så stort.

— Mitt lif är mitt enda, och det är förloradt.

Magda svarade icke. Hennes sinne var upptaget af blott en enda tanke: hvad är det för en gränslös drummel, som åstadkommit detta? Ty Helgas tystnad på en viktig punkt, luckorna i hennes förtroende ledde henne instinktivt fram till det ondas orsak. Hon var nära att koka öfver af vrede, tänk att detta skulle träffa Helga, Helga af alla, en skatt, en Guds gåfva — ja, tänkte hon, våra svenska karlar är nu sådana blinda och döfva kreatur, så gud förbarme sig öfver dem, och öfver oss, som lefver och dör med dem. Hade jag honom här, så skulle jag slå ihjäl honom.

De hade gått fort, för att hinna till lilla-Helgas kvällsmat, och voro nu framme vid Magdas port.

— Du ser så krigisk ut, sade Helga sakta och räckte handen till afsked.

— Å, sade Magda, jag kom att tänka på att jag alltid trott, att du skulle bli en ledare.

— Det gjorde kanske jag med, svarade Helga med ett flyktigt leende.

— Men jag tänker det än. — Ja, ja, jag vet, men en ledare bör just vara fri — hvad det än må kostat och ha gifvit upp sig själf. Ändtligen har vi kommit dit, att vi kan hålla hop och följa en ledare. A vänta bara, en dag står du i spetsen.

— Säg det till någon annan.

— Nej, jag känner ingen annan. Kan du ge mig ett enda skäl, hvarför du skulle förlorat dina möjligheter att bli ledare?

Helga skrattade till.

— Jag trodde jag hade gjort det.

— Nej, det blef du bet på. Allt är ju kvar, som fanns förut. Målet är kvar, vi är kvar, vägen är kvar, och det är precis samma skäl som förut, hvarför vi hvarken skall stanna midt på vägen eller vända om. Och om du tänker efter, så är ju t. o. m. din ensamhet samma ensamhet som den du lefde i förut. Nå?

— Du talar mycket vist, men du förstår icke, att jag icke är densamma.

— Nej, det är mig obegripligt hur hänförelse för en sak kan dödas af en personlig misräkning som inte hör dit?

— Då har du aldrig sett, att man kan slå ner en eld med en käpp, sade Helga.

XX.

När Cornelia en kväll i början af sommaren kom hem till sig, mycket trött af vakor och omsorger, upptäckte hon att något var skrivvet på det lilla kortet å hennes dörr. Hon hade dåliga ögon och kunde inte läsa det, och då vedkarlen i gården i detsamma kom förbi, bad hon honom tyda hvad där stod.

Han böjde sig ner och läste, så började han skratta. Vet fröken hvad där står, sade han: »nu går jag och dränker mig igen», står där, det är bäst att skynda ner till Slussen och se efter om hon ligger där.

— Anderson skulle ligga där i stället, sade Cornelia förtrytsamt och föga kristligt.

— Hjälp, Jesus, hviskade Cornelia utan en tanke på sin egen trötthet, hvilken af dem kan det vara? Nu går jag och dränker mig igen, stod det, då skall man se, att det är Rosa. När denna tanke slog henne, stod hon just med kaffepannan under vattenkranen för att hälla vatten på sumpen, men hon vred af kranen lika fort.

— Om det är Rosa, så bevara mig Gud för synden att dricka kaffe, och ögonblicket därpå hade hon låst om sig och var på väg till Helga. — För

inte vet jag hvad man skall göra, tänkte hon. Gode Gud, bad hon i sitt stilla sinne, medan hon haltade vägen fram, så fort hennes trötta fötter ville bära henne, gode Gud, tala till synderskan, så att hon också får tanken att gå till doktor Wisbeck. Gör det för din sons skull, amen. Hon hade nästan väntat att finna Rosa före sig hos Helga, visserligen kunde bönen väl icke verka, innan den blifvit uttalad, men Rosa haltade ju icke. Hon kände sig ett ögonblick besviken, när Lotten på hennes fråga vresigt svarade:

— Nehej, gudskelof, men tröstade sig, då hon hörde, att doktorn var hemma. Men när hon tagit af sig sin bonnet, ringde det, hon öppnade, och där stod Rosa. Cornelias ansikte förklarades såsom inför en uppenbarelse.

— Gud har sändt dig hit, då jag bad honom, sade hon strålande. Icke en sparf faller till marken hans vilja förutan.

— Det tycker jag synd om, sade Rosa, hvad gör du här? Jag kom hit af en händelse, jag hade varit och hälsat på farsan och gick gatan förbi, och då såg jag, att det lyste i doktors fönster, och så tänkte jag: kanske jag skulle gå upp ett tag.

— Innan du dränker dig?

— Ä, inte dränker jag mig, jag ville bara skrämma dig. Jag var nere vid det stället, där jag kasta' mig i för två år sen, men då fann jag, att jag gjort så mycket ondt sen dess, så jag inte tordes.

— Var du glad att du får lefva och gör inte slut på din nådatid.

I detsamma kom Helga ut i tamburen. Hon visste, att Cornelia var kommen, men hade ingen aning om Rosa, och hon stod ett ögonblick oviss. Cornelia kom henne till hjälp: nu får Rosa uträtta sitt ärende själf, sade hon, godnatt, doktorn, Gud styrke dig, Rosa. Och fullkomligt lycklig öfver att vara i centrum för Guds verksamhet på jorden skyndade hon hemåt, utan att bekymra sig om hur benen värkte.

Denna gång behöfde inte Rosa sitta i mottagningsstolen. Hon fick komma in i doktorsn privata rum, som hon aldrig sett förr, och Helga bjöd henne slå sig ner vid fönstret. Utan att säga ett ord hade Helga därigenom låtit Rosa förstå, att detta besök ansågs viktigt, ja, afgörande för hennes framtid, och att hon tog för gifvet, att Rosa kom med ett beslut.

Rosa greps af en underlig stämning ofvanpå den leda och modlösa förtviflan, som fört henne först till Cornelias bostad, så till fadern och så hit. Hon satt och såg sorgset ut i skymningen med de få ljusen bortom vattnet. Helga, som iakttog henne, såg att ansiktet, nu utan smink, var blekt och tärdt, och denna unga flicka hade redan fullt af repor i huden, liknande runor.

— Tycker doktorn, att jag skall resa till Amerika? frågade hon plötsligt.

— Ensam? frågade Helga snabbt.

— Ja, naturligtvis, om jag skall resa.

— Ja, sade Helga, det tycker jag vore modigt gjort af Rosa, jag har väntat mig det.

Flickan kände ett litet stygn i hjärtat. Hon visste att Helga hade rätt, men det var ändå så bittert, att ingen sade: res inte fullt så långt bort.

— Det är inte modigt alls, svarade hon lite fränt, det är väl inge modigt att göra de, som är det enda man kan.

— Det vore ju enklast att stanna här, sade Helga.

— Ja, tror inte doktorn jag ville. Jag har väl fundera på't, så jag ha kunna spräcki hufve. Men se, inte kan ja' börja igen me' de gamla, å inte kan jag hat, som jag har't nu, för det vore till å pina lifve ur honom. Så hur jag funderar, så kommer jag allti till slut till det, att jag får lof å ge mig i väg.

— Så mycket håller alltså Rosa af min bror då.

— Tror doktorn, att jag kan hålla af någon, jag?

— Ja, det har jag alltid hoppats på.

Rosa såg ett ögonblick skarpt på Helga. Hvad de skall bli hjärtans glada, tänkte hon, och hon fick en plötslig lust att retas.

— Ja, se jag har ju inte bestämt mig, sade hon.

— Ja, jag förstår nog, att ett sådant beslut kostar på. Men Rosa kommer att få mycken glädje af att ha gjort en modig handling.

— Mycken glädje, sade Rosa bittert, det blir väl ingenting mot doktors glädje af att bli af med mig kan jag tro.

— Jag skulle bli mycket glad, svarade Helga, den dag jag fann, att Rosa kunde offra något för den hon höll af. För då skulle jag veta, att hon förmådde resa sig, och var på väg att segra.

— Vet inte doktorn då, frågade Rosa och fäste sina underbara ögon på Helga, att vi har varit mycket eländiga den här tiden? Inte en dag utan uppträden, först så rasar han öfver mig, så ångrar han sig och förbannar sig själf, som inte kan glömma hvad jag är för en. Och utan att han vill låtsa om det, så börjar han tröttna på mig nu, och han skulle nog tycka att det vore skönt, om jag vore borta och inte frestade honom mer.

— Är Rosa säker på det?

— Ja bevars. Så nu ser doktorn hur mycket det är med den där segern. Ånej, så länge han — hon afbröt sig och ville icke ta ordet älska i sin mun — så länge det var som värst dant, så reste jag nog inte. Så inget hopp för mig på denna jorden, åtminstone. Men kanske Cornelia kan göra något för mig i himmelen.

— Rosa har sin värdighet att upprätta här i lifvet först.

— Värdighet, frågade Rosa, hvad är det för något, jag har aldrig haft någon. Vet doktorn hvad jag har här? hon tog fram sin väska och lade en hundrakronesedel på bordet. Den har jag fått af herr Elding i dag på förmiddan. Han var själf hemma och gaf mig den.

Helga gjorde en ofrivillig rörelse af afsmak. Rosa följde uppmärksamt Helgas minspel.

— Jag sålde en ring åt honom, sade hon. Han

hade gett mig den en gång i världen, jag tyckte inte att den var så särskildt vacker, men den skall vara så gammal. Och nu, när han gift sig, ville han ha igen den. Jag hade lagt fram den, och han tänkte ta den och gå, och jag sa inte ett ord, men hur det var, i dörren vände han och la' upp hundra kronor. När jag talte om, att jag skulle kanske resa till Amerika, så bjöd han mig fem hundra, om jag ville stanna.

— Stackars frostfjälil, tänkte Helga, som mycket väl mindes Eldings unga fru från lifförsäkringsfesten, och en tanke gled förbi henne: rätt hvad det är sitter hon i mitt mottagningsrum.

— Skulle jag inte ha behållit pengarna? frågade Rosa skyggt. Ringen var ju i alla fall min, och jag behöfde pengar till hyran. Han är rik nu, sedan han blef gift.

— Ja, inte bryr jag mig om honom, svarade Helga. Hon satt och undrade om mannen uppskattade, att flickan inte gjort något försök att komma i förbindelse med hans fru.

— Nå, Rosa, sade hon, när vill du resa?

Rosa ryckte till.

— Men hvad skall jag göra, när jag kommer öfver? frågade hon, jag kan ingenting.

— Jag har kanske ett förslag, sade Helga. Rosa har ju alltid varit blomstervän? hur skulle det vara, om Rosa kunde få plats vid en blomsterfarm i Illinois?

Rosas ansikte sken upp, men föll åter.

— Hur kan doktorn bara tro, att det kan vara möjligt, sade hon klenstroget. Helga reste sig och

gick bort till sitt skrifbord. Efter något letande fick hon fram kuvert med Förenta staternas frimärken. Hon läste: »det kan väl doktorn veta, att det gläder mig mycket att kunna göra doktorn en tjänst, och den som doktorn skickar hit, skall jag welcome as hearty som om det vore doktorn själf. Här ute blir man en ny människa, man slipper frukta att någon vet ens förflutna, och man är ansedd efter hvad man duger till. Arbetet är rätt heavy, men älskar man det, så vill allt gå bra.»

Hon såg upp från brefvet.

— Men hvarför, sade Rosa, har inte doktorn talat om detta för mig förr?

— Nej, sade Helga, brefvet har legat här i två månader och väntat på Rosa. Om Rosa inte kommit frivilligt till mig, så vet jag inte, om jag någonsin talat om detta. För jag ville inte skicka någon till den svensk-amerikanska, som skrifvit brefvet, utan att jag var säker på, att hon inte skulle ångra sin godhet.

— Är doktorn säker nu då?

— Ja, kan jag inte vara det?

— Ja, jag vill nog, sade Rosa, men aldrig vet man hvad som faller på en. Ack, sade hon, om doktorn visste mitt lif. Hon dolde ansiktet i sina händer.

— Därute blir man en ny människa, upprepade Helga.

— Ack, den som skrifver så, vet inte. — Jo, hon vet, tänkte Helga, men hon fick ju inte säga det.

— Rosa skall inte se bakåt utan framåt, sade hon.

— Så länge jag lefver och har minnet i behåll, kan jag inte bli en ny människa. Jag är ju i alla fall Rosa Janson från Glasbruksgatan.

— Glasbruksgatan finns inte mera, och Rosa kan också få ett nytt namn, innan Rosa ger sig af, det är inte svårt.

— Kan jag? frågade Rosa förtjust. Jag skulle vilja heta Kronhjem.

— Vi kan nog finna något mindre uppseendeväckande namn, sade Helga leende.

Rosas min föll igen.

— Det gör för resten detsamma, sade hon modfälld, hur kunde jag vara så barnslig. Allting gör detsamma för en sån som mig. Doktorn skall inte tro, att jag tänker på någon sorts upprättelse, alltihop är bara för att komma ifrån.

Rosas upprepade försäkringar sade Helga, att det var just öfver frågan om upprättelse hon grubblade.

— Nå, sade hon, i mina ögon i alla fall, är det en upprättelse.

— Då är det nog bara i doktors ögon, svarade Rosa, men tillade för att inte vara ohöflig: det är förstås inte bara det. Det vet ju doktorn mycket väl, att hela mitt världsliga lif är förstört. Om jag vore karl, så kunde jag klarat mig, men inte nu. Herr Alf brukar säga, när han är arg på mig, att hur mycket en karl än hålls nere bland dålighet, så håller han alltid hufve ofvanför. Men se ni, säger han, ni dyker ner i det helt och hållet, och ni får det i er också, så att ni inte har en fläck

ren, hvarken utanpå eller innantill. Så doktorn ser, att det är inte mycket glädje med att bli ordentlig.

— Och ändå, sade Helga sakta, byter du ut ditt bekväma lif mot fattigdom och arbete. Hvarför gör du det då, Rosa?

— Det har jag ju sagt doktorn, att det är för att det inte går att fortsätta.

— Vi skall tala mer om det här en gång, sade Helga. Men det är en sak jag skulle önska du ville minnas, och det är att jag fullt och fast tror på din framtid, som jag trodde den dag, då vi drog upp dig ur sjön. Du skall kunna höja dig äfven öfver världens tanke om dig och öfver din egen misstro mot dig själf. — Gud är större än vårt hjärta, säger Cornelia.

Innan Rosa vandrade hemåt, var hon så upplifvad, att hon erbjudit sig att göra Helga en tjänst tillbaka, om det skulle behöfvas. Och det sista hon tänkte på, innan hon somnade, var att doktorn skilts från henne icke med en förmaning utan med ett tack.

Men Helga lade sitt hufvud till hvila den natten, full af frid. Hon hade en känsla att det hon nu sett var allvar, att hon verkligen fått bevittna hur en själ vaknade och reste sig, en själ, full af vidriga sår, men som dock ägde en trotsig, odödlig kraft till förnyelse och hälsa inom sig. Det syntes henne ett under, det som begynt, ett under, väl värdt att följa. Hon beslöt att icke drifva igenom Rosas beslut, utan i stället lämna henne i frihet

och ge den hjälp, som begärdes, icke mer. Hon skulle endast sätta vakt vid själfva afgrundens brant. Kunde flickan fritt och frivilligt genomföra det hon i kväll beslutat under inflytande af Helgas närhet, trött af dagens lidanden, af alla fåfänga försök att finna en lösning, då kunde man helt säkert med lugn låta henne resa, då var hon utom fara. Helga kände sig viss om, att detta skulle ske, det var något af hennes gamla trygga tro, som lyste öfver Rosa, men att det var den, som gifvit flickan kraft att besluta, det visste väl ingen af dem.

Det föll henne in, att dessa öden omkring henne, som tagit hennes tid och intresse så länge, ett efter ett fullbordades och gled undan henne, nu när krisen var öfver, och de lugna banorna lågo framför dem. Det skulle nästan kunnat tydas som ett förebud, att hennes tjänstetid var utlupen, om icke nya öden växte upp omkring henne, nya dramer förbereddes, nya kriser stucko upp, andra hjärtan blödde, andra smärtor stungo, andra tårar fälldes.

— Allt växlar, knoppas, blommar och dör, jag ensam är orörlig, jag vissnar blott omärkligt. Jag är med i allt och dock utanför allt.

Hon kunde våga säga sig allt detta i dag, ty det smärtade icke mycket. Hennes hjärta hade ro och var stolt däröfver.

— Jag är beredd på många återfall. Jag får mycket mödosamt arbete att bygga upp igen. Och allt detta som skall komma, måste utkämpas omärkligt, ty den ensammes öde utlöser sig icke i reaktion mot andra människor, icke i gåfvor och gengåfvor

af glädje och sorg. Allt sker i tysthet, och medan striden aflöses af frid och blossar upp på nytt, synes detta lif för dem, som gå det förbi, orörligt som en växt, som icke växer, men vissnar blott omärkligt.

XXI.

Den djupa blå himlen var utan moln, när solen gick upp öfver horisonten. Men jorden låg fuktig under daggens grå chiffon, genom hvilken gräsmattornas skarpa grönska lyste, och höstsyrenernas och astrarnas brokiga färger brunno. När Helga vandrade neråt trädgården under äppelträden, som knöto sig samman öfver gångarna, hängde grenarna tunga öfver hennes hufvud, tunga af klara, hvita äpplen, guldgula eller röda. Hon behöfde blott sträcka ut handen, för att ta ned en frukt, kylig af natten, våt af daggen, frisk som den sköna morgonen. Längst bort ledde en liten grind ut till ägorna, en gångstig förde till en källa, som sprang upp midt bland fälten, skuggad af frodiga buskar, hvilka bildade en skarpt grön fläck å de tomma åkrarna. Deras skördar voro bärgade redan, och i ena hörnet af ett fält hade man börjat plöja upp några fåror, svarta mot den gula stubben. Några rågax lågo spillda vid dikeskanten, Helga tog upp ett af dem, men kornen voro redan hårda och smakade icke godt som under sommaren. Härifrån böljade åkrarna i stora bukter ända bort till landsvägen, men bortom den stodo gula björkar och blodröda aspar med färger af en soluppgång.

Nere i viken rodde en fiskare hem efter att ha lagt ut näten, och hans båt drog en lång silfverstrimma efter sig genom trädens spegling.

Hon hade nu hunnit bort till källan, lyddes till dess sakta porl, vandrade vidare, hann landsvägen och sträckte ut, rask och rak, så full af lycka öfver stundens ljufhet, att oron för det möte dagen skulle bringa vek, ehuru hon väl icke ett ögonblick glömde det.

Hon vände åter, just som gardinerna började gå i höjden i bröllopsgårdens fönster, och i ett af dem såg hon Brita själf, bruden, som i dag skulle giftas bort i den Bannermanska gården. De flesta af gästerna voro redan komna: brudgummens föräldrar, fem syskon och två svågrar samt Krister och Elisabeth. Men hon hade icke träffat någon, ty då hon kom sent i går kväll, hade hon gått direkt upp till sitt rum och icke hälsat.

— Bra dumt af mig, det hade varit skönt, att ha det gjort, tänkte hon. När hon stod midt på gårdsplanen, kom Krister på trappan, hon rös till litet och gick emot honom.

— Nej, se god dag, Helga, sade han glad, du ser kry och fräsch ut, nå, hvad säger du om detta? Och han gjorde en liten gest åt äreporten vid grinden.

— Å, jag har vetat det så länge, sade Helga, så jag har hunnit hämta mig från öfverraskningen, om den nu var så stor... Hur mår Elisabeth, det skall bli roligt att träffa henne.

— Å, Elisabeth, hon mår bra. Fast det vill säga, hon hämtar sig aldrig. Jag tycker mig märka

liksom en partiell förlamning af hennes själ, men det är nog bara jag som märker. Går du inte med mig ut och går?

— Nej, tack, sade Helga, jag kommer just hem. Du skulle varit tidigare. I en bröllopsgård måste alla fruntimmer springa om hvarandra och hjälpa till. Endast bruden sitter på sin kammare och skriker i högan sky, om brudgummen skulle sticka in i hufvudet och få se en skynt af peignoiren. Och lycklig att komma ifrån, sprang Helga in genom stora porten.

— Hans hår har grånat, tänkte hon, vi måtte vara gamla.

Plötsligt, som ett skott, kom hon ihåg det bref hon skrivit till honom, och hon skämdes, så att hon blef röd.

— Hvad skall de tänka om mig, mumlade hon halfhögt för sig själf, medan hon sprang uppför trappan. I frukostrummet stod fru Bannerman klädd i papiljotter och morgonrock.

— Gode gud, sade hon och lyfte tankspridd brudkronan af myrten ur det handfat, där den legat under natten, gode gud, att vi inte tog det på Hasselbacken.

— Och jag, sade Helga muntert, som hade väntat finna tant strålande som den vackra morgonen.

— Ja, nog är jag glad, att Brita kommer i goda händer och att jag inte låtit dig ha något inflytande på hennes framtid, svarade fru Bannerman surt.

— Ja, inte sant, sade Helga och skrattade omotiveradt. — — —

På gräsplanen nedanför huset stod en grupp hvita trädgårdsmöbler, och där hade brudparet tagit plats. Slöjan föll i vackra veck omkring brudens lyckliga ansikte, och hennes ögon voro fästa på brudbukettens rosor, ty hon skulle just fotograferas. Men hennes man, den unge stockholmsprästen, betraktade hennes profil genom den lätta slöjan med samma andakt, som om hon varit en uppenbarelse. I hans ögon var hon den vackraste brud, som någonsin burit krona. Hon var så blek, ibland blef hon så tankspridd, han älskade hennes blyghet, hennes unga allvar, han kände sig så lycklig i denna soliga omgifning, på denna gamla gård, hvars dotter han vunnit. Hans föräldrar sutto bredvid hvarandra på brudens sida, vid hans hustru hans mor, en liten fru med figur som en bondgumma, och händer som en sådan, men hon hade fått nya tänder till bröllopet. Fadern var en lång, mager, gammal komminister, glad och galant, som snusade och gladde sig åt att nysa in i objektivet.

Men brudens föräldrar, som sutto på andra sidan, voro så breda och präktiga, att den stackars fotografen icke fick in mer än svärmodern på plåten, när han riktade in kameran midt på brudparet.

Medan förberedelserna för fotograferingen pågingo, hade de öfriga bröllopgästerna dragit sig undan. Elisabeth Ritsells hvita hår och hvita dräkt lyste mot en syrenhäcks mörka grönska, där hon satt och underhöll sig på det mest förbindliga sätt med brudgummens släkt: två systrar och en läns-

man, som var gift med den äldsta. Hon hade lagt bort titlarna med alla och gjorde allt för att vara så älskvärd, som en äldsta dotter i bröllopsgården kunde tänkas vara, men hennes kläder distraherade för mycket, för att någon skulle fästa synnerlig vikt vid hvad hon sade. Medan hon berättade om Italien, d. v. s. om den mat man fick, och hur den lagades, betraktade de hennes hvita sidenklänning med dess parisiska drapering, de gamla spetsarna, på hvilka t. o. m. funnos stoppar, »så att man kunde se att de voro gamla», den alltför tunna chiffonen öfver halsen. Men det värsta af allt var spetsblommorna, infällda i hennes svarta tunna strumpor: »kan en fru få vara så klädd?» hviskade länsmansfrun.

Magda hade en stund tillhört gruppen, men hennes hjärta värkte, och hon kunde icke sitta stilla. Hon reste sig och gick bort till Alf, som stod inkrupen i en vinkel, bildad af verandan och husväggen, och med en blick af mördande förakt i sitt bleka ansikte betraktade fotograferingsceremonien, iakttog de poserandes minspel och fotografens eleganta pose under sammetsduken.

— Tycker inte du, att det här är storartadt? frågade han.

— Jo, svarade Magda, och missförstod med flit, det hela slutade bättre än vi kunde hoppas den tiden, då Brita bjöd sig till mig, för att gå till Elding.

— Ja, inte sant, sade han med ett kort skratt, allting reder sig. Men med Brita är det dock det rena underverket, nu tror hon på storken.

— Du pratar.

— Pratar jag? Det skall en rättskaffens brud göra, förstår du. Gjorde inte du det? Nej, det är sant. Ja, så mycket värre för dig. Du hörde inte nyss du, när Brita talade om hur hon skulle hjälpa sin man i arbetet med sångföreningar och syföreningar, och hur hon skulle arbeta på expeditionen vid behof.

— Å, sade svärfadern, unga fruar brukar snart nog få annat att sköta. Brita blef röd som blod, drog sin hand ur mannens och makade slöjan för, så att den gamla frun måste tysta på sin lättsinniga man.

— Det står i Herrans hand, sade hon. Men äfven denna indirekta anspelning på framtidens möjligheter blef för mycket för bruden, hon vände ryggen och började tala med sin mamma.

— Så det är tydligt, upprepade Alf, att hon tror på storken.

— Kära du, svarade Magda, den, som tror på storken, den rodnar inte. Men skall du inte ta hand om brudgummens bröder? De sitter alla tre inne i lusthuset och har så tråkigt som möjligt.

— Å, de kommer väl ut, när punschen är slut, svarade Alf. Uppriktigt sagdt, Magda, så är jag inte i något brölloppshumör.

— Känns det lika svårt än, frågade Magda deltagande, fast det är en hel månad sen hon reste. Jag måste då säga dig, att något mera rörande än hennes afsked af Helga och hennes blick, när tåget gled ut, det har jag aldrig sett. Jag grät som en vattenledning. Har du kanske haft bref?

— Nej, sade Alf, hon skrifver endast till Helga, inte till mig. Men ser du, jag har flyttat från mina gamla rum i går, och det var just det enda jag hade kvar.

— Redan? Det är ju fjorton dar, till dess ni skall flytta in i den nya våningen. Helga och du och lillan.

— Ja, men jag har skickats ut på ett pensionat i Stocksund med en massa folk, och just nu packar Helgas piga mina saker för flyttningen. Hon sade, att det var nödvändigt att ta mitt först. Du vet hurdan hon är. Han gjorde en gest bort mot Helga.

— Helga är underbar, sade Magda och såg bort mot henne. Ser du inte hvad hon liknar i dag?

— Hon liknar väl ingenting särskildt.

— Jo, sade Magda, något särskildt. Ty jag har tänkt hela dan, att så måste de venetianska glas se ut, som är gjorda af krossad ädelsten.

— Men säg, Alf, Magda gick tillbaka till sina bekymmer, vill du göra mig en tjänst? Om Helga inte alltid skulle ha tid, så skrifver du till mig utförligt om lillan och glömmmer ingenting. Tänk på, att du själf lärt hvad skilsmässa är. Herre gud, att vi skall resa i morgon! Jag är inte heller i bröllophumör. Men jag hoppas, att jag skall vara det på ditt bröllop, min gosse.

— Ja, det kan du nog lofva.

— Å, låt inte så hopplös, sade hon bedjande. Jag vill inte minnas dig så sorgsen nu, då jag reser. Du ser ju själf, att ett hjärta kan uppstå till nytt lif och bli friskt och ungt igen. Se på

bruden. Ser du, så hon småler mot sin man, det är nästan vackert.

— Och du tror då verkligen, att det är så helt med hennes lycka trots storken och den krampaktiga oskulden? Så snart hon kan glömma, är hon fullkomligt lycklig, men rätt som det är får hon syn på någon af oss, som vet, och då går minnet, som en skugga öfver hennes ansikte.

— Må så vara, men hennes känslor äro lika kraftiga, som om de icke varit skördade en gång förut. Hon är öfvertygad om att hon fått en fullkomlig man, den som var bestämd åt henne från begynnelsen. Om hon skulle missräkna sig, hvilket jag vill innerligt hoppas inte blir fallet, så blir hennes förvåning lika stor och hennes sorg precis lika otröstlig som sist — eller värre. Hvad kan du mera begära?

— Jag begär endast ett: att få resa hem, sade Alf. Men jag förmodar, att det är brudparet, som har det privilegiet?

— Jag bad Hans fråga Helga, om vi kunde resa med samma tåg som brudparet, eftersom vi ju står på resande fot, sade Magda. Men han fastnade hos henne, kom så går vi bort till dem.

Helga satt ute på verandan i en korgstol. Hon hade just varit och telefonerat hem, då Hans kom emot henne.

— Magda, stackare, är trött och ledsen, sade han och jag tycker här är olidligt.

— Sch, sade Helga, det kan du inte mena, bröllopp är min förtjusning.

— Ja, jag kan förstå det, eftersom du sade ja

till det här gycklet. Magda och jag hade aldrig gjort det, om vi inte fått höra, att du lofvat komma. För då tyckte vi, eftersom vi hade allt packat och färdigt, att vi lika väl kunde resa hit ut, som sitta hemma.

— Ja, det var just hvad jag också tyckte, sade Helga.

— Men jag ångrar det nu, för ingen människa kan stå ut att vara på glädjefest, när man själf är ledsen.

— Å, säger du det? Helga smålog. Hvad är klockan? Sex. Då kommer brudparet att klä om sig inom ett ögonblick. Man har visserligen bedt oss att stanna till nästa tåg, men jag sade, att vi måste resa redan med sjutåget. Så snart är ni fria.

— Och sen blir det att gå hem till dig och väcka lillan och gråta öfver henne, jag riktigt grufvar mig.

— Det skall du inte göra. För lillan afreste half sex med Lotten till ett barnpensionat ner i Sörmland i sällskap med en af mina kamrater, som är läkare där. Så fort ni har rest, far jag själf dit för att inspektera närmare och trifs hon bra, så får hon stanna ett par veckor.

Hans såg häpen på Helga.

— Du är dig då alltid lik.

— Ja, jag var beredd på att ni skulle misstycka, men jag visste ju, att det var bäst.

— Hon tror att jag misstycker, när jag säger att hon är sig lik! Tvärtom, förstår du väl. Skall vi inte gå bort till de andra?

Helga svarade icke. Hennes ögon följde Kri-ster, som just nu kom ut ur huset bärande en hvit broderad kinesisk schal, som han lade öfver Elisabeths axlar. När han böjde sig ner, smekte hon lätt hans kind till tack.

Han hade suttit vid Helgas högra sida under middagen. De hade icke talats mycket vid, ty bägge hade haft hvar sin af de nya släktingarna att sköta. Men han hade blinkat åt henne öfver glaset ibland eller snabbt hviskat någon liten spetsig anmärkning till talen eller telegrammen. Hans sätt mot henne var fullkomligt otvunget, kamratligt och vänskapsfullt, och hon följde med hans ton, så godt hon kunde. Ja, vid middagens slut hade han upptäckt, att han aldrig sett henne så ung och söt förr på många år.

— Inte sedan du var medikofilare. Din ungdom är oförstörbar.

— Ja, du brukar säga det, svarade Helga vänligt. Han teg ett ögonblick.

— Men tycker du inte, att vi har åldrats mycket, Elisabeth och jag? Ja, du behöfver ingenting säga, fortfor han, då hon teg, jag märker det själf. Vi har glidit in i stillheten igen efter stormen, men stillaståndet är ju endast skenbart, ty under tiden föras vi snabbt mot ålderdomen.

— A, sade hon, du är där på nytt med dina tankar. Jag trodde nästan, att du skulle fått någon aktning för nuet, sedan du i alla fall lärt dig, att det kan upphäfva sig till din herre. Men du, du ser inte åt det ens.

— Kära Helga, om du anade, hvad jag tycker

det är roligt att höra dig predika litet för mig igen. Nej, skall du gå nu, du har sprungit från mig hela dagen?

— Ja, jag måste.

Med detta hade de skilts åt.

Nu kommo Hans, Magda och Alf emot henne. Magda var alldeles hvit i ansiktet.

— Du har sändt bort lillan, lillan är borta! Att tänka sig, att det där tåget, som vi stod och såg på, det hade lillan med sig.

— Ja, jag bad dig ju vifta, sade Helga. Och minns du inte, att en näsduk svarade ur en kupé? Det var Lotten öfver lillans hufvud. Jag hade bedt henne passa på.

Magda brast ut i gråt.

— Seså, sade Hans, lugna dig, så skall du inse, att Helga gjorde alldeles rätt.

Hon kastade sig i Helgas armar.

— Låt mig gå in, snyftade hon.

Helga slog sin arm om hennes lif och förde henne in i huset.

Samtidigt började man röra på sig i gruppen, som omslöt brudparet. Det var afskedet som stod för dörren, bruden skulle klä om sig, och dessförinnan föll hon föräldrar och svärföräldrar om halsen och blandade sina tårar med deras. Hon tvekade litet om hon skulle utsträcka ceremonien till alla de närvarande, men då de tre svågarna just kommo ut ur lusthuset något upprymda, afstod hon hastigt, nickade och sprang in.

— Kommer du in, Magda, och håller mig sällskap? ropade hon.

— Magda är icke riktigt kry, svarade Helga, men jag kan komma in, ifall det är något du behöfver hjälp med.

Men bruden ville ingalunda vara på tu man hand med Helga, hon fruktade något, en antydning, kanske bara en blick, ett litet leende.

— Nej, visst inte, jag tänkte bara eftersom Magda och jag nu inte får se hvarandra på så lång tid.

— Gå in du, Magda, hviskade Helga, lillan har det ju bra, kom ihåg det.

Hon mötte Alf i dörren.

— Målarinnan ber att få tala med dig, sade han. De skall visst också resa.

— Jag har fått en idé, sade Elisabeth mycket ifrigt, medan hon gjorde plats åt Helga bredvid sig. Vi har ju talat så mycket om att ta ett fosterbarn, och vi ligger just i underhandlingar med byrån för Ensamma mödrar, men nu hör jag att unga Wisbecks skall lämna sin lilla Helga kvar, när de ger sig af, det skall ju vara en rar unge, kunde inte vi ta vård om henne de här två åren de är borta?

Hon teg och fäste sina vackra ögon frågande på Helga.

Helga rodnade lätt.

— Det är mycket snällt af dig, Elisabeth, men det vill jag mycket bestämt afråda er ifrån, sade hon. På två år kommer ni att lära er älska barnet, och så måste ni lämna det tillbaka till föräldrarna, hur tror du det kommer att kännas?

— Ja, det har jag inte tänkt på, sade Elisa-

beth afsvalnande, men hvem skall nu ta vård om det?

— Jag.

— Du? Nå, men det blir ju samma historia för dig.

— Det har jag förutsett. Men vet du hvad, Elisabeth, jag tycker det är en förträfflig idé med ett fosterbarn. Vill du, att jag skall hjälpa er att välja ut ett åt er?

— Ja, vi hade tänkt be dig det. Och att komma ner till oss med det också.

— Jag trodde, att ni skulle stanna och ta det med er.

— Nej, Krister kan inte vara ifrån längre, och jag reser inte ensam. Man blir sån med åren, tillade hon med en blick bort mot sin man.

Han kom fram med detsamma.

— Det är bäst, att ni går och klär om er bägge två. Elisabeth åker ner till stationen, men jag har nyss sagt, att Helga och jag går, för det är trångt om plats, brudgummens släkt skall med och gå på teatern.

— Utmärkt, sade Elisabeth, bara ni beräknar tiden.

— Jag föresatte mig, att du inte skulle komma undan, sade Krister, då de vandrade af neråt allén, medan de andra bröllopgästerna drucko te före afresan. Säg mig nu, hvad menade du med att skriva ett sådant bref till mig, som du gjorde?

— Å, jag ville väl skriva ett sådant bref, som jag trodde, att du skulle tycka om, svarade Helga mycket besvärad. Hon hade förgäfves sökt förmå

Alf att följa med på vandringen, han tyckte inte om Krister och hade vägrat.

— Jaså, sade Krister i halft skämtsam ton, är det så man snor sig ifrån sina bästa vänner? Hela brevet sade ju bara, och det på ett tämligen fräckt sätt till på köpet: »det angår inte dig en smul hur jag lefver eller dör. Och du skall inte försöka, för mitt hjärta är ändå stängt för dig.»

Han såg förväntansfullt på Helga, ty han hade sagt detta för protestens skull, men Helga teg, med ett tomt och slätt ansikte.

Han förstod till sin omätliga häpnad att detta var just precis hvad hon menade. Vid hennes hjärtas dörr erfor han en känsla som en tiggare, som kommer till en dörr med skylten: »medlem af föreningen för välgörenhetens ordnande». Här ges ingenting. En tiggare var han ju visserligen inte, men han lärde i denna tystnad förstå, att han dock räknat på Helgas vänskap som ett värde i sitt lif, på hennes förtroende till honom, som ett stöd för hans förtroende till sig själf, på ett återupprättande af deras forna vänskap som på en gifven sak. Han kände den ilande smärtan af något, som var förbi. Men trots detta försökte han mekaniskt att protestera.

— Du menar, att ditt hjärta alltså verkligen är stängt för mig, sade han, och höll upp ett ögonblick, för att ge henne ett sista tillfälle att säga emot, men: det är bäst så, tänkte hon. Du gör inte rätt, Helga, med detta, fortfor han, mot dig själf. Tro mig, det skall komma en dag, då du märker att denna isolering, till hvilken du dömer

dig själf i förlitande på, att du har nog af att lefva för din stora sak, den blir outhärdlig i längden. Du behöfde några att dela det med som rör dig innerst. Skall du alltid bära denna rustning?

— Ja, sade hon, jag skall dö i den.

— För mig, Helga, tillade han sorgset, blir det svårt att resa hem och för framtiden ingenting veta om dig.

— Den, som vill veta något om mig, sade Helga sakta, han må se efter, hur jag handlar.

Tåget med Krister och Elisabeth hade just glidit ut ur stationen, och Helga stod kvar på perrongen, som hon gjort så kusligt ofta den sista tiden, tyckte hon, och såg efter dem, som försvunno. Afskedet hade varit ganska flyktigt, och det skar henne i hjärtat mer än hon kunnat ana, att ingenting sagts om ett återseende. Om en halftimme skulle Hans och Magda resa med ett annat tåg, och hon gick fram och åter, medan hon väntade dem.

Där stannade deras bil, Hans hoppade ur, arg som ett bi, när han såg på klockan och fann, att han blifvit lockad till stationen tjugofem minuter före tågets afgang.

Medan han sysslade med stadsbud, biljetter och pollettering, gingo Helga och Magda fram och tillbaka utanför spärren.

— Min älskade flicka, sade Helga, du är så duktig, och du skall vara duktig hela tiden.

— Ja, det vet du, Helga, att man måste, svarade Magda. Man är väl en soldat.

— Om du visste, hvad det glæder mig, att höra dig tala så. Det är några af er, som är unga, som verkligen kommer mig att tro på att det växer upp så duktiga kvinnor, som tiden kräfver.

Magda mindes dessa ord, då tåget satte sig i rörelse, och Helgas hvita uppåtvända ansikte, där man icke såg en tår, men väl ett leende, försvann ur sikte.

— Hon vet inte, tänkte Magda med bräddfyllt hjärta, att hon är en af dem.

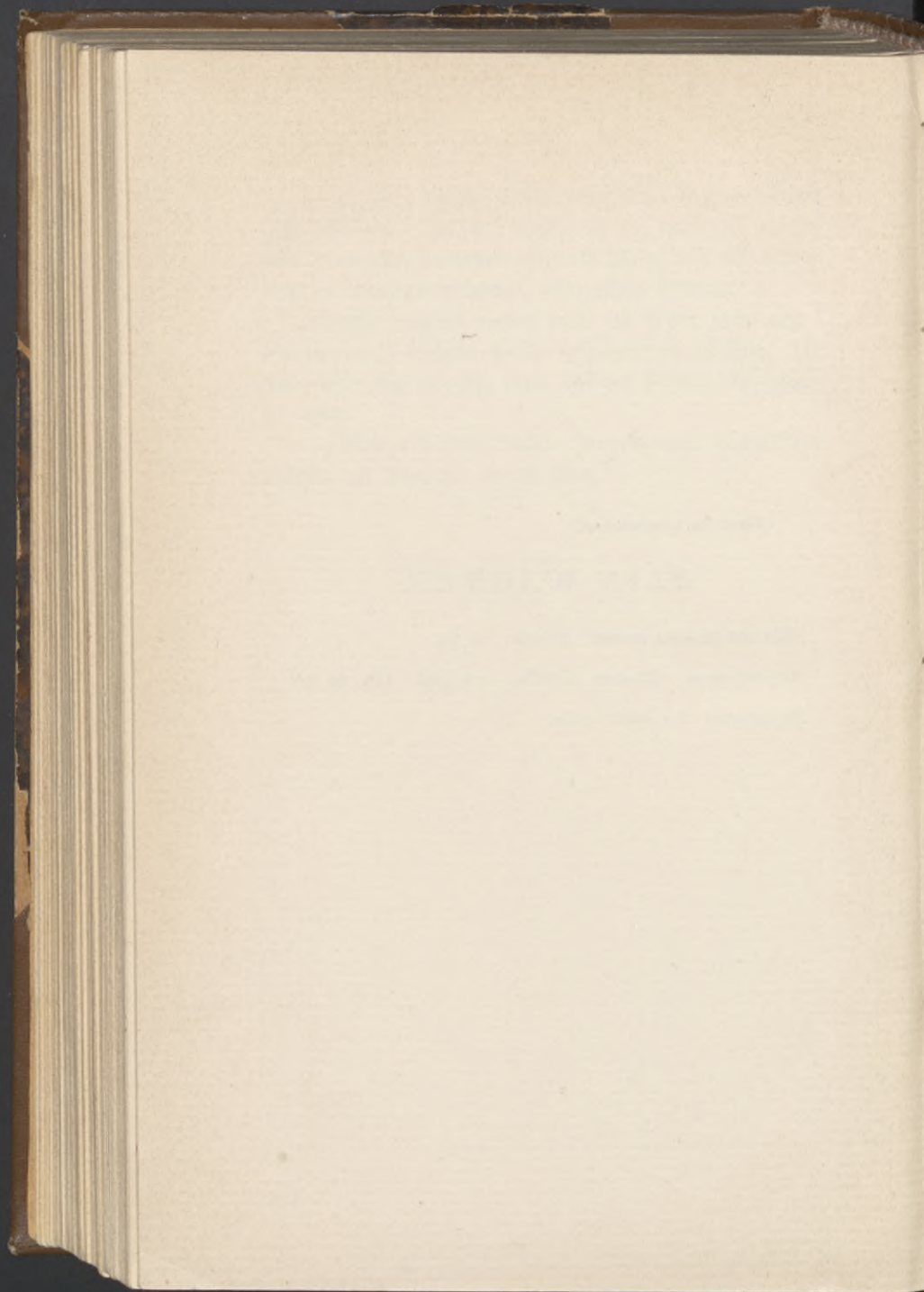
Förut ha utkommit-af

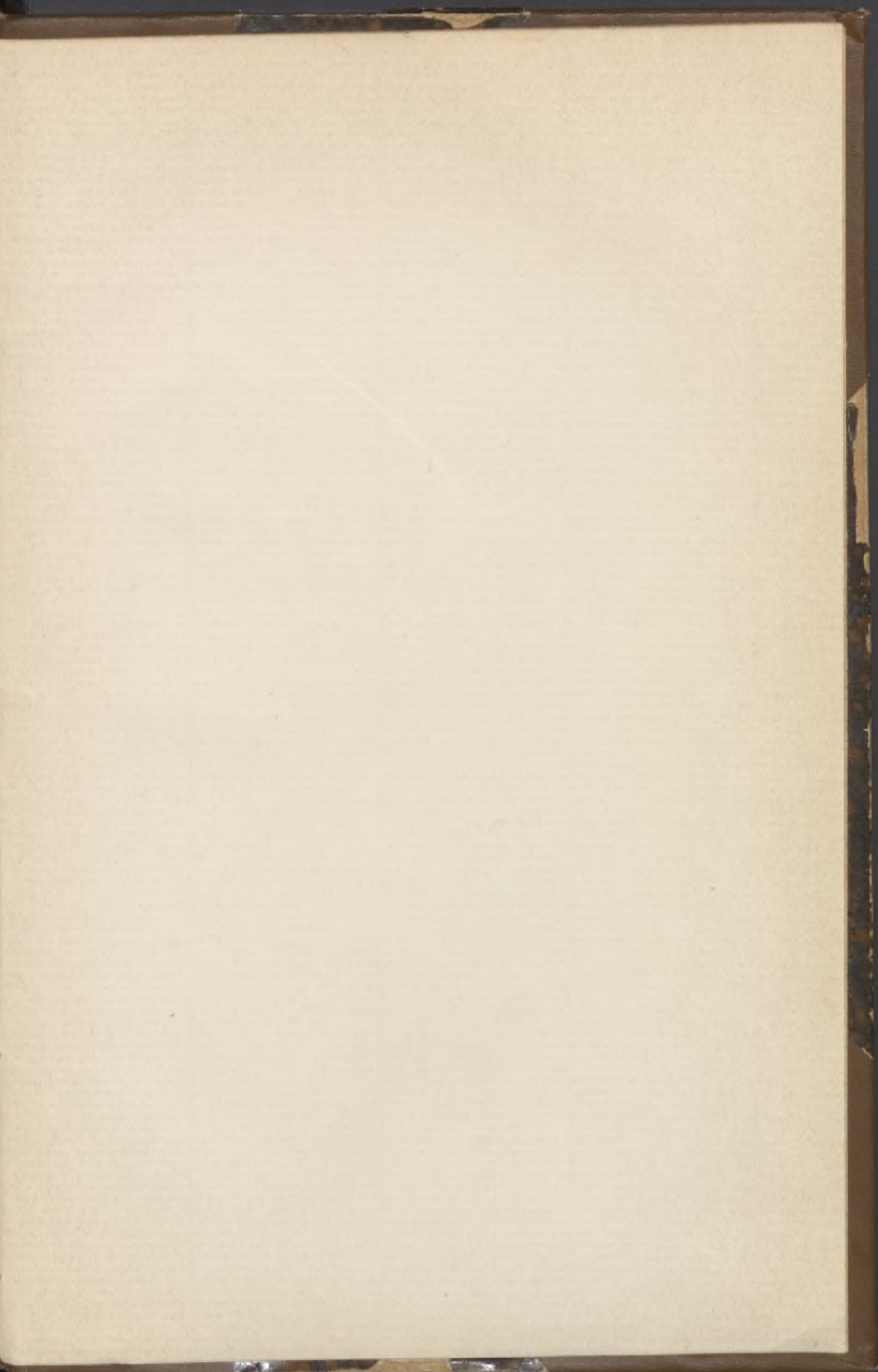
ELIN WÄGNER.

Från det jordiska museet. Skisser. 2: 50.

Norrtullsligan. Elisabets krönika. 3:e uppl. Inb. 60 öre.

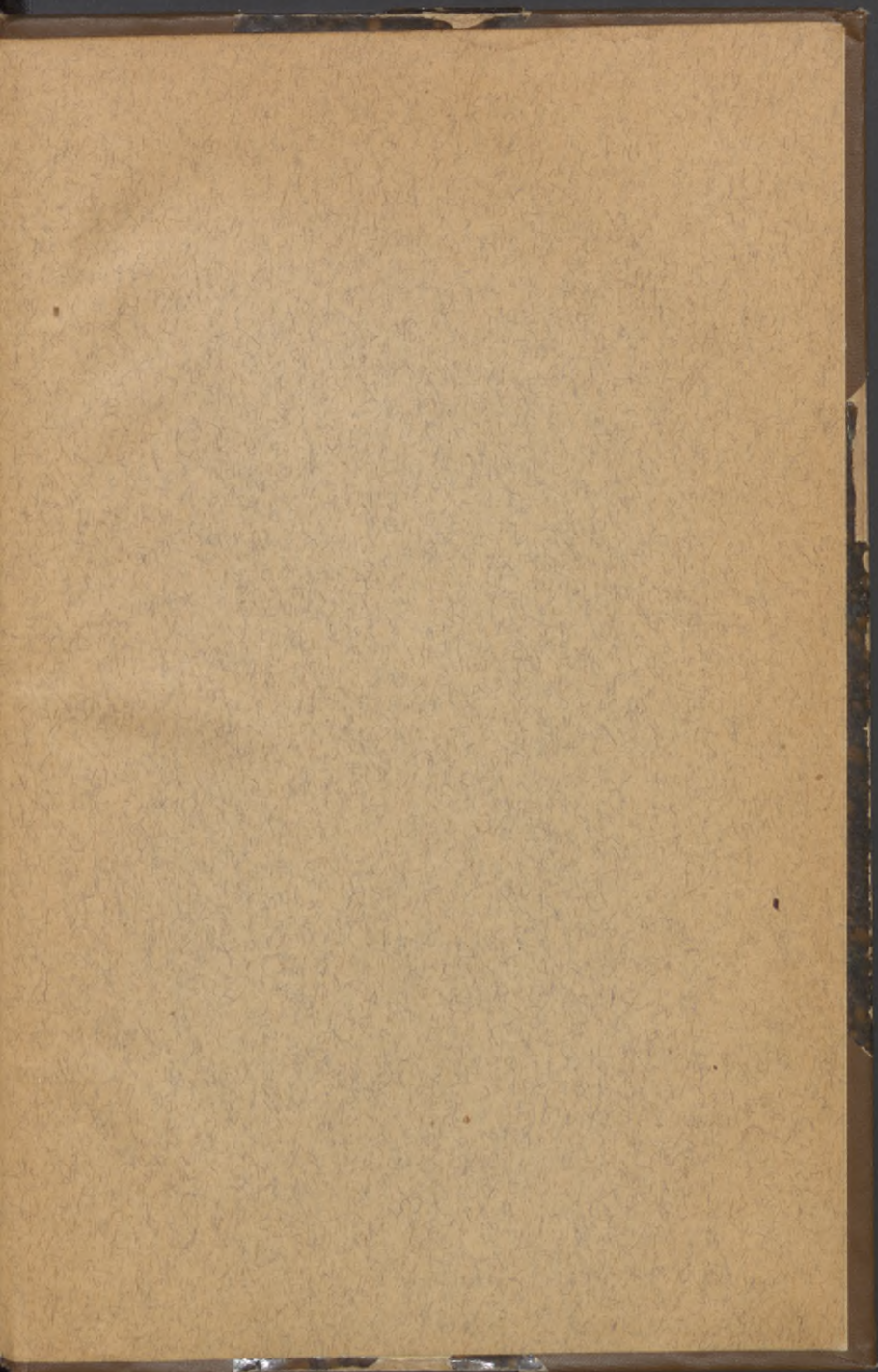
Pennskaftet. 8:e uppl. 1 kr.

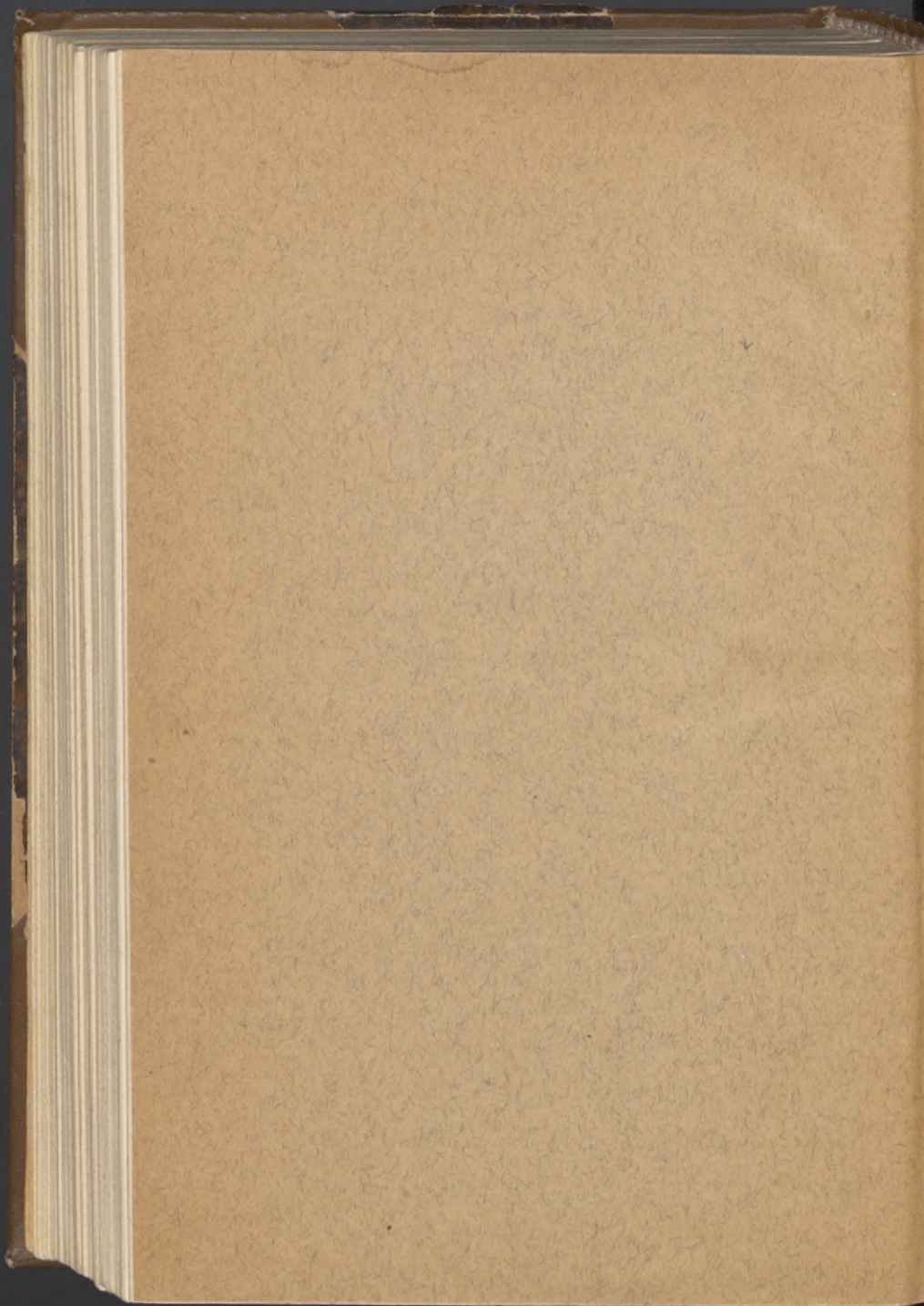

105
1402

5

600004927

Göteborgs universitetsbibliotek

